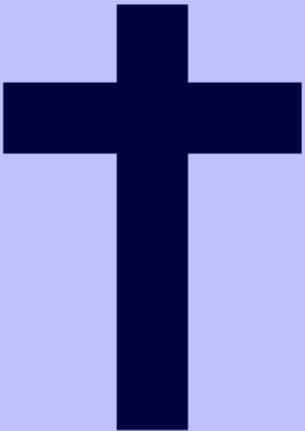

Morokodo

Portions of the Holy Bible in the Morokodo language of South
Sudan

Morokodo Portions of the Holy Bible in the Morokodo language of South Sudan

copyright © 2010 Pioneer Bible Translators

Language: Morokodo

Translation by: Pioneer Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-06-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022

b81b7ca7-810b-5cb2-913f-b28f08d9c01d

Contents

Matayo	1
Marako	54
Yowani	88
Loo 'ba vo Lituwë	128
Yemisi	177
Yowani	182

Kö'du Yöyö Laka 'ba Yësu ma Matayo ayörü

Zutu 'ba Yësu

- ¹ Nenyu zutu 'ba Yësu Korisito kozo 'ba Dawidi, kozo 'ba Abarayama.
² Abarayama ra o'jo Yisika,
 Yisika ra o'jo Yakoba,
 Yakoba ra o'jo Yuda, öndü ni etii.
³ Yuda ra o'jo Pereze Zera aba,
 ma zë ra Tamara,
 Pereze ra o'jo Ezerona,
 Ezerona ra o'jo Rama,
⁴ Rama ra o'jo Aminadaba,
 Aminadaba ra o'jo Nasona,
 Nasona ra o'jo Salamono,
⁵ Salamono ra o'jo Bowoza,
 ma mo ra Raba.
 Bawoza ra o'jo Obede,
 ma mo ra Ruta.
 Obede ra o'jo Jese.
⁶ Jese ra o'jo Dawidi vo damöku.

Dawidi ra o'jo Solomon
 ma mo ra lu'bë pëti Uriya.

⁷ Solomon ra o'jo Rebama,
 Rebama ra o'jo Abiya,
 Abiya ra o'jo Asa.

⁸ Asa ra o'jo Yesopata,
 Yesopata ra o'jo Ýorama,
 Ýorama ra o'jo Uziya.

⁹ Uziya ra o'jo Yotama,
 Yotama ra o'jo Aza,
 Aza ra o'jo Ezikiya.

¹⁰ Ezikiya ra o'jo Manase,
 Manase ra o'jo Amona,
 Amona ra o'jo Yosiya.

¹¹ Yosiya ra o'jo Yekoniya zë 'dö
 öndü ni etii kadra 'ba kíri vüdö tü'bë Babalönü.

¹² Tapëti kíri vüdö tü'bë Babalönü ne.
 Yekoniya ra o'jo Salatele,

Salatele ra o'jo Zerobabele,

¹³ Zerobabele ra o'jo Abiyuda,
 Abiyuda ra o'jo Elikima,
 Elikima ra o'jo Azora,

¹⁴ Azora ra o'jo Zadoka,
 Zadoka ra o'jo Akimo,
 Akimo ra o'jo Elyuda,

¹⁵ Elyuda ra o'jo Elizara,

Elizara ra o'jo Matana,
 Matana ra o'jo Yakoba,
¹⁶ Yakoba ra o'jo Yosepa
 kora 'ba Mariya ma 'ba
 Yësu ma ako'jo Korisito ne.

¹⁷ Here kozo ödii kazi Abarayama zi Dawidi 'butë dōmosowɔ, ödii kazi Dawidi ma i'bënni mī Babalònì 'butë dōmosowɔ le mī ko'jo 'ba Korisito.

Ko'jo Yësu

¹⁸ Nenyé hala kö'du ko'jo 'ba Yësu Korisito. Alivö ma mo zi koze zi Yosepa, mora gba adro'bo rē nnü dë mo ayɔlɔ rē nnü mo ɔmɔ ku kyigɔ 'ba Lawo Kölö Laka aba.

¹⁹ Mora kora 'bɔmɔ Yosepa vo kö'du laka ko'dɔ mo om̄ba dë zi gburu mo komo vidi kayo. Mo asosu gbo zi kinga mo liwo.

²⁰ Mora mati mo ödii kö'du ne sösü mo here ne, malayika 'ba Yere ayada rē nī zi mo tēmì wiri, iya henye, "Yosepa Kozo 'ba Dawidi, ere dë ta bi Mariya kiri zi yi na mbara 'beyi, ga kö'du wisi mī mo ne Lawo Kölö Laka ra i'di mo ɔmɔ.

²¹ Mo ako'jo na wisi kora akako'jo ru mo Yësu ga kö'du mo ra akakonyi vidi 'bën'i 'e tēmì kö'du kyényé 'békézé."

²² Kö'du ne biya o'do rē nī zi tedi kaa Wiri i'di me'do mo ku kyere zi nëbi, iya henye,

²³ Wu'jé maako gba na wu'jé ngulu ako'jo wiśi kora akako'jo ru mo Imanowele, mī me'do ne iya henye, "Wiri ödii ze aba."

²⁴ Mora Yosepa ongɔ here oze Mariya gbo kaa malayika 'ba Wiri iya zi mo.

²⁵ Mati gba zë iři dë nnü dë Mariya aba mo o'jo wisi eni ne na kora, mora mo i'di ru mo gbo Yësu.

2

Tayi 'ba vo yɔlɔ me'do'e

¹ O'jo Yësu ku Beteleme mī dakanjo 'ba Yudiya mī kadra 'ba Heroda vo damöku. Mora vo me'do yɔlɔ maako'e ayinni ta humiré ɔkɔnni Yeruselema.

² Zë ako'jonní henye, "Wisi ma o'jo kinye na yere 'ba Yuda'e ne, mo ödii kila? Dongo kyélù ɔmo ma ayi ta humiré ne dayi ze zi mo yeto."

³ Mati Heroda owo kö'du ne here, mī mo enyi umbé gbo mora vidi 'ba Yeruselema maako'e mī zë umbé kpa.

⁴ Mora mo ako'jo vo da karasa'e 'dö vo komoyandi 'ba kö'du kida'e gbo ti'de mayinni zi ni, mora mo ako'jo hë zë, mo iya henye, "Kodo here, Korisito ne ako'jo kila?"

⁵ Zë aya'banní da me'do iyanní henye, "Ako'jo Korisito ne mī Beteleme mī dakanjo 'ba Yudiya, ga kö'du nëbi maako ayöru kö'du ne ku kyere iya henye,

⁶ 'Mī, Beteleme, mī dakanjo 'ba Yudiya,
 anza dë tisiwa aba mī yere'e 'ba Yuda ne.
 Vidi ma kyedre atasi ndö tēmì 'e
 mora mo akagaga vidi 'bama 'ba Yiserele.' "

⁷ Mora Heroda ako'jo vo kö'du yɔlɔ ne'e gbo liwo tayinni zi ni mo ako'jo kadra 'ba tasi 'ba kyélù nani kazi zë.

⁸ Mora mo utu zë gbo Beteleme kö'du kira neny'e aba, "İ'bë oma'e bi liya na laka kö'du wisi ne, ezë i'ja'e mo ku ayi iya'e kö'du mo zi ma, ti'bë kpa mo yeto."

⁹ Mati zë ownnni me'do kiya 'ba Heroda ne ku zë ényinni gbo ti'bë. Zë ongönni te kyélu ma zë ongönni ta humirë ne. Kyélu ne alaga nduwë dagba zi zë le i'bë òrò ga bi ma wisi Yésu édi do mo ne.

¹⁰ Mati zë ongönni ku here ne, zë gbo mii kyéyi kyedre aba.

¹¹ Zë ödunnii gbo i'bë i'jannii wisi ne édi loko ani 'dö ma mo aba. Mora zë alimannii gbo akajo zi mo yeto. Zë upönni ha anjboró 'benni i'dinni waki'di 'benni gbo zi Yésu. Waki'di mora dahabo, wa kyézi ngutru, ɔwɔ teme maako ako'jonnii ru mo "muré."

¹² Wiri ayada zi zë témii wiri, ma'banni dekpe huléhu ta da Heroda. Mora zë a'ba i'benni gbo dakanjo 'benni ta géri ménzé maako.

Taho mi Ezipeto

¹³ Mati zë i'benni ku, malayika 'ba Yere alaya zi mo témii wiri iya henye, "Heroda omaba zi wisi ne kofo. Ényi oba wisi ne 'dö ma mo aba aho i'bë Ezipeto. Alima ani le ma kiya zi yi'a'ba."

¹⁴ Yosepa ényi gbo mii yondo nani, oba wisi ne ma mo aba aho gbo mii Ezipeto.

¹⁵ Zë i'bë alimannii Ezipeto ani le mii kadra 'ba koli 'ba Heroda.

Lima 'béké ani ne édi ku kaa kö'du 'ba Wiri iya zi nébi iya henye, "Ma ko'jo wisi ama ku ta Ezipeto."

Kofo 'ba gisi kora mi Beteleme

¹⁶ Mati Heroda ayolo ku vo kö'du yolo ne'e andëndënni, ni ku, mii mo ényi ata gbo. Mo utu vo kanya 'benniye gbo ti'benni mii dakanjo ti'de 'ba Beteleme gisi kora kofo a'ba ti'de vo halinjo aba. Zë ma ɔkonnii dë gba koo riyyö, ga kö'du kadra ma vo kö'du yolo ne'e ayadannii zi mo.

¹⁷ Kö'du ne o'do rë ni tñyö kaa nébi Yeremaya iya henye,

¹⁸ "Kporó kudu édi mii Rama,
kporó 'ba kudu 'e 'dö kuyé aba,
Rayile ra édi kudu ga kö'du gisi éniye.
Zë olinni ku ti'de mo omaba
dë zi viidí maako yata ni ta bi kudu."

Ta'ba mi Ezipeto

¹⁹ Tapëti koli 'ba Heroda, malayika 'ba Yere alaya témii wiri zi Yosepa mii Ezipeto iya zi mo henye,

²⁰ "Ényi, oba wisi ne ma mo aba, i'bë huléhu mii dakanjo 'ba Yiserele, ga kö'du zë ma i'di rë nnii zi wisi ne kofo, olinni ku."

²¹ Here Yosepa ényi oba wisi ne ma mo aba i'bë gbo huléhu mii Yiserele.

²² Mora here, mati Yosepa owo Arakerosi iiri pëti 'bu ni Heroda ku na yere 'ba Yudiya, mo na tere zi ti'bë ani. Ayandi mo témii wiri, here mo mi'bë gbo mii dakanjo 'ba Galilaya.

²³ Mora o'do linjo éniye gbo mii gawo 'ba Nazereta. Here kö'du ma nébiye iyannii ne ayi ku tñyö. "Akako'jo mo viidí 'ba Nazereta."

Yowani Bapatisi

¹ Mii kadra nani 'e Yowani Bapatisi ayi da lipi 'ba Yudiya. Ayeto kö'du yétti,

² iya henye, "Oto'e de 'e tēmī kö'du kyēnyē ko'do 'be'e ga kö'du damöku 'ba Wirië ödi ku kara."

³ Yowani ra Yisaya nēbi 'ba Wirië iya me'do ku kyere, ga kö'du mo iya henye,

"Here vidi maako ödi mbere mii da lipi
iya henye, akɔ'jɔ 'e géri zi Yere.

Adɔrɔ'e géri mbiyi zi mo."

⁴ Bɔngɔ 'ba Yowani o'do tēmī yövu 'ba jemele. Mo ida ko'di wana ra götö nii na gasi. Wakonyo bɔmo ra wömi yazi 'ba wɔro aba.

⁵ Vidi olɔ i'benni zi mo mii Yerusalem, tēmī dalinɔ 'ba Yudiya ti'de kpa tēmī linɔ ma kara kara ha ranga 'ba Yeredene ne.

⁶ Zé odrɔ hē nnii ga kö'du kyēnyē 'benni mo a bapatisi zé gbo mii ranga 'ba Yeredene.

⁷ Mati Yowani ongo vidi ma ako'jo ru zé Farasiye ne, 'dö Sadeke ma kayo ne eti tayinni zi ni zé bapatisi, mo iya zi zé henye, "E gisi 'ba wiri ne'e, eyi ra o'ba 'e zi taho kazi riñi ma ödi tayi de 'e ne?

⁸ O'do'e wa ma akayada oto'e de 'e ku tēmī kö'du kyēnyē 'be'e.

⁹ Asosu 'e dë henye, ataho'e kazi riti ma Wiri omiba kutu ne kiya mo aba henye, Abarayama ne zutu 'be'e ra. Mayada zi ye Wiri akirri yitö nenye'e a ko'do na kozo zi Abarayama.

¹⁰ Lɔgo ödi ku nzɔ zi kaga ma ana lɔgo dë ne kiga mo akaŋo ku'du mo mi wa'do."

¹¹ "Mëdi 'bama bapatisi ko'do nije de 'e toto wini aba zi yada oto'e de 'e ku. Vidi ma atayi ta pëti ma ne, akabapatisi 'e Lawo Kölö Laka wa'do aba. Mo mbiri kyedre ta da ma mëdi le kamoka 'ba ndi mo mɔ'bo dë kinjë. Mo akid'i bapatisi de 'e Lawo Kölö Laka 'dö wa'do aba.

¹² Mo ödi sëri eni aba zi kahi nyenyo. Mo akakyito körü ma laka mora akid'i nyenyo eni gbo mii lo'bi, mo ako'bɔ turu mo yaga mii wa'do ma kazi tölu ne."

Bapatisi 'ba Yésu

¹³ Yésu ayi tēmī Galilaya ɔkɔ ha ranga 'ba Yeredene zi Yowani ni bapatisi.

¹⁴ Yowani omiba yata mo iya henye, "Ayi zi ma kaa ma ra ma ti'bë zi yi ko'do bapatisi da ma?"

¹⁵ Yésu aya'ba do mo iya henye, "I'di mëdi tiko here, ga kö'du zi rë ni ko'do kaa komba 'ba Wiri ma laka here." Mora Yowani élëzë gbo go mo.

¹⁶ Mati i'di bapatisi ku da Yésu, mo ödi ku tasi yaga tēmī wini, komoriyë ayehu rë ni zi mo. Mo ongo Lawo Kölö Laka 'ba Wiri ödi tayi akaŋo dë ni ta komoriyë kaa atu'bu here.

¹⁷ Kporo aa ta komoriyë iya henye, "Yi ra na Wisi 'bama mɔwo yi ku pe. Ma mi kyeyi kyedre aba ga kö'du 'beyi."

4

Yonzɔ 'ba Yésu

¹ Mora Lawo Kölö Laka ika Yésu gbo möku da lipi zi Satani mo yonzɔ.

² Mati mo oro hë ni ku kadra 'butësowɔ 'dö yondɔ aba kazi wakonyo maako, mo ödi ku na o'bo.

³ Mora Satani ayi gbo zi mo iya henye, "Ëzé ödi na wisi 'ba Wiri ame'do zi ri'di ne'e mofɔ rë nnii zi yi na mangolɔ'bo."

⁴ Yésu aya'ba do mo iya henye, "Ayöru ku mi buku 'ba Wiri iya henye, vidi alima dë nje ra, wakonyo toto kö'du ma ödi tasi ta ha Wiri."

5 Mora Satani ika Yēsu le tī'bē mī Yerusalem gawo laka, ēnyī i'dī mo ku le da tōlō yēkēlu 'ba Wīrī.

6 Mo iya zi mo henye, "Ēzē ēdī na Wisi 'ba Wīrī umē rē yī akanjo ga kō'du ayörü ku mī buku 'ba Wīrī iya henye, mo aki'dī me'do zi malayika ēniye ga kō'du 'bēyī zi zē kako yī kazi otra ndī yī ra rī'dī."

7 Yēsu aya'ba dō mo iya henye, "Ayörü ku iya henye, ayɔnzɔ Yere Wīrī 'bēyī dē."

8 Mora Satani ika mo löhu da dōku ma konda rīyē mora ayada damöku 'dō teme mo aba tī'de zi mo,

9 iya henye, "Wa ne tī'de makī'dī zi yī ēzē alōdro ku akanjo ma yeto."

10 Yēsu aya'ba dō mo zi mo iya henye, "Ehe yaga tara ma Satani. Ga kō'du ayörü iya henye, 'Nje Yere Wīrī 'bēyī amötū."

11 Satani ila mo gbo mora malayika ayinni akonyinni mo gbo.

Loo ko'do 'ba Yēsu

12 Mati Yēsu owo i'dī Yowani ku mī kamba, mo ēnyī i'bē gbo Galilaya.

13 Mo alima dē Nazereta ēnyī i'bē mī Kaparanamo, gawo ha föfö 'ba Galilaya mī dakanjo 'ba Zebolona 'dō Napatali aba.

14 O'do rē nī ku kaa Yisaya nēbī 'ba Wīrī iya ne here. Mo iya henye,

15 "Tu'dē maako'e mī dakanjo 'ba Zebolona 'dō Napatali aba,

'dō vīdī ma ha gērī 'ba föfö kyedre kayo ha

ranga 'ba Yeredene vīdī 'ba Galilaya dakanjo 'ba vo leze'e,

16 zē vīdī ma ēdī alimannī mī mandölu 'ba koli ne."

17 Mī kadra nani, Yēsu ayeto kō'du kise 'bēnī yētī zi vīdī, iya henye, "Oto'e de 'e tēmī kō'du kyenyē 'be'e ga kō'du damöku 'ba Wīrī ēdī ku kara."

Yēsu ako'jo kora vo kyenze kiriye sowo

18 Mati Yēsu ēdī alasi ta da göti 'ba föfö 'ba Galilaya, mo i'ja öndu vo kyenze kiriye rīyō Simona ma ako'jo Petero öndu nī Anderiya aba. Ēdinni kyenze kiri tēmī föfö öndu aba.

19 Yēsu iya zi zē henye, "Ayiye zi ma, ma kayandiye zi vīdī kika mo zi Wīrī."

20 Here kandi ila öndu 'bēnnī ne, i'bēnnī gbo mo aba.

21 Mo i'bē nduwē dagba i'ja öndu ma kyamo'e rīyō, Yemisi nī Yowani aba gisi 'ba Zebedeyo zē ēdinni mī töjbö ēnni 'bu nnī Zebedeyo etī öndu ēnni ko'jo mo nzɔ. Yēsu ako'jo zē.

22 Mora kandi zē ilannī töjbö ne 'bu nnī aba, ēnyī i'bēnnī gbo mo aba.

Yēsu ayandi kō'du vīdī ko'jo aba

23 Yēsu ēnyī alasi biya tēmī Galilaya, kō'du yandi aba mī bi 'ba mötu'e yöyö yöyö laka 'ba damöku 'ba Wīrī aba, zi vīdī ma ēdinni dakyinē 'ba kōc ma 'beri'beri rakōc kō'jo aba.

24 Kō'du yöyö ga kō'du mo apere rē nī biya tēmī dakanjo 'ba Siriya, mora here, vīdī ikannī zi mo zē ma na rakōc ritī aba tēmī kyinē 'ba dakōc ne'e biya, vīdī maako'e ndī kejē aba Yēsu ako'jo zē biya.

25 Vīdī kayo alō'bōnnī ga ndī mo tēmī Galilaya a'ba Gawo 'Butē, tēmī Yerusalem, Yudiya dakanjo kapa 'ba Yeredene ma aga mo.

- ¹ Mati Yēsu ongo vidi kayo ne'e, mo ēnyi i'bē ēkyi da dōku mora alima gbo akanjo. Vo lō'bō 'bomo'e atoto rē nnū kpo rō mo,
- ² mo ayeto gbo zé yandi iya henye,
- ³ Vo rakyenyiye ra vidi wiri lumē aba, ga kö'du damoku 'ba Wiri 'bēzē ra.
- ⁴ Vo rakyenyiye ra vidi ma kudu aba, ga kö'du akayéyi zé.
- ⁵ Vo rakyenyiye ra vidi ma dakumbē aba, ga kö'du akirinni drivu 'ba dakano.
- ⁶ Vo rakyenyiye ra vidi ma na o'bo a'ba kōdro aba tīnyō, ga kö'du zé atovonni.
- ⁷ Vo rakyenyiye ra vidi ma mīkyeyi aba, ga kö'du zé aki'janni mīkyeyi.
- ⁸ Vo rakyenyiye ra vidi ma dī'di zé njala, ga kö'du zé akongonni Wiri.
- ⁹ Vo rakyenyiye ra vidi ma wo wayata, ga kö'du akako'jo zé na gisi 'ba Wiri.
- ¹⁰ Vo rakyenyiye ra vidi ma ayaza zé ga kö'du tīnyō 'bēzē, ga kö'du damoku 'ba Wiri 'bēzē ra.
- ¹¹ Vo rakyenyiye ra vidi ma alidiye, ayaza'e, o'dō'e na kyēnyē dakyinē kö'du 'ba Satani yada mo na ndōndo ru'e aba ga kö'du 'e vo ga ndī ma.
- ¹² Èdiye rakyenyi aba ga kö'du biriti kyedre èdī na sesi asesi zi biye komoriyē. Nenyè èdī hala nēbī ma alimanni dagba kazi komo'e ayaza zé.

Yō'dō bikanyi aba

¹³ E kaa yō'dō zi vidi köndu 'ba dakano ne biya. Mora èzē yō'dō ayanja yokō nī ku, ata'ba akayoko hala? Anza kpe na laka, here aku'du yaga möku mora vidi akutunni dō mo ta bi lasi.

¹⁴ E kaa bikanyi 'ba damoku ne biya. Gawo ma uvō da lutu oho rē nī dē.

¹⁵ Vidi maako owi lamba dē mora kī'dī mo hu sikō, ta gō mo mo i'dī da wa toro 'ba lamba, i'dī bikanyi gbo zi vidi 'ba mī loko ne biya.

¹⁶ Tēmī gérī kólō ne, bikanyi 'be'e ma yanyi ga bi dagba komo vidi, here ne zi zé kongō kö'du laka ma o'dō 'e zi yeto 'bu komoriyē.

Kö'du yandi 'ba kö'du kī'dī

¹⁷ Asosu 'e dē henye ere, mayi ne zi kö'du kī'dī 'ba Mosa ne koba mo 'de, a'ba kö'du yandi 'ba nēbiye. Mayi dē zi zé koba mo 'de, mayi zi kö'du yandi 'bēzē ne kinde mo.

¹⁸ Miya kö'du tīnyō ra ze'e, dakano komoriyē aba alaya dekpe, mora gbii le nje i'jō kö'du kī'dī ma tisi wa aba ölu dē. Kö'du kī'dī akinde rē nī.

¹⁹ Here èzē vidi ma owo gbii dē le nje kö'du ma tisi wa ne a'ba okanni 'e yandi mo zi ko'dō kpa here, atēdī nje tisiwa aba mī damoku 'ba Wiri. Ta gérī ma kyamo, vidi ma owo kö'du kī'dī a'ba ayandi oka 'e zi ko'dō mo kpa here, akatēdī na kyedre mī damoku 'ba Wiri.

²⁰ Mayada zi ye, henye ere, akatō'bō 'e tödu damoku 'ba Wiri nje èzē èdī 'e koma aba kyo ta da vo kö'du kī'dī 'ba vo komoyandiye nnū Farasi eti tēmī wa ma Wiri omiba zi ko'dō mo.

Kö'du yandi ga kö'du 'ba kamo

²¹ Owo 'e henye, ayada zi vidi kyere naniye, "Ofo vidi dē. Èzē vidi ma ofo vidi ku, aki'ja ritii."

²² Mora yaanya aba mayada zi ye, vüdii ma na kamo öndu ni' aba akika mo bi 'ba riti. Mo ma aко'jo öndu ni' iya henye, "Yi wayawa ra," akika mo komo vurë ma kyedre 'ba Yuda'e. Mo ma iya zi öndu ni, "Yi vo lökyi," aku'du mo mi' wa'do 'ba gehena ma ölu dë.

²³ Here ézé ombo ku zi wakii'di 'beyi kii'di zi Wiri da karasa asösu öndu yi' édi kö'du aba re' yi,

²⁴ ila waki'di 'beyi ne ani komo bi 'ba wakumu, i'bë inde kö'du ne yaga témii kuté'e öndu yi' aba, mora a'ba 'da waki'di 'beyi ne kii'di mo zi Wiri.

²⁵ Ézé vüdii maako asusu yi' mi' géri 'ba kö'du kii'di, oba yi' bi 'ba vurë, inde 'e kö'du ne mo aba ézé ndi' kadra gba kazi tokò bi 'ba vurë. Ézé édi 'e ku ani, mo aki'i'di yi' zi vo vurë kikye mora mo akidra yi' zi turu da köndu mora aki'i'di yi' gbo mi' kamba.

²⁶ Mayada zi yi' akalima ani le ézé opo ndundu kohi 'ba kö'du lüte 'beyi ne ku.

Kö'du yada ga kö'du 'ba ndoro

²⁷ Owo 'e ku iya henye, "O'o ndoro dë."

²⁸ Mora yaanya aba ne mayada zi ye, bi 'ba wakumu zi Wiri, vüdii ma ongo bi da mbara maako ombo mo zi tédi zi ni, o'o ndoro ku mo aba mi' di'di ni.

²⁹ Mora here, ézé komo yi' ma tiri' o'do yi' zi kö'du kyenyë ko'do, oba yaga u'du möku. Édi na laka zi, kya 'ba re' yi' koba 'de yaga ta da yi' ku'du biya ida re' yi' aba mi' gehena.

³⁰ Ézé kala yi' ma tiri' o'do yi' zi kö'du kyenyë ko'do ikye u'du möku. Édi na laka zi kya 'ba re' yi' ma kólö koba mo 'de ta da ida re' yi' biya zi ti'be mi' gehena ma ölu dë.

³¹ Iya kpa henye, "Vidi mati ayeyi mbara 'beni mi'di zi mo waraga 'ba rakinka."

³² Yaanya aba ne mayada zi ye henye, ézé kora ma inga mbara 'beni ga kö'du ma 'beri anza ndoro dë, ézé mbara ne i'bë oze kora maako, mo o'o ndoro ku. Kora ma oze mo ne o'o ndoro kpa ku.

Kö'du yandi ga kö'du 'ba lömu

³³ Owo 'e kpa henye ayada zi vüdii ma alagannii kyere ne'e henye, apere mi' lömu 'beyi dë, o'o wa ma o'o lömu mo ne zi Yere zi ko'do.

³⁴ Mora mayada zi ye o'o 'e lömu maako dë komoriiyë aba ga kö'du bi lima 'ba Wiri.

³⁵ Alömu re' yi' dë dakano aba, ga kö'du bi ndi' kutu 'bomo ra. Alömu re' yi' dë Yerusalemaba ga kö'du gawo kyedre 'ba Wiri ra.

³⁶ Alömu dë dë yi' aba ga kö'du o'bô dë zi yëvu ma kólö ko'do na kanyi mandere na köndu.

³⁷ Iya nje henye, "Oo mandere e'e. Wa ma iya 'e 'beri ne ayi kazi Satani."

Kö'du yandi ga kö'du 'ba dasolo

³⁸ Owo'e ku iya henye, komo, komo aba, yingo ha, yingo ha aba.

³⁹ Yaanya aba miya zi ye henye, "Aya'ba da kö'du kyenyë dë zi vüdii ma o'o kö'du kyenyë zi yi'.

⁴⁰ Ézé vüdii maako isa lo'bô yi' ma datirri, mo misa lo'bô yi' ma da gali kpa."

⁴¹ Ézé vüdii maako irri yi' na wehe zi wa 'beni kumbë, wiři kólö, injë wiři riyo.

⁴² Ézé vüdii maako aко'jo wa kazi yi, i'di zi mo. Ézé vüdii maako ombo wa koba kazi yi' dero, i'di zi mo.

O'do lōvō vo wehe oka yiye

⁴³ Owo 'e iya henye, "O'do lōvō oka yi 'e biya. Mora oyi vo wehe 'beyi 'e."

⁴⁴ Yaanya aba mayada zi ye, o'do lōvō vo wehe 'beyiye amötu ga kö'du zë ma o'dönni yi na kyényë.

⁴⁵ Zi yada 'e tēdī na gisi 'ba 'bu ma komoriyë, ga kö'du mo i'di kadra eni zi bi yanyi da vidi kyényë'e 'dö ma laka eti, i'di miree zi zë ma o'dönni kö'du laka kpa zi zë ma o'dönni kö'du kyényë.

⁴⁶ Hala Wirii aki'di biriti zi yi eze o'do nje lōvō vidi ma o'do nnü lōvō yi? Vidi 'ba 'be'bele kö'du 'e o'dönni kpa here.

⁴⁷ Ezë ame'do nje zi aboka yiye, here ne o'do ku ndra ta da vidi ma ayolo Wirii dë ne.

⁴⁸ Edi na laka ta ga kadra biya kaa 'bu yi 'ba komoriyë.

6

Waki'di zi vo leri

¹ Andiye re 'e laka o'do'e kö'du laka 'be'e dë komo vidi zi kongo mo, ezë o'do'e ku here, i'ja'e wa ma kólö maako dë kazi 'bu'e ma komoriyë.

² Ezë yi maako edi ki'di wa zi vo leri, iya kö'du mo dë zi vidi maako kaa vo komo kandiye edinni kö'do mo mi bi 'ba mötu'e, a'ba da geri zi vidi koronnii. Na laka miya zi ye biriti 'bëzë ku nje here.

³ Ezë edi waki'di zi vo leri, i'di vidi ma kara re yi ne ma yolo dë.

⁴ I'di toto liwo. Ezë 'bu Wirii i'ja wa ma o'do ku liwo ne mo aki'di biriti mo zi yi.

Mötü ko'do

⁵ Ezë edkiye amötu anza'e dë kaa vo komo kandiye, kö'du zë o'dönni lōvō toro mötu ko'do aba mi bi 'ba mötu'e ta da geri zi vidi nnü kongo. Mayada zi ye, tñyö biriti 'bëzë go mo ra ku nje ne.

⁶ Ezë ombo mötu ödu kutu yi aba loko 'beyi isi haloko gé yi a mötu zi 'Bu yi, zi Wirii mati ongo ro mo dë ne. Wa mati o'do'e ku liwo ne, 'Bu'e aki'di biriti mo zi ye.

⁷ Ezë edkiye ku amötu adele'e mi me'do dë kaa vidi ma ayolo Wirii dë, ga kö'du zë asosu 'benni henye akowonni ga kö'du mötu konda 'benni ne.

⁸ Anza dë kaa zë, ga kö'du 'bu'e ayolo wa ma, ombo'e ne ku kyere gba kazi ako'jo 'e dë.

⁹ Nenyé eddi hala aka mötu'e.

'Bu ze ma komoriyë nani,
ru yi medë na koro.

¹⁰ I'di damöku 'beyi mayi,
kö'du 'beyi 'ba dakajo kinye mo'do re ni kpa kaa 'ba komoriyë ne here.

¹¹ I'di wakonyo 'ba kadra ma ndenyé ne zi ze.

¹² Ila ze ga kö'du yaşa 'beze kaa dëdi kila oka ze 'e
ga kö'du yaşa zë o'dönni zi ze ne here.

¹³ Ika ze dë mi wayonzo, asesi ze laka kazi Satani.

¹⁴ Ezë ila'e vidi ga kö'du ma zë ayanjannii zi ye ne, 'bu'e ma komoriyë ne akila 'e kpa ga kö'du yaşa 'be'e.

¹⁵ Ezë ila'e vidi dë ga kö'du kyényë, 'bu'e ma komoriyë ne ila 'e kpa dë ga kö'du kyényë 'be'e.

Hakoro

16 Ëzë édiye he 'e koro, ayanja'e da komo'e dë kaa vo komo kandiye édinni ako'do. Zë afufu rë nnü vonyö vonyö zi yolo mo nedinni hë nnü koro. Tinyö miya zi ye biriti i'di ku nzo ndo zi ze.

17 Ëzë édi he 'e koro, akaka'e komo'e osa'e yëni re 'e,

18 kazi viði maako'e aycloñni édiye he 'e koro, nje 'bu'e ma ongo ro mo dë ne, mo ra nje ma yolo wa ma o'de na liwo ne mo aki'di biriti mo zi ye.

Watoo rë yï

19 Ulu ha wa dë zi ye dakano kinye, bi ma malödö édi yanya wa ti'de zi mo ne, wa ma édi lëndré ne, mora vo logo édinni logo wa ta do mo ne.

20 Wa ma laka ulu ku zi ye komoriyë, ga bi ma malödö ayanja wa dë ta do mo, wa lëndré, vo logo alogo wa dë ta do mo ne.

21 Ga kö'du, bi ma ulu ha wa ku do mo ne di'di yï atëdë ñburu do mo.

22 Komo yï ra, na lamba 'ba rë yï. Ëzë komo yï édi na laka ida rë yï ti'de akatëdë ndo mï bikanyi kyedre.

23 Ëzë komo yï na kyenyë rë yï ti'de atëdë ga bi köndu. Ëzë bikanyi anza dë mï yï di'di yï ndo na bi köndu.

Wiri 'dö kohi aba

24 Vidi maako o'bo dë zi litu zi yere riyyö, mo atowä nje ma kölö, mo akyoi ma kölö. O'bo dë zi litu zi Wiri kpa zi damöku?

25 Mï kadra ko'do kölö ne medë kiya zi ye alima'e dë kö'du sösu aba ga kö'du 'ba wakonyo, wa kuwë, bongö ga kö'du lawo oo ndra ta da wakonyo. Mora kö'du ida ra oo ndra ta da bongö.

26 Ong'o'e aliye te, zë isi nnü wa dë, zë umunni wa dë kï'di mo mï lo'bi. 'Bu 'ba komoriyë ne édi zë kulu. Here anza'e dë kyedre ta da aliye? Asösü 'be'e 'e ra dë kyedre ta da aliye?

27 Vidi maako tëm'i 'e ato'bo lima tisi konda, kö'du sösu aba kö'du mo?

28 Kö'du a'di édiye alima kö'du sösu aba ga kö'du bongö? Ong'o'e dörü 'ba möku te zë urunuü bongö dë, o'donnii loo dë zi nnü.

29 Tinyö miya zi ye, Solomonono édi le wa dakayo aba usu bongö ma teme alaga dörü 'ba möku dë.

30 Ëzë Wiri édi kusu bongö ra dörü ma édi alo'bo ato'bo'e dë bongö kusu re 'e, vidi ma kö'du koma aba ne.

31 Miya zi ye alima'e dë kö'du sösu aba kiya mo henye, "Ma konyo wa ndenyte ta kila? Ma kuwë wa ndenyte ta kila? Ma ki'ja bongö ta kila?"

32 Vidi ma ayclo Wiri dë ne édi nje taho ga wa 'ba dakano ne. 'Bu 'e ma komoriyë nani mo ayclo, wa ma ombo'e ne, mo aki'di zi ye.

33 Oma mï damöku 'ba Wiri dagba 'dö tinyö 'bomo aba, wa ma ombo ne mo aki'di zi yi.

34 Asösü kö'du wa 'ba mündö aba dë, ga kö'du mündö édi kö'du sösu 'bëni aba kutu, kadra 'ba mündö édi kpa kö'du 'bëni aba kutu.

Vurë ko'do nje

1 O'do vurë 'ba vidi maako dë na mbérë. Ëzë o'do ku, akyo'do vurë 'beyi kpa here.

2 Géri ma édi ko'do vurë 'ba vidi mo aba ne, akyo'do vurë 'beyi kpa mo aba. Ndë me'do ma édi yeri mo ra vidi ne akayeri 'beyi kpa here.

3 Kö'du a'di ongo bi da wa mati komo öndu yï, kazi bi kongo da kulugbu kyedre ma komo yï ne.

⁴ Hala akiya zi öndu yi, "İ'dii ma yago ngayo nenyə yaga ta komo yi," mora édi 'beyi gbii kulugbu aba komo yi?

⁵ Yi vo komo kandi nenyə, ayago kulugbu ne dero dagba yaga ta komo yi, zi bi kongo na laka zi yago ngayo yaga ta komo öndu yi.

⁶ İ'dii wa 'ba Wiri dë zi wihiye. U'du wa ma teme 'beyi dë da komo wa'do 'e akalasinni ta dɔ mo, akizannii mii yi sisisi yaga.

Oma aki'ja

⁷ Ako'jo aki'dii zi yi, oma aki'ja, akökö, akayéhu haloko zi yi.

⁸ Zé ma ti'de ako'jonnii aki'dii zi zé. Zé ma ti'de omannii, aki'jannii. Zé ma akökönnii akayéhu.

⁹ Éyi ra ézé wisi 'bomo ako'jo mangolo'bɔ, mo ényi iri yitö i'dii zi mo?

¹⁰ Ézé wisi maako ako'jo kyenze ma mo akirii wiri ki'dii zi mo.

¹¹ Vo kö'du kyénye ko'do'e, ézé i'dii 'e waki'di 'be'e zi gisi 'be'e. 'Bu 'ba komoriyé aki'dii wa ma laka ndra kyɔ zi ye.

¹² Wa ma omba oka yi 'e ko'do mo zi yi ne o'do kpa zi zé, nenyə kö'du kise 'ba kö'du ki'dii 'dō nébi kö'du étii.

¹³ Ödu 'e ta ha resi ma tisi ne, ha resi ma kyedre ne i'bë bi 'ba koli. Géri ma kyedre ne, vidi ma édi ti'benni ta go mo ne zé na kayo.

¹⁴ Ha loko ma édi ti'bë bi 'ba dëdi ma ñburu ñburu ne nje tisiwa. Vidi ma i'janni ne, toto tisiwa.

¹⁵ İ'dii 'e komo'e mandi laka, kazi nébi kö'du 'ba Wiri mambérë ne'e, ga kö'du usunni bɔngó ma o'do témii yévu 'ba tímélë ne ta rë nnii yaga, mora mi di'di zé na tuku wölwöli ma kyénye.

¹⁶ Akayolo'e zé témii wa ma zé édinni ko'do mo. Kaga kono ana oha dë, ana kyélu dë.

¹⁷ Mora kpa here, kaga laka ana gbii logo laka. Mora kaga ma kyénye ana gbii logo kyénye.

¹⁸ Kaga laka ana logo kyénye dë. Kaga kyénye ana logo laka dë.

¹⁹ Kaga ma ti'de ana logo ma laka dë ne akiga akaño aku'du mii wa'do.

²⁰ Akayolo zé nje tara logo 'bëzë ma ana ne.

²¹ Anza vidi biya ma édinni ko'jo ma, "Yere Yere," ne akatödunnii mii damöku 'ba Wiri, nje zé ma o'donnii wa ma 'Bu ma komoriyé omba zé zi ko'do.

²² Mii kadra 'ba vuré nani, vidi ma kayo akiyannii zi ma henye, Yere, Yere, ze ra dëdi kumë kö'du dakyikyi kore aba yaga tara vidi mii ru yi?

²³ Ma kaya'ba, ma kiya zi zé henye, "Ma yolo 'e dë. İ'bë'e yaga tara ma, 'e vo kö'du kyénye ko'du ne'e."

Vo loko ko'ba'e riyyö

²⁴ Ézé vidi ma owo kö'du yandi 'bama ku koro mo aba, atëdii kaa vo kö'du yolo ma o'ba loko éni da ri'dii.

²⁵ Ézé mire a'di wini oso le, ézé buluku aluku le akyëti rë ni le ra loko nani alöru dë, ga kö'du o'ba hu mo ku da ri'dii.

²⁶ Ézé vidi ma owo kö'du yandi 'bama ne dë koro mo aba, atëdii kaa vo lumë ma o'ba loko éni da yayi.

²⁷ Mire a'di wini oso, buluku aluku ra loko nani alöru ku na löru kyénye.

²⁸ Mati Yésu inde kö'du yeti ku zi vidi kayo nani 'e zé ku na rakaga ga kö'du wa yandi 'bomo ne.

²⁹ Ga kö'du mo édi kala kondä aba. Anza dë kaa vo komoyandi 'ba vo kö'du kida'e.

8*Yēsu aко'jo vo mönyu*

¹ Mati Yēsu asi akanjo ta da dōku ne, vidi kayo alö'bönni gō mo.

² Vo mönyu maako ayi alödro, akanjo komo Yēsu, iya henye, "Yere, ezë om̄ba ku aко'jo ma ḥbala."

³ Yēsu iza kala ni gbo ise ra vere nani, iya henye, "Momba dō mo ku." Mo iya henye, "Edi na ḥbala." Ako'jo yi ku, mora rakoo ila vere nani gbo kandi.

⁴ Yēsu ise gō mo zi mo, iya henye, "I'bē iya me'do nenye dē zi vidi maako, i'bē zi vo karasa 'e ma nyelinni rē yi, i'di wakumu 'ba wa ko'jo ma Mosa i'di kö'du mo ne, zi yada yi zi vidiye ti'de aко'jo yi ku."

Kyedre 'ba da vo kanya

⁵ Yēsu ödu mi Kaparanamo kyedre 'ba vo da kanya maako 'ba Roma vo da wehe lamikölö ayi aко'jo ha Yēsu ga kö'du wa konyi.

⁶ Iya henye, "Yere, vo kalima 'bama edī rakoo aba linjō na keje na riti."

⁷ Yēsu iya henye, "Ma ti'bē linjō 'beyi zi mo ko'jo."

⁸ Kyedre 'ba vo da kanya nani iya henye, "Yere, o'bō dē zi yi tayi linjō 'bama. Iya nje hē yi aко'jo vo kalima 'bama ne,

⁹ ga kö'du mayolo kala konda 'beyi edī gbii kaa 'bama, mēdi kala konda 'dō vo kanya eti hu ma. Ezë ma me'do zi ma kölö, miya henye, 'I'bē,' mo i'bē gbii. Ezë ma me'do zi maako, miya henye, 'Ayi,' mo ayi gbii. Ezë ma me'do zi vo kalima 'bama, o'do wa nenye mo o'do gbii."

¹⁰ Mati Yēsu owo me'do 'ba vere ne ku, aga gbo rō mo. Mo iya zi vo gēniye iya henye, "Tinyyo miya zi ye, mi'ja vidi maako dē 'de tēmī vidi 'ba Yiserele, ma edī kö'du koma aba kaa vere ne.

¹¹ Edi na laka mēdi kiya zi ye, ma kayo mo atayinni tēmī dakano kapa 'ba humirē 'dō da lērē aba zi droko rē nn̄i ra Abarayama, Yisika, Yakoba eti mi damöku 'ba Wiri.

¹² Gisi 'ba Yiserele ma kayo, ma aко'jo damöku ga kö'du zē aku'du zē mi bi köndu 'ba kudu ha konyo aba."

¹³ Yēsu aya'ba dō mo iya zi vo da kanya nani, iya henye i'bē linjō aко'do rē ni kaa wa ma oma ne. Mora vo kalima 'ba da vo kanya ne aко'jo gbo mi kadra nani.

¹⁴ Yēsu i'bē ödu loko 'ba Petero i'ja wese 'ba Petero zöyi aba o'ba rē ni ku da sora.

¹⁵ Mo ise kala mo, zöyi ila mo gbo. Here mo enyi gbo liitu zi mo.

¹⁶ Mi da hutaga nani aba, ikannii vidi kayo maakowe edinni nökyi aba zi mo. Mo ore dakyikyi yaga ta rē zē me'do aba. Mo aко'jo vidi ma rakoo aba ne'e ti'de.

¹⁷ Mo o'do here zi tēdi kaa ma Yesaya nēbi vo me'do 'ba Wiri iya ne. Mo iya henye, "Ma gogo makinjē rakoo yaga."

¹⁸ Yēsu ongo vidi kayo edinni ku kpo ta rē ni mo ame'do zi vo lö'bō gēniye zi zē kumu kafo föfö ma agamo. Mo ame'do gbo zi vo lö'bō gēni 'e zi zē kumu ti'bē kafo ranga ma agamo.

¹⁹ Vo komoyandi maako ayi zi mo iya henye, vo komoyandi. Bi ma i'bē zi mo. Ma kusu geyi.

²⁰ Yēsu aya'ba dō mo, iya henye, "Uhwavödö 'e edinni ogo ènni aba, ali 'e edinni loko ènni aba. Wisi 'ba Vidi anza dē linjō aba na bi 'ba ralawo."

²¹ Vere maako na vo lö'bō gō mo iya henye, "Kyedre 'bama, i'di ma 'ba dero 'bu ma kusu."

²² Yēsu iya zi mo henye, "Usu ga ma, ila yōku 'e musunnī yōku ènni."

²³ Yēsu èkyi gbo mī töjbö 'dō vo lō'bō gēnī èti

²⁴ tisi yaa buluku ènyi gbo aluku da fōfō nani. Buluku alima ku töjbö kōhō zi liko kano. Yēsu èdī ako'do.

²⁵ Zē i'bēnnī alironnī mo, iyannī henye, "Yere, akonyi ze, dēdī ku kara zi koli."

²⁶ Mo iya zi zē henye, "Èdiye atere ga a'di? Èdiye koma tisi aba." Mo ènyi amo da buluku wini kagba aba, mati oronnī ne, bi gbo liwo.

²⁷ Zē ti'de na rakaga iyannī henye, "Vere ne, èy়i ra? Buluku 'e wini kagba aba owonnī dō mo."

Vo nōkyi nnī wa'do èti

²⁸ Mati Yēsu umu da fōfō i'bē mī dakanjo 'ba Gadora ne, vīdī rīyō maako'e zē dakyikyi aba andosi dē nnī mo aba. Vīdī ne'e ènyinnī na nganga. Vīdī maako o'bo dē zi laga ta ga bi nani, dakyikyi ne'e ayaza rē nnī zi Yēsu.

²⁹ Zē apinnī na kyembe, iyannī henye, "Yi Wisi 'ba Wiri nenye, a'di ra omra kazi ze ayi ku de ze kinde gba kazi kadra mo tōkō?"

³⁰ Wa'do kayo 'ba liŋo èdinnī wakonyo kara ra liŋo da lutu.

³¹ Dakyikyiye ayaza rē nnī zi Yēsu, iyannī henye, "Èzē om̄ba ku kore ze, utu ze zi wa'do nani 'e."

³² Mo iya zi zē, henye, "I'bēē." Zē i'bēnnī ödunnī mī wa'do kayo naniye, mora wa'do naniye ènyinnī gbo ti'de ataho bi lunyi 'ba fōfō mora aluyinnī gbo ti'de mī wini.

³³ Vo yako wa'do nani 'e aho iyannī mī gawo. Ayadannī kō'du ma o'do rē nī nani ti'de, kō'du mati o'do rē nī zi kora dakyikyi ne'e.

³⁴ Vīdī 'ba mī gawo nani 'e olōnnī gbo ti'de tayi Yēsu kongo. Zē i'jannī mo ako'jonnī hō mo zi mo tēnyi ti'bē yaga tēmī dakanjo ènni.

9

Yēsu akɔ'jɔ kora vo keje maako

(Mk. 2:1-12; Lk. 5:17-26)

¹ Here Yēsu èkyi mī töjbö i'bē hulēhu kyëti 'ba fōfō mī gawo 'bēni.

² Ani kya 'ba vīdī maako'e ikanni zi mo kora vo keje akanjo ne èdī ako'do da sora. Mati Yēsu ongō hala kō'du koma 'bēzē èdī, mo iya zi kora keje ne henye, "Akyigo rē yi, wisi ama, kō'du kyényé 'bēyi ila ku."

³ Mora here, kya 'ba vo komoyandi 'ba vo kō'du kida'e ame'donnī na bi dē nnī, iyannī henye, "Kora nenye, èdī me'do 'dasi ra kiya."

⁴ Mora here, Yēsu ayɔłɔ kō'du sōsu 'bēzē, ne a'ba iya henye, "Kō'du a'di èdī 'e kō'du kyényé mahere ne sōsu mo?"

⁵ Mavala ra zi kiya, ila yi ku ga kō'du kōdō kyényé 'bēyi, kōdō zi kiya henye, 'Ènyi rīyē alasi?'

⁶ Mako'dō tīnyō zi ye yɔłɔ, Wisi a Vīdī èdī kyigō aba dakanjo zi kō'du kyényé kila." Mora here, mo iya zi kora keje ne henye, "Ènyi rīyē, injē sora 'bēyi ne, i'bē liŋo!"

⁷ Kora ne ènyi rīyē i'bē gbo liŋo.

⁸ Mati vīdī kayo ongonnī ne, zē na tere Wiri yeto aba ga kō'du kyigō kaa mahere ne ki'dī mo zi vīdī.

Yēsu akɔ'jɔ Matayo

(Mk. 2:13-17; Lk. 5:27-32)

9 Here Yēsu ila bi nani, ma mo i'bē dagba, mo ongo kora vo 'be'bele kö'du ru mo Matayo, édi alima bi 'ba 'be'bele kö'du, mo iya zi mo henye, "Alö'bō ga ma." Matayo ényi alö'bō gbo go mo.

10 Mati Yēsu édi wakonyo mī linjō a Matayo, vo 'be'bele kö'du kyɔ, a'ba kya 'ba vo kö'du kyényé ko'de ayi onyonnī wa Yēsu aba a'ba, vo lō'bō 'bōmo'e étii da tarabiza kölö.

11 Kya 'ba Farasiye ongɔnnī kö'du ne here, ako'joni ha vo lō'bō 'bōmo'e, "Kö'du a'di vo komoyandi 'be'e édinni wakonyo viði mahere ne étii?"

12 Yēsu owo kö'du 'bēzē ne, aya'ba dō mo iya henye, viði ma rē zē na laka kazi koo, i'bēnni dē zi vo ɔwɔ, nje zē ma na rakoo.

13 I'bē oma'e mī kö'du ya'ba ma kö'du yörü iya ne." Édi kö'du laka ma momba, ra anza ngötü kumu. Mayi dē kö'du viði laka'e, mayi ga kö'du viði 'ba kö'du kyényé'e.

Kö'du ko'jɔ kö'du 'ba hakoro

(Mk. 2:18-22; Lk. 5:33-39)

14 Here vo lō'bō 'ba Yowani Bapatisi ayinni zi Yēsu, ako'joni kö'du iyannī henye, "Kö'du a'di ze Farasi étii, dēdi he ze koro mora vo lō'bō 'bēyye, oro hē nnī dē go mo?"

15 Yēsu aya'ba do mo iya henye, omiba 'be'e yingɔ ma édinni mī kyérë 'ba oze, zi tēdi na rasosu ézé 'biyési édi zē étii? Anza here dē. Here kadra mo akatsko, ézé omiba ku 'biyési koba 'de kazi zē mora atehenni 'da hē nnī koro.

16 "Viði maako uru bōngɔ ma kyiyi dē zi ko'jɔ bōngɔ ma koo, ga kö'du bōngɔ ma kyiyi ako'do wogo kyedre mī bōngɔ ne."

17 Viði maako ope a'ji ma kyiyi dē mī lōso wana makoo, ga kö'du lōso wana akiha a'ji akalödii yaga, mora lōso wana ne akayaña rē ni. Here a'ji makyiyi mope gbi mī lōso wana makyiyi a'ba 'dō riýö atédinni na laka."

Wu'jē 'ba kyedre 'ba Yuda'e nnī mbara ma ise ra bōngɔ 'ba Yēsu

(Mk. 5:21-43; Lk. 8:40-56)

18 Mati Yēsu édi kö'du nenye kiya, viði mī turu 'ba Yuda'e ayi zi mo alomvō akano komo mo iya henye, "Wu'jē 'bama oli ku yaanya ayi i'di kala yi dō mo zi mo tēdi na didi."

19 Yēsu ényi riýë alö'bō gbo go mo mora vo lō'bō 'bōmo'e i'bēnni gbo mo abo.

20 Mbara maako édi na riti, kö'du yama édi taho ta rō mo koo 'butë domoriyö, ayi ta kafo Yēsu ise da ha bōngɔ 'bōmo gbo.

21 Mo iya na bi dēni henye, "Ézé mise gbi le nje ra 'bōngɔ ɔmo, akakɔ'jɔ ma."

22 Yēsu opi rē ni ongo mo, iya henye, "Édi na kyigɔ wu'jē ama! Koma 'bēyi akɔ'jɔ yi ku." Tēmi kadra ne mbara ne akɔ'jɔ rē ni gbo na laka.

23 Mati Yēsu ödu mī loko 'ba turu kyedre ne, mo i'ja viði kayo édinni kyézu 'ba da koli kome.

24 Mo iya zi zē henye, "Viði biya asiye yaga. Wu'jē tisi ne oli dē mo édi nje ako'do!" Here zē biya ogonnī mo gbo.

25 Kandi ma ti ore viði ne'e ku yaga, Yēsu i'bē mī loko ma yōku wu'jē dō mo ne, iri kala mo mo ényi gbo riýë.

26 Kö'du yöyö ne apere rē ni biya tēmi dakaño nani.

Yēsu akɔ'jɔ vo komoköndu riýö

27 Yēsu ila bi nani édi ku ati'bē, vo komoköndu riýö ayetonnī lō'bō ga ndi mo. Zē agbögbönni hē nnī, iyannī henye, i'di miyī méyi re ze, "Asösü kö'du ze, Wisi 'ba Dawidi!"

28 Mati Yësu ödu loko, vo komoköndu rïyö ne ayinni zi mo, mo ako'jo hë zë iya henye, "Oma'e ku zi matɔ'bo 'e kɔ'jɔ?" Zë aya'banni da me'do, iyanni henye, "Oo Yere."

29 Yësu ise komo zë, iya henye, "Mo'do rë nü kaa ma oma'e"

30 komo zë ayëhu rë nü gbo. Yësu ise gɔ mo zi zë iya henye, "Ayada'e kö'du nenyé dë zi vidi maako!"

31 Mora zë i'bë a yëlenni kö'du ne ta ga bi nani ti'de.

Yësu akɔ'jɔ kora ma ɔ'bɔ dë zi me'do

32 Mati vidi kora ne'e édinni ati'bë, kya, vidi maako'e ikannni kora maako zi Yësu, mo o'bo dë zi me'do ga kö'du mo édi dakiyiki aba.

33 Mora kandi ma ti ore dakiyiki ku yaga, kora ne ayeto me'do mora vidi biya na rakaga. Zë iyanni henye "Gba dongɔ kö'du ma hee ne dë mii Yiserele."

34 Mora Farasiye iyanni henye, "Ne yere 'ba dakiyikiye ra i'di kyigo ne zi Yësu zi dakiyikiye kore yaga."

Yësu asösü rë nü ga kö'du vidi

35 Yësu ényi i'bë biya lasi aba tëmii gawo dalinjø aba. Mo ayandi kö'du mii bi 'ba mötu'e, kö'du yöyö laka 'ba damöku 'ba Wiri yëti aba, mora akɔ'jɔ vidi kayo dakynë 'ba kɔ̄ aba.

36 Mati mo ongo vidi kayo, di'di mo oso kyc kö'du sösü aba ga kö'du zë na kö'du sösü, wakonyi kpa anza dë kaa timélë kazi vo yako.

37 Here mo iya zi vo lö'bö 'bënniye henye, "Wa mii yaka édi kyc, mora vo lɔ̄ ko'do'e ayonnë dë.

38 Amötü zi vo kyeti yaka nenyé, mo mutu yaga vo lɔ̄'e zi wa 'bɔmo toto mo ta yaka."

10

Vo Litu 'butë dɔ̄morïyö

(Mk. 3:13-19; Lk. 6:12-16)

1 Yësu akɔ'jɔ vo lö'bö 'butë dɔ̄morïyö 'bënniye bi kölö i'di kyigo zi zë kore dakiyiki yaga, zi kɔ̄'jɔ kɔ̄ rakɔ̄ aba biya.

2 Nenyé'e ru 'ba vo litu, butë dɔ̄morïyö ne'e ma dagba Simona (ma ako'jo Petero) öndu mo: Anderiya, Yemisi öndu nü Yowani aba, gisi 'ba Zebedeyo.

3 Pilipo, Baratolomoya, Toma, Matayo, vo 'be'bele kö'du, Yemisi wisi 'ba Alipayo Tadöyösü,

4 Simona vo dakanjø 'ba Kanana zë Yudasi Sikereto ma asösü Yësu aba.

Lɔ̄'ba vo lö'bö 'butë dɔ̄morïyö

(Mk. 6:7-13; Lk. 9:1-6)

5 Vidi kora 'butë dɔ̄morïyö ne'e, Yësu utu zë kö'du kira nenyé aba. "I'bë'e dë mii dakanjø 'ba vo leze'e mandere mii gawo 'ba Samarona'e.

6 Omiba zi ye ti'bë zi timélë 'ba Yiserele ma ölu.

7 I'bë'e ayëtiye, 'Damöku 'ba Wiri édi ku kara.'

8 Akɔ'jɔ'e vo kɔ̄, ayɔ̄mɔ'e yöku löhü na didi, akɔ'jɔ'e zë ma na riti kɔ̄ mönyü aba, ore'e dakiyiki yaga. I'ja'e kazi ma na mbiya, here i'diye kpa zi zë na mbiya.

9 İnjë'e dahabo ako dë, kohi mandere menje kohi mii bɔngɔ re 'e.

10 İnjë'e anjboro 'ba wa lenze dë ta bi ti'bë 'be'e, oba'e nje bɔngɔ kamoka ma édiye akusu ne. Oba'e mɔvɔ 'ba lasi dë, vo lɔ̄'e aki'di zi zë wa ma zë ombannii."

11 “Ézé ayiye mii gawo, i'bë'e bi koma kö'du vidi ma aküriye kala kyedre aba, alima'e mo aba le zi ye bi nani kila.

12 Ézé i'bë'e mii linjo iya'e henye, ‘Rakyeyi mëdi eti.’

13 Ezé vidi mi linjo nani iriye kala kyedre aba, i'diyé wa mëtë 'be'e 'ba rakyeyi malima, ezé zë irinni e dë kiri kala kyedre aba, oba'e wa mëtë'e hulehu.

14 Ezé kya 'ba linjo mandere gawo omba dë bi 'e kiri kala kyedre aba mandere kö'du 'be'e kowo, ila'e bi nani akyit'e turufu 'de ta ndiye zi mo na lomu rë zë.

15 Mayada zi ye tñyö, mii kadra 'ba vurë aba atëdë na kyenyë ndra kö'du gawo nani ta da gawo 'ba Sôdômo, Gomora aba.”

*Yësu ame'do kö'du 'ba riti
(Mk. 13:9-13; Lk. 21:12-17)*

16 “Owo'e te, mëdi 'e kutu yaga kaa tïmélë mii kutë wöliwöli. Here ediyé njbalà kaa wiriyé. Mora ediyé kpa kaa atu'bu o'donnì kö'du kyenyë dë.

17 Ong'o re 'e laka, ga kö'du vidi maako atëdinni ani zë akiri ni 'e akika bi 'ba vurë mora zë aku'bönni e mii bi 'ba mötu'e.

18 Kö'du ma, akika 'e bi 'ba vurë komo vo dakano yere eti, zi kö'du yoyö laka ne yada zi zë zi vo leze'e.

19 Ezé ikanni 'e bi 'ba vurë, asösue dë a'di ra ati'bë'e zi kiya, mandere hala akonyo'e. Mi kadra nani mo öko ku, aki'di zi ye a'di akiya'e.

20 Ga kö'du me'do ma akame'do 'e atanza dë 'be'e, zë atayinni kazi Lawo Kölö Laka 'ba 'bu'e akame'do kpuru kazi 'e.”

21 “Ondu'e atenyinna akpa da öndu'e zë ki'di zi kofo. 'Bu'e atenyinna akpa da gisisi 'benniye zë ki'di zi kofo. Gisisiye aksidonnì wehe akpa vo ko'jo zë aba akutu zë zi kofo.

22 Vidi biya akiyye ga kö'du ma. Mora vidi ma nduwë na kyigo le mii ndundu mo, akayomo mo.

23 Ezé o'do'e na kyenyë mii gawo maako, aho'e mii gawo ma agamo. Ma yada zi ye tñyö, inde'e loo ne'e mii gawo biya 'ba Yiserele ne dë, gba kazi Wisi a Vidi töko.

24 Vo kö'du ko'jo anza kyedre ta da vo komoyandi 'bënì. Vo yasa anza kyedre ta da vo kyedre 'bënì.

25 Here vo kö'du ko'jo mo'bo zi tädi kaa vo komoyandi 'bënì, vo lö'bö kaa vo kyedre 'bënì. Ezé vo da dakota aksidono Belezobulu, vo dakota 'ba linjo'e aksidono ru kyenyë aba.”

*Atere éyi
(Lk. 12:2-7)*

26 “Here ere'e vidi dë. Yaanya aba, wa ma ayofu dö mo, akayehu, kö'du koho biya aksidono ya yolo.

27 Wa mati mëdi ayada zi ye mii mandölu, akayada'e mii bikanyi kyedre, wayawayá 'be'e akame'do ta da tölo 'ba loko.

28 Ere'e dë kazi vidi ma edinni ida ra kofo, ofonnì lawo dë. Ere'e Wirë ma akato'bö yanya 'dö ida ra lawo aba mii wa'do gehena.

29 Nje tarifa kölö aksidono silo kogo riyyö. Here silo ma kölö alëpi dë aksidono kazi da kö'du komba 'ba 'bu'e.

30 Ga kö'du yëvu biya ma de 'e ne, edë akiti.

31 Here ere'e dë ediyé na laka ndra ta da silo kayo.”

*Kö'du kyenyë yasi Yësu komba dë aba
(Lk. 12:8-9)*

³² "Here kö'du zë ma iyanni mii vidi kayo zë 'bama, mako'do kpa here komo 'bu ma komoriyë.

³³ Mora here, eëzë vidi maako ombo ma dë ta komo vidi kayo, ma komba mo kpa dë ta komo 'bu ma komoriyë."

Anza rakyëyi ra dë wa ne kulu ra

(Lk. 12:51-53; 14:26-27)

³⁴ "Asösü'e dë henye ere, mayi zi rakyëyi ra kika mii damöku. 'E'e, mayi dë zi rakyëyi ra kika, kulu ra.

³⁵ Mayi zi gisi kora'e ténynni wehe aba da 'bu nnii, gisi münzö'e ténynni wehe aba da ma nnii, mbara koze aténynni wehe aba da wese nnii.

³⁶ Vo wehe kyényë 'be'e, atëdii akpa vidi 'ba dakota 'be'e.

³⁷ "Zë ma o'dönni lovo 'bu nnii, mandere ma nnii ndra ta da ma, o'bönni dë zi tëdi na vo lö'bö 'bama. Zë ma o'dönni lovo gisi kora 'benni, mandere wisi wu'jë o'bönni dë zi tëdi na vo lö'bö 'bama.

³⁸ Zë ma ijénni taká 'benni dë riëyë zi lö'bö ga ndii ma, o'bönni dë zi tëdi na vo lö'bö 'bama.

³⁹ Zë ma o'dönni lovo didinni ndra ta da lovo ma, akayölunnii. Zë ma ayölunnii didinni ga kö'du ma, aki'janni didi lóhu."

Biriti

(Mk. 9:41)

⁴⁰ "Vidi ma iřiye kala kyedre aba iři ne ma ra, mora vidi ma iři ma kala kyedre aba, iři ne vidi ma utu ma ne.

⁴¹ Vidi ma iři nëbi kala kyedre aba ga kö'du mo nëbi, aki'ja mii wakinye 'ba biriti 'ba nëbi. Vidi ma iři vidi ma laka kala kyedre aba ga kö'du mo na laka, aki'ja mii wa yanya 'ba biriti 'ba vidi laka.

⁴² Eëzë vidi ma i'di gbë le nje siko 'ba wini kyëyi, zi vidi ma kólö 'ba ga ndii ma, vidi nani aki'ja biriti rë ni."

11

Vo lítu'e kazi Yowani Bapatisi

(Lk. 7:18-35)

¹ Mati Yësu inde kö'du nenye'e yada mo zi vo lö'bö 'bëni 'butë dömoriyö ne'e, mo ila bi nani i'bë kö'du yandi yëti aba mii gawo 'ba Galilaya'e.

² Mati Yowani Bapatisi owo mii kamba, kö'du Korisito edii ako'o'do ne, mo utu kya 'ba vo lö'bö 'bëniye zi mo.

³ Zë aco'jonnii ha Yësu iyanni henye, "Ayada zi ze, yi ra kora ma ombo tayi kôdo dida ze bi vidi maako?"

⁴ Yësu aya'ba da me'do iya henye, "I'bë'e a'ba'e hulëhu ayada'e zi Yowani kö'du ma edii akowo'e kongo mo aba.

⁵ Vo komoköndu atobö bi kongo, vo keñe atobö lasi, zë ma edinni na rití kazi kçö mönyu o'do zë ñbala, vo mbilikisi owo kö'du, yóku vidi ényinni lóhu na didi, kö'du yoyö laka edii yëti mo zi vo leriyé.

⁶ Rakyenyi edii zi zë ma anza nnii dë dajijë aba ga kö'du ma."

⁷ Mati vo lö'bö a Yowani edii ati'bënni, Yësu ame'do kö'du mo zi vidi kayo: "Mati i'bë'e yaga zi Yowani mii da lipi, a'di ra ombo'e zi kongo? Rakidé 'ba mbili loma mii buluku?

⁸ A'di ra i'bë'e yaga zi kongo? Vidi kora usu rë ni mii bongö laka? Vidi ma usu rë nnii kaa mahere ne alimannii mii loko kyedre a yere.

⁹ Ayada'e zi ma a'di ra i'bë'e yaga zi kongo? Nëbi ra? Oo ongo'e ndra ta da nëbi.

10 Here kö'du yörü ra iya kö'du ga kö'du mo, 'Ma kutu vo lö'bö ama dagba komo yi zi géri yéhu zi bi yi.'

11 Ma yada zi ye tïnyö, Yowani Bapatisi édi kyedre ta da vidi maako, mo maako ma tisiwa mï damöku 'ba Wiri kyedre ta da Yowani.

12 Mï kadra ma Yowani Bapatisi ayeti kö'du 'bëni le mï ko'do nenyé damöku 'ba Wiri édi tövu kyedre kyigo aba. Kora vo wehe ko'do'e i'di rë nnii zi kuru mo na gbörökötö.

13 Here le mï kadra 'ba Yowani nébiye biya kö'du ki'di 'ba Mosa ame'do kö'du 'ba damöku.

14 Èzë ombo'e zi koma mï kö'du kise 'bëzë, Yowani mo Eliya, ma kö'du tayi 'bomo ayeti.

15 Owo'e kö'du ne èzë édiye mbili aba!"

16 "Yaanya aba, kaa a'di ma kiya ga kö'du vidi ma édinni mï ko'do ma ndenye ne? Zë kaa gisisi ma édinni alima mï bi 'ba wakogo. Gbongo ma kólö akagbögbö hë nnii zi maako'e akiya.

17 'Henye, dolo kudi 'ba rakoze zi ye,
mora ɔl'o'e dë.

Daya'bi ze ngala 'ba dakoli,
mora udu'e dë.'

18 Mati Yowani ayi, mo oro hë nii uwë a'ji dë vidi biya iyanni henye, 'Mo édi dakyikyi aba.'

19 Mati Wisi a Vidi ayi, mo onyo wa, uwë a'ji. Mora vidi iyanni henye, ongo'e bi te da kora ne. Mo onyo wa takanyi. Uwë a'ji kpa takanyi mo aboka 'ba vo 'be'bele kö'du'e vo kö'du kyényë ko'do'e éti. Mora kö'du yolo a Wiri édi na yada zi tedi tïnyö tëmi wa ma o'do rë ni."

Vidi 'ba gawo naniye owonni kö'du dë (Lk. 10:13-15)

20 Vidi ma mï gawo ma Yesu o'do kö'du ko'do kyedre éni mï zë ne, 'de otó dë nnii dë tëmi kö'du kyényë 'bënni, here mo iya zë na kyényë.

21 "Atëdi zi ye kyényë Korçzini! Atëdi zi ye kyényë Beteseyida! Èzë kö'du ko'do ma o'do mï ye ne o'do mï Tiyere, Sidoni aba kani vidi nani usunni bongo 'ba lubë ku rë nnii zi yada henye ere zë otönni dë nnii ku tëmi kö'du kyényë 'bënni.

22 Ma yada zi ye henye, mï ko'do 'ba vurë aba, Wiri akila vidi 'ba Tiyere, Sidoni aba tada'e.

23 Yi Kaparanamo! Ombo'e zi re 'e kinjë komorïyë? Aku'du'e akanjo mï wa'do 'ba gehena. Èzë kö'du ko'do ma o'do mï ye ne mo'do mï Sodomo, atëdi zo kadra ndenye aba.

24 Akato'bô yolo'e henye, mï ko'do 'ba vurë aba Wiri rasosu ndra kö'du Sodomo tada'e!"

Ayiye zi ma zi lawo (Lk. 10:21-22)

25 Mï kadra nani Yesu iya henye, "Bu Yere 'ba komorïyë dakano aba! Mo'do öwö'di zi yi ga kö'du zi vo kazi kö'du yolo'e, wa ma oho kazi vo kö'du yolo'e vo yandi éti ayada ku zi gisisiye.

26 Oo, 'bu, nenyé hala wa ma ombo kani zi rë nii ko'do.

27 'Bu ma i'di wa ku biya zi ma. Vidi maako ayolo Wisi dë nje 'Bu. Vidi maako ayolo 'bu dë nje Wisi, zë ma Wisi inzi zi nnii yada."

28 "Ayiye zi ma 'e biya ma na rití kazi wayeto kinjë maki'diye alawo.

29 O'do 'e loo 'bama, ayandi 'e kazi ma, ga kö'du ma vo watowö raya'ba aba. Here aki'ja'e ralawo.

³⁰ Loo 'bama ayeto dë. Kïnjë mo na pëlë."

12

Kö'du ko'jo ga kö'du ko'do 'ba ralawo (Mk. 2:23-28; Lk. 6:1-5)

¹ Anza na kow̄ta go mo, Yësu ëdī gbo tibë kpuru témì yaka 'ba nyenyo mì ko'do 'ba ralawo aba. Vo lō'bō 'bomo'e gbo na o'bo, here ayetonní da mbili nyenyo kowe i'jö mo konyo.

² Mati Farasi ongɔnní kö'du ne here, zë iyanní zi Yësu henye, "Ongó te, anza na laka mì kö'du kï'di 'beze zi vo lō'bō 'beyiye kö'du mahere ne, ko'do mì ko'do 'ba ralawo!"

³ Yësu aya'ba da me'do iya henye, "Ako'jo'e kö'du ma Dawidi o'do mì kadra nani ma mo vidi bëni étì na o'bo ne dë?

⁴ Mo i'bë ödu mì loko 'ba Wiri, mo nní vidi bëni étì onyonnní mangjolo'bō koro ma i'di zi Wiri, ëdī le mì kö'du kï'di anza dë zi zë konyo mo, nje vo karasa ra akila zi konyo mo.

⁵ Kòdɔ ako'jo'e dë mì kö'du kï'di 'ba Mosa iya henye, témì ko'do 'ba ralawo biya vo kö'du yëti mì yékëlu 'ba Wiri zë oronnní ko'do 'ba ralawo dë, here zë anza nní dë na lité?

⁶ Ma yada zi ye henye, wa maako ëdī kinye kyedre ta da yékëlu.

⁷ Kòdu yörü iya henye, momba ngötü kumu dë, momba 'e zi tèdii na mikuku. Ezé ayolo'e mì kö'du nenyé ku, o'bō'e dë zi vurë kikye ra vidi ma o'donní kö'du kyényë ako dë.

⁸ Wisi a Vidi Yere 'ba ko'do 'ba ralawo ra."

Kora vo kala keñe (Mk. 3:1-6; Lk. 6:6-11)

⁹ Yësu ila bi nani ényi i'bë bi 'ba mötu.

¹⁰ Kora maako ëdī ani na vo kala keñe. Kya 'ba vidi maako'e ëdinní ani ombanní zi Yësu susu ga kö'du kyényë ko'do ako'jonní hɔ mo iyanní henye, "Ëdī na kyényë mì kö'du kï'di 'beze zi vidi kö'jo mì ko'do 'ba ralawo?"

¹¹ Yësu aya'ba da me'do iya henye, "A'di, ezé vidi ma kólö témì 'e ëdī tímélë aba alëpi mì wogo yóndu mì ko'do 'ba ralawo, akasösü kö'du mo dë zi koto mo yaga?

¹² Vidi köndu ra laka ndra ta da tímélë! Here ne, kö'du kï'di 'beze ila ze zi vidi maako konyi mì ko'do 'ba ralawo aba."

¹³ Here mo iya zi kora 'ba kala keñe ne henye, "Iza ga kala yi yaga." Mo iza go mo yaga, gbo na laka löhü kaa agamo ne.

¹⁴ Here Farasiye i'bënní o'donní mala zi Yësu kofo.

Vo litu kinzi a Wiri ra Yësu?

¹⁵ Mati Yësu owo kö'du mala rë nì ne, mo i'bë 'de ta bi nani, mora vidi kayo alö'bönní gbo ga ndì mo aba. Mo akɔ'jɔ vidi ma zë na rakɔo ne'e biya,

¹⁶ mo ise go mo zi zë iya henye, mayadanní kö'du nì dë zi vidi maako'e.

¹⁷ Mo o'do here zi rë nì ko'do kaa kö'du ma nëbì Yisaya ayi ku tinyö.

¹⁸ "Kinye ëdī vo lō'bō ama ma minzi.

Mo ma mo'do lovɔ mo.

Kö'du mo, ma na rakyenyi.

Ma kutu Lawo Kölö Laka ama do mo, mo akayöyö kö'du vurë ama zi vidi.

¹⁹ Mo awasa mandere ha gbögħbō dë

mandere me'do na gu ɿberere da géri.

20 Mo owe loma ma idé rë ní ku ne dë,
mandere yölu lamba ma om̄ba ku kara tɔrɔ kazi lëru.
Mo atëdi nduwë, le mo ako'do vurë ma laka 'ba kpilüri.
21 Tu'dë biya aki'di kö'du sösü 'bënni mì mo."

Yësu Belezobulu aba

(Mk. 3:20-30; Lk. 11:14-23)

22 Here kya 'ba vidiï maako'e ikanni kora vo komoköndu maako zi Yësu,
ɔ'bɔ dë zi me'do ga kö'du mo edì dakyikyi aba. Yësu ako'jɔ kora ne, here
mo o'bɔ zi me'do bi kongɔ aba.

23 Vidi biya na rakaga tëmi kö'du ma Yësu o'do ne. Zë aco'jonnì kö'du
iyanni henye, "Mo atëdi Wisi 'ba Dawidi ra?"

24 Mati Farasiye owonni kö'du ne, aya'banni do mo iyanni henye, "Mo
ore dakyikyì ne'e yaga, ga kö'du vo dë zë Belezobulu ra, i'di kyigo ne zi
mo zi ko'dɔ here."

25 Yësu ayolo kö'du ma zë edinni asosu, mo iya zi zë henye, "Dakano
ma inye rë ní na gbongo gbongo wehe ko'do oka ani aba, alima na konda
dë. Gawo maako, mandere dakota ma inye rë ní na gbongo gbongo wehe
ko'do oka maako aba akalépi.

26 Here ézé gbongo ma kólö edì wehe ko'do oka ní vere aba mì damöku a
Satani, nenye kö'du ya'ba aba henye, inye rë ní ku nzɔ na gbongo gbongo
kandi apere rë ní.

27 Iya'e henye, mo ore dakyikyi yaga kyigo 'ba Belezobulu aba, mora éyi
ra i'di zi vo ga ndi yiye kyigo ne zi zë kore yaga? Zë atëdi na vo vurë 'bë
'e.

28 Ézé mora dakyikyi kyigo 'ba Lawo 'ba Wirü, here damöku a Wirü ayi
ku de 'e."

29 "Vidi maako ɔ'bɔ dë tödu mì loko 'ba kora ma na kyigo zi wasisi ɔmo
koba, nje ézé mo ida kora kyigo ne dagba atehe 'da loko ɔmo kolo."

30 "Vidi ma anza dë 'bama, mo edì tñyö kö'du aba ra ma. Vidi ma akonyi
ma dë zi toto, edì tñyö pere mo.

31 Ma yada zi ye henye, ato'bɔ vidi kila ga kö'du kyényë mati o'donnì,
kö'du kyényë kiya aba, mora vidi mati iya kö'du kyényë ra Lawo Kölö
Laka, ila mo dë.

32 Vidi mati iya kö'du kyényë ra Wisi a Vidi akila mo, vidi mati iya kö'du
kyényë ra Lawo Kölö Laka ila mo dë yaanya aba ɿburu."

Kaga lɔgɔ ni aba

(Lk. 6:43-45)

33 "Zi tedi lɔgɔ laka aba edì kaga ma laka aba. Ézé edì kaga ma kyényë
aba atëdi lɔgɔ ma kyényë aba. Kaga akayɔlɔ tara dakyinë 'ba lɔgɔ ma ana.

34 'E wiri ne'e, hala akiya'e kö'du ma laka, mora 'e Satani? Ha akiya wa
ma edì. Ndo mì didi mo aba.

35 Vidi ma laka akodɔ gbi wa ma laka ga kö'du laka éni, vidi ma kyényë
akodɔ gbi kö'du kyényë ga kö'du kyényë éni.

36 Aycɔlɔ'e henye kadra 'ba vurë aba, vidi biya na kólö kólö akayëti kö'du
kyényë ma mo iya.

37 Me'do hë yi ra, akpa ako'do vurë mo aba rë yi, zi yolo yi vo kö'du laka
kɔdɔ vo kö'du kyényë."

Kö'du ko'jo ga kö'du ko'do

(Mk. 8:11-12; Lk. 11:29-32)

³⁸ Here kya 'ba yo komoyandi 'ba kö'du kï'dï maako'e, kya 'ba Farasi maako'e ëti, ame'donni riyë iyanni henye, "Vo komoyandi, domba zi yi kongo ta bi kö'du ko'do ko'do."

³⁹ Mo aya'ba dō mo zi zé iya henye, "Hala vïdï kyényë 'ba kazi wiri édïnni kadra ndenyenye aba. Ako'jo'e ha ma ga kö'du ko'do? 'E'e! Kö'du ko'do ma akayada zi ye atëdi nje kö'du ko'do 'ba nëbi Yona.

⁴⁰ Tëmi géri kólö ne Yona o'do kadra wota yondo aba mï kyenze, here Wisi a Vidi ako'do kadra wota yondo aba mï hu kano yöndu ne.

⁴¹ Mi ko'do 'ba vurë aba, vïdï 'ba Ninëwë atënyinni riyë akasusunni 'e ga kö'du zé otönni dë nnî ku tëmi kö'du kyényë 'bënni, ma ownni kö'du yëti 'ba Yona ne. Ma yada zi ye, wa kyedre maako édi kinye ta da Yona.

⁴² Mi ko'do 'ba vurë aba yere mbara 'ba daliyo 'ba Seba atënyï riyë 'e susu ga kö'du mo i'bë tëmi géri ne biya tëmi kano 'bëni kö'du me'do yolo yandi 'ba yere Solomonon kowo. Miya zi ye henye, wa édi kinye kyedre ta da Solomonon!"

Ta'ba 'ba dakyikyi

(Lk. 11: 24-26)

⁴³ "Ëzë dakyikyi asi ku yaga tara vïdï, i'bë lasi aba dakanjo maako bi lawo koma. Ëzë i'ja dë,

⁴⁴ akiya na bi dëni henye, 'Ma ta'ba hulëhu liyo ama ma mila ne.' Here i'bë hulëhu i'ja loko na mbiya, njala na laka.

⁴⁵ Here ényi i'bë yaga ika aboka niye madomoriyö dakyikyi maako'e na kyényë ta da ni, zé ayinni alimannii gbo ani. Ëzë inde rë nü ku, vïdï nani édi mï rit'i kyényë ta da ma dagba. Nenyenye édi kö'du ma ako'do rë nü zi vïdï ma kyényë'e mï ko'do nenye."

Ma 'ba Yësu öndu mo ëti

(Mk. 3:31-35; Lk. 8:19-21)

⁴⁶ Mati Yësu édi gba ame'do zi vïdï kayo, ma mo öndu mo ëti okonni gbo. Zé oronni yaga kö'du ko'jo zi me'donni zi mo.

⁴⁷ Here vïdï maako tëmi vïdï naniye iya zi mo henye, "Ongó te ma yi, öndu yi ëti édïnni atorø yaga, ombannii zi me'do zi yi."

⁴⁸ Yësu aya'ba da me'do iya henye, "Ëyi 'bëni ma ma? Ëyiye ra öndu ma'e?"

⁴⁹ Mo ényi ayada bi da vo lö'bö 'bëniye, iya henye, "Ongó te! Kinye ma ma öndu ma ëti.

⁵⁰ Vïdï ma o'do wa ma 'bu ma komoriyë omaba mo zi ko'do mo ne, mo ra na öndu ma, émi ma ma ma."

13

Mala 'ba vo kofo kili

(Mk. 4:1-9; Lk. 8:4-8)

¹ Mi ko'do kólö, Yësu ila liyo ényi i'bë da göti 'ba föfö alima gbo akaño.

² Vïdï kayo ma atoto rë nnî kpo ta rø mo gbo kyo, mo ékyi mï tönbö alima gbo mï mo, vïdï kayo øro 'bënni yaga da göti.

³ Mo alima kö'du yëti zi zé kyo tëmi mala. Yësu iya henye, "Kadra maako aba kora maako i'bë kofo kili.

⁴ Mati mo ili kofo mï yaka, kya mo alépï da gérï, ali ayi onyonni 'de.

⁵ Kya mo alépï mï kano ma ri'di, kano ma laka nje tisiwa aba, kandi kofo ne ötu ga kö'du kano ne alo dë.

6 Mati kadra ese o'bɔ wevo ma luru ne'e, ga kö'du ngara'da ödu dë gbo na laka, kandi wevo ne'e akyitu gbo.

7 Kya 'ba kofo alépi mii kutë kono, övu mora ofo wevo mo.

8 Kya 'ba kofo alépi mii kajo ma laka wevo mo ana i'jö, kya mo lamikölö, aga mo'e 'butémmodaka, mora aga mo'e 'butéwota."

9 Yësu inde kö'du 'bënii iya henye, "Owo'e kö'du ne, ezë edë 'e mbiliye aba!"

Mi i'jö 'ba mala ne

(Mk. 4:10-12, Lk. 8:9-10)

10 Vo lò'bö'e ayinni zi Yësu ako'jonnii hɔ mo iya henye, "Kö'du a'di edë 'bëyi ame'do zi vidi tëmii mala?"

11 Yësu ényi aya'ba do mo iya henye, "Kö'du koho 'ba damöku 'ba Wiri i'di ku zi ye, anza dë zi zë.

12 Mora here, vidi ma wa aba ak'i'dii zi mo ndra, here mo atëdii mo aba kyo ta da ma edë. Mora vidi mati anza wa aba dë, akoba 'de kazi mo gbii le ma tisi ma mo edë mo aba ne.

13 Mi kö'du ma mëdii ame'do zi zë tëmii mala edë henye,
'Zë ongönni bi mora i'janni dë,
zë o'je mbili nnii.

Mora owonni mandere ayɔlɔnni dë.'

14 Kö'du kumë 'ba Yisaya ga kö'du 'bëzë ne henye,
'Vidi neny'e akowonni nje na kowo
mora ödu dë, dë zë.

Zë akongönni bi akongo
mora 'de i'janni dë.

15 Didi vidi neny'e na kyigo.

Mbili vidi neny'e yaanya aba na kisi.
Zë ombannii dë zi kö'du tñyö kongo.

Ézë mbili zë anza dë na kisi,
zë akongönni komo nnii aba,
akayɔlɔnni dë nnii aba mora akoto dë nnii zi ma hulëhu,
mora akakɔ'jɔ zë.'

16 "Mora kö'du'e ne laka ga kö'du komo'e i'ja ku, mora mbiliye owo kpa ku.

17 Édi na laka miya zi ye nébi kayo mora vidi kayo a Wiri ombannii zi ki'ja wa ma i'ja 'e ne, mora 'de i'janni dë, mora zë ombannii zi kowo wa ma owo'e ne, mora 'de owonni dë.

Yësu ayada mii mala 'ba vo kofo kili

(Mk. 4:13-20; Lk. 8:11-15)

18 "Owo'e ayandiye mii kö'du 'ba vo kofo kili ne.

19 Zë mati owonni kö'du kise 'ba damöku ne, mora ayɔlɔnni dë edinni kaa kofo mati alépi da ga géri. Satani ayi iri me'do ne yaga tëmii di'di zë.

20 Kofo mati alépi dakaño ma ri'dii aba, edë zë ma owonni kö'du ne rakyenyi aba, kandi ma owonni.

21 'De ödu dë gbo mii di'di zë, mora éhiinni dë na konda. Here mati kö'du kyényi maako ayi ga kö'du kise ne, akilannii 'de kandi.

22 Kofo ma alépi mii kono ne, ga kö'du zë ma owonni kö'du kise ne, kö'du sösu ga kö'du wa 'ba dakaño, lɔvɔ wa kyo ila kö'du kise ne dë tödu mii di'di zë, du anannii logɔ dë.

23 Kofo ma ilii mi kano ma laka, edii ko'du zë ma owonnii kö'du kise ne, irinni gö zë ra anannii logo, kya mo lamikölö, agamo'e 'butëmodaka mora agamo'e 'butëwota."

Mala kö'du 'ba nyangölu

24 Yësu ayada mala ma kya mo zi zë. "Damöku 'ba Wirië edii kaa henye. Kora maako ilii kofo ma laka mi yaka éni.

25 Yëndo kölö maako aba, mati vidi o'donnii ku biya vo wehe ayi ilii kofo nyangölu mi kutë wana, mora i'bë wëni 'de.

26 Mati wevo mo övu, mbili mo ombo ku zi rë ni ki'di. Nyangölu alaya gbo.

27 Vo kalima a kora ne ayi zi mo iya henye, 'Kyedre, kofo laka ra ilii mi yaka 'bëy় ne. Nyangölu ne ayi 'bëni ta kila?'

28 Mo aya'ba da me'do zi mo, iya henye, 'Ne vo wehe maako ra o'do kö'du ne.' Zë ako'jonnii ho mo iyannii henye, 'Ombo zi ze t'i'bë nyangölu ne koto mo 'de yaga?'

29 Mo aya'ba da me'do, iya henye, 'E'e, ga kö'du ézë atoto'e nyangölu ne akot'se kya wana 'dö zë éti.

30 Ila'e wana 'dö nyangölu aba mövunni bi kölö le kadra 'ba wakumu ta yaka aba. Ma kayada zi vo lo'e, zi nyangölu koto dagba, ho mo kida na kulu zë ko'bo, mora da wana toto zi ki'di mo mi lo'bi.'

Mala 'ba kofo masatada

(Mk. 4:30-32; Lk. 13:18-19)

31 Yësu ayada mala ma aga mo zi zë, "Damöku 'ba Wirië edii henye: Kora maako oba kofo masatada iyii mi yaka éni.

32 Kofo matisiwa aba ta da kofo biya, mati övu riyyé, gbo na kyedre ta da wevo biya, övu na kaga, ali ayinnii uvö loko énni mi ngora mo."

Mala kö'du 'ba langa

(Lk. 13:20-21)

33 Yësu nduwë mala maako yada mo zi zë iya henye, "Damöku 'ba Wirië edii henye: Mbara maako oba langa asusé mi tele 'butësowö 'ba lunzu i'di gbo tö'bu."

34 Yësu ayada kö'du nenyee zi vidi kayo tëmi mala. Mo iya kö'du ako dë zi zë kazi mala.

35 Mo o'do kö'du ne here zi kö'du kiya 'ba nëbii tayi tñyö: "Ma ko'do mala ézë ma me'do zi zë. Ma kayada zi zë wa mati ayolönni dë kyere ma damöku i'di rë ni ne."

Yësu ayada mi mala 'ba nyangölu

36 Mati Yësu ila vidi kayo ödu loko, vo lö'bö 'bomowe ayinnii zi mo, iyannii henye, "Ayada dero zi ze mi mala 'ba nyangölu mi yaka ne a'di?"

37 Yësu aya'ba dö mo, iya henye, "Kora ma ilii kofo ma laka ne Wisi a Vidii.

38 Yaka damöku, kofo ma laka ne, mora vidi ma 'bënni 'ba damöku ne. Nyangölu ra vidi ma 'bënni 'ba Satani.

39 Vo wehe ma ilii kofo ne mo ra Satani. Wa kumu ta yaka mora ndundu 'ba dalinjö, mora vo kumumo'e zë ra malayika'e."

40 "Here kaa ma nyangölu atoto dö mo o'bo mi wa'do, kö'du ne ako'do rë ni here mi ndundu 'ba dalinjö aba.

41 Edii here, Wisi a Vidii akutu yaga malayika éniye, zi toto tëmi damöku éni yaga, vidi ma biya édinni vidi ki'di zi kö'du kyénye ko'do, biya agamo'e ma édinni kö'du kyénye ko'do.

⁴² Zë aku'dunnii zë mii wa'do, zë akudunnii hë nnii konyo aba.

⁴³ Vidi a Wiri atanyinnii kaa kadra mii damöku a 'bu nnii, owo'e kö'du ne, ëzë edii 'e mbili aba."

Mala kö'du 'ba wa koho

⁴⁴ "Damöku 'ba Wiri edii henye, kora maako i'ja wa na koho mii yaka. Mo ayöfu do mo gbo löhu. Mo na rakyenyi, i'bë wogo wasisi mati mo edii mo aba yaga, i'bë hulëhu wogo yaka nani gbo.

Mala 'ba atene

⁴⁵ "Damöku 'ba Wiri edii kpa kaa henye. Kora maako edii bi koma kö'du dahabo ma laka.

⁴⁶ Mati mo i'ja, mo i'bë wogo wasisi mati mo edii mo aba biya yaga, wogo dahabo nani gbo.

Mala 'ba kiri kyenze

⁴⁷ "Damöku 'ba Wiri edii kpa kaa henye, kya 'ba kora vo kyenze kiri u'du wa 'ba kyenze kiri ènni yaga mii föfö, mora irri dakyni 'ba kyenze biya.

⁴⁸ Mati wa 'ba kyenze kiri edii ku ndo, zë otönnii yaga da göti alimanni gbo akaajo zi mii kyenze ne yanya, ma laka ne i'dinni mii baga ènni, mati anza na laka u'dunni zë 'de möku.

⁴⁹ Atedii mii ndundu 'ba dalijo aba kaa nenye. Malayika ati'benni yaga akako'dönni vidi ma kyénye'e témii ma laka

⁵⁰ Aku'du zë mii wa'do 'ba koli ani zë akudunnii hë nnii konyo aba."

Kö'du kyii ma koo aba

⁵¹ Yësu ako'jo hë zë, iya henye, "Ayol'e kö'du nenye'e ku?" Zë aya'banni do mo iyanni, "Oo."

⁵² Here mo aya'ba do mo zi zë iya henye "Vo komoyandi 'ba kö'du ki'di ma ayandi zë kö'du 'ba Damöku 'ba Wiri, kaa vo kyeti 'ba loko mati oba wa ma kyii ma koo aba, yaga témii lo'bi ènni."

Ombo Yësu dë mii Nazereta

(Mk. 6:1-6; Lk. 4:16-30)

⁵³ Mati Yësu inde yada mala nenye'e ku, mo ila bi nani

⁵⁴ ènyi i'bë hulëhu mii gawo 'bëni Nazereta. Mo ayëti kö'du mii bi 'ba mötu, mora zë ma owonni kö'du yëti 'bomo ne, zë rakaga aba. Zë ayo'joni kö'du, iyanni henye, "Here mo i'ja kö'du yolo mahere ne ta kila? Mora kö'du ko'do 'bomo ne'e?

⁵⁵ Mo ra dë wisi 'ba vo wakise? Mariya ra dë ma mo, Yemisi, Yosepa, Simona, mora Yudas, zë ra dë na öndu mo'e?

⁵⁶ Èmii mo'e ra dë edinni alima kinye ne? Mo i'ja kö'du nenye biya ta kila?"

⁵⁷ Mora here, zë ombanni mo dë. Yësu iya zi zë henye, "Nëbë oro ta ga bi ne biya nje mii gawo 'bomo vo dakota 'bomo etti.

⁵⁸ Mo o'do kö'du ko'do dë ani, ga kö'du zë anza nnii dë kö'du koma aba."

14

Koli 'ba Yowani Bapatisi

(Mk. 6:14-29; Lk. 9:7-9)

¹ Mi kadra nani Heroda vo dakajo owo kö'du Yësu mo ayada zi vo mii

² turu ènyi henye, "Tinyo Yowani Bapatisi ra ènyi ku na didi." "Kö'du nere ra mo edii kyiço nenye aba, zi kö'du ko'do ne'e ko'do mo."

³ Kö'du Heroda ra kyere i'dii kö'du zi Yowani kürü kida mo nyori aba ku'du mii kamba. Mo o'do kö'du ne ga kö'du Herodiya mbara 'ba öndu mo Pilipo.

⁴ Mii kadra maako aba, Yowani Bapatisi ayada zi Heroda, iya henye, "Anza na laka zi yi' Herodiya koze."

⁵ Here Heroda omiba zi mo kofo, mora ere kazi viidii 'ba Yuda'e ga kö'du zë asosu 'bennii Yowani ne nëbbi ra.

⁶ Here mii kadra ko'jo 'ba Heroda aba wu'jë 'ba Herodiya olo komo viidii kayo. Heroda gbo rakyenyi aba

⁷ alömu zi mo, iya henye, "Malömu ku zi ki'dii zi yi' wa ma ako'jo kö'du ga kö'du mo."

⁸ Here temii kö'du sôsu 'bama mo, mo ako'jo ho mo, iya henye, "i'dii zi ma kinye yaanya aba da Yowani Bapatisi da gbenje ne."

⁹ Yere gbo kazi rakyenyi ga kö'du lömu ma mo o'do ta da komo yingo 'bennii ne'e biya ne, mo i'dii kö'du zi wu'jë ne, da kö'du wa ko'jo 'bomo omiba ku.

¹⁰ Here mo i'dii kö'du ikye da Yowani gbo mii kamba,

¹¹ dö mo ne ika mii gbenje mora i'dii gbo zi wu'jë ne, mo oba ika gbo zi ma ni.

¹² Vo lö'bö a Yowani ayi ïnjënnii yöku mo usu, mora zë i'bë ayadannii kö'du mo gbo zi Yesu.

Yësu i'dii wakonyo zi viidii kayo

(Mk. 6:30-44; Lk. 9:10-17; Yn. 6:1-14)

¹³ Mati Yësu owo kö'du Yowani, mo oso ani mii tönbö, enyi i'bë ga bi mbiya na bi dëni. Here viidii owonni kö'du mo enyi llanni gawo 'bennii, i'bennii ga ndii mo aba ta akanjo.

¹⁴ Yësu enyi asi yaga temii tönbö, mati mo ongo viidii kayo ne'e, di'di mo oso gbo ndoo na kö'du sôsu ga kö'du zë, mo ako'jo zë ma na rakoo ne'e gbo.

¹⁵ Hutaga nani aba, vo lö'bö 'bomo ayinnii zi mo iyanni henye, "Bi ku ra hutaga bi nenye bi mbiya ra, utu viidii ne'e liijo mii'bennii wakonyo kogo zi nni."

¹⁶ Yësu aya'ba da me'do zi zë iya henye, "Zë mii'bennii dë. 'E na bi de 'e, i'diye wakonyo zi zë konyo."

¹⁷ Zë aya'banni da me'do, iyanni henye, "Wa biya ma dëdii mo aba kinye mangolo'bö muyi kyenze riyo."

¹⁸ Yësu iya zi zë henye, "Ika'e zë zi ma kinye."

¹⁹ Mo i'dii kö'du gbo zi viidii ne'e limannii akanjo da loma, mo oba mangolo'bö muyi kyenze riyo ne aba, ongo bi riye o'do öwö'dii zi Wiri. Mo owe mii mangolo'bö ne'e i'dii zë gbo zi vo lö'bö'e, vo lö'bö i'dii zë gbo zi viidiye.

²⁰ Vidi biya onyo övonnii mora vo lö'bö obanni baga 'butë dëmoriyö ndoo na kosa wa ma oso.

²¹ Watiti 'ba viidii kora ma onyoni wa ne, edii kpulukumuyi viidii, mbara gisisi etü iti dë.

Yësu alasi ta da wini

(Mk. 6:45-52; Yn 6:15-21)

²² Here Yësu i'dii vo lö'bö'e têkyinii mii tönbö ti'bennii dagba kapa föfö moto, mora mo iya viidii ne'e mii'bennii 'de.

²³ Ta pëti utu viidii ne'e ku, mo i'bë da lutu riye kutii ni aba amötu. Mati hutaga oko, Yësu edii gbo ani kutii ni aba.

24 Mii kadra ne tönbö edii ku na kowoo mii kutii wini 'ba föfö ree nii kohoo kazi wini kagba, ga koo'du buluku edii aluku zo kii'dii zi mo.

25 Tëemi kutii kadra wota, modaka aba mii da minden, Yesu ayi zi vo lo'bö'e lassi aba ta da wini.

26 Mati zee ongönni mo edii alasi ta da wini, zee na tere. Zee iyanni kudu aba na tere henye, "Ne gililö 'ba yoku ra."

27 Yesu ame'do kandi zi zee iya henye, "Uku mii ye, ne ma ra, ere'e dë."

28 Here Petero ame'do riyye iya henye, "Yere eze edii tinityö yi ra i'dii koo'du zi ma ti'bë ta da wini zi yi'ani."

29 Yesu aya'ba da me'do iya henye, "Ayi." Petero asi yaga tëemi tönbö ayeto gbo ti'bë ta da wini zi Yesu.

30 Mati mo ongo buluku kyigo ne, mo na tere ayeto zi lendii akaajo mii wini. Mo udu "Ayomaa ma Yere."

31 Kandi Yesu akoko Petero kala ni'aba, iya zi mo henye, "Edii koo'du koma aba tisiwa. Koo'du a'di dë yi jijji go mo?"

32 Here zee 'dö riyyö ekyiinni mii tönbö, buluku oro gbo.

33 Here zee ma mii tönbö ne'e ayetonni Yesu, iyanni henye, "Tinityö yi Wisi 'ba Wiri' ra."

Yesu ak'jo vo rakoo mii Genesereta

(Mk. 6:53-56)

34 Zee umunni kyetti 'ba föfö ayinny gawo 'ba Genesereta,

35 ani viidi ayolonnii Yesu gbo, zee utunni koo'du zi viidi 'ba rakoo'e biya kpo tara gawo nani, ikanni zee gbo zi Yesu.

36 Zee alenzenni mo zi kila zee mati koo'aba ne, gbi nje zi ha bongo omo kisa, zee biya ma isenni ne, ak'jo zee gbo njbala.

15

Koo'du yandi 'ba wa nybala ti'da aba

(Mk. 7:1-13)

1 Kya 'ba Farasiye nnii vo komoyandi 'ba koo'du kii'dii etii, ayinny ta Yerusalem zi Yesu, ako'jonnii ho mo, iyanni henye,

2 "Koo'du a'di vo lo'bö 'beyiye ɔwonnii koo'du kii'dii ma kyedre 'beze ilannii zi ze ne dë?" Akaka kala nnii dë tëemi géri ma laka gba kazi wakonyo."

3 Yesu aya'ba do mo iya henye, "Mora koo'du a'di ɔwɔ'e koo'du a Wiri' dë, irriye ga ndii koo'du yandi 'be'e?"

4 Koo'du Wiri' iya henye, 'Owo 'bu yi ma yi'aba. Viidi ma asenii 'bu ni mandere ma ni' aki'dii mo zi kofo.'

5 Mora ayandi 'e henye, eze viidi maako edii wa aba, mo mo'do zi 'bu ni konyi mandere ma ni'. Mora iya henye, nenye 'ba Wiri'.

6 Mo oomba dë zi 'bu ni towoo. Tëemi géri ne ɔwɔ'e koo'du kii'dii a Wiri' dë, ga koo'du zi ga ndii koo'du yandi 'be'ra kirii.

7 'E vo komokandi ne'e, koo'du 'ba Yisaya edii tinityö, kaa ma mo iya koo'du ga koo'du ko'do 'be'e."

8 Wiri' iya henye, "Viidi nenye'e ɔwonnii ma me'do hee nnii aba, di'di zee tinityö na kowoo tara ma."

9 Here anza na laka zi zee ma yeto, ga koo'du edinnii koo'du kii'dii 'ba viidi koondu ra yandi mo kaa koo'du kii'dii ama."

Wa mati edii viidi ko'do na ti'da

(Mk. 7:14-23)

10 Yesu ako'jo viidi kayo zi ni' iya zi zee henye, "Owo'e, ayolo'e."

11 Anza dë wa ma i'bë ta ha vidi mii mo ra o'do mo na ti'da, wa ma asi yaga ta ho mo ra o'do mo na ti'da"

12 Here vo lö'bö ɔmo ayinni zi mo iyanni henye, "Ayɔlo'e ku henye ere, Faras anzanni dë na rakyenyi mii kō'du kiya 'beyi ne?"

13 Yësu aya'ba da me'do iya henye, "Wevo mati 'bu komoriyë ra dë yi akoto 'de."

14 "Asosu'e kö'du zë dë. Zë vo dagba 'ba vo komoköndu. Ëzë kora vo komoköndu maako akoko vo komoköndu agamo, zë 'dö riyyö akalépinni mii wogo."

15 Petero ényi ame'do riyyë iya henye, "Ayada mii i'jö me'do ne te zi ze."

16 Yësu iya zi zë henye, "Anza'e dë gba ndrë na komokandi ta da oka'e.

17 Ayɔlo'e dë? Wa ma i'bë ta ha vidi i'bë mii mo mora gbo yaga tëmi ida ro mo.

18 Mora wa ma asi yaga ta ha, ayi tëmi di'di, ne wa ma o'do vidi na ti'da

19 Tëmi di'di mo ayi kö'du sösü ma kyényë, ma aki'di mo zi wa kofo, ndoro ko'do, kö'du kyényë maako'e ko'do mo aba, zi wakolo, ndondo, kö'du kyényë kiya ra oka'e.

20 Nenye'e wa ma édinni vidi ko'do na ti'da, zi wakonyo kazi kala'e kaka, kaa ma zë iyanni ne, o'do vidi dë na ti'da."

Koma 'ba mbara tëmi Kanana (Mk. 7:24-30)

21 Yësu ila bi nani ényi i'bë dakano ma kara ra gawo kyedre 'ba Tiyere nni Sidoni aba.

22 Mbara 'ba Kanana maako ma alima bi nani ayi zi mo. Ényi udu riyyë, iya henye, "Wisi 'ba Dawidi, akonyi ma kyedre. Wu'jë ama édi dakyikyi aba, mii riti kyedre."

23 Yësu iya me'do ako dë zi mo. Vo lö'bö 'bomo ayinni zi mo alenzenni mo iyanni henye, "Ore mo 'de, mo édi ga ndi ze kiri kporo nenye ko'do aba."

24 Yësu aya'ba do mo iya henye, "Utu ma nje zi vidi 'ba Yiserele'e ma ölunni."

25 Mati here ne, mbara ne ayi alépëi ndë mo. Mo iya henye, "Akonyi ma Yere."

26 Yësu aya'ba do mo iya henye, "Anza dë na laka zi wakonyo a gisisiye ku'du mo zi wihiye."

27 Mo aya'ba do mo iya henye, "Ne tïnyö Yere, wihi édinni kpa wakonyo ma ɔso alépëi ta da tarabiza 'ba kyedre 'bëzë 'e ne konyo."

28 Yësu aya'ba do mo zi mo iya henye, "Yi mbara 'ba kö'du koma kyedre aba. Mi kadra tisi nani wu'jë ɔmo akɔ'jɔ rë ni gbo."

Yësu akɔ'jɔ vidi kyo

29 Yësu ila bi nani ényi i'bë na konda ta da kapa föfö 'ba Galilaya. Mo ékyi da lutu alima akaño.

30 Vidi kayo ayinni zi mo, ikanni aba, vo keñe, vo komoköndu, vo ka'bo, vo ha ngulu vidi rakoo maako'e kyo ma i'dinni zë ndë Yësu, mo akɔ'jɔ zë gbo.

31 Vidi ne'e na rakaga ma ongɔnni vo ha ngulu édi ku ame'do, vo ka'bo ku na laka, ma keñe édi ku alasí, vo komoköndu édi ku bi kongo, ayetonni Wirë 'ba Yiserele gbo.

Yësu i'di wakonyo zi vidi kyedre kayo (Mk. 8:1-10)

³² Yēsu aко'jo vo lō'bō 'bениye zi nī iya zi zē henye, "Ma rasōsu aba ga kō'du vidi nenye'e, ga kō'du zē edinni ku ma aba, ko'do wota aba yaanya aba anzanni dē waako aba zi konyo. Momba dē zē kutu kazi wakonyo, ga kō'du atedinni na riti ta da gēri 'bēzē linjō."

³³ Here vo lō'bō 'bomo aко'jonnī hō mo iyanni henye, "Da ki'ja ze wakonyo kyo mī da lēpi nenye zi kī'di zi vidi kayo nenye'e ta kila?"

³⁴ Yēsu aко'jo hē zē iya henye, "Ediye mangolo'bō aba ndō?" Aya'banni dō mo iyanni henye, "Mangolo'bō madomoriyō nzoyi, kyenze edī tisiwa."

³⁵ Yēsu iya kō'du gbo zi vidi kayo ne zi limannī akanjo dakaño.

³⁶ Mo oba mangolo'bō madomoriyō kyenze ne aba o'do öwō'di zi Wiri, owe mī zē i'di zē zi vo lō'bō'e, vo lō'bō'e i'di zē zi vidi ne'e.

³⁷ Zē onyonni mora ovonni. Here vo lō'bō obanni kori madomoriyō ndōndō na nzoyi ma oso.

³⁸ Watiti 'ba vidi kora ma onyonni edī 4,000 vidi mbara gisisi eti iti dē.

³⁹ Mati Yēsu utu vidi ne'e ku 'de, ēkyi mī töjbō i'bē mī dakaño 'ba Magadoni.

16

Kō'du ko'jo ga kō'du 'ba kō'du ko'do (Mk. 8:11-13; Lk. 12:54-56)

¹ Kya 'ba Farasiye nnī Sadeke eti ayinnyi zi Yēsu ombanni zi mo yonzo aко'jonnī hō mo kō'du ko'do ko'do mo zi zē, zi yada Wiri ra om̄ba da kō'du zi mo.

² Mora Yēsu aya'ba dō mo iya henye, "Ézé kadra edī ku loso, iya 'e henye, 'Dēdī ku ti'bē zí komo bi laka ki'ja, ga komo bi edī na kahi.'

³ Nbo da mindō aba, iya 'e henye, 'Om̄ba ku zi ta'di, ga kō'du komo bi na kahi a'ba na köndu.' Aka me'do'e kō'du 'ba komo bi ne bi kongo aba komoriyē, mora s'bō'e me'do dē kō'du kyinē 'ba kadra ne'e.

⁴ Hala kō'du kyenyē vidi ma ndenye ne kazi Wiri. Ako'jo 'e ha ma ga kō'du ko'do? 'E'e, kō'du ko'do ma ak'i'di zi ye nje kō'du kō'do 'ba Yona.' Here Yēsu ila zē ényi i'bē wēnī 'de.

Langa 'ba Farasiye nnī Sadeke eti (Mk. 8:14-21)

⁵ Mati vo lō'bō'e umu nī kyeti föfö maaga mo, kō'du mangolo'bō ölu ta dē zē zi kobanni aba.

⁶ Yēsu iya zi zē henye, "Andire'e edī 'e bi kida aba kō'du langa 'ba Farasiye nnī Sadeke eti."

⁷ Zē ayetonni gbo me'do na ga rē nnī iyanni henye, "Mo iya kō'du ne ga kō'du doba 'e mangolo'bō maako dē."

⁸ Yēsu ayolō kō'du ma zē edinni kiya ne, here mo aко'jo hē zē iya henye, "Kō'du a'di ediye ame'do na ga re 'e kō'du mangolo'bō ma anza dē? Hala ediye koma tisi aba.

⁹ Gba ayolō dē? Mangolo'bō tuyi ma minye mī mo kō'du vidi kora kpulukumuyi ne dē? Kori ndō ma oso'e?

¹⁰ Mora edī hala kō'du mangolo'bō madomoriyō kō'du vidi kora kpulukusowo ne? Kori edī ndō ma oso'e?

¹¹ Hala ayolō dē manza dē ame'do zi ye kō'du 'ba mangolo'bō? Ong'o'e ga re 'e kazi langa 'ba Farasiye nnī Sadeke eti.

¹² Here vo lō'bō ayolōnnī mo anza dē kō'du ne kiya zi ga rē nnī kongo kazi mangolo'bō ma o'do langa aba, wēnī ga kō'du yandi 'ba Farasiye nnī Sadeke eti."

**Petero Iya Yēsu ra Korisito
(Mk. 8:27-30; Lk. 9:18-21)**

13 Yēsu ényi i'bē daliñjō ma kara ra gawo 'ba Kasariya Filipo, bi ma mo aко'jo ha vo lō'bō 'bēniye iya henye, "Éyi ra vidi edinni akiya mo Wisi a Widi?"

14 Zé aya'bannī dō mo iyanni henye, "kya vidi maako'e iyanni henye, Yowani Bapatisi ra." "Agamo'e iyanni Eliya ra, mora agamo'e iya 'bēnni Yeremaya ra mandere kya 'ba nēbi maako."

15 Mo aко'jo hē zé iya henye, "Mora 'e 'be'e? Iya 'be'e ma éyi?"

16 Simona Petero ényi aya'ba dō mo iya henye, "Yi Korisito ra, Wisi 'ba Wiri widi."

17 Yēsu ényi aya'ba dō mo iya henye, "Laka, Simona wisi 'ba Yona ga kö'du, tīnyö nenye ayi dē zi yi kazi vidi köndu maako. I'di mbiyi zi yi kazi 'bu ma komoriyē."

18 Here mayada zi yi Petero, mako'ba kanisa a ma mora gbii le koli o'bo dē zi dō mo kohe.

19 Makidü gbalaka 'ba Damoku 'ba Wiri zi yi, kö'du ma ida dakajo kinye, akida kpa komoriyē, kö'du ma inga dakajo kinye, akinga kpa komoriyē."

20 Here Yēsu ise go mo zi vo lō'bō 'bēni ne'e mayadannī dē zi vidi kólö maako nī Korisito ra.

**Yēsu ame'do kö'du riti 'bēni koli aba
(Mk. 8:31-9:1; Lk. 9:22-27)**

21 Mi kadra nani zo dagba Yēsu ayeto kiya kö'du riti 'bēni koli aba zi vo lō'bō 'bēniye kazi koho, iya henye, "Makati bē mü Yerusalem mora matédi riti aba kazi kyedre'e, vo da karasa'e vo komoyandi 'ba vo kö'du kī'di étü. Aki'dinni ma zi kofo, mora ta pëti ko'do da wota aba, matenyi na didi."

22 Here Petero oba mo tisi dakapa ayeto gbo mo wasa iya henye, "Anza here Yere, kö'du ne mo'do rē nī dē zi yi."

23 Yēsu opo komo nī da Petero iya nenye, "Ényi 'de ta ra ma, Satani. Yi ra na wayata mü géri ama, ga kö'du sósu 'beyi ne ayi dē kazi Wiri, mora kazi kö'du ko'do 'ba vidi köndu."

24 Mora here, Yēsu iya zi vo lō'bō 'bēniye henye, "Ézé vidi maako omiba tayi zi ma, kö'du mo mölu ta dō mo, mënje' taka 'bēni malö'bō ga ma."

25 Vidi ma omiba zi didi 'bēni yomō akayolu mora vidi ma ayolu didi nī kö'du ma aki'ja.

26 Vidi atédinni wa aba ézé zé irinni damoku ne biya mora ayolu didi nnī? Anza here dē. Waako anza ani dē zi kī'dinni zi didi nnī ya'ba mo aba.

27 Kö'du Wisi 'ba Vidi omiba ku zi tayi mü bikanyi kyedre 'ba 'bu nī malayika éni étü, mora mo aki'di biriti zi vidi maako mü kö'du ko'do 'bomo.

28 Miya zi ye henye, kya vidi maako'e edinni kinye akolinni dē, zé akongonni bi tayi 'ba Wisi 'ba Vidi mü damoku 'bēni."

17

**Yēsu ofo rē nī
(Mk. 9:2-13; Lk. 9:28-36)**

1 Tapeti ko'do modaka aba, Yēsu oba Petero, Yemisi öndu nī Yowani aba, ényi i'bēnni riye da döku konda na bi dē nnī.

2 Mati zé edinni bi kongo rakofo ayi zi Yēsu, komo mo edii alaka kaa kadra, bong'o 'bomo ofo rē nī na kanyi.

³ Vo lō'bō wota ne'e, ongɔnni Mosa nnī Eliya aba, ēdī ame'donni Yēsu ētī.

⁴ Petero ame'do rīyē zi Yēsu, iya henye "Yere, ēdī na laka ze kinye. Ēzē om̄ba, ma kuvō gövō wota kinye. Kölö zi yi, kölö zi Mosa, mora kölö zi Eliya."

⁵ Mati mo ēdī gba ame'do, fōli laaka ayi orō rīyē dē zē, gu aa tēmī fōli iya henye, "Nenye gogo wisi ama ra, ma na rakyenyi mo aba. Owo'e dō mo."

⁶ Mati vo lō'bō owonnī me'do ne, zē na tere umē rē nnī na mī yōfu dakajo.

⁷ Yēsu ēnyi ayi ise rē zē, iya henye, "Ēnyiye rīyē, ere 'e dē."

⁸ Here zē ongɔnni bi rīyē i'jannī vīdī maako dē, du Yēsu kutī nī aba.

⁹ Mati zē ēdī tasinnī akanjo ta da dōku, Yēsu iya zi zē henye, "Ayada'e dē zi vīdī maako kō'du mati ongo'e ne, le ēzē Wisi a Vīdī ēnyi ku tēmī koli."

¹⁰ Vo lō'bō ako'joni ha Yēsu iyanni henye, "Kō'du a'di vo komoyandi 'ba kō'du ki'diye, iyanni henye ere, Eliya ra atayi dagba?"

¹¹ Yēsu aya'ba da me'do zi zē iya henye, "Eliya ra ēdī tayi dagba, mo akakō'jo wasisi nzo.

¹² Mayada zi ye henye, Eliya øko ku nzo, vīdīye ra ayɔlɔnnī mo dē o'dɔnnī mo kaa zē om̄ba nnī. Tēmī gēri kölö ne zē ako'dɔnnī Wisi 'ba Vīdī kpa here."

¹³ Vo lō'bō ēnyi ayɔlɔnnī mo ēdī ame'do zi nnī ne, kō'du 'ba Yowani Bapatisi.

Yēsu akɔ'jɔ́ wisi kora dakyikyi aba

(Mk. 9:14-29; Lk. 9:37-43a)

¹⁴ Mati zē a'bannī zi vīdī kayo ne'e, kora maako ayi zi Yēsu alōdrō da womo nī aba akanjo komo Yēsu,

¹⁵ iya henye, "Yere, i'dī miyī möyī ra wisi ama ne. Mo ēdī kō nōkī aba na kyēnyē, ēdī mo kumē kadra maako aba mī wa'do, mandere mī wini.

¹⁶ Mika mo zi vo lō'bō 'beyiye, ø'bɔnnī dē mo kō'jo."

¹⁷ Yēsu aya'ba dō mo, iya henye, "E vīdī kazi koma kō'du kyēnyē aba ne'e, om̄ba 'e zi ma tēdī ētī le ndala aba? Om̄ba'e zi ma lima ētī le ndala aba? Ika 'e wisi ne zi ma."

¹⁸ Yēsu i'dī kō'du zi dakyikyi ne, ēnyi asi gbɔ yaga tara wisi ne, mī kadra nani akɔ'jɔ́ mo gbɔ.

¹⁹ Vo lō'bō ayinnī zi Yēsu liya ako'joni hō mo, iyanni henye, "Kō'du a'di dore ze dakyikyi dē go mo yaga?"

²⁰⁻²¹ Yēsu aya'ba da me'do zi zē iya henye, "Miya zi ye henye, ēzē ēdiye koma aba kaa kofo masatada ma tisi, akiya'e zi lutu nenye henye, 'I'bē ta kinye nani!' ati'bē. Ako'do'e wa biya."

Yēsu ame'do lōhu ga kō'du koli 'bēnī

(Mk. 9:30-32; Lk. 9:43b-45)

²² Mati vo lō'bō 'ba Yēsu ayi atoto rē nnī ku biya mī Galilaya, Yēsu iya zi zē henye, "Wisi 'ba Vīdī om̄ba ku ki'dī mo zi vīdī

²³ akofonni mo, ko'do da wota aba mo atēnyi na dīdī tēmī koli." Vo lō'bō'e na rasösü ga kō'du mati Yēsu iya akofo nī ne.

'Be'bele kopi mī yēkēlu 'ba Wiri'

²⁴ Mati Yēsu vo lō'bō 'bēnī ētī ayinnī mī Kaparanamo, vo 'be'bele kō'du 'ba yēkēlu ayi zi Petero ako'jo hō mo iya henye, "Vo komoyandi 'be'e ēdī 'be'bele loko 'ba Wiri kopí?"

²⁵ Petero aya'ba dō mo, iya henye "Ëđi here." Mati Petero i'bë lijo, Yësu ame'do dagba, "Simona, kö'du sösü 'bëyi a'di? Ëyi ra èdinni 'be'bele kopí zi yeree 'ba dakano nenye? Vo gisi 'ba dakano'e ra kôđo tu'dé maako'e?"

²⁶ Petero aya'ba dō mo iya henye, "Vo leze'e ra." Yësu aya'ba dō mo iya laka, "Gisi 'ba dakano'e opinni dé.

²⁷ Domba dë zi vo 'be'bele kö'du ne'e ko'dō mo zi tênyinni na kamo. I'bë mi föfö kyenze kiri. Oto yaga dagba kyenze mati iři ku ne, ayëhu hɔ mo aki'ja kɔhi nbiriri kyo kö'du 'be'bele 'bama 'ba loko 'ba Wiri 'bëyi aba. Oba zé opi na 'be'bele 'bama 'be'e aba."

18

Ëyi ra kyedre ndra?
(Mk. 9:33-37; Lk. 9:46-48)

¹ Mi kadra nani vo lö'bö ayinni zi Yësu ako'jonnii hɔ mo, iyanni henye, "Ëyi ra 'bëni na kyedre mī damöku 'ba Wiri?"

² Yësu ako'jo wisi i'di mo atoro komo zé,

³ Mora iya henye, "Miya zi ye tñyöö, èzë ofo re 'e dë kaa gisisi mī di'diye, ödu'e dë mī damöku 'ba Wiri.

⁴ Vidi ma kyedre mī damöku 'ba Wiri ra mati aya'ba rë nī tisi kaa wisi nenye.

⁵ Èzë vidi mati iři wisi kaa nenye kala kyedre aba mī ru ma, iři ma ku."

Kö'du yonzo zi kö'du kyénye ko'do
(Mk. 9:42-48; Lk. 17:1-2)

⁶ "Èzë vidi maako o'do wisi kólö témii gisisi nenye'e mo oma mī kö'du kyénye ko'do, èdii na laka kö'du vidi nani zi yïtö kyedre 'ba wakuhu kida gu mo, zi kuyi mo mī wulu ma yöndü ne.

⁷ Atëdii na riti zi vidi 'ba damöku nenye, kö'du wa maako mati èdii zi ko'do zé zi kö'du kyénye ko'do. Wa ne ako'do rë nnii 'duwii, atëdii na riti zi vidi mati i'di zé zi rë nnii kö'do ne.

⁸ Èzë kala yï mandere ndi yï o'do yï zi kö'du kyénye ko'do, ikye u'du 'de yaga. Èdii na laka zi yï tödu mī dïdii kazi kala, mandere ndi ta da sesi kala 'dö riyö, ndi kpa 'dö riyö zi ku'du mī wa'do kazi tölu.

⁹ Èzë komo yï o'do yï zi kö'du kyénye ko'do, oto u'du 'de yaga. Èdii na laka zi yï tödu mī dïdii komo aba nje kólö ta da sesi komo 'dö riyö zi ku'du mī wa'do 'ba gehena."

Mala kö'du tölu 'ba tímélë
(Lk. 15:3-7)

¹⁰⁻¹¹ "Komo'e mëdii re 'e, awasa'e dë gisisi. Miya zi ye henye, malayika 'bëzë èdii 'duwii ñburu komo 'Bu ma komoriyë.

¹² A'di ra asösü 'bëyi èzë vidi kora èdii tímélë aba lamikólö, ma kólö ölu témii zé ako'do? Mo akila ma lamikólö 'butémoodomosowö dòmomodomosowö bi wakonyo dakapa lutu, ati'bë koma tímélë mati ölu ne dë ya?

¹³ Èzë mo i'ja ku, mayada zi ye henye, mo atëdii rakyenyi aba ndra kö'du tímélë kólö ne ta da ma lamikólö 'butémoodomosowö dòmomodomosowö ma olunnii dë ne.

¹⁴ Témii gérri kólö ne, 'Bu'e komoriyë omaba dë zi ma kólö témii zé zi tölu.

Öndu mandere émî ma o'do kö'du kyénye

15 “Ëzë öndu yi'o'do kö'du kyényë zi yi, i'bë ayada kö'du kyényë 'bomo ne zi mo, o'do na liwo, nje témii kutë'e. Ëzë mo owo kö'du 'bëyi ne ku, ayomoo mo ku témii kö'du kyényë ko'do.

16 Ëzë mo owo kö'du 'bëyi ne dë, oba kólö mandere riyö vidi kya mo'e yi' aba, kö'du wa sösü ne zi vo hu kö'du dörö tédinni riyö, mandere wota kaa mati ko'du yörü iya.

17 Ëzë mo owo dë zë dë, ayada kö'du ne biya zi vidi 'ba kanisa. Ndundu mo aba ëzë mo owo da vidi 'ba kanisa dë, o'do mo kaa vo leze mandere kaa vo 'be'bele kö'du.

Kö'du kida kö'du kinga aba

18 “Tinyö mayada zi ye henye, kö'du mati ida ku mi dakano kinye, akida kpa komoriyë, kö'du mati inga ku dakano kinye, akinga kpa komoriyë.

19 Mayada kyo zi ye, ëzë vidi riyö témii 'e dakano nenyé ombo da kö'du wa mati amötü'e kö'du mo, 'bu ma komoriyë ako'do zi ye.

20 Ëzë vidi riyö mandere wota atoto rë nnii bi kólö mi ru ma, ma mëdii zë eti.”

Mala 'ba vo kalima kazi kö'du kila zi oka ni

21 Petero ayi zi Yësu ako'jo hɔ mo iya henye, “Yere, ëzë öndu ma édi nduwë kö'du kyényë ko'do ra ma makila mo da ndö? Modomoriyö?”

22 “Ë'e,” Yësu aya'ba do mo iya henye, “Anza madɔmoriyö, 'butemodomoriyö dɔmomodɔmoriyö,

23 ga kö'du damöku 'ba Wiri édi here. Kadra maako aba, yere maako ombo zi kö'du kɔhi 'ba vo kalima 'bëniye mati obannii kazi ni kongo.

24 Mati mo ayeto ku zi ko'do mo here, ma kólö témii zë ika 'bëni zi mo atiti gɔ mo miliyonii pawono.

25 Vo kalima ne anza wa aba kyo dë, zi kɔhi ɔmo ne kopi. Yere i'di kö'du zi mo kogo 'de kaa vo kalima, mbara 'bomo, gisisi, biya wa mati mo édi mo aba kö'du zi yöngu ne kopi mo aba.

26 Vo kalima ne alodrɔ domo ni aba komo yere, ala'ba rë ni iya henye, ‘Miyi möyi ra ma, ma kopi wa 'bëyi ne biya zi yi.’

27 Yere gbo rasosu aba kö'du mo, ila mo témii yöngu ne, ila mo i'bë gbo.”

28 “Kora ne ényi i'bë andɔsi dë nnii, vo kalima oka ni mati oba kɔhi tisiwa aba kazi mo ne, iri mo ta gu mo ɔnbirri, iya zi mo henye, ‘Opi yöngu ama gë yi ne.’

29 Vo kalima oka mo ne alodrɔ akanjo ala'ba rë ni zi mo iya henye, ‘Miyi möyi ra ma, ma kopi zi yi.’

30 Mo ombo dë ényi u'du mo mi kamba le mo akopi yongu ne.

31 Mati kya 'ba vo kalima maako'e ongɔnni kö'du mati o'do rë ni ne, zë rasosu aba, ényi i'bë ayadannii kö'du ne gbo biya zi yere.

32 Yere ako'jo vo kalima ne loko iya zi mo henye, ‘Yi vo kalima kyényë ra, mila yi kö'du wasisi mati oba kazi ma ne'e biya, nje ga kö'du ala'ba rë yi zi ma.

33 Here kaa atëdii mükyeyi aba ra oka yi ne kaa mati mo'do mükyeyi zi yi ne.’

34 Here yere gbo na kamo usu vo kalima ne mi kamba zi ritii ki'di zi mo le ëzë mo opi yongu ne ku biya.”

35 Yësu i'di do mo gbo zi zë iya henye “Ne édi kö'du mati 'bu ma komoriyë ako'do zi ye, ëzë ila'e ako'e dë témii di'diye.”

19

*Yēsu ayandi kö'du ga kö'du 'ba mbara yēyi
(Mk. 10:1-12)*

¹ Mati Yēsu inde me'do ne'e kiya ku, mo ila Galilaya ēnyi i'bē mü dakanjo 'ba Yudiya kapa ranga 'ba Yeredene.

² Vidi kayo alö'bönni ga ndi mo, mo akö'jo zë gbo ani.

³ Kya 'ba Farasi maako'e ayinni zi mo, ayonzönni zi mo kuyi kö'du ko'jo aba, iyanni henye, "Kö'du ki'di 'beze akila vidi kora zi mbara 'bēni yēyi na yawa kaa mo ombo?"

⁴ Yēsu aya'ba dō mo iya henye, "Akö'jo'e kö'du yörü ne dē, mati iya henye, bi yeto aba Wiri i'di vidi kora mbara aba?

⁵ Wiri iya henye, 'Ga kö'du ne, vidi kora akila 'bu nü, ma nü akadroko rē nni mbara 'bēni aba, zë riyo ne atedinni na wa kölö.'

⁶ Here anzanni dē kpe riyo, atedinni kölö. Vidi maako inye mü wa mati Wiri adroko ku bi kölö ne dē."

⁷ Farasiye akö'jonnii hō mo iya henye, "Kö'du a'di Mosa i'di kö'du zi vidi kora waraga 'ba rayeyi yörü, ki'di zi mbara 'bēni mo kore 'de?"

⁸ Yēsu aya'ba dō mo iya henye, "Mosa i'di kö'du zi ye mbara 'be'e yēyi, ga kö'du de 'e na kyigo zi yandi. Anza dē here, tēmī kadra mati bi o'do rē nü.

⁹ Mayada zi ye henye, ézé kora maako ayeyi mbara 'bēni 'beri ta da ndoro ko'do, mo o'do ndoro ku, ézé mo iri mbara maako."

¹⁰ Vo lö'bö 'bomo'e iyanni zi mo henye, "Ézé édi ne kö'du mati mü kutë kora mbara 'bēni aba, here, vidi moze mbara dekpe."

¹¹ Yēsu aya'ba da me'do zi zë iya henye, "Kö'du yandi nenyne anza dē zi vidi biya, nje zi zë mati Wiri i'di here.

¹² Vidi kora na līmu kö'du o'jo zë here. Maako'e vidi ra o'do zë here, maako'e ombannii dē mbara koze ga kö'du 'ba damöku 'ba Wiri. Mo mati ato'bō da kö'du yandi nenyne komba, mo'do here."

*Yēsu i'di ya'da zi gisisiye
(Mk. 10:13-16; Lk. 18:15-17)*

¹³ Kya vidi maako'e ikannii gisisi zi Yēsu kala nü ki'di dē zë zi mötu kö'du zë, vo lö'bö 'bomo ayatannii vidi ne'e.

¹⁴ Yēsu iya zi zë henye, "Ila'e gisisi mayinni zi ma, ayata'e zë dē, ga kö'du damöku 'ba Wiri ra kaa nenyne e."

¹⁵ Mo i'di kala nü dē zë ila zë i'bē wēni gbo.

*Wisi kora ɔbi ma wa aba kyɔ
(Mk. 10:17-31; Lk. 18:18-30)*

¹⁶ Kadra maako aba, kora maako ayi zi Yēsu akö'jo hō mo iya henye, "Vo komoyandi, kö'du laka a'di ra ma ko'do zi ma didi ḥburu ki'ja?"

¹⁷ Yēsu aya'ba dō mo iya henye, "Kö'du a'di akö'jo ha ma kö'du wa ma laka? Mo ma laka édi nje kölö. Iri ga ndi kö'du ki'di ne, ézé ombo zi tödu mü didi ma ḥburu."

¹⁸ Mo akö'jo kö'du iya henye, "Kö'du ki'di a'di?" Yēsu ēnyi aya'ba dō mo zi mo iya henye, "Ofo vidi dē, o'do ndoro dē, alogo dē, asusu vidi maako dē na ndondo."

¹⁹ ɔwɔ 'bu yi ma yi aba, o'do lɔvɔ vo halinjɔ oka kaa mati o'do lɔvɔ yi."

²⁰ Kora ne aya'ba da me'do iya henye, "Mowɔ kö'du ki'di ne'e ku biya. A'di ra ombo gba zi ma ko'do?"

21 Yësu iya zi mo henye, “Ézë om̄ba zi yï zi tëdï ñbala, i'bë ogo wa mati édï mo aba ne biya yaga, i'dï kohi mo zi vo leriye, atëdï wa aba kyo komorïyë, ta pëti mo ayi alô'bö ga ma.”

22 Mati kora ne owo kö'du ne here, ényi i'bë na rasösü ga kö'du mo wa aba kyo.

23 Yësu iya zi vo lö'bö 'bëniye henye, “Mayada zi ye, atëdï na kyigo zi vidi ma wa aba kyo zi tödu mî damöku 'ba Wiri.

24 Miya löhü zi ye henye; édï na kyigo ndra zi vidi ma wa aba kyo zi tödu mî damöku 'ba Wiri, ta da jemele tödu kpuru témï ogo 'ba ibira.”

25 Mati vo lö'bö ownoni kö'du ne, zé biya na rakaga. Zé aks'jonnï kö'du iyanni henye, “Mora here ne, éyi ra akayom̄?”

26 Yësu ongo bi mbiyï dë zé aya'ba dö mo iya henye, “Wa mahere ne, vidi o'bö dë ko'do. Wiri ra ato'bö ko'do mo biya.”

27 Petero ényi ame'do riÿë, mo iya henye, “Ongó te, dila wasisi ku biya kö'du lö'bö gë yï. A'di ra datëdï ze mo aba?”

28 Yësu iya zi zé henye, “Mayada tñyö zi ye Wisi a Vidi alima ku da kyiti 'bëni bikanyi laka 'bomo mî dalinjo kyï. Vo ga ndi ma 'butë dñmorïyö 'bama ne, akalima 'e kpa da kyiti 'ba tu'dé gisi 'ba Yiserele 'butë dñmorïyö ne.”

29 Vidi mati ila loko, öndu'e, émiye, 'bu, ma, gisisi, yaka ga kö'du ma aki'ja lami da kyo aki'di dïdï ma ñburu ñburu zi mo.

30 Yaanya aba zé mati kyo dagba ne atëdinnï hulëhu, yaanya aba zé ma kyo hulëhu ne, atëdinnï dagba.”

20

Mala 'ba vo lœ̄ ko'do'e mî yaka

1 “Damöku 'ba komorïyë édii henye. Kora maako édii, mo ényi gbo da mündö aba ti'bë vidi vo lœ̄ ko'do'e koma, zi lœ̄ ko'do mî yaka éni.”

2 Mo om̄ba da kö'du zi kohi ñbiriri kopi mo zi zé mî ko'do kólö, utu zé gbo lœ̄ ko'do mî yaka éni.”

3 “Mo ényi i'bë löhü bi 'ba wakogo, kadra mamodñmosowö aba i'ja kya vidi kora maako édinni toro ani öñbö kazi lœ̄.

4 Mo ayada zi zé iya henye, ‘I'bë'e kpa lœ̄ ko'do mî yaka ma kopi kohi zi ye na laka.’

5 I'bënni gbo. Kadra 'butë dñmorïyö kadra wota aba, mo o'do kpa kö'du kólö ne.

6 Édii kara zi kadra tuyï mo ényi i'bë bi 'ba wakogo i'ja kya 'ba vidi maako'e édinni gba toro ani öñbö. Mo iya zi zé henye, ‘Edii 'be'e atoro kadra loso de 'e kinye öñbö kazi lœ̄ ga a'di?’

7 Zé aya'banni dö mo iyanni henye, ‘Vidi maako i'di lœ̄ dë zi ze.’ Mo iya henye, ‘Laka i'bë'e lœ̄ ko'do mî yáka ama.’”

8 “Mati kadra oko ku na hutaga, vo kyeti yaka ayada zi vo da lœ̄ ko'do'e iya zi mo henye, ‘Ak'jø vo lœ̄ ko'do ne'e opi kohi ézë, ayeto zé mati ta da hulëhu ne, ndundu mo zé mati ma dagba.’

9 Vidi kora mati ayetonni lœ̄ kadra tuyï aba ne, opi kohi ñbiriri zi ma kólö, kólö.

10 Kora mati o'donnï lœ̄ dagba ayinni zi kohi 'bënni kiri, asosunnï na kírinni ndra, ma kólö opi kpa kohi ñbiriri kólö.

11 Zé irinni kohi 'bënni ényimnï agborö vo kyeti yaka aba.

¹² Zë iyannii henye, 'Vidii kora neny'e mati o'dönnii loo ta da huléhu njé kadra kólö, ze do'do loo kadra nbo da kadra kyétu ne, here ne opi kpa zi zë kaa mati opi ze ne?" "

¹³ "Vo kyeti yaka aya'ba do mo zi ma kólö témii zë iya henye, 'Owo te aboka ma mo'ba'e dë. 'E biya omaba'e da kó'du zi loo ko'do, kadra kólö nbo da kohi n̄biriri kólö.

¹⁴ Yaanya aba oba kohi 'be'e ne, i'bë'e lijo. Momba zi kii'di zi kora mati o'do loo ta da huléhu, kpa kyo kaa mati mi'di zi ye ne.

¹⁵ Here ne, manza dë dangölö aba zi ko'do wa mati momba ko'do mo kohi 'bama aba? Kodo 'e na mi kumbé ga kó'du ma na laka?" "

¹⁶ Yësu inde me'do 'bënii kiya mo aba henye, "Here zë mati huléhu atédinni dagba, mora zë mati dagba atédinni huléhu."

*Yësu ame'do ma da wota mo kó'du koli 'bënii
(Mk. 10:2-34; Lk. 18:31-34)*

¹⁷ Mati Yësu édi ati'bënni mi Yerusalem, mo oba vo lö'bö 'bënii 'butë dömorïyo dakapa ni, ame'do zi zë na liwo. Mati zë édi ati'bënni, mo ayada zi zë iya henye,

¹⁸ "Owo'e te, dëdii ze ti'bë le mi Yerusalem, ani Wisi a Vidii aki'dii zi kyedre 'ba vo karasa'e nnii vo komoyandi 'ba vo kó'du kii'di éti. Zë akikyenni vurë rö mo zi kofo.

¹⁹ Zë aki'dinni mo zi vo leze'e ako'dönni sawiya rö mo, aku'bönni mo, akatötönni mo da taka. Mora ko'do da wota aba, mo atënyi löhü na didi."

*Kó'du ko'jo 'ba ma Yemisi nnii Yowani aba
(Mk. 10:35-45)*

²⁰ Here mbara 'ba Zebedeyo ayi gisi kora 'bënii aba riyyö zi Yësu, alödro komo mo ako'jo hō mo ga kó'du ko'do laka.

²¹ Yësu ako'jo hō mo iya henye, "A'di ra omaba?" Mo aya'ba da me'do iya henye, "Korisito zi ma gisi kora riyyö 'bama neny'e akalimannii da kala yi ma tür'i ma gali aba mi damöku 'be."

²² Yësu aya'ba da me'do zi gisi kora ne'e, iya henye, "Ayölo'e wa mati édiye kó'du ko'jo go mo ne dë. Ato'bö'e kinjë riti mati momba zi kinjë ne?" Zë aya'banni da me'do iyannii henye, "Dato'bö ze."

²³ Yësu ayada zi zë iya henye, "Tinyö akiñjë'e riti 'bama ama, mora mo'bö dë kyigö aba zi kinzi vidi mati akalima da kala ma ma tür'i ma gali aba. Bi neny'e kó'du vidi mati 'bu ma ako'jo zi zë."

²⁴ Mati kya 'ba vo lö'bö 'butë owonnii kó'du ne, zë na kamo gisi öndu riyyö ne éti.

²⁵ Yësu ako'jo zë biya bi kólö iya henye, "Ayölo'e ku henye, vo dalinjö 'ba vo leze ne'e édinni kalakonda aba dë zë, vo dagba'e édinni ndra kalakonda aba.

²⁶ Here gëri mahere ne, manza dë mi kutë'e. Ézë vidi maako témii 'e omaba zi tëdi kyedre, mo mëdi na vo lö'bö zi oka'e.

²⁷ Ézë vidi maako témii 'e omaba zi tëdi na vo dagba mo mëdi na vo kalima 'bëyi.

²⁸ Kaa Wisi 'ba Vidii ayi dë zi vidi maako'e loo ko'do zi mo, ayi zi ko'do zi vidi maako'e, didi ni kii'di zi vidi kayo yomo."

*Yësu akojö vo komoköndu riyyö
(Mk. 10:46-52; Lk. 18:35-43)*

²⁹ Mati Yësu vo lö'bö 'bënii éti ényinni ku ti'bë 'de ta Yerikö, vidi kayo ényinni ga ndi mo aba.

30 Here kora vo komoköndu rïyö mati èdii alimannii dakapa gëri, ownoni Yësu èdii alaga ta da kapa, ayetonnii hë nnii gbögbö, "Wisi 'ba Dawidi i'di miyi mëyi re ze."

31 Here vidi kayo ne'e o'donnii sawiya zi zë ayadannii zi zë iyannii henye, alima'e ti. Mora here, zë agbögbo hë nnii ndra na kamo, iyannii henye, "Yere Wisi 'ba Dawidi, i'di miyi mëyi re ze."

32 Yësu orò ako'jo zë, ako'jo hë zë iya henye, "A'di ra ombo'e zi ma zi ko'do zi ye?"

33 Zë aya'banni da me'do iyannii henye, "Yere, domba ze zi bi kongo."

34 Yësu na rasösü kö'du zë, ise komo zë kandi ongönni bi, mora alö'bönni gbo ga ndi mo.

21

Tödu 'ba Yësu mi Yerusalem

(Mk. 11:1-11; Lk. 19:28-40; Yn. 12:12-19)

1 Mati Yësu vo lö'bö 'bëni ètti ökonnii ku kara ra Yerusalem, zë ayinnii Betehege da Döku 'ba Olivo ani Yësu utu vo lö'bö 'bëni rïyö dagba.

2 Kö'du kise nenye aba iya henye, "I'bë'e zi daliñço mati dagba komo'e nani, kandi aki'ja'e mokakya na kida wisi ènii aba dakapa nii, inga'e zë ika'e zë zi ma.

3 Èzë vidi maako iya kö'du maako, ayada'e zi mo 'Yere ra ombo zë mo akila zë ti'bë kandi.'

4 Kö'du ne o'do rë nii, zi kö'du mati nëbë iya ne tayi tñyö.

5 "Ayada zi gawo kyedre 'ba Ziyoño, ongo'e vo damöku 'be'e èdi tayi zi ye.
Mo umbë dëni dë,
èdi tako da mokakya,
wisi mokakya èdi zë aba."

6 Here vo lö'bö ne i'bë o'donnii kö'du ne te kaa mati Yësu ayada zi zë zi ko'do mo.

7 Zë, ikannii mokakya ne wisi mo aba, o'banni bongo 'bënni dë zë Yësu èkyi gbo dö mo.

8 Vidi kayo o'ba bongo 'bënni da gëri, agamo'e ikyennii da ngora 'ba kaga o'banni zë da gëri.

9 Vidi kayo ne alagannii dagba komo Yësu, zë mati èdii tayi 'bënni ta go mo, ayetonnii hë nnii gbögbö, iyannii henye,
"Wayeto zi wisi a Dawidi.

Wiri i'di ya'da zi mo mati ayi mi ru 'ba Yere,
wayeto zi Wiri."

10 Mati Yësu ödu mi Yerusalem, da vidi kayo mi gawo kyedre ne biya na wiri wiri. Here vidi ako'jonnii kö'du iyannii henye, "Mo 'bëni èyi ra?"

11 Vidi kayo aya'banni da me'do iyannii henye, "Nenye nëbë Yësu ra, tëmi Nazereta mi Galilaya."

Yësu i'bë ödu mi yékëlu 'ba Wiri

(Mk. 11:15-19; Lk. 19:45-48; Yn. 2:13-22)

12 Yësu i'bë ödu mi yékëlu, ore vidi mati èdinnii wakogo ne biya yaga. Mo adu'du da tarabiza 'ba vidi 'ba kohi kutrë, gba'da 'ba vidi mati èdinnii atu'bu kogo èti.

13 Mora iya zi zë henye, "Èdii na yörü mi kö'du yörü, Wiri iya ku henye, 'Loko 'ba Wiri ama ne ako'jo na loko 'ba mötu, ofo'e ku na wörü 'ba rakoho 'ba vo logo'e.' "

14 Vo komoköndu vo ka'bo étü ayinni zi mo mii yékelu 'ba Wiri mo ako'jo zë gbo.

15 Kyedre 'ba vo karasa vo komoyandi 'ba vo kô'du kî'dî étü, ényinni na kamo mati zë ongɔnni kö'du ko'do mati Yesu édi aco'do ne, gisisi édi hë nnii gbogbô mii yékelu, iyanni henye, "Wayeto zi Wisi a Dawidi."

16 Zé aco'jo ni ha Yesu iyanni henye, "Owo kô'du mati édinni akiya ne ku?" Yesu aya'ba da me'do iya henye, "Oo, mowo ku. Gba aco'jo'e kô'du yörü nenyen dë? 'Ayandiye gisisi, gisisi étü zi wayeto ma laka kî'dî.'"

17 Yesu ila zë ényi i'bë yaga témii gawo kyedre ne ko'do mii Beteniya.

*Yesu asené kyelu
(Mk. 11:12-14, 20-24)*

18 Tabi ta'ba 'bomo huléhu mii gawo kyedre nbo da mündö vere aba, Yesu na o'bo.

19 Mo ongo kaga kyelu dakapa géri, i'bë ro mo i'ja waako dë do mo du yëyu mo. Mo iya zi kaga ne henye, "Ana lögö dekpe löhü." Kandi kaga kyelu ne akyitru gbo.

20 Vo lò'bô 'bomo ongɔnni kö'du ne iyanni henye, "Kaga kyelu ne akyitru kandi ga a'di?"

21 Yesu ényi aya'ba do mo zi zë iya henye, "Mayada zi ye tñyö, ézë oma'e awirü de e'dë, ato'bô'e ko'do wa mati mo'do zi kaga kyelu ne. Anza nje ma ne dë, ato'bô'e kpa zi kiya zi lutu nenyen, 'Enyi rïyë u'du rë yi mii ranga, aco'do rë ni'."

22 Ezé oma'e, aki'ja'e wa mati aco'jo'e kô'du mo témii mötu."

*Kö'du ko'jo ga kö'du a Yesu
(Mk. 11:27-33; Lk. 20:1-8)*

23 Yesu aya huléhu mii yékelu, mo ayandi kö'du, kyedre 'ba vo karasa'e nnii vidi kyedre étü ayinni zi mo, aco'jonnii hoo mo iyanni henye, "Ayada dero zi ze édi wa ne'e ko'do kalakonda vala aba? Éyi ra i'di kalakonda ne zi yi?"

24 Yesu aya'ba da me'do zi zë iya henye, "Ma kako'jo kö'du kólö ta he 'e, ézë aya'ba'e do mo ku zi ma makayada zi ye mëdi kö'du ne ko'do kalakonda 'beyi aba?

25 Kalakonda 'ba Yowani mati édi bapatisi kî'dî mo aba ne, aya ta kila, kazi Wiri kôdo kazi vidi?" Zë ayetonni hë nnii wasa na ga rë nnii, iyanni henye, "Dakiya ze a'di?" Ezé daya'ba'e do mo diya'e kazi Wiri, mo akiya zi ze henye, "Mora kö'du a'di oma'e dë mii Yowani?"

26 Ezé diya'e henye, "Kazi vidi, ze na tere, ga kö'du ze biya dasösü Yowani ra nébi."

27 Here zë aya'banni do mo zi Yesu, iya henye, "Dayolo ze dë." Mo aya'ba do mo zi zë iya henye, "Mayada dë zi ye kalakonda 'ba a'di ra mëdi kö'du nenyen'e ko'do mo aba."

Mala kö'du gisi kora rïyö

28 "Yaanya aba asösü'e kö'du a'di? Kadra maako aba kora édi gisi kora aba rïyö. Mo ényi i'bë zi ma kyedre ne iya zi mo henye, 'Wisi ama i'bë loo ko'do mii yaka ndenyen.' Wisi aya'ba da me'do iya henye,

29 'Momba dë ti'bë,' yaa, mo asösü dë ni' ényi i'bë gbo."

30 "Bu ényi i'bë zi wisi agamo onyo kpa kö'du kólö ne. Wisi ényi aya'ba da me'do iya henye, "Oo, kyedre ma ti'bë, loo ne ko'do mo, 'de i'bë dë."

31 Wisi ma vala témii gisi rïyö ne'e, o'do wa mati 'bu mo omiba?' Zë aya'banni da me'do iyanni henye, "Wisi ma kyedre." Yesu iya zi zë henye,

"Mayada zi ye, vo 'be'bele kö'du nnii, vo rönyi étii, édi ti'bënni damöku 'ba Wiri dagba komo'e.

³² Yowani Bapatisi ayi zi yada zi ye géri ma laka zi ye kiri, oma e dë mi mo. Vo 'be'bele kö'du vo rönyi étii ra omannii mi mo. Mati ongo'e mo gbii le, kpa otó de 'e dë zi koma mi mo."

*Mala kö'du vo lœ ko'dɔ'e mi yaka 'ba lu'ju
(Mk. 12:1-12; Lk. 20:9-19)*

³³ Yesu iya henye, "Owo'e mala vere ne, vo kyeti kanjo maako iyii lu'ju mi yaka, o'do resi kpo ta rɔ mo, ole wogo 'ba a'ji koto, uvɔ loko tɔrɔ 'ba bi kongo. Mo ila yaka ne zi vo lœ'e, i'bë gbo bi yingo.

³⁴ Mati kadra 'ba wa toto ta yaka oko ku, mo utu vo kalima 'bëniye zi vo lœ'e ga kö'du zi mi 'bëni mati inye ne koba."

³⁵ "Vo lœ ne'e iri vo kalima ne'e, u'bönni ma kólö, ofonnii agamo, u'dunnii vere ri'di aba.

³⁶ Kora vo kyeti yaka ne utu vo kalima löhü kyo ta da ma dagba, vo lœ ko'do ne'e o'dönni zé kpa kaa ma dagba.

³⁷ Ndndu mo aba mo utu wisi 'bëni zi zé. Mo iya henye, "Tinyö zé akoroni wi si 'bama."

³⁸ "Mati vo lœ ne'e ongönni wisi ne, iyanni henye, 'Nenye wisi 'ba vo kyeti yaka ra. Ayi dofo'e mo, doba'e wa 'bomo.'

³⁹ Zé irinni mo u'dunnii mo yaga témii yaka, ofonnii mo."

⁴⁰ Yesu ako'jo hë zé iya henye, "Yaanya aba ëzë vo kyeti yaka ne ayi, ako'do a'di zi vo lœ ne'e?"

⁴¹ Zé aya'bannii da me'do iyanni henye, "Mo akofo kora 'ba kö'du kyenyë kö'do ne'e, aki'di yaka ne zi vo lœ ko'do maako'e, mati aki'dinni zi mo wa mi yaka mi kadra ma laka."

⁴² Yesu iya zi zé henye,
"Ako'jo'e kö'du mati kö'du yörü iya ne dë?
'Yitö mati vo wa ko'ba ombanni dë,
ofo ku na yitö ma laka ndra.
Nenye Yere ra o'do.
Kongo mo atëdi na laka."

⁴³ Yesu idra dɔ mo iya henye, "Mayada zi ye, damöku 'ba Wiri akoba 'de kazi e, aki'di zi vidi mati akatananni logo ma laka.

⁴⁴ Vidi mati alepi da yitö nenye, akolowe. Ëzë yitö ne alepi da vidi akanzekpe vidi nani."

⁴⁵ Here kyedre 'ba vo karasa nnii Farasi étii owonnii mala a Yesu ne, ayɔlɔnni mo édi ame'do kö'du nnii,

⁴⁶ zé ayɔnzɔnni zi mo kiri. Mora zé erenni vidi kayo mati omannii mi Yesu mo nëbi ra.

22

*Mala 'ba karama 'ba oze
(Lk. 14:15-24)*

¹ Yesu ame'do löhü zi vidi témii mala iya henye,

² "Damöku 'ba Wiri édi henye. Yere maako ako'jo karama 'ba oze 'ba wisi éni.

³ Mo utu vo lö'bö 'bëniye zi yada zi yingo mati ombo zé ne zi tayinni mi karama ne, zé ombanni dë zi tayi."

⁴ "Mo utu kya vo lō'bō ne'e kö'du kise aba zi yingo ne'e, iya henye. 'Karama ama ku nzo yaanya aba. Mofo isa ama ma kyedre, matōnō aba ku nzo zi konyo mo. Ayiye mī karama 'ba oze.'

⁵ Yingo mati ako'jo zē ne ombannū dē, i'benni rī mī lōc ēnni maako'e. Ma kōlō maako i'benni yaka ēni, ma vere i'benni mī loko wakogo ēni.

⁶ Agamo'e irinni vo lō'bō ne'e u'bönni zē ofonnī zē.

⁷ Vo damöku ēnyi na kamo utu vo kanya 'beniye ofonnī vo wa kofo ne'e, o'bo gawo kyedre 'bözé ne ti'de.'

⁸ "Mo ako'jo vo lō'bō 'beniye iya zi zē henye, 'Karama oze ama ku nzo. Vidi mati mako'jo zē ne anzanni dē na laka tayi.'

⁹ Yaanya aba i'bē'e da géri ma kyedre ako'jo'e vidi kayo mati i'ja'e zē mayinni mī karama.'

¹⁰ Vo kalima ēnyi i'benni yaga da géri atotonnī vidi mati zē i'janni biya, ma laka makyenyē mo aba, loko 'ba oze oso kyo vidi aba."

¹¹ "Yere ēnyi i'bē loko yingo ēniye kongo, mo i'ja kora maako usu bōngō 'ba oze dē. Yere ako'jo ho mo iya henye,

¹² 'Aboka ma ödu hala kinye kazi bōngō 'ba oze?' Kora ne 'de onyo kö'du aka dē.

¹³ Yere ayada zi vo lō'bō 'beniye, iya henye, 'Ida'e kala mo ndi mo aba u'due'mo yaga mī bi köndu. Ani mo akudu hē nī konyo aba.'

¹⁴ Yēsu i'di dō mo iya henye, "Vidi kayo ma ako'jo ne, ma jeli mo ayo dē."

Kö'du ko'jo ga kö'du 'ba 'be'bele kopi

(Mk. 12:13-17; Lk. 20:20-26)

¹⁵ Farasi ēnyi i'bē o'donni yere zi Yēsu kuyi kö'du ko'jo aba.

¹⁶ Zē ēnyi utunnī kya 'ba vo lō'bō 'benni, kya 'ba vidi 'ba Heroda eti. Zē iyanni zi mo henye, "Vo komoyandi dayolo ku edī kö'du tīnyō ra yada. Edī wa yandi tīnyō a Wiri ra yandi zi vidi. Kazi tere kö'du kiya 'ba vidi kyedre maako'e dē.

¹⁷ Ayada zi ze, a'di ra asösü? Edī na laka zi ze 'be'bele kopi zi yere 'ba Roma, kōdō anza here dē?"

¹⁸ Yēsu ayolo yere kyenyē 'bözé ne, mo iya zi zē henye, "E vo komokandi ne'e, kö'du a'di ediyē ma kuyi kö'du yōnzō aba?

¹⁹ Ayada'e zi ma kohi 'ba 'be'bele mati edī kopi." Zē ikannī kohi ne zi mo.

²⁰ Mo ako'jo hē zē iya henye,

²¹ "Komo éyī ra ru mo aba nenye?" Aya'bannī da me'do iyanni henye, nenye komo Siza ra ru mo aba. Yēsu iya zi zē henye, "Laka opi zi Siza wa 'ba Siza, opi zi Wiri wa 'ba Wiri."

²² Mati zē ownnni kö'du ne, zē na rakaga zē ilannī mo ēnyi i'benni gbo.

Kö'du ko'jo ga kö'du 'ba tēnyi tēmī koli

(Mk. 12:18-27; Lk. 20:27-40)

²³ Sadeke'e ma omannī vidi ēnyi dekpe tēmī koli, zē ayannī zi Yēsu iyanni henye,

²⁴ "Vo komoyandi, Mosa iya henye ere, kora mati oze mbara oli 'de kazi gisisi ko'jo, öndu mo moba mbara lu'bē ne, zi zē gisisi ko'jo mī ru 'ba kora mati oli ne.

²⁵ Yaanya aba ne gisi öndu edinni madɔmoriyō kinye, wisi ma kyedre oze mbara oli 'de kazi gisisi ko'jo, mo ila mbara lu'bē ne zi öndu nī.

²⁶ Kö'du ne o'do rē nī kpa here zi öndu ma riyyō ma wota ndundu mo zi zē madɔmoriyō ne biya.

27 Ndundu mo aba, mbara ne oli gbo.

28 Yaanya aba ne, mii ko'do mati yoku atenyinna na diidi, mo atedi mbara 'beyi? Zé biya ozenni mo."

29 Yésu aya'ba dō mo zi zé iya henye, "Alit'e ku, ga kö'du ayol'e wayöru dē mandere kyigo a Wiri.

30 Ezé yoku ényinna ku na diidi, atedinni kaa malayika'e komoriyé ozenni mbara dē.

31 Yaanya aba kaa kö'du tényi 'ba yoku témii koli, ako'jo'e kö'du mati Wiri ayada zi ye ne dē? Mo iya henye,

32 Ma Wiri 'ba Abarayama, Wiri 'ba Yisika, Yakoba aba. Mo Wiri 'ba diidi anza 'ba yoku."

33 Mati viidi kayo ne'e owonni kö'du ne, zé na rakaga témii géri kö'du yandi 'bomo ne.

Kö'du ki'di ma kyedre

(Mk. 12:28-34; Lk. 10:25-28)

34 Mati Farasiye owonni Yésu ayata Sadeke'e, zé ayi atoto rē nnii bi kólö.

35 Ma kólö témii zé vo komoyandi 'ba vo kö'du ki'di, ako'jo ha Yésu témii kö'du yonzo iya henye,

36 "Vo komoyandi, kö'du ki'di ma vala ra kyedre mii kö'du ki'di?"

37 Yésu aya'ba dō mo iya henye, "'O'do lovo Yere Wiri 'beyi di'di yi' aba biya, lawo yi' aba biya, kö'du yolo 'beyi aba biya.

38 Nenye kö'du ki'di ma dagba ma kyedre ndra 'ba kö'du ki'di ra.

39 Kö'du ki'di ma riyyö ma kyedre mo édi kaa mo. O'do lovo vo halijo oka kaa mati o'do lovo yi'.

40 Kö'du ki'di 'ba Mosa biya kö'du yandi 'ba nëbi éti oró da kö'du ki'di riyyö ne'e."

Kö'du ko'jo ga kö'du 'ba Korisito

(Mk. 12:35-37; Lk. 20:41-44)

41 Mati kya 'ba Farasi maako'e atoto rē nnii ga bi kólö, Yésu ako'jo hë zé iya henye,

42 "A'di ra asosu'e kö'du 'ba Korisito? Mo témii kozo 'beyi?" Zé aya'banni dō mo iyannii henye, "Mo témii kozo a Dawidi."

43 Yésu ako'jo hë zé iya henye, "Kö'du a'di ra Lawo Kólö Laka i'di Dawidi zi ko'jo mo na Yere? Mati Dawidi édi ame'do mo iya henye,

44 'Yere iya zi Yere 'bama,

'Alima kinye da tirii ma

le mi'di vo wehe 'beyiye ku midirri ndi yi'."

45 Ezé Dawidi ako'jo mo 'Yere,' hala Korisito atedi témii kozo 'ba Dawidi?"

46 Vidii maako aya'ba da kö'du ko'jo ne dē zi Yésu. Ta pëti ko'do nani, vidii maako ako'jo ha Yésu dekpe.

23

Kö'du kyénye 'ba Farasiye

(Mk. 12:38-39; Lk. 11:43, 20:45-46)

1 Yésu ame'do zi viidi kayo ne'e, vo lö'bö 'bënii éti iya henye,

2 "Vo komoyandi 'ba vo kö'du ki'di nnii Farasi éti, édinni kyigo aba zi yeti zi ye kö'du ki'di 'ba Mosa.

3 Owo'e kö'du mati zé iyannii zi ye zi ko'do, kö'du ko'do 'bëzë anza dë na laka zi ye go mo kiri. Zé ayadannii kö'du wa zi ye ko'do mo, zé o'donnii dë.

4 Zë i'dinni wa yeto ma kyedre mati vidi o'bɔ dë zi kinjë mo ne da vidiye. Zë ombanni dë zi konyi zë zi kinjë le nje da gisi kala nnii aba."

5 "Zë o'donnii wa mati vidi zi kongo. Zë idannii ko'di piri konda ga bongo 'benni zi yada zë na laka. Zë i'dinni bongo kanyi kólókpö gë nnii zi yada zë na vo mötu.

6 Zë o'donnii lovo bi ma laka ne, bi 'ba karama, bi lima mati na laka aba mi bi 'ba mötu.

7 Zë o'donnii lovo zi mëtënni watowö aba mi bi 'ba wakogo. Zë o'donnii lovo zi ko'jo vo komoyandi."

8 "Akɔ'jɔ yi dë, 'Vo komoyandi,' ga kö'du 'e biya ta dakota kólö, vo komoyandi nje kólö.

9 Akɔ'jɔ vidi maako dë dakajo kinye na 'bu,' ga kö'du édiye nje 'bu kólö aba komoriyé.

10 Akɔ'jɔ yi dë na 'vo komoyandi,' ga kö'du vo komoyandi kólö 'beyi ra Korisito.

11 Ma kyedre kólö mi kutë'e mëdii na vo kalima.

12 Mo mati o'do rë ni na kyedre, maya'ba rë ni hulëhu, mo mati o'do rë ni hulëhu, ako'do mo kyedre."

*Yësu ayada kö'du kyenyë ko'do 'ba vo komoyandiye
(Mk. 12:40; Lk. 11:39-42, 44, 52; 20:47)*

13 "Hala atëdi na kyenyë zi ye, vo komoyandi 'ba vo kö'du kii'di Farasi etti. 'E vidi komokandi ne'e, isiye ha loko 'ba damöku 'ba Wiri kazi vidi ödunnii, kpa ödu'e dë. Ayata'e vidi mati edii rë nnii kii'di zi tödu ne kpa."

14-15 "Atëdi na kyenyë zi ye vo komoyandi 'ba kö'du kii'di Farasi etti. 'E vo komokandi ra. Umu'e kyeti ranga kayo kpuru témii dakajo kutu kutu biya lasi aba, zi vidi maako ki'ja zi géri 'be'ne kiri. Ëzë i'ja'e vidi ne ku, o'de mo ndra na kyenyë tada'e, zi ti'bë mi gehena kaa'e."

16 "Riti atëdi na kyenyë zi ye, alaga'e dagba zi vidi, mora 'e na vo komoköndu. Ayandiye iya 'e henye, ëze vidi maako alömu ru yékëlu aba, mo anza dë na kida lömu 'bëni ne aba. Ëzë mo alömu ru dahabo mati mi yékëlu ne aba, mo ku na kida.

17 'E vo komoköndu lumë'e, vala ra na kyedre, dahabo kodo yékëlu ra o'do, dahabo na laka?

18 Ayandiye kpa iya'e henye, 'Ëzë vidi maako alömu ru karasa aba, mo anza dë na kida lömu 'bëni ne aba. Ëzë mo alömu rë ni ku wa ma i'di da karasa ne aba, mo ku na kida.'

19 'E vo komoköndu ne'e, ma vala ra na kyedre waki'di kodo karasa ra, o'do waki'di na koho?

20 Ëzë vidi maako alömu ru karasa aba, mo edii lömu kpa wa mati biya i'di do mo ne.

21 Ëzë mo alömu ru yékëlu aba, mo edii lömu mo aba, ehe Wiri mati edii alima mi mo.

22 Ëzë vidi maako alömu komoriyé aba, mo edii lömu kyiti 'ba Wiri mati mo alima do mo."

23 "Atëdi na riti zi ye vo komoyandi 'ba vo kö'du kii'di nnii Farasi etti. 'E vo komokandi ne'e, i'diye zi Wiri 'butë, wokonyo tisiwa kaa kököwu. Mora o'de wa ma laka ndra 'ba ködu kii'di dë, kaa tñyö, milkyeyi, koma aba.

24 O'do re 'e na vo dagba zi vidi, mora 'e na vo komoköndu, oba'e kono tisi yaga témii wa kuwë 'be'e, ondro'e jemele."

25 “Atëdï na riti zi ye vo komoyandi 'ba vo kö'du kï'dï Farasi ëti. 'E vo komokandi ne'e, akaka'e ra siko 'be'e gbenje aba ta rö mo yaga, mï zë ndö na wakoyi mï kumbë aba.

26 Farasi vo komoköndu, akyito wa mati èdï mï siko dagba, ma ta yaga akakyito kpa 'da.”

27 “Atëdï na riti zi ye vo komoyandi 'ba vo kö'du kï'dï Farasi ëti. 'E vo komokandi ne'e, 'e kaa da wogo mati ako'jö rë zë na kanyi, lunzu ri'di kanyi aba, ongo na laka tarë zë yaga, mï zë ndö na yingo keñe yüki aba.

28 Tëmï gëri kólö ne, ta ra'e yaga na laka zi vidi biya, mï ye ndö na komokandi kö'du lítë aba.”

Yësu ame'do kö'du riti 'bëzë

(Lk. 11:47-51)

29 “Atëdï na riti zi ye vo komoyandi 'ba vo kö'du kï'dï Farasi ëti. 'E vo komokandi ne'e, o'ba'e ogo na laka zi nëbiye, ayada'e towö zi wogo zi vidi mati alimannï kyere na lima ma laka.

30 Iya'e henye, ëzë èdiye kyere mï kadra 'ba 'bu'e vu'e nani, o'dö'e kö'du mati zë o'dönnï nëbi ne'e, kofo mo go mo ne dë.

31 Ombara'e dö mo tïnyö, 'e ra na kozo 'ba vidi ma ofonnï nëbi ne'e.

32 I'bë'e zo dagba wa mati 'bu'e vu'e ayetonnï ne kinde mo.”

33 “E wiri ne'e, 'e gisi 'ba wiri ne'e, hala asösü'e zi taho. Kazi vurë re 'e, ati'bë'e biya mï gehena.

34 Mayada zi ye makutu nëbi ne'e, kora vo kö'du yolo, vo komoyandi ëti, akofo'e kyamo'e, akatötö'e agamo'e akakpökyïye agamo'e mï bi 'ba mótu'e, akore'e zë témï gawo ta da gawo.

35 Riti biya kö'du vidi mbiya mati ofo'e ne akalëpi de 'e témï kozo 'ba Abele zi kozo 'ba Zakariya wisi 'ba Berahiya mati ofo'e mï kutë yékëlu karasa aba.

36 Mayada zi ye tïnyö, riti biya 'ba wakofo ne akalëpi da vidi 'ba ko'do nenye.”

Yësu o'dö löv Yerusalem

(Lk. 13:34-35)

37 “Yerusalem, Yerusalem ofo'e nëbiye, u'du'e vo lö'bö mati Wiri utu zi ye ne ri'di aba. Da ndö momba zi kala ma kï'di mo kpo ra vidi 'be'e biya, kaa ma yëru mati atoto gisisi ènì hu förö nü, ila'e ma dë.

38 Loko 'be'e ne akila na mï mbiya.

39 Témï ndenye dagba ani, mayada zi ye henye, ongo'e ma dekpe löhu le akiya'e henye, ‘Wiri i'dü ya'da zi mo mati ayi mï ru 'ba Yere.’”

24

Yësu ame'do ga kö'du loko 'ba Wiri yanya

(Mk. 13:1-2; Lk. 21:5-6)

1 Yësu ènyi ila bi nani èdï gbo ati'bë 'de témï yékëlu, vo lö'bö 'bomo ayinni zi yada zi mo kuvö 'ba loko 'ba Wiri ne. Mo ènyi alëzë.

2 “Jo. Ongo'e bi biya na laka da wa nenye'e. Mayada zi ye henye, yitö ma kólö kinye alima dë ga bi 'bënì zë biyaaku'du akaño.”

Riti vidi yaza aba

(Mk. 13:3-13; Lk. 21:7-19)

3 Mati Yësu alima da Döku 'ba Olivo, vo lö'bö ayinni na liwo zi mo, ako'jonnï ho mo iyannï henye, “Ayada zi ze kö'du biya nenye atëdï ndala

aba, a'di ra ako'do rë nü zi yada mo henye, 'Ku tayi 'beyi ndundu 'ba daliŋo aba,'"

⁴ Yësu aya'ba do mo iya henye, "Ëdiye komo ki'di aba, ila'e vidi maako mo'ba e de."

⁵ Vidi kayo atayinni me'do ru ma aba ako'banni vidi kayo akiyanni henye, 'Ma, Korisito ra.'

⁶ Akowo'e kporo wehe kara dakapa, kö'du yöyö 'ba wehe aba na kowö, ere'e dë. Wa ne ako'do rë nü, anza dë zi kiya henye, ndundu mo oko ku.

⁷ Dakano ako'do wehe oka maako aba, damöku akalépi wehe aba da ma kólö maako. Zöyä atëdi, kinzikinzi atëdi ta ga bi ne biya.

⁸ Wa ne atëdinni biya kaa dagba too 'ba wisi ko'jo."

⁹ "Akiriye, aki'diye zi ko'do mo na kyényë zi kofo. Vidi biya akoyi 'e ga kö'du ma.

¹⁰ Mí kadra nani, vo kö'du komba'e akalépinni témü kö'du koma 'benni, zë akasusunni oka maako, akoyinni oka maako.

¹¹ Nëbi vo ndondo kayo'e akalayannii vidi kayo ko'ba aba.

¹² Ne atëdi rapere 'ba kö'du kyényë ko'do, zi vidi kayo lovo 'bëzë ofo.

¹³ Vidi mati oro nduwë na kyigo mü ndundu mo, akayomo mo.

¹⁴ Kö'du yöyö laka nenyne ga kö'du 'ba damöku akayëti zi vidi 'ba dakano ne biya kaa vo hu kö'du doro, ndundu mo atoko 'da."

Wa kyényë ma ndra

(Mk. 13:14-23; Lk. 21:20-24)

¹⁵ "Mati ongo 'e wa kyényë ma ndra mü loko 'ba Wiri ma ayanja, ma nëbi Daniyele ame'do kö'du mo. Atoro bi ma laka. Kö'du nenyne zi vo ko'jo mo: ayolo laka mü kö'du nenyne a'di.

¹⁶ Vidi mati edinni mü Yudiya atahonni da lutu.

¹⁷ Vidi maako mati edü da loko eni, i'ja kadra dekpe zi tasi akaño zi wasisi 'bën'i koba ta loko.

¹⁸ Vidi maako mati edü mü yaka a'ba dekpe hulëhu zi bongö eni koba.

¹⁹ Atëdi na kyényë mü ko'do naniye zi mbara mati omönni 'e mbara mati edinni gisiluru aba:

²⁰ Amötu'e zi Wiri kazi aho'e témü tona mandere mü ko'do kadra 'ba ralawo.

²¹ Ga kö'du riti mü kadra nani atëdi na kowö ndra ta da riti, mati edü témü biyeto 'ba damöku témü ko'do ma ndenyne ne. Ani, wa maako atanza dekpe kaa mo löhu.

²² Wiri aya'ba ra watiti 'ba ko'do naniye, mo mo'do dë here, vidi maako ömo dë. Ga kö'du vidi jeli 'bëniye Wiri akaya'ba mü kadra ko'do nani 'e 'da."

²³ "Ëzë vidi maako iya zi yi henye, 'Ongö te, Korisito edü kinye, mandere mo edü nani,' oma dë mü kö'du ne.

²⁴ Ga kö'du Korisito vo ndondo 'e nnü nëbi vo ndondo etü akalayannii, zë ako'dönni kö'du ko'do kyedre rakaga aba zi vidi jeli a Wiri ko'ba ëzë zë ato'bönni.

²⁵ Owo'e te, mayada kö'du nenyne zi ye gba kazi kadra mo tok'o."

²⁶ "Ëzë vidi maako ayada zi ye iya henye, ongo'e te, mo edü yaga mü da lipi, i'bë'e dë ani, mandere ëzë zë iyanni henye, ongo'e te, mo edü rë nü koho kinye oma'e dë mü kö'du ne.

²⁷ Ga kö'du Wisi a Vidi atayi kaa bikanyi mati alaka komoriyë ta humire le da mire.

²⁸ Ëzë yöku edü, langa akatoto rë nnü."

Tayi 'ba Wisi a Vidiⁱ
(Mk. 13:24-27; Lk. 21:25-28)

²⁹ "Kandi ta pëti riti 'ba ko'do naniye, kadra akuyi rë nii na mandölu, yehwe anyi dékpe, kyélu akalépinni ta komoriyé, wa ma komoriyé akakohó rë nní.

³⁰ Kyiné wa mati akayada kö'du 'ba Wisi a Vidi akalaya komoriyé, vidi biya 'ba dakano akudunní ézé ongonnni Wisi a Vidi édi atayi témí foli 'ba komoriyé kyigó bikanyi kyedre 'bénii aba.

³¹ Kyedre torombeta akata'a, mo akutu malayika 'béniiye yaga mii bi golo'bó sowo 'ba dakano. Zé akatotonní vidi jeli ɔmo'e témí ndundu 'ba dakaño ne biya."

Kaga kyélu
(Mk. 13:28-31; Lk. 21:29-33)

³² "Kaga kyélu ma yandi kö'du yolo zi ye. Ézé ngora mo inzi ku, akofó rë nii na luwé, mbili yéyu makyi'i akayeto gbo tövu, akayolo'e umu ku kara.

³³ Témí géri kóló ne, ézé ongo'e wa ne ku biya, akayolo'e kadra mo ku kara nzó zi rë nii yeto.

³⁴ Mayada tñyö zi ye, wa ne biyaako'do rë nii dagba, kazi vidi ma édinni lima yaanya aba ne, oli dë gba biya.

³⁵ Komoriyé dakano aba akalaganní, me'do 'bama alaga dë."

Vidi maako ayoló ko'do mo kadra aba dë
(Mk. 13:32-37; Lk. 17:26-30, 34-36)

³⁶ "Vidi maako ayoló ko'do mo kadra aba dë. Kpa le malayika komoriyé mandere Wisi ayolonní dë, nje 'bu ra akayolo.

³⁷ Tayi 'ba Wisi a Vidi ako'do rë nii kaa mii kadra 'ba Nowa.

³⁸ Mii ko'do gba ta komo wini koso, vidi édinni wakonyo, wa kuwé, vidi kora rë nní koze mbara étí, le mii ko'do mati Nowa i'bé ödu mii töjbó,

³⁹ ayolonní kö'du mati édi rë nii ko'do ne dë, le wini koso ayi akyito zé biya. Ézé Wisi a Vidi ayi akatédi here.

⁴⁰ Mii kadra nani vidi kora riyyö atédiinni lóo ko'do mii yaka. Ma kóló akoba, agamo akila huléhu.

⁴¹ Vidi mbara riyyö atédiinni bi 'ba wakuhu, ma kóló akoba, agamo akila huléhu."

⁴² "Ediye komo ki'di aba ga kö'du ayoló'e dë, mii ko'do vala ra Yere 'be'e atayi.

⁴³ Ézé vo kyeti liño ayoló kadra mati vo logo atayi, tñyö akayolo'e henye, mo akalima na ngó ila vo logo dë zi tödu mii loko éni.

⁴⁴ Here édi 'e kpa 'duwi nzó, ga kö'du Wisi a Vidi atayi mii kadra mati anza'e dë komo ki'di aba go mo."

Vo kalima koma vo kazi koma aba
(Lk. 12:41-48)

⁴⁵ "Éyi ra vo ló'bó laka, kö'du yolo aba? Mo ra mati kyedre 'bomo i'di mo na ga vo ló'bó oka niye kongo wakonyo 'béké kí'di mii kadra ma laka.

⁴⁶ Rakyenyi atédi zi vo ló'bó ne hala, ézé kyedre 'bomo i'ja mo lóo ne ko'do, ézé mo a'ba liño.

⁴⁷ Mayada tñyö zi ye, kyedre ne aki'di vo ló'bó na vo da wasisi éni biya.

⁴⁸ Ézé mo na vo ló'bó ma kyényé, mo akayada na bi dëni henye, 'Kyedre 'bénii ne ayi dékpe huléhu kandi,'

⁴⁹ mo akayeto vo ló'bó okaniye ku'bó zi wakonyo wa kuwé aba na kyényé.

50 Kyedre 'ba vo lö'bö ne atayi ko'do maako aba, mati vo lö'bö ne anza dë komo ki'di' aba go mo, mii kadra mati mo ayolo dë.

51 Kyedre akasese mo kozokozo 'ba vo komokandi ne zë eti, ani mo akudu he nii konyo aba."

25

Mala kö'du münzö ngulu 'butë

1 "Mi kadra nani, damöku 'ba Wiri atëdi henye. Münzö ngulu 'butë oba lamba ènni ényi i'benni yaga da 'biyësi kutrë.

2 Muyi témii zë na vo lumë, agamo'e muyi na vo kö'du yolo.

3 Ma vo lumë ne oba lamba 'benni obanni kya 'ba yëni wa'do dë nnii aba.

4 Ma vo kö'du yolo ne'e, obanni maaranjiye ndo yëni aba mii mo.

5 'Biyësi alikö dëni tisi ta bi tayi, münzö ne'e, ayetonni nano o'donnii gbo."

6 "Edi mii kutë yondo kudu aa yaga iya henye, 'Biyësi edii kinye, ayiye do mo kutrë.'

7 Minzö 'butë ne ényi alironni, ako'jo lamba ènni gbo.

8 Minzö ma lumë ne iyanni zi ma vo kö'du yolo ne'e henye, 'Idiye kya 'ba yëni 'be'e, tisi zi ze, ga kö'du 'beze inde re nii ku.'

9 Vo kö'du yolo ne aya'banni do mo iyanni henye, 'E'e, anza dë kyo ga kö'du 'e ehe ze, i'bë'e bi 'ba wakogo kyamo kogo ga kö'du'e.'

10 Minzö ma lumë ne ényi i'benni gbo kya 'ba yëni kogo. Mati edinni ti'bë, 'biyësi oko gbo ta gë zë. Zë mati nzö muyi ne ényi i'benni mo aba mii karama 'ba oze isinni ha loko gbo.

11 Yaa, münzö agamo ne okonnii, ényinni kudu iyanni henye, 'Kyedre, kyedre, ayéhu ha loko zi ze tödu.'

12 'Biyësi aya'ba do mo iya henye, 'E'e, mayolo 'e dë.'

13 Yësu i'di do mo iya henye, "Ediye komo ki'di aba ga kö'du ayolo'e ko'do mo kadra mo aba dë."

Mala kö'du vo kalima wota

(Lk. 19:11-27)

14 "Mi kadra nani aba, damöku 'ba Wiri atëdi henye. Kora maako edii omaba ku zi ti'bë bi yingo, mo ako'jo vo kalima 'bënii ne'e ise ga wasisi 'bëni zi ze zi tédinni na vo go mo kongo.

15 Mo i'di zi ma kólö wa mati mo akato'bö ko'do mo. Zi ma kólö, mo i'di kohi dahabo ńbirirí kpulukumuyi. Zi agamo, mo i'di kpulukuriyö, zi ma wota mo kpulukukölö, ényi i'bë gbo bi yingo.

16 Vo kalima mati oba 'bënii kohi ńbirirí kpulukumuyi ne kandi i'bë o'do loo mo aba, i'ja do mo kpa kpulukumuyi.

17 Témii géri kólö ne vo kalima mati oba kpulukuriyö ne, i'ja do mo kpa kpulukuriyö.

18 Vo kalima mati iři 'bënii kpulukukölö ne, i'bë ole wogo mii kaño oho kohi 'ba kyedre 'bënii ne gbo mii mo."

19 "Go mo éhi na konda, kyedre 'ba vo kalima ne'e ayi huléhu alimannii ga kohi ne kiti mo zë eti.

20 Vo kalima mati iři kohi 'bënii kpulukumuyi ne, ödu i'di kpulukumuyi agamo. Mo iya henye, 'Idi zi ma kohi ńbirirí kpulukumuyi, kyedre, ongo te, nenye aga kpulukumuyi vere mati mi'ja.'

21 Kyedre 'bomo iya zi mo henye, 'O'do ku laka, yi vo kalima 'ba kö'du koma laka ra. Edi mii koma aba zi kohi tisi ne ki'ja mo here, ma ki'di yi na vo da kohi ma kyedre. Ayi loko ta, dayanyi mii rakyenyi ne yi' aba.' "

22 "Vo kalima mati i'dii 'bomo kpulukuriyö ne ayi loko iya henye, 'I'dii zi ma kohi kpulukuriyö, kyedre ongo te, kinye kya 'ba kpulukuriyö agamo mati mi'ja."

23 Kyedre 'bomo iya zi mo henye, 'O'doo ku laka yi vo kalima 'ba kô'du koma laka ra. Edii mi koma aba zi kohi tisi ne ki'ja mo here, maki'dii yi na vo da kohi ma kyedre. Ayi loko ta, dayanyi mi rakyenyi ne yi aba.'

24 "Vo kalima mati iri 'beni kpulukukolö ne, ayi ödu loko iya henye, 'Kyedre, mayolo yi kora vo kala kyigö ra, edii wakumu kpa iyü dë, edii wa 'ba yaka toto kpa kazi kofo kili.

25 Ma na tere, mi'bë moho kohi 'beyi ne mi kanjo ongo te, kinye we yi edii.'

26 Kyedre 'bomo iya zi mo henye, 'Yi vo kalima vo wedii kyenyë. Ayolo de medii wakumu kpa miyi dë, wa toto ta yaka kazi kofo kili?

27 Laka, i'dii kohi ama ne kyere mi loko 'ba kohi sesi, ma koba biya huléhu do mo mati i'ja ne aba ézë ma'ba ku lijo.'

28 "Yaanya aba oba'e kohi ne 'de kazi mo i'diye zi ma kpuluku'butë aba ne."

29 Ga kô'du viidii biya mati edii wa aba, le kyo aki'dii, mo atedii mo aba kyo. Ta da mati mo edii mo aba. Viidii mati anza wa aba dë, gbi le nje ma tisi mati mo edii mo aba, akoba 'de kazi mo.

30 Vo kalima lumë ne, u'du'e mo yaga mi bi köndu ani mo akudu he ni konyo aba."

Ndundu 'ba vurë

31 "Mati Wisi a Viidii ayi mi bikanyi kyedre malayika etii, mo akalima da kyiti,

32 viidii 'ba damöku ne akatoto biya komo mo. Mo akinye mi zë mi gboko riyo, kaa vo timële yako inye timële tara wanya here.

33 Mo aki'dii viidii ma laka 'e da kala ni ma tiri, ma kyenyë'e da kala ni ma gali."

34 "Yere akiya zi viidii ma da kala ni ma tiri ne henye, 'Ayiye, 'e mati 'bu ma i'dii ya'da ku zi ye ne. Ayiye mi damöku mati ako'jo ku kyere zi ye, ko'do 'ba dakano aba.

35 Ma na o'bo, i'diye wakonyo zi ma. Ma na kôdro, i'diye wini zi ma kuwë. Ma na vo leze, oba'e ma lijo 'be'e.

36 Ma na ga mbiro usu'e bongo ra ma. Ma na rakoo, ongo'e ga ma. Ma mi kamba, ediiye ti'bë ma kongo.'

37 "Viidii ma laka ne akaya'banni do mo zi mo, akiyannii henye, 'Ndala aba ya. Yere, dongö yi na o'bo, didii wakonyo zi yi, mandere kôdro aba, didii wini zi yi kuwë?

38 Ndala aba di'ja yi na tu'de maako diri ze yi lijo 'beze, mandere na ga mbiro dusu bongo re yi?

39 Ndala aba dongö yi na rakoo mandere mi kamba dëdii ti'bë yi kongo?'

40 Yere akaya'ba zi zë akiya henye, 'Mayada zi ye, ézë o'do'e kô'du ne gbi le nje zi viidii ma tisi kaa ma nenye'e ne, o'do'e ku zi ma.'

41 "Mo akiya zi zë ma da galini ne, 'I'bë'e 'de tara ma karani 'e mati mi wa sënë a Wirë. I'bë'e 'de mi wa'do ma kazi ndundu, mati ako'jo ku zi Satani malayika 'beni etii.

42 Ma na o'bo i'diye wakonyo dë zi ma. Ma na kôdro i'diye wini dë zi ma kuwë.

43 Ma na vo leze, iriye ma dë kala aba mi lijo 'be'e. Ma na ga mbiro usu'e bongo dë ra ma. Ma na rakoo mi kamba ongo'e ga ma dë.'

44 "Akaya'banni dō mo zi mo, akiyannī henye, 'Ndala aba ya Yere, dongō yi na o'bo, na kōdro, na vo leze, na ga mbirō, na rakōo, mī kamba, dakonyi yi dē'?"

45 Yere akaya'ba dō mo akiya henye, 'Mayada zi ye, èzé om̄ba'e dē zi konyi gbi le nje vidi ma tisi nenye'e ne, om̄ba'e dē ne ma ra konyi.'

46 Vidi kyényē ne'e ati'bennī mī wa'do ma ȱburu ȱburu riti aba, vidi ma laka akati'bē 'bennī mī didi ma ȱburu ȱburu."

26

Yere ko'do ra Yēsu

(Mk. 14:1-2; Lk. 22:1-2; Yn. 11:45-53)

1 Mati Yēsu inde kō'du ne'e yandi mo ku biya, mo iya zi vo lö'bō 'benniye henye,

2 "Mī ko'do riyyō aba kaa ayolo'e atēdī karama 'ba laga 'ba koli, Wisi a Vidi aki'di zi töötō mo."

3 Kyedre 'ba vo karasa nnī vidi kyedre'e ètī atoto rē nnī mī loko kyedre 'ba Kayafa vo da vo da karasa'e.

4 O'dönnī yere zi Yēsu kiri zi kofo mo na liwo.

5 Zē iyannī henye, "Do'de dē mī kadra karama. Kazi vidi ènyinnī na wehe."

Ope yēni da Yēsu mī Beteniya

(Mk. 14:3-9; Yn. 12:1-8)

6 Mati Yēsu èdī mī Beteniya lijo 'ba Simona, kora mati na riti kōo mönyu aba ne.

7 Mati Yēsu èdī wakonyo, vidi mbara ayi zi mo yēni ogo kohi kyedre aba, mo ope gbo dō mo.

8 Mati vo lö'bō 'bomo ongönnī kō'du ne here, ènyinnī na kamo. Zē ako'jonnī kō'du iyannī henye, "Kō'du a'di ayanja wa ne biya here go mo?"

9 Yēni kēzi ngutru nenye akogo yaga kohi kyedre aba, kī'di zi vo leriyē."

10 Yēsu ayolo kō'du mati zē èdinnī kiya ne, iya zi zē henye, "Kō'du a'di èdiye sawiya ko'do zi mbara ne? Kō'du teme laka ra mo o'do zi ma.

11 Atēdiye 'duwī vo lere ètī mī kutē'e, anza'e dē 'duwī ma aba.

12 Kō'du mati mo o'do zi yēni kēzi ngutru nenye kope ra ma, zi kō'jo ma nzō zi kusus.

13 Yaanya aba mayada zi ye, bi ma yoyo laka nenye ayëti zi mo mī dakano ne biya, wa mati mo o'do ne atēdī na kō'du sösü ga kō'du mo."

Yudasi om̄ba da kō'du zi Yēsu susu.

(Mk. 14:10-11; Lk. 22:3-6)

14 Ma kōlō tēmī vo lö'bō 'butē dōmorïyō ne ru mo Yudasi Sikereto i'bē zi vo da karasa'e

15 aко'jo ho mo iya henye, "Aki'diye a'di zi ma, èzé masusu Yēsu zi ye?" Zē itinnī kohi ȱbirirī 'butewota i'dinnī gbo zi mo.

16 Ta go mo Yudasi èdī géri ma laka koma zi Yēsu kī'di zi zē.

Yēsu onyo wakonyo 'ba karama 'ba laga 'ba koli

(Mk. 14:12-21; Lk. 22:7-13; 21-23; Yn. 13:21-30)

17 Mī dagba ko'do 'ba karama 'ba laga 'ba koli, vo lö'bō ayinnī zi Yēsu aко'jonnī ho mo iyannī henye, "Kila om̄ba ze zi wakonyo 'ba karama 'ba laga 'ba koli ne, kō'jo mo nzō zi bi yi?"

18 Mo iya zi zë henye, "I'bë'e zi kora maako ayada'e zi mo henye, 'Vo komoyandi iya henye, kadra ama ɔko ku, ma vo lö'bö 'bama étii dako'do karama 'ba laga 'ba koli liŋɔ 'bëyi.' "

19 Vo lö'bö o'dɔnni kaa mati Yësu ayada zi zë, aко'jɔnni wakonyo 'ba laga 'ba koli gbo.

20 Kosi kadra aba, Yësu vo lö'bö 'butë dəmorïyö ne étii, alimannı gbo akaŋo wakonyo.

21 Mati édinni wakonyo, Yësu iya zi zë "Mayada zi ye, vidi ma kólö témii 'e akasusu ma."

22 Vo lítu'e na rasösü ayetonnı hɔ mo ko'jo ma kólö ta ga oka ní, "Tinyö, Yere, iya dë ma ra?"

23 Yësu ényi aya'ba dɔ mo zi zë iya henye, "Ma kólö mati usu kala ní ma aba mì gbenje ne akasusu ma.

24 Wisi a Vidi akoli kaa mati kö'du yörü iya mo akoli, atëdii na riti zi vidi mati asusu Wisi a Vidi zi kofo ne. Atëdii na laka zi vidi ne lima kazi ko'jo mo."

25 Yudası vo susu ényi ame'do riyë iya henye, "Tinyö vo komoyandi ayɔloanza dë ma ra?" Yësu aya'ba dɔ mo iya henye, "Kaa mati iya ne."

Wakonyo 'ba da hutaga 'ba Yere

(Mk. 14:22-26; Lk. 22:14-20, 1 Kr. 11:23-25)

26 Mati zë édinni wakonyo, Yësu oba nzoyi mangɔlɔ'bɔ o'dɔ mötu 'ba öwö'di, owe mì mo i'di zi vo lö'bö 'bëniye. Mo iya zi zë henye, "Oba onyo'e, nenye ida ra ma ra."

27 Mo oba kofö o'dɔ öwö'di zi Wirri, i'di zi zë, iya henye, "Uwë'e, 'e biya ta ge'e.

28 Nenye yama ma mati na da kö'du kï'di a Wirri, yama mati aliko yaga ko'du vidi kayo kila témii kö'du kyénye.

29 Mayada zi ye makuwë a'ji nenye dekpe löhu le mì damöku a 'Bu ma."

30 Aya'binni ngala ényi i'bënni gbo da Döku 'ba Olivo.

Yësu ame'do kö'du ha kiga 'ba Petero

(Mk. 14:27-31, Lk. 22:31-34; Yn. 13:36-38)

31 Yësu iya zi zë henye, "Yondò nenye aba ataho'e biya akila'e ma kaa mati kö'du yörü iya henye, 'Wirri akofo vo tímélë yako, tímélë ne akapere ré nní.'

32 Ta pëti tényi 'bama témii koli, makati'bë dagba komo'e mì Galilaya."

33 Petero ényi ame'do riyë iya zi Yësu henye, "Mila yi dë, ézë ma kayo ne'e, ilannı yi le."

34 Yësu iya zi Petero henye, "Mayada zi yi gba kazi zanga ayapa mì yondò ne akiga hë yi, akiya da wota henye ere, ayɔlo ma dë."

35 Petero ényi aya'ba dɔ mo iya henye, "Ézë le zi ma koli kö'du yi, mila yi dë." Vo lö'bö agamo'e iyanni kpa kö'du kólö ne.

Yësu amötu mì Getesemina

(Mk. 14:32-42; Lk. 22:39-46)

36 Yësu ényi i'bënni vo lö'bö 'bëni étii mì bi mati aко'jo Getesemina, mo iya zi zë henye, "Alima'e kinye mëdi dero ti'bë dagba amötu."

37 Mo oba ní aba Petero, gisi 'ba Zebedeyo riyö. Yësu kö'du sösü riti aba,

38 mo iya zi zë henye, "Kö'du sösü mì di'di ma ne ku na kyedre, omба ku kara zi ma kofo. Alima'e kinye bi kida ma aba."

39 Mo ényi i'bë tisi dagba kowö, umë rë nï na komokomo akano amötu iya henye, "Bu ma, ézë ato'bö oba riti ne 'de ta da ma. Anza kö'du komba 'bama, kö'du komba 'beyi ra."

40 Mo ényi a'ba zi vo lö'bö wota ne'e, i'ja zë ako'do, mo iya zi Petero henye, "Hala 'e wota ne o'bö'e dë zi bi kida ma aba gbü le nje kadra kölö?"

41 Alima'e nzö bi kida mötu aba, kazi alépiye mii kö'du yonzo. Di'di ra omiba, ida ra kazi kyigo.

42 Yësu ényi i'bë kpa löhu mii da riÿö a mötu, iya henye, "Bu ma, ézë köfö 'ba riti nenyé oba dë, ma ki'ja riti mii da kö'du komba 'beyi."

43 Mo a'ba i'ja vo lö'bö ne'e, kpa löhu ako'do, zë o'bönni dë zi lima na ngö.

44 Yësu ényi ila zë löhu i'bë 'de amötu ma da wota mo iya kpa kö'du kölö ne.

45 Mo a'ba zi vo lö'bö'e iya henye, "Ediye gba a ko'do re 'e alawo? Ong'o te, kadra 'ba zi Wisi a Vidi ki'di, zi vidi kyénye'e öko ku.

46 Ényi dë'bë'e. Ong'o te, kora mati asusu ma ne édi nenyé."

Kiri 'ba Yësu

(Mk. 14:43-50, Lk. 22:47-53; Yn. 18:3-12)

47 Mati Yësu édi gba ame'do, Yudasi mo kölö témii vo lö'bö 'butë dömoriyö ne'e, öka gbo. Mo aba vidi kayo édinni kulu, móvo aba kala nnii, kyedre 'ba vo karasa vidi kyedre éti ra utunii zë.

48 Yudasi o'do dakinyë kö'du maako zi vidi kayo ne'e zi yolo, iya henye, "Kora mati munzu hó mo ne, mo ra omiba'e, iriye mo."

49 Yudasi i'bë mbiyi zi Yësu, iya henye, "Rakyeyi mëdë yi aba vo komoyandi," unzu hó mo gbo.

50 Yësu aya'ba dö mo iya henye, "Aboka ma, o'do kö'du mati ayi go mo kandi." Zë ayinni, irinni Yësu anda'banni mo gbo gö.

51 Ma kölö témii vo lö'bö mati Yësu aba ne, oto kulu 'bëni témii sirkpa iga mbili vo lö'bö 'ba vo karasa, ikye yaga.

52 Yësu iya zi mo henye, "Aya'ba kulu 'beyi ne hulëhu ga bi mo. Zë biya mati irinni kulu ne, akofo zë kulu aba.

53 Ayol'e dë makako'jo 'Bu ma kö'du wa konyi, kandi mo akutu kyo ta da malayika kpuluku'butë dömoriyö 'ba vo wehe?

54 Kö'du ne ako'do rë nï zi tédi kaa mati kö'du yörü iya mo'do rë nï."

55 Yësu ényi ame'do zi vidi kayo ne'e, iya henye, "Ayiye kulu móvo aba kala'e, zi ma kiri mo kaa ma vo kö'du ki'di pere? 'Duwi ma lima akano kö'du yandi mii yékélü, iriye ma dé."

56 Kö'du nenyé biya o'do rë nï zi wa mati nébiye ayörunni, mii kö'du yörü zi tayı tinyö." Vo lö'bö biya ilannii mo ahowënni.

Yësu komo kyedre 'ba vurë'e

(Mk. 14:53-65; Lk. 22:54-55, 63-71; Yn. 18:13-14, 19-24)

57 Zë mati irinni Yësu ne, obanni mo ti'bë mo aba liñç 'ba Kayafa kyedre 'ba vo karasa, bi mati vo komoyandi 'ba vo kö'du ki'diye nnii vidi kyedre éti atoto rë nnii ga bi kölö.

58 Petero usu go mo ta bi kowö le bi 'ba vurë, liñç 'ba kyedre 'ba vo karasa. Mo i'bë ödu bi 'ba vurë alima gbo akano vo kanya éti, kongö wa a'di ako'do zi Yësu.

59 Vo da vo karasa 'e vidi 'ba vurë'e kikye éti ayonzonni zi mbérë kiga ra Yësu zi mo kofo,

60 zë i'jannii kö'du kyénye maako dë, vidi kayo ayinni le ndondö kiga gumu. Ndundu mo aba vidi kora riÿö ayinni,

⁶¹ iyanni henye, kora nenyē iya henye, "Ma kiha akanjo yēkēlu 'ba Wiri ne, yaa ko'do da wota aba ko'ba mo lōhu."

⁶² Kyedre 'ba vo karasa ényi riyye iya zi Yēsu henye, "Anza da kö'du ya'ba aba dē, ga kō'du wasusu rē yi ne?"

⁶³ Yēsu alima ti. Löhu kyedre 'ba vo karasa ame'do zi mo, iya henye, "Mī ru 'ba Wiri didi yaanya aba mī'di yi ku mī lōmu, ayada zi ze ézé yi Korisito, Wisi 'ba Wiri ra."

⁶⁴ Yēsu aya'ba dō mo zi mo iya henye, "Mo ra kaa iya ne. Miya zi ye henye, tēmī kadra ma dagba ani, akongo'e Wisi a Vidi ta bi lima da kala tūri 'ba Wiri kyigō tayi tēmī fōli 'ba komoriyē."

⁶⁵ Mati kyedre 'ba vo karasa owo kö'du ne here, ényi na kamo iza bōngō 'bōmo iya henye, "Ne kö'du sawiya ra. Domba kya kö'du 'ba vo hu kö'du dō ro dékpe. Owo'e kö'du sawiya ne ku."

⁶⁶ Asosu'e a'di ra?" Zē aya'banni dō mo iyanni henye, "Mo o'dō kö'du kyēnyē ku, mofo mo."

⁶⁷ Zē o'binni oro komo mo, u'bönni mo, zē maako'e isannī mo,

⁶⁸ iyanni henye, "Ayada zi ze Korisito, ézé yi nēbi ra, ayada éyi ra isa yi."

Ha kiga 'ba Petero ta ra Yēsu

(Mk. 14:66-72; Lk. 22:56-62; Yn. 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Mati Petero édi lima yaga mī lijo 'ba Kalafa, vo lō'bō kōlō tēmī mbara 'ba kyedre 'ba vo karasa ayi zi mo iya henye, "Yi kpa Yēsu aba tēmī Galilaya."

⁷⁰ Mo iga hē nī ta da komo vidi kayo ne'e biya. Mo aya'ba dō mo iya henye, "Ma yolo kö'du ma édi ame'do go mo ne dē,

⁷¹ ényi asi wēni yaga ha loko bi 'ba vurē. Mbara vo lō'bō agamo ongo mo iya zi vidiye henye, mo Yēsu 'ba Nazereta aba."

⁷² Löhu Petero iga hē nī aya'ba dō mo iya henye, "Malōmu tīnyō mayolo kora ne dē."

⁷³ Tisi yaa ta go mo vidi kora mati édinni toro ani ne, ayinni zi Petero iyanni henye, "Yi ma kōlō tēmī zē, dayolo ze tēmī gērī me'do 'beyi."

⁷⁴ Petero iya henye, "Ma lōmu kö'du tīnyō ra mēdī ayada, ézé anza dē here, Wiri mī'di riti zi ma. Ma yolo kora ne dē." Zanga ényi ayapa,

⁷⁵ Petero asosu kö'du ma Yēsu ayada zi nī iya henye, "Gba kazi yapa 'ba zanga, akiya da wota henye ere, ayolo ma dē." Mo ényi asi gbo yaga akudu na kyēnyē.

27

Oba Yēsu komo Pilato

(Mk. 15:1; Lk. 23:1-2; Yn. 18:28-32)

¹ Kyere 'do da mīndō aba njbo, kyedre 'ba vo karasa'e nnī vidi kyedre éti i'di kö'du 'benni ombanni ku zi Yēsu kofo.

² Zē idannī mo nyori aba ikannī mo, i'dinnī mo zi Pilato, vo dalijo mī turu 'ba Roma.

Koli 'ba Yudasī lōo 'ba vo lō'bō'e

³ Mati Yudasī vo wasusu ayolo ombanni ku zi Yēsu kofo, mo ayasi kö'du lītē 'bēni ne, ényi oba kōhi njbiriri 'butēwota ne kika mo hulēhu zi kyedre 'ba vo karasa vidi kyedre éti.

⁴ Yudasī iya zi zē henye, "Mo'dō kö'du kyēnyē ku zi ma kora vo kazi kö'du kyēnyē ko'do ne kī'di zi ye zi kofo." Zē aya'banni dō mo zi mo iyanni henye, "Anza kö'du 'beze ra dē, kö'du 'beyi ra."

⁵ Mati Yudasi owo kö'du ne here, odrɔ kɔhi ne komo zë ani mï yækélu, mo ényi asi i'bë ove gu nï gbo.

⁶ Kyedre 'ba vo karasa aködu kɔhi ne iya henye, "Nenye kɔhi yama ra, mï kö'du kï'di 'beze anza dekpe zi kï'di mï kuté 'ba wa sesi mï loko 'ba Wiri."

⁷ Mati ombannï dɔ mo ku, ogonnï yaka gbo kɔhi ne aba na bi 'ba zi yöku tu'dë maako'e kusu.

⁸ Kö'du nere ra, yaka ne ako'jo na yaka 'ba yama le ndenyé.

⁹ Kö'du mati nëbi Yeremaya iya ne, ayi ku tñyö. "Zë obannï kɔhi ñbirirï 'butëwota, mati vidi 'ba Yiserele ombannï dɔ mo zi kopi ga kö'du mo,

¹⁰ Kɔhi mo ne zi yaka kogo mo aba kaa mati Yere i'di kö'du mo zi ma."

Pilato ako'jo ha Yësu

(Mk. 15:2-5; Lk. 23:3-5; Yn. 18:33-38)

¹¹ Yësu orɔ komo vo dalinjɔ 'ba Roma, ako'jo hɔ mo iya henye, "Yi ra Yere vo damöku 'ba Yuda'e?" Yësu aya'ba do mo iya henye, "Mo ra kaa iya ne."

¹² Mo ame'do dë na da kö'du ya'ba 'ba vo wa sösu'e, mati kyedre 'ba vo karasa'e nnï vidi kyedre nani étì.

¹³ Pilato iya zi mo henye, "Owo kö'du mati asusunnï yi gø mo nenye dë?"

¹⁴ Mati Yësu om̄ba dë zi da kö'du ma kölö ya'ba ne, o'dɔ Pilato gbo na rakaga.

Ikye vurë ra Yësu zi kofo

(Mk. 15:6-15; Lk. 23:13-25; Yn. 18:39-19:16)

¹⁵ Mi kadra 'ba karama 'ba laga 'ba koli aba, vo dalinjɔ 'ba Roma èdï kö'du aba zi kinga yaga vidi mati vidiye ako'jonnï kö'du mo témï kamba.

¹⁶ Mi kadra nani, kora maako èdï mï kamba ru mo Barabasi, mo na yolo ga kö'du ko'dɔ kyényé.

¹⁷ Mati vidi kayo ne atoto rë nnï, Pilato ako'jo hë zë iya henye, "Ma vala ra om̄ba'e zi ma kinga zi ye? Barabasi, kɔdɔ Yësu mati ako'jo Korisito?"

¹⁸ Mo ayołɔ na laka, vo kalakonda 'ba Yuda'e i'dinni Yësu zi nï ga kö'du zé na mi kumbé.

¹⁹ Mati Pilato èdï gba alima mï loko 'ba vurë, mbara 'bɔmo utu kö'du kise zi mo iya henye. "O'dɔ kö'du aka dë zi kora vo kazi kö'du yaña ne, wîrï ayaza ma mï yɔndɔ ne aba ga kö'du mo."

²⁰ Kyedre 'ba vo karasa nnï vidi kyedre étì alélunni da vidi kayo ne'e zi ha Pilato ko'jo zi Barabasi kinga, Yësu zi kofo.

²¹ Pilato ako'jo ha vidi kayo ne'e, iya henye, "Ma vala ra témï vidi riyo nenye'e, om̄ba'e ma zi kinga zi ye?" Zë aya'banni dɔ mo iyannï henye "Barabasi."

²² Pilato ako'jo hë zë iya henye, "Mo'dɔ a'di zi Yësu mati ako'jo Korisito ne?" Zë biya aya'banni dɔ mo iyannï henye, "Matötö mo."

²³ Pilato ako'jo hë zë iya henye, "Kö'du kyényé a'di mo o'dɔ?" Ayetonnï hë nnï gbögbö gu kyembe aba, "Matötö mo."

²⁴ Mati Pilato ongɔ kö'du ma zi nï ko'dɔ anza kpe, kazi vidi ne ényinnï na kamo, mo oba wini akaka kala nï ta da komo vidi kayo ne'e, iya henye, "Manza dë mï koli 'ba kora nenye. Ne kö'du ko'dɔ 'be'e ra."

²⁵ Vidi kayo ne'e biya aya'banni dɔ mo, iyannï henye, "Yama koli 'bɔmo malépi gbo de ze gisi 'beze étì."

²⁶ Pilato inga Barabasi zi zë, ta pëti mo, u'bö hu Yësu, i'di mo gbo zi töötö.

Vo wehe o'dɔnnï sawiya ra Yësu

(Mk. 15:16-20; Yn. 19:2-3)

27 Here vo kanya a Pilato obanni Yēsu t'i'bënni mo mī loko 'ba vo kanya'e. Vo kanya kayo atoto rē nnī kpo ta da kapa mo.

28 Zē otōnni bōngō 'bōmo usunnī bōngō konda 'ba yere rō mo.

29 Here zē o'donnī safo tēmī kono ayōfunnī dō mo. I'dinnī mōvō 'ba yere kala mo ma tīrī alōdrōnnī da womo nnī aba komo mo sawiya ko'dō rō mo, zē iyannī henye, "Lima konda zi yī vo damōkō 'ba Yuda'e."

30 Zē o'binnī oro komo mo, obanni mōvō u'bōnnī dō mo.

31 Mati zē indennī sawiya ko'dō ku rō mo, zē otōnni bōngō konda ne 'de ta rō mo, usunnī bōngō ɔmo gbi lōhu rō mo. Here zē obanni mo gbo kika mo yaga zi töötö mo.

Atötö Yēsu

(Mk. 15:21-32; Lk. 23:26-43; Yn. 19:17-27)

32 Mati zē édi t'i'bënni yaga, zē andosí dē nnī kora maako aba tēmī Sirēnē ru mo Simona, vo kanya'e o'donnī mo na kamo zi taka a Yēsu künjē.

33 Zē ayinnī bi mati ako'jo Gologota ne, mī kö'du ya'ba aba "Bi 'ba Kiriyingō da."

34 Ani zē i'dinnī a'ji zi Yēsu na susē wa kata aba kuwē, mati anene ta pētī mo, mo om̄ba dékpe kuwē.

35 Mati zē atötönnī mo ku, zē ayanyannī bōngō 'bōmo tēmī kutē nnī födö ku'du aba zi yōlo akalépi zi éyi.

36 Tapētī mo, alimannī ani mo kongo.

37 Do mo rīyē i'dinnī wayöru 'ba wasusu iya henye, "Nenye Yēsu, yere 'ba Yuda'e"

38 Zē atötönnī vo logo rīyō dakapa Yēsu, ma kōlō da kala mo ma tīrī ma agamo da kala mo ma gali.

39 Vidi mati édi lagannī ta da kapa ne, dē nnī njili Yēsu lidi aba, iyannī henye,

40 "Here om̄ba t'i'bē yēkēlu ne kiha mo akaño, kuvō mo lōhu mī ko'do da wota aba. Ayōmo rē yī ézē yī Wisi 'ba Wiri. Asi akaño ta da taka."

41 Tēmī gēri kōlō ne, kyedre 'ba vo karasa vo komoyandi 'ba vo kö'du kī'dī nnī vidi kyedre éti alimannī sawiya ko'dō ra Yēsu iyannī henye,

42 "Mo ayōmo oka'e, ayōmo rē nī dē. Anza mo ra dē yere 'ba Yiserele? Ézē mo ayi ku akaño ta da taka yaanya aba dakoma 'da mī mo.

43 Mo oma mī Wiri, iya henye, 'Ni Wisi 'ba Wiri ra.' Laka dongo'e te, ézē Wiri om̄ba zi mo yōmo yaanya aba."

44 Vo logo mati atötö zē da kapa Yēsu ne, alidi mo kpa here.

Koli 'ba Yēsu

(Mk. 15:33-41; Lk. 23:44-49; Yn. 19:28-30)

45 Mi kutē kadra aba mandölu ayōfu dakaño ne biya, inde rē nī le ta pētī kadra wota aba.

46 Gba kaa kadra wota aba, Yēsu ényi udu gu kyembe aba iya henye, "Elōyī Elōyī lema sabakatani?" Mi kö'du ya'ba aba iya henye, "Wiri ama, Wiri ama, ila ma ga a'di ya?"

47 Kya vidi ma édi torōnnī ani ne, iyannī henye, "Mo édi Eliya ko'jo."

48 Vidi ma kōlō tēmī zē aho kandi oba lifa usu mī a'ji i'dī da njili mōvō, mo yōnzo zi kuwē.

49 Kyamo'e iyannī henye, "ɔrō dongo'e te, ézē Eliya édi tayi zi mo yōmo."

50 Yēsu api rīyē lōhu na kyembe ila lawo gbo.

51 Bōngō mati ove mī yēkēlu 'ba Wiri ne mī mo aliza rīyō kō ta rīyē le akaño. Dakano akoho rē nī, lutu alihannī,

⁵² da wogo ayéhu rë nnü biya, vidi kayo a Wiri mati olinni ne, ényinni gbo na didi témí koli.

⁵³ Zé ilannii da wogo, ta péti tényi 'ba Yésu témí koli, ényi i'benni mi gawo laka ani vidi kayo ongonni zé.

⁵⁴ Mati vo kyélu 'ba vo kanya'e mati nnü mo aba, édinni ga Yésu kongo ne, ongonni kinzakinzi biya wasisi mati o'do rë ni ne, zé na tere iyanni henye, "Mo tinyö Wisi 'ba Wiri ra."

⁵⁵ Mbara kayo mati édinni Yésu konyi, usunnii go mo ta Galilaya ne, édinni atoro ani bi kongo ta bi kowó.

⁵⁶ Mi kuté zé Mariya Magadala, Mariya ma 'ba Yemisi nnü Yosepa aba, mbara 'ba Zebedeyo.

Kusu 'ba Yésu

(Mk. 15:42-47; Lk. 23:50-56; Yn. 19:38-42)

⁵⁷ Mati édi ku na hutaga, kora vo wa dakayo maako témí Arimataya, ru mo Yosepa oko gbo, mo kpa vo lö'bö 'ba Yésu ra.

⁵⁸ Mo ényi i'bé ako'jo ha Pilato kö'du yoku Yésu. Pilato i'di kö'du gbo kala konda aba zi yoku ne ki'di zi Yosepa.

⁵⁹ Yosepa olo mi bongo ma kyiyi,

⁶⁰ usu mi wogo éni mati mo ole mi ri'di, kyigo ne. Mo alulu yitö kyedre ha wogo ne, isi i'bé weni gbo.

⁶¹ Mariya Magadala nnü Mariya ma agamo ne aba, édi limannii ani bi kongo zo da wogo.

Vo kanya 'ba ga da wogo kongo'e

⁶² Mi ko'do 'ba ralawo aba, kyedre 'ba vo karasannii Farasi eti andosi de nni Pilato aba

⁶³ iyanni henye, "Kyedre dasosu ze, mati vo ndondo kyedre ne édi gba na wiid, mo iya henye, 'Matenyi témí koli ko'do da wota aba.'

⁶⁴ I'di kö'du zi ga wogo 'bomo ne kongo na laka le mi ko'do 'ba da wota ne, kazi vo lö'bö 'bomo i'bé alogonni yoku mo, akayadannii zi vidi henye, ere, mo ényi ku témí koli. Ndundu ndondo ma nenye atedi ndra na kyénye ta da ma dagaba."

⁶⁵ Pilato ayada zi zé iya henye, "Oba'e vo kanya'e zi ti'benni ga wogo ne kongo témí géri ma laka."

⁶⁶ Zé i'benni da wogo a'ba'banni ga yitö ha wogo ne zi yada vidi maako ayéhu de. Ilannii vo kanya ani zi go mo kongo.

28

Tényi témí koli

(Mk. 16:1-10; Lk. 24:1-12; Yn. 20:1-10)

¹ Ta péti ko'do 'ba ralawo aba, mi kano bi kezi da mündö ko'do 'ba ralawo aba, Mariya Magadala nnü Mariya vere aba ényi i'benni bi kongo da wogo.

² Kandi mi kadra nani kinzakinzi kyigo akohó bi. Malayika 'ba Yere ayi akajo ta komoriye, alulu yitö ne 'de ta ha wogo alima gbo do mo.

³ Kyiné mo na laka kaa bikanyi, bongo ro mo na kanyi kaa ri'di 'ba mire.

⁴ Vo kanya ma édinni ga wogo ne kongo ne, zé na tere tese aba, mora a'banni kaa vidi mati olinni ku.

⁵ Malayika ame'do zi mbara ne'e, mo iya henye, "Ere'e de, mayolo ku édiye bi koma kö'du Yésu ma atötö ne."

⁶ Mo anza de kinye, mo ényi ku, kaa mati mo iya. Ayiye kinye, ongo'e bi mati o'banni mo zi mo.

7 İ'bë'e kandi yaanya aba, ayada'e zi vo lö'bö 'bomo'e 'Mo ënyi ku tëmï koli. Yaanya aba mo édi ku ti'bë mï Galilaya dagba komo'e, ani aki'ja'e mo. Yaanya aba mayada ku zi ye.' "

8 Kandi ilannï da wogo tere aba, kpa na rakyenyi, ahonnï yada mo zi vo lö'bö 'bomo'e.

9 Kandi Yesu i'ja zë iya zi zë henye, "Rakyëyi mëdi étü." Zë ayinni zi mo ïrinni mo ta ndi mo amötunnï mo gbo.

10 Yesu iya zi zë henye, "Ere'e dë, i'bë ayada'e zi öndu ma'e zi ti'bënni mï Galilayá aki'jannï ma ani."

Kö'du yëti 'ba vo kanya'e

11 Mati mbara ne i'bënni zi kö'du ne yada mo zi vo lö'bö 'bomo'e, kya 'ba vo kanya mati édinni ga wogo ne kongo ne, ënyi i'bënni hulëhu mï gawo ayadannï kö'du mati o'do rë nï ne, biya zi kyedre 'ba karasa'e.

12 Kyedre 'ba vo karasa'e adrëko rë nni vidï kyedre étü, zë o'donnï yere 'bënni i'dinni kohi kyedre zi vo kanya ne'e.

13 Mora iyanni henye, "Iya'e henye, 'Vo lö'bö 'bomo ayinni yondö aba alogonnï yoku mo mati édiye ako'do.'

14 Ezë vo daliyo owo kö'du ne, dakalëlu ze dö mo dakiya henye, mo mï'di riti dë zi ye."

15 Vo kanya ne'e obannï kohi ne, o'donnï te kaa kö'du mati ayada zi zë zi ko'dö mo ne. Mora here, kö'du ne apere rë nï biya mï kutë Yuda'e ko'do ndenyé aba ne.

Yesu ayada rë nï zi vo lö'bö 'bëniye

(Mk. 16:14-18; Lk. 24:36-49; Yn. 20:19-23; Loo 1:6-8)

16 Vo lö'bö 'butë dömokölö ne ënyi i'bënni da lutu mï Galilaya bi mati Yesu ayada zi zë, zi ti'bënni dö mo.

17 Mati zë ongönni mo, zë ayetonnï mo. Mora here, kya 'ba vo lö'bö maako'e omannï dë.

18 Yesu ehe kara, mora iya zi zë henye, "Kalakonda biya 'ba komorïyë dakaño aba, i'di ku zi ma.

19 İ'bë'e zi vidï biya ta bi ne o'dö'e zë na vo lö'bö ama. Abapatisiye zë mï ru 'ba 'Bu, Wisi, Lawo Kölö Laka aba,

20 ayandiye zë zi koronnï kö'du ki'di mati mï'di zi ye ne biya. Matëdi 'e étü 'duwi le mï ndundu 'ba daliyo aba."

Kö'du Yöyö Laka 'ba Yësu ma Marako ayörü

*Kö'du yëti 'ba Yowani Bapatisi
(Mt. 3:1-12; Lk3:1-18; Yn. 1:19-28)*

¹ Nenyé kö'du yöyö laka ga kö'du Yësu Korisito, Wisi 'ba Wiri.

² Ayeto rë nü kaa mati Nëbëi Yisaya ayörü,
"Ma kutu vo litu ama dagba komo yi
zi gëri eyi ko'jo.

³ Vidi maako ödii mbere mii da lipi,
Ako'jo'e gëri nzö zi bi Yere.
O'do'e gëri mbiyi zi mo zi lasi."

⁴ Here Yowani alaya mii da lipi bapatisi ki'dii ehe kö'du yëti. Mo ayada zi zë moto dë nnü témii kö'du kyényë zi zë bapatisi, ehe Wiri akila kö'du kyényë 'bëzë ne.

⁵ Vidi kayo témii dakanjo 'ba Yuda ehe gawo kyedre 'ba Yerusalem i'bënni kö'du 'ba Yowani ne kowo. Zë odrö hë nnü témii kö'du kyényë 'bënni ne ehe mo abapatisi zë mii ranga 'ba Yeredene.

⁶ Yowani usu bongo 'bëni o'do témii yëvu 'ba jemele, ida ko'di wana gbö gë nü, ehe wakonyo 'bomo wömi ehe yazi möku.

⁷ Mo ayoyö zi viidye henye, "Kora mati mo atayi ta ga ma ne, atëdii kyedre ta da ma. Manza dë na laka zi ra ma kidë akaajo zi kamoka 'bomo kinga.

⁸ Ma bapatisi ye wini aba, mora mo akabapatisi ye Lawo Kölö Laka aba."

*Bapatisi 'ba Yësu
(Mt. 3:13-4:11; Lk. 3:21-22, 4:1-13)*

⁹ Témii kadra nani, Yësu ayi témii Nazereta mii dakanjo 'ba Galilaya zi Yowani, zi nü bapatisi mii ranga 'ba Yeredene.

¹⁰ Kandi mati Yësu asi yaga témii wini, mo ongo komoriyë ayëhu rë nü, ehe Lawo Kölö Laka ayi aloso dë mo kaa atu'bu.

¹¹ Here gu ayi ta komoriyë iya henye, "Yi gogo wisi ama ra. Ma na rakyenyi yi aba."

¹² Kandi Lawo Kölö Laka o'do mo ti'bë mii da lipi,

¹³ ani ko'do 'butësowö mii wayonzö 'ba Satani. Ngötü 'ba möku ödinni kpa ani, mora malayika'e ayinni ehe akonyinni mo.

*Yësu ako'jo kora vo kyenze kiri sowö
(Mt. 4:12-22; Lk. 4:14-15, 5:1-11)*

¹⁴ Tapëti i'dii Yowani ku mii kamba, Yësu i'bë mii Galilaya ehe ayeto kö'du yöyö laka kazi Wiri ne yëti.

¹⁵ Mo iya henye, "Kadra ma laka oko ku ehe damöku 'ba Wiri ku kara. Oto de 'e témii kö'du kyényë 'be'e ne ehe oma'e mii kö'du yöyö laka ne."

¹⁶ Mati Yësu i'bë ta da göti 'ba fofö 'ba Galilaya, mo i'ja kora vo kyenze kiriye riyö, Simona öndü nü Anderiya aba, ödinni kyenze kiri öndü aba.

¹⁷ Yësu iya zi zë henye, "Ayiye zi ma, makayandi ye zi vidi kika zi ma."

¹⁸ Kandi ilannü öndü 'bënni ne, ehe i'bënni mo aba.

¹⁹ Mo i'bë tisi dagba ani, ehe i'ja öndü maako'e riyö Yemisi, Yowani aba, zë gisi 'ba Zebedeyo. Zë ödinni mii tönbö öndü enni ko'jo nzö.

²⁰ Here mati Yēsu ongo zē, mo ako'jo zē ehe zē ila 'bu nnī Zebedeyo mī töñbö kora vo lōo étii, ehe i'benni Yēsu aba.

*Kora wiri kyényē aba
(Lk. 4:31-37)*

²¹ Yēsu vo lö'bö 'bënii étii ayinni mī gawo 'ba Kaparanamo, mī ko'do 'ba ralawo aba, Yēsu i'bë mī bi 'ba mötu, ehe ayeto kö'du yëti.

²² Vidii mati owonnii ne, zē na rakaga témii géri 'ba kö'du yëti 'bomo ne, kö'du mo anza dë kaa vo komoyandi 'ba vo kö'du ki'diye, ga kö'du mo ayëti kö'du kalakonda aba.

²³ Here kora dakyikyi aba mī nī édi mī bi 'ba mötu, ehe udu rïyë,

²⁴ "Om̄ba a'di kazi ze, Yēsu 'ba Nazereta? Yí kinye ne zi yaña ze? Ma yolo ku yi éyi ra, yi vo lítu laka a Wiri."

²⁵ Yēsu ame'do na kamo zi dakyikyi ne, "Alima tiyi, ehe asi yaga ta ra kora ne."

²⁶ Dakyikyi ne akohō kora ne na kyigo, udu na kamo, ehe asi yaga ta ro mo.

²⁷ Vidii biya na rakaga ehe ayetonnii me'do na ga rē nnī zi oka maako. "A'di ra here? Ne kya 'ba kö'du yandi kyiyi maako? Kora nenye édi kalakonda aba zi kö'du ki'di zi dakyikyiye, ehe zē owonnii hō mo."

²⁸ Here kö'du 'ba Yēsu apere rē nī kandi ta ga bi ne biya mī dakanjo 'ba Galilaya.

*Yēsu ako'jo vidi kayo
(Mt. 8:14-17; Lk. 4:38-41)*

²⁹ Yēsu, Yemisi, Yowani aba, ilannii bi 'ba mötu, ehe i'benni mbiyi liñjō 'ba Simona ehe Anderiya.

³⁰ Wese 'ba Simona édi na rakoo mī sora rakyitu aba, ehe kandi mati Yēsu oko, iyanni kö'du mo zi mo.

³¹ Mo i'bë zi mo, iři kala mo ehe akonyi mo rïyë. Rakyitu ne ila mo, ehe mo ayeto gbo lítu zi zé.

³² Tapëti kadra aloso ku ehe hutaga oko kpa ku, vidi ikannii zi Yēsu vo rakoo'e biya ehe zē mati dakyikyi aba.

³³ Vidii biya 'ba mī gawo ne atoto rē nnī ha loko.

³⁴ Yēsu ako'jo zē mati kyo na rakoo dakyiné aba biya, ehe ore dakyikyi lakayi yaga. Mo ila vo dakyikyiye dë zi kö'du maako kiya, ga ko'du zē ayolönni ku mo éyi ra.

*Yēsu ayëti kö'du mī Galilaya
(Lk. 4:42-44)*

³⁵ Mī da mündö maako gba kazi bikanyi 'ba kadra Yēsu ényi ila liñjō ehe i'bë yaga témii gawo ga bi mbiya amötu.

³⁶ Simona abokanii étii i'benni mo koma.

³⁷ Mati zē i'jannii mo, iyanni zi mo henye, "Vidii biya édinni yi koma."

³⁸ Mora Yēsu aya'ba da me'do zi zē henye, "Dí'bë'e zo dagba zi liñjō maako'e mati gbö kinye ne. Momba kpa zi kö'du yëti mī zē, kö'du nere ra mayi go mo."

³⁹ Here mo i'bë mī Galilaya kö'du yëti aba biya mī bi 'ba mötu ehe dakyikyi kore aba yaga.

*Yēsu ako'jo kora vo mönyu
(Mt. 8:1-4; Lk. 5:12-16)*

⁴⁰ Kora maako ödii na riti kazi koo mönyu ayi zi Yësu, alomvo akanjo ehe alenze mo kö'du wakönyi iya henye, "Ézë omba ku, atɔ'bɔ ma ko'dɔ nbala."

⁴¹ Yësu kö'du sösu aba, ehe izä kala ni yaga ehe ise ro mo. Mo aya'ba da me'do henye, "Momba ku. Ëdë na ñbala."

42 Kandi mönyu ila kora ne ehe rɔ mo gbɔ ñbala.

⁴³ Here Yësu ise gɔ mo, ehe utu mo 'de kandi.

⁴⁴ iya henye, "Owo te, ayada kö'du ne dë zi víde ma kölö maako. Mora i'bë zo mbiyi zi vo karasa mayonzo yi, zi yada zi víde mönyu 'beyi inde rë nü ku. İ'di wakumu kaa kö'du ki'di 'ba Mosa."

45 Mora kora ne i'bé ehe kö'du ne yada ta ga bi ne biya. Mo ame'do takanyi mü kö'du ne, here Yesu o'bó dekpe zi ti'bé mü gawo na dangölö. Mora mo alima akpa yaga mü ga bi mbiya ne'e ehe vidi ayinni zi mo temi ga bi ne biya.

2

Yësu akɔ'jɔ kora keñe maako

(Mt. 9:1-8; Lk. 5:17-26)

¹ Tapëti ko'do yaa, Yesu enyii i'bë hulëhu mi Kaparanamo ehe kö'du yöyö apere rë ni iya mo édi lingo.

² Vidí kayo ayinni ga bi kólö, ani bi ako oso dë mi loko, gbí le yaga ha loko bi kpa anza dë. Yesu édi kó'du yöyö ne yëti zi zé.

³ Vidi kora sowɔ ɔkɔnni, ɛdinni kora mati eje kyere akaŋo ne kinjɛ kika mo zi Yesu.

⁴ Ga kö'du vidi kayo, zë o'banni dë zi kora ne kika mo zi mo. Here zë itinni bingö ta komo lembe mbiyi bi mati Yesu edii. Mati ayehunni bi ne ku, zë izanni kora ne akano, edii ako'do da lanba.

⁵ Mati Yësu ongo hala ödinni kö'du koma abá, iya zi kora kejne ne henye, "Wisi ama, kö'du kyenyé 'beyi ila ku."

⁶ Vo komoyandi 'ba kö'du kï'dï maako'e mati ëdi alimanni ani ne, asösunni kö'du,

⁷ "Hala mo ame'do kaa nenyé here?" Ne kö'du sawiya ra. Wíri' ra njekölö atɔ'bɔ kila kö'du kyényé.

⁸ Kandi Yēsu ayolo kö'du mati zé èdinni asosu ne, here mo iya zi zé,
"Èdiye kö'du mahere ne sösu ga'a'di?

¹⁰ Here zi ye yølo laka Wisi a Vidi édi kalakonda 'ba dakano nenyé aba

vïdï kila tëmï kö'du kyënyë, miya zi vo keje ne,

¹¹ 'Mëdï kiya zi yi, ënyi, injë lanba 'bëyi ne, i'bë liyo.' "

¹² Here mo ënyi ta da komo zë, ehe injë lanba ëni, i'bë gbo. Zë biya na rakaga, zë ayetonnü Wiri, iyanni henye, "Wa mahere ne, dongo dë gba kyere."

Yësu ako'jo Lëvii

Jesus also forgave

^(Mt. 3:5-10; Lk. 3:21-32)
13 Yēsu i'bē hulēhu lōhu da göti föfö 'ba Galilaya, vidi kayo atoto rē nnii zi mo ani, mo ayeto zē yandi.

¹⁴ Mati mo édi t'i'be lasi aba, mo i'ja vo 'be'bele kö'du ru mo Lëvï wisi 'ba Alipayo, éddi alima mü bi 'ba 'be'bele kö'du. Yësu iya zi mo henye, "Alö'bö ga ma." Lëvï ényi, ehe alö'bö gbo gò mo.

15 Mati Yēsu ēdī wakonyo linjō a Lēvī, vo 'be'bele kö'du kayo ehe vo kö'du kyényē kayo ko'dō'e mati alō'bönni ga Yēsu ne, ma kayo tēmī zē adro'bo rē nnī mo aba, ehe vo lō'bō 'bōmo étī wakonyo ga bi kōlō.

16 Vo komoyandi 'ba vo kö'du kī'diye ru zē Farasi ne, i'jannī Yēsu ēdinnī wakonyo ga bi kōlō vo kö'du kyényē étī ehe vo 'be'bele kö'du'e. Here zē ako'jonnī ha vo lō'bō 'bōmo'e, "Kö'du a'di mo onyo wa vidi mahere ne étī?"

17 Yēsu owo kö'du 'bēzē ne, aya'ba dō mo zi zē, iya henye, "Vidi mati rē zē na laka kazi kōo, ombanni dakatörö dē, nje zē ma na rakōo. Mayi dē ga kö'du vidi laka'e, mayi ga kö'du vidi kyényē'e."

Kö'du 'ba hakoro

(Mt. 9:14-17; Lk. 5:33-39)

18 Vo lō'bō 'ba Yowani Bapatisi ehe Farasiye ēdinnī hē nnī koro. Vidi maako'e ayinnī zi Yēsu, ako'jonnī hō mo, "Kö'du a'di vo lō'bō 'ba Yowani Bapatisi ehe Farasiye ēdinnī hē nnī koro, mora vo lō'bō 'beyiye oronni hē nnī dē gō mo?"

19 Yēsu aya'ba da me'do zi zē iya henye, "Omba 'be'e yingō mati ēdinnī bi 'ba oze ne, zi tī'bennī kazi wakonyo? Anza here dē. Ezē kora vo mbara ēdī gba zē aba, zē o'bōnni dē zi ko'dō here.

20 Kadra mo atōkō ezē oba kora vo mbara ku 'de kazi zē akoro hē nnī 'da."

21 "Vidi maako uru bōngō ma kyiyī dē zi kōjō bōngō ma kōo. Ezē o'dō here, ma kyiyī ne aya'ba tisiwa aba, ehe akire bōngō ma kōo ne, ehe ako'dō ogo kyedre.

22 Vidi maako odrō a'ji ma kyiyī dē gbī mi lōso wana ma kōo. Ezē o'dō here, a'ji ne akiha lōso wana, ehe a'ji 'dō lōso wana aba akayaña rē nnī. Mora laka zi kope a'ji ma kyiyī gbī mi lōso wana ma kyiyī."

Kö'du ko'do 'ba ralawo

(Mt. 12:1-8; Lk. 6:1-5)

23 Mi ko'do 'ba ralawo aba, Yēsu ēdī atī'bē kpuru tēmī yaka 'ba nyenyo. Mati vo lō'bō 'bōmo'e ēdī atī'bennī mo aba ne, ayetonnī da nyenyo né kowe zi konyo.

24 Farasiye iyannī zi Yēsu henye, "Ongō te, kö'du a'di vo lō'bō 'beyiye ēdinnī kö'du mati i'bē dē ga kö'du kī'di 'ba ko'do 'ba ralawo ne ko'dō gō mo?"

25 Yēsu ényī, aya'ba dō mo zi zē iya henye, "Ako'jo'e kö'du mati Dawidi o'dō mi kadra nani dē, mati mo om̄ba wa zi konyo mi kadra mati mo vidi 'bēnī étī na o'bo ne?"

26 Here mo i'bē mi loko a Wiri ehe onyo mangolo'bō mati i'dī zi Wiri ne. Kö'du ne o'dō rē nī mi kadra mati Abiyata ra na vo karasa ma kyedre. Édī mi kö'du kī'di 'beze nje vo karasa'e ra akonyonnī mangolo'bō ne, mora Dawidi onyo, ehe i'dī kpa zi vidi 'bēniye."

27 Yēsu aya'ba go mo zi zē iya henye, "O'dō ko'do 'ba ralawo ne kö'du vidi, o'dō vidi dē kö'du ko'do 'ba ralawo."

28 Here Wisi a Vidi ēdī gbī na Yere 'ba ko'do ralawo."

3

Kora vo kala keje

(Mt. 12:9-14; Lk. 6:6-11)

1 Kadra maako aba Yēsu i'bē bi 'ba mötu. Kora maako ēdī ani kala mo enje ku.

² Vidi maako'e édinni ani, zé ombanni zi Yésu susu ga kö'du lité ko'do. Here zé alimanní mo kongo kara kodo mo akakojó kora ne ndö mii ko'do 'ba ralawo.

³ Yésu ame'do zi kora vo kala keje ne, "Ayi tɔrɔ komo ze kinye."

⁴ Here mo akojó ha vidi ne'e iya henye, "A'di ra kö'du ki'di 'beze ila ze zi ko'do mii ko'do 'ba ralawo? Zi konyi, kodo zi ko'do na kyénye? Zi didi vidi yomó, kodo zi yaña mo?" Mora 'de iyanni kö'du ako dē.

⁵ Yésu na kamo mati mo ongo bi dē zé, ga kö'du kazi kö'du kowo. Here mo iya zi kora ne, "Iza ga kala yi ne yaga." Mo iza yaga, a'ba na laka lóhu.

⁶ Here Farasiye ilanní bi 'ba mötu ne, ehe atoto rë nnii kandi vidi 'ba Heroda étü, o'dönni yeße zi Yésu kofo.

Vidi kayo da kapa fofö

⁷ Yésu vo lö'bö éni étü édi ti'benni ha fofö 'ba Galilaya, vidi kayo alö'bönni gó mo. Vidi ne maako'e ayinni témí Galilaya, Yudiya,

⁸ Yeruselema, Edome, ta dakano kafo ranga 'ba Yeredene, Tiyere, Sidoni aba. Vidi ne ayinni biya zi Yésu ga kö'du wa mati zé owonni mo édi ako'do.

⁹ Ga kö'du vidi ayo takanyi, Yésu iya zi vo lö'bö 'bénnye mako'jönni tönbö nzö zi ni tékyi mii mo, kazi vidi utunni ni.

¹⁰ Mo akojó vo rakoo kyo, ehe zé mati gba na rakoo ne nduwé rë nnii sikyi dagba ga kö'du zi ro mo kise.

¹¹ Ezé vidi mati édinni dakyikyi aba mii nnii ongonni mo, akalépinni akaño, akiyanni henye, "Yi wisi 'ba Wiri."

¹² Here Yésu iya zi dakyikyi ne'e, mayadanní dë zi vidi éyi 'bénii ni.

Yésu inzi vo lítu buté dömoriyö

(Mt. 10:1-4; Lk. 6:12-16)

¹³ Here Yésu i'bé riyyé da lutu, akojó vidi mati mo omba ne tayinni zi ni. Zé ayinni zi mo,

¹⁴ mo inzi 'buté dömoriyö témí zé, i'di ru zé ku vo lítu'e, mo ayada zi zé henye, minzi ye ku zi tédije ma aba, zi kutu'e kpa yaga ti'bé kö'du yëti,

¹⁵ zi tédije kpa kalakonda aba zi dakyikyi kore mo yaga.

¹⁶ Nenyé ma 'buté dömoriyö mati mo inzi, Simona, Yésu i'di ru mo Petero,

¹⁷ Yemisi öndu ni Yowani aba, zé gisi 'ba Zebedeyo, Yésu i'di ru dë zé Bonerega kö'du ya'ba aba piwo,

¹⁸ Anderiya, Pilipo, Baratolomoya, Matayo, Toma, Yemisi wisi 'ba Alipayo, Tadöyösü, Simona mati o'do lóvo 'ba dakano 'bénii,

¹⁹ Yudasí Sikereto mati asusu Yésu zi kofo mo ne.

Yésu Belezobulu aba

(Mt. 12:22-32; Lk. 11:14-23)

²⁰ Yésu i'bé ödu loko, vidi kayo atoto rë nnii, here Yésu vo lö'bö 'bénii étü i'janni kadra 'ba zi wakonyo dë.

²¹ Mati vo dakota 'bomo owonni kö'du ne here, i'benni zi gó mo kongo, ga kö'du vidi édinni akiya, "Mo arifo ku."

²² Vo komoyandi 'ba vo kö'du ki'di maako'e, mati ayinni ta Yeruselema ne, iyanni henye, "Mo édi Belezobulu aba mii ni." Ne yere 'ba dakyikyiye ra i'di kyigó ne zi mo zi kore zé yaga.

²³ Here Yésu akojó zé zi ni, ame'do zi zé témí mala. "Hala Satani akore Satani yaga?

²⁴ Ezé damöku inye rë ni na gbongo gbongo, damöku ne akalépi.

²⁵ Here ezé dakota inye rë ni na gbongo gbongo, dakota ne akalépi.

26 Here ézé damöku 'ba Satani inye rë ní na gbongo gbongo, o'bó tëhi dë, akalépi, akinde ré ní.

27 Vidi kölö maako o'bó dë zi tödu mì loko 'ba kora vo tembe zi wasisi ñmo kolo, nje ézé mo ida kora vo tembe ne ku dagba, atehé 'da wa ñmo kolo.

28 Miya zi ye tñyö henye, akato'bó vidi kila tëmi kö'du kyenyé 'bëzë ne biya, ehe me'do lasa 'bëzë biya.

29 Here vidi mati akame'do kö'du kyenyé ra Lawo Kölö Laka ne ila mo dë, ga kö'du mo o'do kö'du kyenyé ma ñburu ñburu ne ku."

30 Yësu iya kö'du ne here, ga kö'du vidi maako'e édinni akiya "Dakyikyi ra édi mo ko'do."

Ma 'ba Yësu öndu mo étii

(Mt. 12:46-50; Lk. 8:19-21)

31 Here ma 'ba Yësu öndu mo étii ñkonnii. Zë ñronnii 'de yaga ta ra loko, utunni kö'du kise kö'du ko'jo ga kö'du mo.

32 Vidi mati édinni alima kpo ta ra Yësu, iyanni zi mo henye, "Ongó te, ma yi, öndu yiye étii édinni yaga, zë ñombanni yi."

33 Yësu aya'ba da me'do zi zë, iya henye, "Ëyï 'bëni ma ma? Ëyïye 'bënni öndu ma'e?"

34 Mo ongó bi da vidi mati édi alimannii kpo ta ra ní, iya henye, "Ongó'e te, kinye ne ma ma öndu ma'e étii.

35 Vidi mati o'do wa mati Wiri ombo zi mo ko'do ne, mo öndu ma, émi ma, ehe ma ma."

4

Mala 'ba vo kofo kili

(Mt. 13:1-9; Lk. 8:4-8)

1 Kadra maako aba löhu, Yësu ayeto kö'du yandi da kapa föfö 'ba Galilaya. Vidi mati atoto ré nní kpo ta ró mo ne, édinni kyø, here mo ékyi mì töjbö, alima mì mo. Töjbö ne édi mì föfö, vidi kayo ne'e ñro 'bënni 'de yaga da göti 'ba föfö.

2 Mo alima kö'du kayo ne yandi mo zi zë tëmi mala. Mì kö'du yandi 'bomo ne mo iya henye,

3 "Owo'e te. Kora maako i'bë yaga kofo kili mì yaka.

4 Mati mo ilí kofo ne mì yaka, maako'e alépi da ga géri, ali ayinni, onyonni 'de.

5 Maako'e alépi dakajo ma ri'di aba, mati kajo nje tisiwa aba ne. Kandi kofo ne ötu, ga kö'du kajo ne ayöndu dë.

6 Here kadra ayi riyë, o'bó wevo ma luru ne, ga kö'du ngara'da mo ödu dë na laka mì kajo.

7 Kofo maako'e alépi mì kutë kono, övu ayasi wevo ní, mora 'de ana dë.

8 Kofo maako'e alépi mì kajo ma laka ne, wevo mo asi, övu, ana i'jö. Maako'e édinni i'jö aba 'butewota, maako'e 'butemodaka, maako'e lamikölö."

9 Yësu aya'ba go mo zi zë iya henye, "Mo mati édi mbili aba, mowo kö'du ne."

Kö'du a'di mo ayandi kö'du tëmi mala

(Mt. 13:10-23; Lk. 8:9-15)

10 Mati Yësu édi kuti ní aba, vidi maako'e mati owonni kö'du mo ne, ayinni zi mo vo litu 'butë dñmoriyö étii, aki'joni hò mo zi mì mala ne'e yada.

11 Yēsu aya'ba dō mo zi zē, iya henye, "Kō'du koho 'ba damōku 'ba Wīrī i'di ku zi ye. Mora zi vīdī maako'e kō'du koho akayandi tēmī mala.

12 Here zē akongōnnī akongo, mora 'de kaa ongōnnī dē.

Ëzē o'donnī here akoto dē nnī zi Wīrī, akila zē."

*Yēsu ayada mī mala 'ba vo kofo kili
(Mt. 13:18-23; Lk. 8:11-15)*

13 Yēsu ako'jo hē zē iya henye, "Ayolo'e mī mala ne dē? Akayolo'e mala maako'e hala?

14 Vo kofo kili ne ilī kō'du me'do 'ba Wīrī.

15 Vidi maako'e kaa kofo mati alépi da ga géri. Kandi ëzē owonnī kō'du me'do ne, Satani ayi oba 'de.

16 Vidi maako'e kaa kofo mati alépi da ḥi'di. Kandi ëzē owonnī kō'du me'do ne, irinnī na rakyenyi.

17 Mora ödu dē gbo mī zē, here ne o'bō limannī 'diri dē. Ëzē riti maako mandere wakofo ayi ga kō'du me'do ne, zē akilannī 'de.

18 Vidi maako'e édinnī kaa kofo mati ilī mī kutē kono. Ne édī zē mati owonnī me'do ne,

19 kō'du sōsō, lōvō 'ba kōhi, lōvō kō'du wakyō, akakōhō me'do ne, mora anannī i'jō dē.

20 Vidi maako'e édinnī kaa kofo mati ilī mī kano laka. Zē owonnī me'do ne, ombannī dō mo, anannī i'jō maako'e 'butēwota, maako'e 'butēmodaka, maako'e lamikölö."

*Lamba hu sora
(Lk. 8:16-18)*

21 Yēsu alima nduwē kiya zi zē henye, "Vidi maako here ne, oba lamba ndō kika mo hu sikō mandere hu sora? Anza here dē, i'di lamba da tarabiza.

22 Wa mati édī 'de kōwo na koho akika yaga bikanyi. Wa mati ayofu dō mo ne, akayēhu dō mo yaga.

23 Owo'e kō'du ne, ëzē édiye mbili aba."

24 Mo iya kpa zi zē henye, "Kō'du mati mēdī akiya zi ye ne, oze mbiliye na laka zi kowo mo. Wa yeri mati édī ako'dō'e zi oka'e, ako'dō kpa zi ye.

25 Vidi mati édī mo aba, aki'di zi mo kyo. Vidi mati anza mo aba, akoba 'de kazi mo."

Mala kō'du tövu 'ba kofo

26 Yēsu nduwē kiya mo aba zi zē, iya henye, "Damōku 'ba Wīrī édī henye. Kora maako ilī kofo mī yaka énni.

27 Mati mo o'do yōndō aba, ényi kadra aba, kofo ne biya édinnī ku mbili kī'di, édinnī kpa ku tövu. Mo ayolo dē hala o'dō rē nī here.

28 Kanjo ra o'da wevo ne na bi dēni zi tövu, zi ta na logo. Dagba biritī mo ma luru ne akalaya, mbili mo, ehe ndundu mo mbili ma ndō i'jō aba.

29 Mati i'jō ne alōtri ku, kora ne ayeto kumu mo kulu aba, ga kō'du mo ayolo kadra mo okō ku."

*Mala kō'du kofo 'ba masatada
(Mt. 13:31-32,34; Lk. 13:18-19)*

30 Yēsu ako'jo kō'du henye, "Dakiya ze damōku 'ba Wīrī édī kaa a'di? Mala a'di dakō'dō ze zi yada mo?"

31 Édī kaa kofo 'ba masatada, kofo mati tisi ḥiri mī dakano ne.

32 Ta gō mo yaa, övu rīyē, ayi kyedre ta da wevo ne'e biya. İ'dī ngora nī ma kyedre mo'e yaga, ali ayinni, uvō loko ēnni mī galili mo."

33 Yēsu ayeti kö'du kise 'bēni tēmi mala maako'e. Mo ayada zi zē kyo, kö'du zi zē tō'bō yolo mo.

34 Mo o'bo dē me'do zi zē kazi mala. Ězē mo ēdī vo lö'bō 'bēni eti, mo akayada kö'du ne'e biya zi zē.

*Yēsu adorɔ buluku da wini
(Mt. 8:23-27; Lk. 8:22-25)*

35 Mi da hutaga mī ko'do nani, Yēsu iya zi vo lö'bō 'bēniye, "Ēnyi dī'bē'e kyeti 'ba föfö."

36 Here zē ilanni vidi kayo ne'e, ehe vo lö'bō'e ēkyinni mī tönbö, mati Yēsu ēdī alima nzō mī mo, obannu mo nnī aba. Tönbö maako'e alō'bōnni kpa ga ndī mo.

37 Truku'du buluku kyigo aluku rīyē kagba 'ba wini, ayeto ku liko rīyē mī tönbö, here ombo ku kara zi koso wini aba.

38 Yēsu ēdī 'de hulēhu mī tönbö ako'do dē nī takā gara aba. Vo lö'bō 'bōmo'e alironni mo iyanni henye, "Vo komoyandi, asosu 'beyi kö'du dē, ze hiya kara zi koli?"

39 Yēsu ēnyi rīyē, ame'do na kamo zi buluku, iya zi wini kagba ne henye, "Orō, ti!" Buluku nnī wini kagba aba ḥronni, bi gbo liwo.

40 Yēsu iya zi vo lö'bō 'bēniye henye, "Kö'du a'di ēdiye atere go mo? Anza'e dē koma aba?"

41 Zē tere kyedre aba, ako'jo ha oka maako, "Kora nenye eyi? Buluku wini kagba aba, ɔwɔnni mo?"

5

*Yēsu ako'jo kora dakyikyi aba
(Mt. 8:28-34; Lk. 8:26-39)*

1 Yēsu vo lītu 'bēni eti ēnyi i'bē ḥkonnī kyeti kapa föfö 'ba Galilaya mī dakaño 'ba Gerasa.

2 Kandi mati Yēsu asi yaga tēmi tönbö, andosi dē nnī kora maako aba, asi tēmi wogo 'ba da wogo ani ne. Kora ne ēdī dakyikyi aba mī nī.

3 Mo ēdī alima mī kutē da wogo. Vidi ako o'bo dekpe zi sesi mo na kida nyori aba.

4 Da kyo ndī mo kala mo aba ēdī na kida, mora ta ga kadra ne biya mo akisi nyori ne, ehe akikye mī kohi ne ta ndī nī na nzoyi. Mo embe 'beri, vidi maako o'bo dē zi mo kiri.

5 Kadra yondo aba mo ēdī lima alasi tēmi da wogo kpuru ta da lutu, kudu aba rē nī kumu yitō aba.

6 Mo na kowō mati ongo Yēsu, here aho alōdrō domo nī aba akaño como Yēsu.

7 Here mo alörö na kyembe, iya henye, "Yēsu wisi 'ba Wiri ombo a'di kazi ma? Lömu mī ru Wiri, ma lenze yi, i'dī riti dē zi ma."

8 Mo iya kö'du ne ga kö'du Yēsu ēdī akiya henye, "Dakyikyi asi 'de yaga ta ra kora ne."

9 Here Yēsu aka'jo ho mo iya henye, "Ru yi eyi?" Kora ne aya'ba da me'do iya henye, "Ru ma 'Gboko,' ga kö'du dēdī ze kyo."

10 Mo zo nduwē Yēsu lenze kazi ore dakyikyi ne'e yaga ta dakaño nani.

11 Ani wa'do kayo ēdinni kara dakapa lutu wakonyo.

12 Here dakyikyi ne'e zo rē nnī la'ba zi Yēsu, iyanni henye, "Utu ze zi wa'do ne'e, zi ze tibē tödu mī zē."

13 Mo ila dakyikyi ne'e ti'bë, ödunni gbo mii wa'do ne'e. Wa'do ne'e edinni biya kaa kpulukuriyö, ahonnii akaajo mii föfö, ehe aluyinni.

14 Kora mati edinni ga wa'do ne'e kongo, ahonnii 'de, ayoyönni kö'du ne mii gawo mii halijo kö'du mati o'do rë ni ne, yada zi vidi. Vidi enyi i'benni biya kö'du mati o'do rë ni ne kongo.

15 Mati ayinnyi zi Yesu, zë ongonnii kora mati edii kani gboko 'ba dakyikyi eti mii ni ne, mo edii alima ani bongo aba rë ni, do mo ku na laka, zë biya na tere.

16 Zë mati ongonnii komonni aba, ayadannii zi vidiye kö'du mati o'do rë ni zi kora mati dakyikyi aba ne, ehe kö'du 'ba wa'do ne'e.

17 Here zë ako'jonnii ha Yesu zi tenyi ati'bë 'de temi dakanjo enni.

18 Here mati Yesu omiba ku zi ti'bë zi tèkyi mii tönbö, kora mati edii kani dakyikyi aba mii ni ne, alenze mo iya henye, "Dibë ze yi aba."

19 Yesu ila mo dë zi ti'bë ta go mo, iya zi mo henye, "I'bë linjö zi vo dakota 'beyiye, ayada zi zë hala kö'du mati Yere o'do zi yi, laka 'bomo zi yi edii hala."

20 Here kora ne enyi i'bë biya kpuru temi Gawo 'Butë ne'e, kö'du mati Yesu o'do zi ni ne yada mo aba. Vidi mati owonni kö'du ne biya na rakaga.

Wu'jë 'ba Yayiro nnü mbara mati ise ra bongo 'ba Yesu (Mt. 9:18-26; Lk. 8:40-56)

21 Yesu enyi i'bë huléhu kyetti kapa 'ba föfö vere. Ani da kapa föfö, vidi kayo atoto rë nnii kpo ta da kapa mo.

22 Here vere maako ru mo edii Yayiro, mo ra na vo dagba 'ba bi 'ba mötu ani, mati mo oko, ongo Yesu, mo umë rë ni akaajo ndii mo,

23 alenze mo kö'du komba aba, iya henye, "Wu'jë tisi 'bama na rakoo. Akoo ayi, i'di kala yi do mo, here zi mo tedi na laka, na didi."

24 Yesu enyi i'benni mo aba.

Here vidi kayo mati edinni ati'bë Yesu etti ne, edinni mo diri ta da kapa biya.

25 Here mbara maako edii ani, na riti ga kö'du yama edii taho ta ro mo kazi toro koo 'butë dəmoriyö.

26 Dakatörö kayo edinni le owo kii'di zi mo. Mo ayanja kohi 'bënii biya, mora here ne zi ta'ba na lakaanza dë, edii wëni zo rë ni kidra dagba ta ga kadra biya.

27 Mo owo kö'du Yesu, enyi ayi kafo mo mii kutë vidi kayo ne.

28 Mo iya na bi dëni henye, "Ezë mise gbi le nje bongo ro mo ne, matëdi na laka."

29 Mo ongo here ise bongo ro mo ne, kandi yama oroo, mo ayolo ku mii ida rë ni henye, na ko'jo rë ni ku temi riti kyedre 'bënii ne.

30 Yesu kandi ayolo henye, kyigo asi ku ta rë ni yaga. Mo opi rë ni kpo temi kutë vidi kayo ne, ako'jo kö'du henye, "Eyë ra ise ra bongo ama?"

31 Vo lö'bö 'bomo aya'banni da me'do zi mo henye, "Ongo te vidi kayo mati edinni yi kuru ne, kö'du a'di ako'jo 'beyi kö'du go mo henye ere, 'Eyë ra ise ra ma? "

32 Yesu zo nduwë lima bi kongo kpo ta rë ni zi yolo eyi ra o'do kö'du ne.

33 Here mbara ne ayolo kö'du mati o'do rë ni zi ni ne, mo ayi tese aba na tere, alodrò ndii mo, ayada kö'du tonyö mati o'do rë ni ne biya zi mo.

34 Yesu aya'ba da me'do zi mo henye, "Wu'jë ama, koma 'beyi o'do yi ku njbala. I'bë na rakyeyi, makajo yi temi riti ne."

35 Mati Yēsu ēdī kō'du ne kiya, Vidī maako'e ayinni ta liŋjō 'ba Yayiro, ayadannī zi mo henye, "Wu'jē 'beyi oli ku. Kō'du a'di kpe zi riti kī'di ra vo komoyandi ne go mo?"

36 Yēsu oze mbili nī dē da kō'du mati iyannī ne, mo aya'ba zi Yayiro henye, "Ere dē, nje kōlō koma."

37 Here mo ila vīdī ma kōlō maako dē zi tī'bē nī aba dagba, nje Petero, Yemisi, öndu nī Yowani aba.

38 Mati zē ɔkɔnnī liŋjō 'ba Yayiro, Yēsu ongo bi apere rē nī ku na yawa, owo kuyē riyē kudu rala'ba aba.

39 Mo ēnyi i'bē ödu loko, iya henye zi zē "Kō'du a'di bi apere rē nī go mo na yawa here? Kō'du a'di ēdiye kudu go mo? Wu'jē tisi ne oli dē, ēdī öjbö ako'do."

40 Here zē ogonnī mo. Mora here mo ore zē biya yaga, oba 'bu 'ba wu'jē tisi ne, ma mo, vo lō'bō 'bēniye wota. Mo ēnyi i'bē ödu mī loko mati yōku wu'jē tisi ne o'ba 'do mo.

41 Mo irī kala mo, iya zi mo henye, "Talita Kumu." Kō'du ya'ba aba henye, "Wu'jē tisi, miya zi yi, ēnyi riyē."

42 Here mo ēnyi, alasi kpo. Kōo 'bōmo ēdī 'butē dōmoriyō. Mati kō'du ne o'do rē nī, zē biya na rakaga.

43 Yēsu i'dī kō'du kise anza dē zi zē yada zi vīdī kōlō maako, ehe mo iya henye, "I'diye wa zi mo zi konyo."

6

Om̄ba Yēsu dē mī Nazereta (Mt. 13:53-58; Lk. 4:16-30)

1 Yēsu ēnyi ila bi nani, ehe i'bē hulēhu mī gawo 'ba dakajo 'bēni. Vo lō'bō 'bōmo'e i'bēnnī mo aba.

2 Mī ko'do 'ba ralawo aba, mo ayeto kō'du yandi mī bi 'ba mötu. Vidī kayo ēdinnī ani, mati zē owonni kō'du mo, zē biya na rakaga. Zē ako'jonnī kō'du iyannī henye, "Here mo i'ja kō'du ne biya ta kila? Kō'du yōlo 'ba a'di ra here mati i'dī zi mo ne? Hala mo ēdī kō'du koro ne'e ko'do mo?"

3 Mo anza vo kaga kisē, wisi 'ba Mariya, öndu 'ba Yemisi, Yosepa, Yudasī, Simona aba? Anza dē ēmī mo'e ra ēdinnī alima kinye ne?" Here zē ombanni mo dē.

4 Yēsu ēnyi iya zi zē henye, "Nēbī ɔwɔ ta bi ne biya, nje vīdī mī gawo liŋjō 'bōmo, karo mo'e, vo dakota 'bōmo etī ra ombanni mo dē."

5 Mo om̄ba dē zi kō'du koro ako'e ko'do ani, mo i'dī kala nī nje da vīdī 'ba rakoo gbongo maako'e, ehe ako'jo zē gbo.

6 Mo rakaga kyedre aba ga kō'du vīdī anzannī dē kō'du koma aba.

Yēsu utu vo lītu 'butē dōmoriyō yaga (Mt. 10:5-15; Lk. 9:1-6)

Yēsu ēnyi i'bē kpo ta ra dakajo nani komo vīdī yandi aba.

7 Mo ako'jo vo lītu 'butē dōmoriyō ne'e bi kōlō, utu zē yaga na riyō riyō. Mo i'dī kalakonda ndra ta da dakyikyi ne'e.

8 Mo ise go mo zi zē, "Oba'e waako dē 'e aba ta bi tī'bē 'be'e ne, mangolo'bō manza dē, anjboro 'ba wa lenze manza dē, kohi manza kpa dē mī bōngō re 'e, nje móvo.

9 Usu'e kamoka, ehe iñjē'e kya 'ba bōngō dē etī.

10 Ezē ödu'e mī liŋjō, alima'e mī liŋjō nani le ila'e gawo nani.

11 Ëzë gawo mati ayiye mī mo vidi ombanni dē 'e kiri kala kyedre aba, mandere ombanni dē zi kö'du 'be'e kowo, ila'e bi nani, akyito'e turufu ne 'de ta ndiye. Ne atedi zi zé na wasené."

12 Here zé ényi i'benni yaga kö'du yeti aba zi vidi dē nnü koto temi kö'du kyenyé 'benni ne'e.

13 Zé orenni dakyikyi yaga, apisinni yeni ra vo koo'e, akojø zé gbo.

Koli 'ba Yowani Bapatisi

(Mt. 14:1-12; Lk. 9:7-9)

14 Yaanya aba Yere Heroda owo kö'du ne, ga kö'du wa komba 'ba Yesu inde bi biya. Vidi maako'e iyanni henye, "Yowani Bapatisi ra ényi ku na diidi temi koli, kö'du nere ra mo edì kyigo nenye aba zi tedi kö'du koro ne'e ko'do mo."

15 Vidi maako'e iyanni henye, "Mo Eliya ra." Agamo'e iyanni henye, "Mo nèbi ra, kaa temi ma kòlò mati èdinni kani kyere nani."

16 Mati Heroda owo kö'du ne, iya henye, "Mo, Yowani Bapatisi, mati mikye do mo 'de nere ra ényi temi koli."

17 Heroda ra na bi dèni i'di kö'du zi Yowani kiri, kida mo, ku'du mo mi kamba. Heroda o'do kö'du ne here ga kö'du mo oze Herodiya, mo le na mbara 'ba öndu mo Pilipo ne.

18 Yowani Bapatisi zo nduwé kö'du ne yada mo zi Heroda. "Anza dë na laka zi yi' mbara 'ba öndu yi' koze."

19 Here Herodiya iri kö'du ra Yowani, omba zi mo kofo. Mora mo o'bo dë.

20 ga kö'du Heroda ere Yowani, ga kö'du mo ayolo Yowani ne, mo vidi laka ra, ehe agaga go mo. Heroda edì le kö'du yeti 'ba Yowani sôsu, mora mo omba zo nduwé zi kowo mo.

21 Ndundu mo aba Herodiya i'ja géri laka 'bèni. Edì mī ko'do ko'jo kadra 'ba Heroda, mo o'do kyere, ise vidi kyedre 'ba turu'e biya, vo wehe'e, vidi kyedre 'ba Galilaya eti.

22 Mati wu'jé 'ba Herodiya ne ayi, olo komo vidiye, kö'du ne eme ra Heroda nnü yingo 'bomo eti.

Here Yere Heroda iya zi wu'jé ne henye, "A'di ra omba zi tedi zi yi? Makid'i zi yi' wa mati omba."

23 Ha ki'di lömu aba mo iya zi wu'jé ne henye, "Miya henye, makid'i wa mati ako'jo kö'du mo ne zi yi, èzë edì le kyedre kaa kutë damoku 'bama."

24 Here wu'jé ne asi i'bë zi ma ni yaga. Ako'jo ho mo, "A'di ra makako'jo kö'du mo?" Ma mo aya'ba da me'do iya henye, "Ako'jo kö'du ga da Yowani Bapatisi."

25 Here wu'jé ne aho kandi huléhu zi ti'bë kö'du ne kiya zi Yere Heroda, iya henye, "Momba zi yi ki'di zi ma kinye yaanya aba ne da Yowani Bapatisi mī kakpa ne."

26 Mati Yere Heroda owo kö'du ne here, o'do mo na rasosu. Mo o'bo dekpe zi komba dë zi wu'jé ne, ga kö'du mo o'do ku na lömu ta da komo yingo 'bèni ne'e biya.

27 Here mo utu vo kanya 'bèni kö'du ki'di aba zi ti'bë da Yowani kika mo. Vo kanya ényi i'bë mī kamba, ikye da Yowani 'de.

28 Mo ika mī kakpa, i'di zi wu'jé ne, ehe mo i'di gbo zi ma ni.

29 Mati vo lö'bö 'ba Yowaniye owonni kö'du ne, zé ayinni, obanni yöku mo, i'bë usunni.

Yesu i'di wakonyo zi vidi kpulukumuyi

(Mt. 14:13-21; Lk. 9:10-17; Yn. 6:1-14)

30 Mati vo litu i'ja rē nnī Yēsu étii, a'banni wa mati zē o'donnii, yandinnii ne yada mo zi Yēsu.

31 Here vidi kayo édi tayinni ehe édi ti'benni, here Yēsu vo litu 'benni étii, i'janni kadra 'ba zi wakonyo dē. Here mo iya zi zé henye, "Ényi di'bë'e 'de bi maako na bi de ze kutu ze aba, zi ye re 'e lawo tisi."

32 Here zé ényinii, ayetonnii tékyi mii tönbö ti'bë yaga na bi dë nnii bi mbiya maako.

33 Mati vidi kayo ne'e ongonnii zé édinni ati'bë, kandi ayoloni zé, here ényi i'benni biya témii gawo ne'e, ahonnii dagba ta dakajo, okonni dagba bi nani ta komo Yēsu vo litu 'benni étii.

34 Mati Yēsu asi yaga témii tönbö, mo ongo vidi kayo ne'e, di'di mo oso ndo na kö'du sösü ga kö'du zé, ga kö'du zé kaa tímélë ma kazi vo yako. Here mo ayeto zé yandi kö'du kyo aba.

35 Mati kadra ombo ku zi loso, vo lō'bö 'bomo'e ayinni zi mo iyanni henye, "Ongo te, kadra anza kpe bi nenye na möku.

36 Utu vidi nenye'e zi zé ti'benni mii linjo mati édinni kpoko kinye zi zé wakonyo kogo zi konyo."

37 Yēsu aya'ba da me'do zi zé iya henye, "'E na bi de 'e, i'diye wakonyo zi zé zi konyo." Zé ako'jonnii ha Yēsu, "Kohi ne vidi ako'dö lōo yehwe modomowota zi ki'ja. Ombo zi ze ti'bë yaşa kohi lamiriyö ne da mangolo'bö zi to'bö zé?"

38 Yēsu ako'jo hë zé iya henye, "Ediye mangolo'bö aba ndö? I'bë'e te kongo." Mati i'janni, iyanni kö'du mo zi mo henye, "Mangolo'bö édi muyi, kyenze riyo."

39 Yēsu iya zi vo litu 'benniye zi kiya zi vidi ne'e biya zi rē nnii kinye na gbongo gbongo, ma limannii akanjo da loma kyekpe ne.

40 Here vidi ne'e biya alimannii na ratoto gbongo gbongo lamikölö maako'e 'butemuyi.

41 Yēsu oba mangolo'bö muyi ehe kyenze riyo ne, ongo bi komoriyë, o'do öwö'di zi Wiri. Mo owe mii mangolo'bö ne, i'di zi vo lō'bö 'benniye zi yanya mo zi vidiye. Mo inye mii kyenze riyo ne kpa ta gë zé biya.

42 Vidi biya onyoni, ehe ovoni gbo.

43 Vo lō'bö'e atötönni koso mangolo'bö kyenze aba mati osa ne mii baga 'butë dömoriyö.

44 Watiti 'ba vidi mati onyoni wa ne kpulukumuyi.

Yēsu alasi ta da wini

(Mt. 14:22-33; Yn. 6:15-21)

45 Kandi Yēsu i'di vo lō'bö'e tékyinni mii töjbö ti'benni dagba komo ni mii Beteseyida ta kafo fofö, mora here mo iya kö'du zi vidi kayo ne'e mii'benni linjo.

46 Ta ga kö'du kiya 'bomo zi vidi kayo ne'e, i'bë'e gbo, mo ényi i'bë da lutu amotu.

47 Mati hutaga oko, tönbö édi ku 'de mi kutë 'ba fofö, mora Yēsu njé kutu ni aba da göti.

48 Mo ongo vo lō'bö 'benniye édinni ku rē nnii ki'di zi ko'do mo ngari aba, ga kö'du édinni akopi ta ga bi tayı 'ba buluku. Kutë yondo aba mo i'bë zi zé, lasi aba ta da wini. Mo ombo zi laga ta da kapa zé,

49 mora mati ongonnii mo édi alasi ta da wini ne, asosu 'benni iyanni wakoro ra, ehe a'banni hë nnii gbögö lörö aba.

50 Mati ongonnii mo ne, zé biya na tere. Mora Yēsu ame'do zi zé kandi, iya henye, "Üku mii ye, ne ma ra. Ere'e dë."

⁵¹ Here mo ënyi ëkyi rë zë mii töjbö ehe, buluku ɔro. Vo lö'bö'e biya na rakaga,

⁵² ga kö'du koro 'ba mangɔlo'bɔ mati mo o'do zi vidi kpulukumuyi konyo mo ne, ödu dë gba dë zë.

Yësu akɔ'jɔ vo koo'e mii Genesereta

(Mt. 14:34-36)

⁵³ Zë ënyi umunnii kyëti föfö da göti 'ba Genesereta, ehe idannii töjbö ani.

⁵⁴ Mati ilannii töjbö ne, vidi ayolonnii Yësu.

⁵⁵ Here zë ënyi ahonni ta bi ne biya. Ëzë owonni bi mati mo edii 'domo, injennii vidi 'ba rakoo'e da lanja kika mo zi mo.

⁵⁶ Bi mati biya Yësu i'bë ta 'domo ne, mii gawo, mii dalinjo maako'e, vidi alobalnnii zë mati na rakoo ne, ga bi 'ba wakogo. Akalenzennii mo gbi nje zi zë ha bɔngɔ 'bɔmo kise, zë mati biya isenni ne, ako'jɔ zë na laka.

7

Yandi kö'du 'ba ti'da ɔbala aba

(Mt. 15:1-9)

¹ Here Farasi maako'e nnii vo komoyandi 'ba kö'du ki'dii mati ayinnii ta Yerusalem ne, atoto rë nnii kpo da kapa Yësu.

² Zë ongonnii kya 'ba vo lö'bö 'bɔmo maako'e edinnii wakonyo kala aba na ti'da kazi kaka.

³ Farasiye Yiserele'e eti onyonnii wa dë here, nje ëzë akaka kala nnii ku temii géri 'ba 'bu nniye.

⁴ Zë onyonnii wa maako mati ayi ta bi 'ba wakogo, nje ëzë akakanii rɔ mo ku dagba. Ehe irinni ga ndi géri kyo 'ba 'bu nniye, kaa sikɔ kaka, kyere kaka, tele kaka aba.

⁵ Here Farasiye vo kö'du ki'dii 'ba komoyandiye eti ako'jonnii ha Yësu, "Kö'du a'di vo lö'bö 'beyiye irinni ga ndi kö'du yandi mati i'dii zi ze akanjo kazi 'bu ze dë, mora edinnii wakonyo kala aba na ti'da."

⁶ Yësu aya'ba da me'do zi zë, iya henye, "E vidi 'ba komokandi neny, Yisaya ra ayɔlo kö'du kiya ga kö'du 'be'e, ayoru, iya henye, 'Vidi neny'e oronni ma, Yere Wiri, nje hë nnii aba, mora di'di zë na kɔwɔ ta ra ma.

⁷ Mötü 'bëzé na yawa zi ma, kö'du yandi 'bëzé ayi nje kazi vidiye.'

⁸ I'diye kö'du ki'dii 'ba Wiri da kapa, ehe ɔwo'e kö'du yandi 'ba vidi."

⁹ Yësu zo nduwë, "Ediye géri 'ba kö'du ki'dii 'ba Wiri komba dë aba, ga kö'du zi ye kiri kö'du yandi 'be'e ra.

¹⁰ Mosa iya henye, 'Oro 'bu yi ma yi aba, ëzë vidi maako awili 'bu ni mandere ma ni, aki'dii mo zi kofo.'

¹¹ Mora ayandiye henye, Vidi mati edii wa aba, zi ki'dii zi 'bu ni konyi mandere ma ni, mora mo ato'bɔ kiya, 'Neny Korobani,' kö'du ya'ba aba henye, 'ba Wiri ra.'

¹² Ila'e mo dekpe zi konyi 'bu ni mandere ma ni.

¹³ Mi ga géri ne, kö'du yandi 'be'e zi vidi maako'e ne, ayanja me'do 'ba Wiri yaga. Wa maako'e edinnii kpa kyo kaa ma neny, mati edii ako'do'e ne."

Wa mati edinnii vidi ko'do na ti'da

(Mt. 15:10-20)

¹⁴ Here Yēsu ako'jo vidi kayo ne'e kpa lōhu tayinni zi nī, ehe iya zi zē henye, "E biya, owo'e kö'du 'bama ne, ayolo'e.

¹⁵⁻¹⁶ Waako anza dē zi ti'bē mī vidi ta yaga ako'do mo na ti'da. Wa mati asi yaga tēmī vidi ra, aka'do mo na ti'da."

¹⁷ Mati mo ila vidi kayo ne'e, i'bē ödu loko ne, vo lö'bö 'bomo'e aka'jonnī ho mo zi mī me'do ne yada.

¹⁸ Yēsu iya zi zē, henye, "Anza'e dē na ngara ta da oka'e. Ayolo'e dē? Waako anza dē mati ati'bē mī vidi ta yaga ako'do mo na ti'da,

¹⁹ ga kö'du anza dē ti'bē mī di'di mo, mora mī mo, ehe ati'bē zo dagba yaga tēmī ida ra." Mī me'do ne, Yēsu adoro go mo zi zē wakonyo biya njala zi konyo.

²⁰ Mo zo nduwē kiya mo henye, "Edi wa mati asi yaga tēmī vidi ra, aka'do mo na ti'da.

²¹ Tēmī di'di 'ba vidi atayi kö'du sōsu kyenyē, rönyi, wa logo, wa kofo, ndoro,

²² mī kumbē, wa kyenyē, wa ko'ba, rakisi, gu kī'dī, ru vidi yanja, da kumbē, rakonza.

²³ Wa biya na kyenyē nenye'e ayinni ta didi vidi, ehe o'do mo na ti'da."

Mbara 'ba dakano 'ba Siriya-Ponisiya

(Mt. 15:21-28)

²⁴ Here Yēsu ényi i'bē bi, mati kara ra gawo kyedre 'ba Tiyere. Mo ényi i'bē ödu loko ehe omiba dē zi vidi kólö maako zi yolo zi kiya nēdi ani. Mora mo o'bō dē zi lima na rakoho.

²⁵ Mbara mati wu'jé 'bomo edü dakyikyi aba ne, owo kö'du Yēsu, ayi zi mo kandi, alépi akaño ndi mo.

²⁶ Mbara ne ame'do ha Giringi, o'jo mo mī Siriya-Ponisiya. Mo alenze Yēsu zi dakyikyi kore mo yaga ta ra wu'jé éni.

²⁷ Mora Yēsu aya'ba da me'do iya henye, "Dii'diye wakonyo dero dagba zi gisisiye. Anza na laka zi wakonyo 'ba gisisiye koba ku'du mo zi wihiiye."

²⁸ Mo aya'ba da me'do zi mo iya henye, "Kyedre, wihi mati alimanni hu tarabiza ne, edinni kpa koso wakonyo 'ba gisisiye mati oso ne konyo."

²⁹ Here Yēsu iya zi mo henye, "Ga kö'du ya'ba nani, i'bē huléhu linjō, akongo dakyikyi ne i'bē ku yaga ta ra wu'jé 'beyi ne."

³⁰ Mati mo i'bē linjō, i'ja wu'jé éni edü aka'do da sora, dakyikyi i'bē ku yaga ta ro mo.

Yēsu ako'jo vo mbili kisi

³¹ Yēsu ényi tēmī dakaño 'ba Tiyere ani, i'bē nduwē kpuru tēmī Sidoni, kpa zi föfö 'ba Galilaya. Mo i'bē ödu mī dakaño mati edü aka'jo Gawo 'Butē ne.

³² Kya vidi maako'e ikanni kora vo mbili kisi, mati o'bō dē zi me'do, zē alenzenni Yēsu zi kala nī kī'dī dō mo.

³³ Yēsu oba mo kólö na kōwo ta ra vidi kayo ne'e, i'di da wisi kala nī mī mbili kora ne, o'bi oro, ise ndende kora ne gbo.

³⁴ Yēsu ongo bi komoriyē alawo na kyembe, iya zi kora ne henye, "Epata!" Kö'du ya'ba aba henye, "Ayéhu riyē."

³⁵ Kandi kora ne o'bō zi kö'du kowo. Mo ame'do kpa kazi riti.

³⁶ Yēsu i'di kö'du zi vidi ne'e anza dē zi kö'du ne kiya zi vidi ma kólö maako, mora zē nduwē kiya mo.

³⁷ Vidi biya mati owonni kö'du ne, edinni na rakaga. Zē iyannī henye, "Hala mo o'do wa biya na laka. Mo i'di vo mbili kisi zi kö'du kowo, vidi mati o'bō dē zi me'do kpa ame'do."

8

*Yēsu i'dī wakonyo zi vīdī kpulukusowō
(Mt. 15:32-39)*

¹ Kadra ma agamo aba, vīdī kayo maako'e ényi atoto rē nnī, ayinnī ga bi kōlō. Mati vīdī anzanni wa mati oso aba zi konyo, Yēsu ako'jo vo lō'bō 'bēniye zi nī, iya zi zē henye,

² "Manza dē rakyenyi aba ga kō'du vīdī ne'e, ga kō'du zē édinnī ma aba ko'do wota aba, mora yaanya aba wa anza dē zi konyo.

³ Ezē mutu zē lijo kazi wakonyo ki'dī zi zē, akatédinnī kazi kyigo ta bi tī'bē, ga kō'du kya maako'e ayinnī ta bi kōwo."

⁴ Vo lō'bō 'bōmo'e aco'jonnī hō mo iyanni henye, "Ta kila mī da lipi nenye, zi vīdī maako zi to'bō wakonyo ki'ja kyo zi kī'dī zi vīdī nenye'e?"

⁵ Yēsu aco'jo hē zē iya henye, "Édiye mangolo'bō aba ndō?" Zē aya'bannī da me'do iyanni henye, "Mangolo'bō édi madomoriiyō."

⁶ Mo i'dī kō'du zi vīdī ne'e zi limannī dakano. Mo oba mangolo'bō madomoriiyō ne'e, o'do öwō'dī zi Wiri, owe mī zē, i'dī zi vo lō'bō 'bēniye zi yanya zi vīdī kayo ne'e. Vo lō'bō 'bōmo'e o'donnī gbo here.

⁷ Zē édinnī kpa kyenze sisaye aba. Yēsu o'do öwō'dī ga kō'du ma nenye'e, ayaada zi vo lō'bō'e zi kyenze ne'e yanya mo kpa.

⁸ Vīdī biya mati onyonnī, ovonnī. Here vo lō'bō obannī koso mo mati oso ne, baga madomoriiyō ndōndo.

⁹ Vīdī ne édinnī ani kaa kpulukusowō here. Here Yēsu utu vīdī ne'e lijo,

¹⁰ ehe kandi ékyinnī mī töjbō vo lō'bō 'bēni eti, i'bennī gbo mī dakano 'ba Dalamonota.

*Farasi aco'jonnī ha Yēsu ga kō'du koro
(Mt. 16:1-4)*

¹¹ Here kya 'ba Farasiye ayinnī zi Yēsu, ayetonnī hē nnī wasa mo aba. Zē ombannī zi Yēsu yonzō, here aco'jonnī hō mo zi kō'du koro ko'do zi yada mo ayi kazi Wiri.

¹² Yēsu otō lawo na konda, iya henye, "Kō'du a'di vīdī mī ko'do ma ndenyne ne, aco'jonnī kō'du ga kō'du koro? E'e, mayada zi ye tīnyō, anza zi kō'du mahere ne, zi kī'dī zi vīdī nenye'e."

¹³ Mo ila zē, ehe ékyi mī töjbō, umu gbo kyetti 'ba föfö.

*Langa 'ba Farasiye ehe 'ba Heroda
(Mt. 16:5-12)*

¹⁴ Here vo lō'bō'e kō'du ölu tēmī zē zi koba mangolo'bō kyo, édi nje mangolo'bō kōlō zē eti mī töjbō.

¹⁵ Yēsu iya zi zē henye, "Ongo'e re 'e laka kazi langa 'ba Farasi ne'e ehe langa 'ba Heroda."

¹⁶ Zē ayetonnī ame'do na ga rē nnī, "Mo iya kō'du ne ga kō'du danza dē mangolo'bō aco aba."

¹⁷ Yēsu ayolō kō'du a'di édinnī ame'do go mo, aco'jo hē zē, "Kō'du a'di édiye ame'do ga kō'du mangolo'bō anza dē? Ayolō'e dē gba? Di'diye na kyendī?

¹⁸ Édiye komo'e aba o'bō'e dē zi bi kongō? Édiye mbili aba o'bō'e dē zi kō'du kowo? O'bō'e kō'du sōsu dē?

¹⁹ Mati mowe mangolo'bō muyi kō'du zi vīdī kpulukumuyi ne'e, baga édi ndō na koso mati aco'du'e?" Zē aya'bannī da me'do, iyanni henye, "Buté domoriiyō."

20 Mora Yēsu iya henye, "Mati mowe mangolo'bō madōmoriyō zi vidi kpulukusowō ne'e, baga édi ndō na koso mati akō'du'e?" Zē aya'banni da me'do, iyanni henye, "Modōmoriyō."

21 Mo ako'jo hē zē iya henye, "Mora gba kö'du ne ayi dē de 'e?"

Yēsu akō'jo kora vo komoköndu mī Beteseyida

22 Mati zē okonnī mī Beteseyida, vidi maako'e ikannī kora vo komoköndu maako zi Yēsu, alenzennī mo zi rō mo kise.

23 Yēsu iři kala kora vo komoköndu ne, akoko mo, yaga tēmī liŋo. Tapeti mati o'bi oro komo mo ne, Yēsu i'di kala nī dō mo, ako'jo hō mo, "Atō'bō waako kongo?"

24 Here kora ne ongo bi rīyē, iya henye, "Oo, mo'bō vidi kongo, mora zē layannī kaa kaga ra édinnī alasī."

25 Yēsu i'di kala nī kpa lōhu da komo kora ne. Here kora ne obe komo nī kyedre. Komo mo ako'jo rē nī, mo o'bō gbo zi wasisi kongo biya na laka.

26 Yēsu iya zi mo, "I'bē liŋo, i'bē dē mī gawo."

Petero iya Yēsu Korisito ra

(Mt. 16:13-20; Lk. 9:18-21)

27 Yēsu ényi vo lō'bō 'bēnī étii, i'bennī mī gawo 'ba Kasariya Filipo. Mati édi ati'bennī ta da gēri ne, Yēsu ako'jo hē zē iya henye, "Ayada'e zi ma, vidi édinnī akiya ma éyi?"

28 Here zē aya'banni da me'do iyanni henye, "Maako'e iyanni yī Yowani Bapatisi ra, maako'e iyanni yī Eliya ra, agamo'e iyanni yī kōlō tēmī kutē 'ba Nēbī ne'e."

29 Mo ako'jo hē zē, "Mora 'e 'be'e? Iya 'be'e ma éyi?" Petero ényi aya'ba dō mo iya henye, "Yī Korisito ra."

30 Here Yēsu i'di kö'du zi zē, iya henye, "Ayada'e kö'du ma dē zi vidi kōlō maako."

Yēsu ame'do ga kö'du koli 'bēnī

(Mt. 16:21-28; Lk. 9:22-27)

31 Here Yēsu ayeto vo lō'bō 'bēniye yandi, Wisi a vidi atēdī riti kyedre aba, ehe vidi kyedre, kyedre 'ba vo karasa'e, vo komoyandi 'ba kö'du kī'diye akombanni mo dē. Aki'dinnī mo zi kofo, mora ko'do da wota aba, mo atényi na dīdī.

32 Yēsu ayada kö'du mati ako'do rē nī ne biya zi zē. Here Petero oba mo tisi da kapa, ehe mo iya zi mo kö'du 'bōmo ne eme dē.

33 Mora here Yēsu opi rē nī kpo, ongo bi da vo lō'bō 'bēniye ehe mo iya zi Petero henye, "Ényi 'de ta ra ma karani Satani. Kö'du sōsu 'bēyī ne ayi dē kazi Wiri, 'ba vidi ra."

34 Mora Yēsu ako'jo vidi kayo ne'e vo lō'bō 'bēniye étii zi nī, ayada zi zē henye, "Ézē vidi maako om̄ba zi tayi ma aba, kö'du mo mölu ta dō mo, münjé takā 'bēnī, ma lō'bō ga ma.

35 Vidi mati om̄ba zi dīdī nī yōmō, akayōlu. Mora vidi mati ayōlu dīdī nī ku ga kö'du ma, ehe ga kö'du laka 'ba Wiri, akayōmō.

36 Ézē vidi maako i'ja wasisi biya mī damōku ne, mora mo ayōlu lawo nī, anza dē na laka zi mo.

37 Waako atanza dē zi mo zi to'bō zi kutrē lawo nī aba.

38 Ézē vidi maako édi na komokaya ta ra ma, ehe kö'du yandi 'bama mī damōku kyényē ne, Wisi a Vidi atēdī na komokaya ta rō mo, ézē mo ayi mī bikanyi 'ba 'Bu nī malayika laka étii."

9

Yēsu opi rē nī
(Mt. 17:1-13; Lk. 9:28-36)

¹ Yēsu iya zi zē henye, "Mayada zi ye tīnyō damöku 'ba Wīrī atayi, aki'ja'e maako'e gba oli ye dē."

² Tapēti ko'do modaka aba, Yēsu oba Petero, Yemisi, ehe Yowani, i'bēnni da dōku konda rīyē. Ani zē na bi dē nnī. Mati ēdinni nduwē bi kongo, rakopi ayi zi Yēsu,

³ ehe bōngō 'bōmo ēdī atanyi na kanyi, na kanyi ndra ta da vīdī ako mī dakanjo nenye atō'bō kaka mo here.

⁴ Here vo lō'bō wota ne'e ongōnni Eliya ehe Mosa ēdinni ame'do Yēsu ētī.

⁵ Petero ame'do zi Yēsu, "Vo komoyandi, hala ēdī na laka zi ze tēdī kinye. Da kuvō ze loko wota, kōlō zi yī, kōlō zi Mosa ehe kōlō zi Eliya."

⁶ Mo oka nnī ētī na tere, mo ayōlō dē na kiya a'di.

⁷ Here fōli alaya ayōfu zē galillī nī aba, gu ayi tēmī fōli, "Nenye wisi ama ra."

⁸ Zē ongōnni bi kandi gbō, mora 'de ongōnni vīdī ma kōlō ako dē, nje Yēsu zē ētī.

⁹ Mati zē asinni ku akanjo ta da dōku, Yēsu ise go mo zi zē, "Wa mati ongō'e ne, ayada'e dē zi vīdī ma kōlō maako, le ēzē Wisi a Vīdī ēnyi ku tēmī koli."

¹⁰ Zē ḥōnni kō'du kise 'bōmo ne, mora tēmī kutē zē ayetonnii ame'do na ga rē nī ga kō'du ne, "A'di ra 'bēnī tēnyi tēmī koli?"

¹¹ Zē aко'jonnī ha Yēsu iyanni henye, "Kō'du a'di vo komoyandi 'ba vo kō'du kī'diye iyanni Eliya ra atayi dagba?"

¹² Kō'du ya'ba 'bōmo ēdī henye, "Eliya ra tīnyō ēdī atayi dagba zi wasisi kō'jō nzō. Mora kō'du a'di Buku 'ba Wīrī iya nenye, Wisi 'ba Vīdī aki'ja ritī ndra, ehe akomba mo dē?

¹³ Mayada zi ye hala Eliya ayi ku nzō, ehe vīdī o'dōnni mo kaa zē ombannī, kaa mati Buku iya kō'du ga kō'du mo."

Yēsu aко'jo wisi kora dakyikyi aba
(Mt. 17:4-21; Lk. 9:37-43a)

¹⁴ Mati zē adrōko rē nnī kōsō vo lō'bō ētī, ongōnni vīdī kayo kpo ta rē nī ehe vo komoyandi 'ba vo kō'du kī'diye, ēdinni me'do zē ētī.

¹⁵ Mati vīdī ne'e ongōnni Yēsu, zē rakaga kyedre aba, ahonnī zi mo ehe amētēnni mo.

¹⁶ Yēsu aко'jo ha vo lītu 'bēnī iya henye, "A'di ra ēdī me'do'e zē ētī ga kō'du mo?"

¹⁷ Kora maako mī kutē vīdī kayo ne'e aya'ba da me'do henye, "Vo komoyandi, mika wisi ama zi yī, ga kō'du mo ēdī dakyikyi aba mī nī, o'bō dē zi me'do."

¹⁸ Ēzē dakyikyi ne ēnyi ku mo ko'do, umē mo akanjo, amo aba hē nī, hē nī konyo aba, atēdī seserese. Mako'jo ha vo lō'bō 'bēyīye zi dakyikyi ne kore mo yaga, mora zē ɔ'bōnni dē."

¹⁹ Yēsu iya zi zē henye, "E vīdī oma'e dē. Hala mā kalima 'diri ētī? Hala matēdī 'diri nduwē na mīkuku? Ika wisi ne zi ma."

²⁰ Ikanji mo zi Yēsu. Kandi mati dakyikyi ne ongo Yēsu, umē wisi ne tese aba, here mo alō'bō akanjo, alulu gbō amo aba hē nī.

²¹ Yēsu aко'jo ha 'bu mo iya henye, "Mo ēdī here ne, ndala aba?" Mo aya'ba iya henye, "Kyere mo gba na wisi tisi.

²² Da kyo dakyikyi ne édii yonzo zi mo kofo, mo kumé aba mii wa'do ehe mi wi. Asosu kö'du ga kö'du ze, akonyi ze, ézé akato'bo."

²³ Yésu alézé iya henye, "Iya 'Ézé m'o'b'o'e,' Wa biya akyigo dë zi vidi mati édii koma aba."

²⁴ Here kandi 'bu mo ényi udu riyyé, "Mëdii koma aba, mora anza dë kyo. Akonyi ma zi tedi mo aba kyo."

²⁵ Here Yésu ayalo vidi kayo ne'e édinni ku tayi kara rë nii, here mo i'di kö'du zi dakyikyi ne. Mo iya henye, "Dakyikyi mati mbili küsi ehe ha ngulu aba, mii'di kö'du zi yi tasi yaga ta ra wisi ne, ehe ödu dekpe mii mo löhu."

²⁶ Here dakyikyi ne udu, umé wisi ne tese aba na kyigo, asi gbo yaga. Wisi ne ongo bi kaa yoku vidi, vidi biya na kólö kólö iyanní henye, "Mo oli ku."

²⁷ Yésu oba wisi ne kala nii aba, akonyi mo zi tennyi, mo oró gbo riyyé.

²⁸ Tapëti Yésu mati ödu loko, vo lõ'bö 'bomo'e ako'jonní hoo mo mati zë na ga rë nní, "Kö'du a'di dö'bö dë dakyikyi kore go mo yaga?"

²⁹ Yésu aya'ba da me'do iya henye, "Nje mötu ra ato'bö kyiné nenye kore mo yaga, waako o'bö dë."

Yésu ame'do kö'du koli 'bënii löhu

(Mt. 17:22-23; Lk. 9:43b-45)

³⁰ Here Yésu vo lõ'bö 'bënii étii ilanní bi nani i'bënni nduwé kpuru témii Galilayá. Yésu ombla dë zi vidi kólö maako zi yolo nédii kila,

³¹ ga kö'du mo édi vo lõ'bö 'bënii ye yandi mo. Mo iya henye, "Wisi a Vidi aki'di zi vidi maako'e, zë akofonní mo. Ko'do da wota aba yaa, mo akaliro na didi."

³² Mora zë aycloñni mii kö'du yandi ne dë, zë na tere ta bi hoo mo ko'jo.

Ëyí ra 'bënii na kyedre?

(Mt. 18:1-5; Lk. 9:46-48)

³³ Here zë ayinní Kaparanamo. Tapëti ti'bë 'bëzë loko, Yésu ako'jo ha vo litu 'bënyiye, "Édiye ame'do da ga gëri ne ga kö'du a'di?"

³⁴ Mora zë aya'banni da me'do dë zi mo, ga kö'du da ga gëri ne zë édinni ame'do na ga rë nní, ëyí ra 'bënii kyedre.

³⁵ Yésu alima akanjo, ako'jo vo litu 'butë dëmoriyö ne'e, iya zi zë henye, "Mo mati ombla zi tedi dagba, maya'ba rë nii huléhu ta da vidi biya, mo mëdi na vo litu zi vidi biya."

³⁶ Here mo irí wisi kora i'di mo atoro da komo zë. Mo i'di kala nii kpo ta ró mo, iya zi zë henye,

³⁷ "Vidi mati irí wisi ma kólö témii gisisi nenye'e kalakyedre aba mii ru ma, mo irí ma kalakyedre aba. Vidi mati irí ma kalakyedre aba, irí dë nje ma kalakyedre aba, mora mo mati utu ma ne kpa."

Vidi mati kö'du ko'do 'bomo anza dë

Na kyényë zi ze, mo 'beze

(Lk. 9:49-50)

³⁸ Here Yowani iya zi mo henye, "Vo komoyandi, dongó kora maako édii dakyikyi kore mo ru yi aba, dayada ze zi mo zi kila, ga kö'du mo anza dë mii gboko 'beze."

³⁹ Yésu ayada zi zë henye, "Ayónzo'e mo doro dë, ga kö'du vidi kólö maako mati édii kö'du koro ko'do mii ru ma, akato'bö dë kandi tapëti mo kö'du kyenyé kiya ru ma aba."

⁴⁰ Ga kö'du vidi mati kö'du ko'do 'bomo anza dë na kyenyé zi ze, mo 'beze.

41 Miya zi ye tīnyö henye, vīdī maako mati i'dī wini zi ye kuwē ga kō'du'e 'bama, aki'ja biriti rē nī."

Kō'du kyēnyē yōnzo
(Mt. 18:6-9; Lk. 17:1-12)

42 "Ézé vīdī ma o'do kō'du zi wisi tisi ma kōlō nenye'e zi kō'du kyēnyē ko'do mati oma mī ma, atēdi na laka zi vīdī nani zi fēdi yītō kyedre kida aba kpo ta gu nī ehe ku'du mo mī ranga.

43-44 Here ézé kala yi o'do yi zi kō'du kyēnyē ko'do, ikye yaga. Édī na laka zi yi lima kazi kala, ta da kala sesi mo 'dō riyō tī'bē mo aba mī gehena mati inde rē nī dē.

45-46 Ézé ndī yi o'do yi zi kō'du kyēnyē ko'do, ikye yaga. Édī na laka zi yi lima kazi ndī, ta da ndī sesi mo 'dō riyō tī'bē mo aba mī gehena mati inde rē nī dē.

47 Ézé komo yi o'do yi zi kō'du kyēnyē ko'do, oba yaga. Édī na laka zi yi tödu Damōku 'ba Wīrī komo kōlō aba, ta da komo sesi mo 'dō riyō tī'bē mo aba mī gehena,

48 mati 'kuru oli dē, ehe wa'do inde rē nī dē.' "

49 "Vīdī na kōlō kōlō akakō'jō wa'do aba kaa wakumu édī ako'jō yō'do aba.

50 Yō'do édī laka, mora ézé ayaña yōkō nī ku, hala atō'bo ko'do zi yōkō lōhu? Édīye yō'do 'ba aboka aba mī kutē'e, ehe alima'e mī rakyēyī oka ma kōlō maako aba."

10

Yēsu ayandi kō'du 'ba mbara yēyī
(Mt. 19:1-12; Lk. 16.18)

1 Here Yēsu ila bi nani, ényi i'bē mī dakarō 'ba Yudiya, ehe umu da ranga 'ba Yeredene. Vīdī ayinnī na kayo zi mo lōhu, mo ayandi zē kaa mati mo édī 'duwi ako'do.

2 Here kya 'ba Farasiye ayinnī zi mo, ayōnzōnnī zi mo kuyi. Zē ako'jonnī ho mo iyannī henye, "Ayada te zi ze, kō'du ki'dī 'beze akila vīdī zi mbara 'bēnī yēyī?"

3 Yēsu aya'ba dō mo tēmī kō'du ko'jo iya henye, "Kō'du ki'dī a'di ra Mosa i'dī zi ye?"

4 Da kō'du ya'ba 'bēzē édī henye, "Mosa i'dī dangölö zi vīdī waraga 'ba rayēyī yōru, ehe kore mbara 'bēnī 'de."

5 Yēsu iya zi zē henye, "Mosa ayōru kō'du ki'dī ne here zi ye, ga kō'du de 'e na kyigō zi yandi.

6 Mora biyeto aba, mī kadra nani mati bi o'do rē nī, Wīrī i'dī kora mbara aba.

7 Mora ga kō'du nenye, kora akila 'bu nī ma nī, aba akadrōko rē nnī mbara 'bēnī aba,

8 ehe zē riyō ne, ata'bannī na wa kōlō.

9 Inye'e dē wa mati Wīrī adrōko ku bi kōlō ne."

10 Mati zē a'bannī lōhu hulēhu loko, vo lō'bō'e ako'jonnī ha Yēsu ga kō'du ne.

11 Here mo iya zi zē henye, "Kora mati ayēyī mbara 'bēnī ehe oze mbara vere, mo o'do ndoro ta da mbara 'bēnī.

12 Mī ga gēri kōlō ne, mbara mati ayēyī kora 'bēnī, ehe oze kora vere, ne o'do ndoro."

*Yēsu i'dī ya'da zi gisisiye
(Mt. 19:13-15; Lk. 18:15-17)*

13 Here kya vidi maako'e ikanni gisisiye zi Yēsu, ga kö'du zi mo kala nii ki'di dë zë, mora vo lö'bö'e amonni vidi ne etti.

14 Mati Yēsu ayolo kö'du nenye, mo na kamo ehe iya zi vo lö'bö 'bëniye henye, "Ila'e gisisiye 'bayinni zi ma, ayata'e zë dë, ga kö'du damöku 'ba Wiri ne edü kö'du zë kaa ma nenye'e."

15 Miya zi ye henye, mo mati irü damöku 'ba Wiri dë kaa wisi tisi, ödu dë mi mo."

16 Here mo irü gisisiye hu förö nii, i'di kala nii dë zë, ehe i'di ya'da zi zë.

*Kora vo wakayo
(Mt. 19:16-30; Lk. 18:18-30)*

17 Mora kaa Yēsu ayeto ku da géri 'bëni löhü, kora maako aho alödrö da komo mo, ako'jo ho mo iya henye, "Vo komoyandi laka, mako'do a'di zi ma didi ma njburu ki'ja?"

18 Yēsu ako'jo ho mo iya henye, "Kö'du a'di ako'jo ma na laka? Vidi maako anza na laka, nje kölö Wiri."

19 Ayolo kö'du ki'di ne'e ku. Ofo vidi dë, o'do ndoro dë, alogo dë, asusu vidi maako dë na ndondö, o'ba vidi dë, ɔwɔ 'bu yi ma yi aba."

20 Kora ne iya henye, "Vo komoyandi, kyere ma gba na obi, mowö kö'du ki'di ne biya."

21 Here Yēsu ongo bi mbiyi dö mo lovo aba, iya henye, "O'do wa kölö dë gba. İ'bë, ogo wa mati edü mo aba ne biya, i'di kohi mo zi vo leriye, atëdi wa aba kyo komoriyë, ayi alö'bö ga ndü ma."

22 Mati kora ne owo kö'du ne, biköndu apere rë nii ta komo mo, ehe i'bë 'de na rasösü, ga kö'du mo na vo wakayo.

23 Yēsu ongo bi kpo da vo lö'bö 'bëniye, iya zi zë henye, "Atëdi na kyigo zi vidi 'ba wakayo aba zi tödu mi damöku 'ba Wiri."

24 Mora here, vo lö'bö'e na rakaga mi me'do ne. Mora Yēsu i'bë nduwë kiya mo aba henye, "Gisi ama'e, edü na kyigo zi tödu damöku 'ba Wiri."

25 Atëdi na kyigo ndra zi vidi 'ba wakayo aba zi tödu mi damöku 'ba Wiri, ta da jemele zi ti'bë kpuru ta komo wogo 'ba ibira."

26 Mora here ne, vo lö'bö'e rakaga aba ndra, ako'jonn'i oka maako, "Mora here ne, eyi ra ato'bö yomö?"

27 Yēsu ongo bi mbiyi dë zë, aya'ba dö mo henye, "Nenyne wa mati vidi o'bö dë ko'do mo, mora anza dë na kyigo zi Wiri. Wiri ato'bö wasisi ko'do mo biya."

28 Here Petero ame'do riyë, "Ongo te, dila wasisi ku biya, da'ba dalö'bö ku gë yi."

29 Yēsu alëzë oo, iya zi zë henye, "Mayada zi ye henye, vidi maako mo ila linjö, mandere öndü'e, mandere èmiye, mandere ma'e, mandere 'bu'e, mandere gisisiye mandere yaka'e, ga kö'du ma, ehe ga kö'du yöyö laka,

30 mo aki'ja ndra mi ko'do ma ndenye ne. Mo aki'ja loko lami da kyo, öndü'e, èmiye, ma'e, gisisiye, yaka'e, ehe riti kpa. Mi ko'do mati atayi ne, mo aki'ja didi njburu.

31 Mora vidi kyo mati dagba ne, atëdinni hulëhu, ehe vidi kyo mati hulëhu ne, atëdinni dagba."

*Yēsu ame'do kö'du koli 'bëni
(Mt. 20:17-19; Lk. 18:31-34)*

32 Yēsu vo lö'bö 'bëni etti, yaanya aba edünni ku da ga géri mati i'bë le mi耶路撒冷。Yēsu edü ati'bë dagba komo vo lö'bö'e. Zë ndö na rakaga.

Vidî mati alô'bö 'bënnî hulëhu ne, na tere. Da kölö löhu Yësu oba vo lïtu 'butë dòmorïyô ne'e dakapa, ame'do kö'du wa mati aks'o'do rë nî zi nî. Mo iya zi zë henye,

³³ "Owo'e te, dëdî ti'bë'e le mî Yerusalem, ani Wisi a Vidî aks'o'di zi kyedre 'ba vo karasa'e ehe vo komoyandi 'ba kö'du kî'diye. Zë akombannî da kö'du zi mo kofo, aks'o'di mo zi vo leze'e,

³⁴ mati aks'o'donni wari rö mo, ko'binnî oro rö mo, aku'bönnî hu mo, ehe akofonni mo. Mora ko'do da wota aba, mo atënyi na dëdî."

*Kö'du 'ba Yemisi nnü Yowani aba
(Mt. 20:20-28)*

³⁵ Here Yemisi nnü Yowani aba zë gisi 'ba Zebedeyo, iyanni zi Yësu, iyanni henye, "Vo komoyandi, waako ëdî ani domba zi yi ko'do mo zi ze."

³⁶ Yësu aks'o'jo hë zë iyanni henye, "A'di ra here?"

³⁷ Zë aya'bannî da me'do iya henye, "Ëzë alima ku da kyitî 'ba bikanyi kyedre 'ba damöku 'beyi, domba yi zi kila ze lima yi aba, ma kölö da kala yi ma türî, ehe ma kölö da kala yi ma gali."

³⁸ Yësu iya zi zë henye, "Ayolo'e dë, a'di ra ëdiye kö'du ko'jo go mo. Akato'bç'e köfö 'ba riti mati makuwë ne? Akato'bç'e bapatisi témî géri mati abapatisi ma?"

³⁹ Aya'bannî da me'do henye, "Dakato'bç." Yësu iya zi zë henye, "Akuwë'e köfö mati makuwë, ehe akabapatisiye témî géri mati abapatisi ma.

⁴⁰ Mora mo'bç dë zi vidi maako kinzi, éyi ra akalima da kala ma ma türî, ehe da kala ma ma gali. Wirî ra aks'o'di bi nenye'e zi zë mati mo aks'o'go kö'du zë."

⁴¹ Mati kya 'ba vo lïtu'e 'butë owonnî kö'du ne, zë na kamo kazi Yemisi Yowani aba.

⁴² Here Yësu aks'o'jo zë biya zi nî ga bi kölö, iya zi zë henye, "Ayolo'e ku here, yere 'ba vo leze'e ëdinnî yere kyig'e kalakonda aba.

⁴³ Nenye anza dë géri mati ëdî mî kutë'e. Ëzë vidi ma kölö témîye omaba zi nî tëdî na kyedre, mo mëdî na vo kalima zi oka'e,

⁴⁴ ehe vidi ma kölö témîye omaba zi nî tëdî dagba, mo mëdî na vo kalima zi oka'e biya.

⁴⁵ Here Wisi 'ba Vidî ayi dë zi vidiye lœ ko'do zi mo, mo ra ayi zi ko'do, ehe zi dëdî nî kî'di zi vidi kayo yomo."

*Yësu aks'o'go vo komoköndu Baratamoya
(Mt. 20:29-34; Lk. 18:35-43)*

⁴⁶ Here zë ayinnî mî Yerikö. Mati Yësu ila gawo vo lö'bö 'bëniye ëtî ehe vidi kayo ëtî, vo komoköndu ru mo Baratamoya, Wisi 'ba Tomasi, ëdî alima da kapa géri.

⁴⁷ Mati mo owo henye Yësu 'ba Nazereta ra, mo ayeto hë nî gbögöbö, "Yësu Wisi 'ba Dawidi akonyi ma."

⁴⁸ Vidi kayo ne'e ényinny mo aba na kamo, iyanni zi mo zi lima ti. Mora mo agbögöbö hë nî gbo ndra riyë, "Wisi 'ba Dawidi akonyi ma."

⁴⁹ Here Yësu oro, iya henye, "Ako'jo mo." Here zë aks'o'jonnî kora vo komoköndu ne gbo. Zë iyanni henye, "Ëdî rakyenyi aba, ényi riyë, mo ëdî yi ko'jo."

⁵⁰ Mo umë bongo 'bëni 'de, öfu riyë, ayi zi Yësu.

⁵¹ Yësu aks'o'jo ho mo, "A'di ra omaba zi ma zi ko'do zi yi?" Kora vo komoköndu ne, aya'ba da me'do henye, "Vo komoyandi, momba zi bi kongö löhu."

⁵² Yēsu iya zi mo, “I'bē, kō'du koma 'bēyī ako'jō yī ku.” Kandi mo o'bō zi bi kongo, alō'bō gbo ga Yēsu da gēri.

11

Yēsu ödu mī Yerusalemā

(Mt. 21:1-11; Lk. 19:28-40; Yo. 12:12-19)

¹ Mati zē èdinnī ku tokō Yerusalemā, kara ra gawo 'ba Betehege ehe Beteniya, zē ayinñi da Döku 'ba Olivo. Yēsu utu vo lō'bō 'bēniye riyō dagba kō'du zi wa maako ko'do.

² Yēsu iya zi vo lō'bō'e henye, “I'bē'e zi daliñō mati èdī dagba komo'e. Èzé kandi okō'e ku ani, aki'ja'e wisi makakya na kida aho dē gba dō mo, inga'e, ika'e kinye.

³ Èzé vidi maako ako'jo he'e kō'du a'di èdiye mokakya ne koba go mo, ayada'e zi mo Yere ra omiba, mo akaya'ba hulēhu kandi.”

⁴ Here zē i'benni, i'janni wisi makakya yaga da ga gēri, na kida kara ha loko. Mati zē èdinnī akinga,

⁵ kya 'ba vidi mati èdinnī atorō dakapa ne, ako'jonnī hē zē henye, “Èdiye a'di ko'do here? Kō'du a'di èdiye makakya ne kinga go mo?”

⁶ Here zē aya'bannī da me'do kaa mati Yēsu ayada zi zē, here vidi ne'e ilannī zē gbo ati'bē.

⁷ Zē ikannī makakya ne zi Yēsu, umënni bongō 'benni da ngötü ne, Yēsu ékyi gbo dō mo.

⁸ Vidi kayo o'bannī bongō 'benni da ga gēri, mora agamo'e ikye 'benni mbila kaga mati mī yaka ne, o'bannī da ga gēri.

⁹ Here vidi mati èdinnī dagba ne, ehe vidi mati alō'bō 'benni hulēhu ne, ayeto hē nnī gbōgbō,

“Wayeto zi Wiri,”

Wiri mī'di ya'da zi mo mati ayi mī ru 'ba Yere.

¹⁰ Wiri mī'di ya'da zi damoku 'ba Yere Dawidi 'bu ze, mati èdī atayi ne.

Wayeto zi Wiri.”

¹¹ Mati Yēsu ödu mī Yerusalemā, i'bē mī yēkēlu, ongo bi kpo ta da wasisi ne, mo i'bē vo lītu ma 'butē dōmoriyō ne étī mī Beteniya kō'du kadra anza dekpe.

Yēsu asenē kaga kyelu

(Mt. 21:18-19)

¹² Mi ko'do ma ta go mo zē èdinnī ata'ba hulēhu tēmī Beteniya, Yēsu na o'bo.

¹³ Mo ongo kaga kyelu ta bi kowō ayofu dō mo mbili yeyü aba. Here mo i'bē akongo kōdo na katō'bō ki'ja kōlo dō mo. Mora mati mo ayi zi mo ani, mo i'ja nje mbili yeyü, ga kō'du anza kadra ma laka 'ba kyelu zi tövu.

¹⁴ Yēsu iya zi kaga kyelu ne henye, “Vidi kōlō maako onyo kōlo dekpe kazi yi löhu.”

Yēsu i'bē mī yēkēlu

(Mt. 21:12-17; Lk. 9:45-48; Yo. 2:13-22)

¹⁵ Mati ɔkɔnnī mī Yerusalemā, Yēsu i'bē ödu mī yēkēlu, ayeto vidi mati èdinnī wakogo ne kore mo biya yaga. Mo adu'du tarabiza 'ba vidi mati èdinnī kōhi kutrē, ehe gba'da 'ba vidi mati èdinnī atu'bu kogo ne kanjo.

¹⁶ Mo omiba dē zi vidi kōlō maako kumbē wa maako kpuru tasi mo aba yaga tēmī yēkēlu.

¹⁷ Here mo ayandi vidiye iya henye, “Edi na yoru Wiri iya henye, ‘Yekelu bama ne akako’jo loko ‘ba motu zi tu’d’e biya,’ mora ofe ku na bi ‘ba rakoho ‘ba vo logo’e.”

¹⁸ Kyedre ‘ba vo karasa, ehe vo komoyandi ‘ba kodus kidiye ownoni kodus da ne here, ayetonnü géri maako koma zi Yesu kofo. Ze na tere kazi mo, ga kodus vidi kayo ne’e biya na rakaga temi kodus yandi ‘bomo.

¹⁹ Mati hutaga oko, Yesu vo litu ‘beni eti, ibenni ‘de temi gawo nani.

Kodus yelo ta ra kaga kyelu (Mt. 21:20-22)

²⁰ Mi da mündö vere ‘do nbo, ze edinni atibé ta da géri, ongonni kaga kyelu ne, oli ku ta riye le ngara’dai ni aba akanjo.

²¹ Petero asosu kodus mati odo re ni ne, ehe iya zi Yesu henye, “Ongote, vo komoyandi, kaga kyelu mati asené ne, oli ku.”

²² Yesu aya’ba do mo zi zé iya henye, “Ediye kodus koma aba mi Wiri.

²³ Miya tonyi zi ye henye, mo mati ayada kodus zi lutu nenyi riye ehe re ni kumé mi ranga, do mo anza de jiri jiri, mora oma mi kodus mati mo iya ne, aki’do re ni zi mo.

²⁴ Ga kodus ne mayada zi ye, ezé amotu’e, ehe aki’jo’e kodus wa, oma aki’ja, aki’di wa mati aki’jo kodus go mo.

²⁵⁻²⁶ Ezé oru riye amotu, ila kodus sisi mati irri ra vidi maako, here ‘Bu yi komoriye akila kodus kyenyé mati odo.”

Kodus ko’jo kodus kalakonda ‘ba Yesu (Mt. 21:23-27; Lk. 20:1-8)

²⁷ Ze okonni kpa lóhu mi Yerusalem. Mati Yesu edi alasi mi yekelu, kyedre ‘ba vo karasa’e, vo komoyandi ‘ba vo kodus kidiye, ehe vidi kyedre’e ayinzi zi mo

²⁸ aki’joni ho mo iyanni henye, “Ayada zi ze, kalakonda ‘ba a’di ra edi kodus nenyi’e ko’do mo aba? Eyi ra idi kalakonda ne zi yi?”

²⁹ Yesu aya’ba do mo zi zé iya henye, “Ma kako’jo he’e nje kodus ko’jo kóló aba. Ezé aya’ba’e da kodus ko’jo ne ku, makayada zi ye kalakonda ‘beyi ra medí kodus nenyi’e ko’do mo aba.

³⁰ Ayada’zi ma, kalakonda ‘ba Yowani mati edi vidi bapatisi mo aba ne aya’ta kila, kazi Wiri kodo kazi vidi?”

³¹ Ze ayetonnü he nnü wasa na ga re nnü iyanni henye, “Dakiya ze a’di? Ezé daya’ba’e do mo, diya’ ‘Ayi kazi Wiri,’ mo akiya henye, ‘Kodus a’di oma’e de mi Yowani?’

³² Mora ézi diya ‘Ayi kazi vidi....’” Ze erenni vidiye ga kodus vidi biya na kóló kóló omanni mi Yowani, iyanni mo Nébi ra.

³³ Here da me’do ya’ba ‘béké’ zi Yesu edi henye, “Dayelo dé.” Yesu iya zi zé henye, “Makayada de’zi ye, kalakonda ‘ba a’di ra medí kodus nenyi’e ko’do mo aba.”

12

Mala ‘ba vo loo (Mt. 21:33-46; Lk. 20:9-19)

¹ Here Yesu ame’do zi zé temi mala. “Kora maako edi ani, isi yaka odo resi kpo ta ro mo, aki’jo bi zi nyenyo ku’bó do mo, o’ba loko toro ‘ba zi bi kongo. Mo ila yaka ne zi vo loo ko’do’e, ibé gbo bi yingo.

² Mati kadra ‘ba nyenyo kumu oko ku, mo utu vo kalima ‘beni zi vo loo ko’do ne’e, zi kiri kazi zé mi ‘beni temi yaka.

³ Here vo lōo ne'e irinni vo lītu ne u'bönni mo, utunni mo hulēhu kazi wa maako.

⁴ Here vo kyetti yaka utu vo kalima ma agamo, vo lōo ko'do'e u'bönni mo dō mo, i'dinni komokaya dō mo.

⁵ Vo kyetti yaka utu vo kalima ma agamo, ofonnii mo. Mo utu zē kyō, ehe zē u'bönni maako'e, ofonnii maako'e."

⁶ "Koso mo kōlō mati oso zi kutu, nje gogo wisi 'ba kora ne. Ndundu mo aba biya, mo utu wisi 'benni zi vo lōo'e. Mo iya henye, 'Mayolo ku zē atowonni wisi ama.'

⁷ Mora vo lōo nenye'e iyanni zi oka maako, 'Nenye wisi 'ba vo yaka ra. Ayiye, dofo'e mo, wasisi 'bomo ne'e, atēdi 'beze.'

⁸ Here zē irinni wisi ne, ofonnii mo, u'dunnii yōku mo yaga tēmi yaka."

⁹ Yēsu aко'jo kö'du iya henye, "A'di ra vo kyetti yaka ne aко'do? Mo atayi aкоfo vo lōo ne'e, aki'di yaka ne zi vo lōo maako'e.

¹⁰ Ako'jo'e kö'du yōru nenye ku.

'Yitō mati vo wa ko'ba'e ombannii dē,
opi rē nī ku na ri'di ma laka.

¹¹ Nenye Yere ra o'do,
ēdi na rakaga zi ze.'

¹² Here vo dagba 'ba Yuda'e ayonzonni zi Yēsu kiri, ga kö'du ze ayolonni mo ēdi mala ne yada kö'du 'benni. Mora zē na tere kazi vidi kayo ne'e, here zē ilannii mo i'bē gbo.

Kö'du 'ba 'be'bele kopi

(Mt. 22:15-22; Lk. 20:20-26)

¹³ Yaa, zē utunni kya 'ba Farasi maako'e, kya 'ba Heroda'e zi Yēsu kiri kö'du me'do ho mo.

¹⁴ Zē ayinni zi mo iyanni henye, "Vo komoyandi, dayolo ku yi kora mati ēdi kö'du tīnyō ra yada. Vidi maako o'ba yi dē, ga kö'du ombo da me'do 'beze dē. Mora ēdi kö'du gēri 'ba Wiri ra yandi tīnyō. Ēdi laka zi 'be'bele kopi zi Yere Siza kōdo anza here dē?"

¹⁵ Mora here Yēsu ongo bi kpuru tēmi kö'du yōnzo 'bēzē ne, aya'ba dō mo iya henye, "Kö'du a'di ēdiye re 'e ki'di zi ma kuyi? Ika'e kohi ḥibiriri ne mongo te."

¹⁶ Zē ikanni zi mo kōlō, mo aко'jo hē zē iya henye, "Komo ḫyi ra ru mo aba nenye?" Zē aya'banni, iyanni henye, 'ba Yere Siza ra.

¹⁷ Here Yēsu iya henye, "Laka i'diye zi Yere Siza wa mati 'ba Yere Siza, ehe i'diye zi Wiri wa mati 'ba Wiri." Zē na rakaga kazi Yēsu.

Kö'du 'ba tēnyi tēmi koli

(Mt. 22:23-33; Lk. 20:27-40)

¹⁸ Here kya Sadeke maako'e mati ēdinni akiya vidi ḫenyi dē tēmi koli ne, ayinni zi Yēsu iyanni henye,

¹⁹ "Vo komoyandi, Mosa ayörü kö'du ki'di ne zi ze, iya henye, 'Ēzē kora mati mbara aba oli ila mbara ne kazi wisi, öndu 'ba kora ne moze mbara lu'bē ne ga kö'du zi zē gisisi ko'jo mi ru 'ba öndu mati oli ne.' "

²⁰ "Here gisi öndu'e ēdinni madəmoriyö. Ma kyedre oze mbara ehe oli 'de kazi wisi ko'jo.

²¹ Mora öndu ma riyö mo oze mbara ne, ehe mo oli kpa 'de kazi wisi ko'jo. Kö'du ne o'do rē nī kpa zi öndu ma wota mo.

²² Mora zo zi koso mo ne'e. Gisi öndu madəmoriyö ne'e biya ozenni mbara ne, ehe olinni kazi gisi ko'jo. Ndundu mo aba mbara ne oli gbo.

²³ Yaanya aba, ëzë vädi mati olinni, ényinni ku na dïdï mï ko'do 'ba tñeyi tñemï koli aba, mo atëdi 'bëni na mbara 'beyi? Zë madomoriyö ne biya ozenni mo."

²⁴ Yësu aya'ba da me'do zi zë iya henye, "Kö'du a'di o'do'e kö'du lïtë ne go mo? Ëdi ga kö'du ayolo'e dë, a'di ra kö'du yörü iya? Kodo ayolo we'e kyigo 'ba Wiri dë?

²⁵ Ga kö'du ëzë vädi mati olinni ne ényinni ku na dïdï, atëdinni kaa malayika'e komoriyë rakoze anza kpe.

²⁶ Yaanya aba ne ga kö'du 'ba yöku zi tñeyi ne, ako'jo'e dë tñemi Buku mati Mosa ayörü kö'du möku lo'bë? Ëdi na yörü ani, Wiri iya zi Mosa henye, 'Ma Wiri 'ba Abarayama, Wiri 'ba Yisika ehe Wiri 'ba Yakoba.'

²⁷ Mo Wiri 'ba dïdï anza dë 'ba koli. Alitë'e kö'du ku!"

Kö'du kï'di ma kyedre ndra

(Mt. 22:34-40; Lk. 10:25-28)

²⁸ Here vo komoyandi 'ba kö'du kï'di ëdï ani, mo owo me'do ne gbo. Mo ongo Yësu i'di da me'do ya'ba laka zi Sadeke'e, here mo ayi zi mo, kö'du ko'jo aba. "Kö'du kï'di má vala ra ëdï na laka ndra, ta dë zë biya?"

²⁹ Yësu aya'ba dö mo iya henye, "Ma kólö ma laka ndra ëdï henye, 'Owo'e kö'du Yiserele, Yere Wiri 'beze nje Yere kólö.

³⁰ Í'di lovo Yere Wiri 'beyi di'di yï aba biya, lawo yï aba biya, dë yï aba biya, ehe biya kyigo 'beyi aba."

³¹ Kö'du kï'di ma riyö ma laka ndra ëdï henye, 'O'do lovo vo halinjö oka kaa mati o'do lovo yï.' Kö'du kï'di aka ndra ta da ma riyö nenye'e anza dë."

³² Vo komoyandi 'ba kö'du kï'di aya'ba dö mo zi Yësu iya henye, "Eme ndö, vo komoyandi. Ëdi tñinyö, kaa mati iya henye Wiri nje kólö, Wiri maako anza du mo.

³³ Vidi mo'do lovo Wiri biya di'di nï aba, dë nï aba biya, ehe biya kyigo 'bëni aba, mo mo'do lovo vo halinjö oka kaa, mati mo o'do lovo nï. Ëdï na laka zi kö'du kï'di riyö nenye'e tòwö mo ta da ngötü kï'di wakumu maako eti zi Wiri."

³⁴ Mati Yësu ayolo hala da kö'du ya'ba 'bëni ëdï na laka, mo iya zi mo, "Anza dë na kowö ta ra damöku 'ba Wiri." Ta ga ma ne, vidi maako i'di rë nï dekpe zi ha Yësu ko'jo.

Kö'du ko'jo ga kö'du 'ba Korisito

(Mt. 24:41-46; Lk. 20:41-44)

³⁵ Mati Yësu ëdï kö'du yandi mï yekëlu, mo ako'jo kö'du iya henye, "Hala vo komoyandi 'ba vo kö'du kï'diye o'bonné akiya henye Korisito atëdi tñemi kozo 'ba Dawidi?

³⁶ Lawo Kólö Laka i'di me'do zi Dawidi kiya henye,
'Yere iya zi Yere ama henye,
Alima kinye da türï ma,
le zi ma vo wehe 'beyiye kï'di burutu yï.'

³⁷ Dawidi na bi dënï ako'jo mo 'Yere.' Hala Korisito akato'bö tëdï na kozo a Dawidi?"

Yësu ayada kö'du kyenyé 'ba vo komoyandi 'ba vo kö'du kï'diye

(Mt. 23:1-36; Lk. 20:45-47)

³⁸ Yësu nduwë kö'du yandi, ehe vidi kayo ëdï mbilinni koze na rakyenyi. Mati mo ayandi zë, mo iya henye, "Andiye re 'e kazi vo komoyandi 'ba vo kö'du kïdï ne'e, o'donné lovo zi lasi kpo mï bongô konda 'benni ne, zë mëte watowö aba mï bi wakogo.

39 Akinzi 'bënni kyiti ma kyedre mati ako'jo mii bi 'ba mötu ne, ehe bi ma laka mii bi 'ba ratoto.

40 I'dinni kö'du ko'do 'bënni ga kö'du mbara lu'bë ne'e, ehe wënni wa 'bëzë logo mo ta linjo. Here, zé o'do rë nnii zi kongô na laka mötu konda ko'do aba."

*Waki'di 'ba mbara lu'bë
(Lk. 21:1-4)*

41 Mati Yësu alima kara ra söndu kohi 'ba yëkëlu, mo édi vídî mati édinni kohi 'bënni kï'di ne kongô mo. Vidi vo wa aba kyo, i'dinni kohi kyo.

42 Mora mbara lu'bë vo leri ayi i'di tarifa riþyö.

43 Mo ako'jo vo lö'bö 'bëniye bi kólö, ehe iya zi zé henye, "Mayada zi ye mbara lu'bë vo leri nenye, i'di waki'di mii söndu ne ndra ta da oka'e biya.

44 Vidi mati zé wa aba kyo, i'dinni nje wa mati zé ombannii dë. Mora mo le na vo leri kaa mati mo édi ne, i'di 'bëni biya wa mati mo édi zi lima ro mo."

13

*Yësu ame'do kö'du 'ba yëkëlu yanya
(Mt. 24:1-2; Lk. 21:1-6)*

1 Mati Yësu édi alasi tëmii yëkëlu, vo lö'bö 'bomo iyanni zi mo henye, Ongo te vo komoyandi, yïtö koro a'di ra here, loko ne aba?

2 Yësu aya'ba da me'do iya henye, Ongo loko kyedre ne'e ku? Yitö ma kólö maako kinye akatso dë ga bi ni, gë zé biya na kólö kólö aku'du akano."

3 Yaa mati Yësu édi alima da Döku 'ba Olivo, kyëti 'ba yëkëlu, mora Petero, Yemisi, Yowani ehe Anderiya ayinii zi mo na bi dë nnii.

4 Zé iyanni zi mo henye, "Ayada zi ze ndala aba nenye ako'do rë ni, ehe ayada zi ze a'di ra aco'do rë ni zi yada henye kadra mo oko ku ga kö'du zi wasisi ne'e biya zi rë nnii ko'do."

5 Yësu iya zi zé henye, "Édiye komo kï'di aba, ehe ila'e vídî kólö maako dë zi ye ko'ba.

6 Vidi kayo aki'di rë nnii me'do ga kö'du ma, akatayi akiyanni henye, ma mo, ehe zé aco'banni vídî kayo.

7 Mora here, anza'e dë na riti ézë owo'e kporo wehe kara da kapa ehe kö'du yøyö 'ba wehe na kowö. Kö'du nere'e aco'do rë nnii, mora anza dë zi kiya henye, ndundu 'ba dakanjo ra oko ku.

8 Dakanjo aco'do wehe oka ma kólö aba, damöku akalépi da oka maako. Kinzikinzi atëdii ta bi ne biya ehe madöyi atëdii. Wa ne'e atëdinni kaa dagba tco 'ba wisi ko'jo.

9 'E na bi de 'e, édiye komo kï'di aba. Akiriye, ehe aku'bö'e bi 'ba vurë. Aku'bö'e mii bi 'ba mötu, atoro'e komo vo dalinjo'e, ehe yere'e ga kö'du ma, zi yada kö'du yøyö laka ne zi zé.

10 Mora dagba kazi ndundu mo tokö, kö'du yøyö laka ma yëti zi vídî biya.

11 Ézë iriye, ika bi 'ba vurë, asosu'e dë ga kö'du mati akiya'e. Ézë kadra mo oko ku, iya'e mati i'di zi ye. Ga kö'du me'do mati akame'do'e ne, atanza 'be, atayinni kazi Lawo Kólö Laka.

12 Öndu'e atenyinii akpa da öndu nniiye, ehe aki'dinni zé zi kofo. 'Bu'e atenyinii akpa da gisisi 'bëniye, ehe aki'dinni zé zi kofo. Gisisi aco'donnii wehe akpa 'bu nnii aba, ehe akomannii géri zi 'bu nnii, ma nnii etii kofo.

13 Vidi biya na kólö kólö akoyinniye ga kö'du ma. Mora vídî mati édi mii kuku aba, íe mii ndundu mo akayomö.

Tuku kyényë
(Mt. 24:15-28; Lk. 21:20-24)

14 "Akongo'e tuku kyedre atɔrɔ bi mati mo anza dë zi tedi zi mo (kö'du zi vo ko'jo mo, ayɔlɔ na laka mĩ kö'du neny'e a'di). Mora zé mati mĩ Yudiya, atahonni 'de da lutu'e.

15 Vidi mati edii da loko 'bën'i asi dekpe akaŋo zi wa maako koba mo nii aba.

16 Vidi mati edii yaka i'bë dekpe huléhu, liŋɔ kö'du bongo 'bën'i.

17 Atedi na kyényë mĩ kadra naniye, zi mbara mati ɔmɔnni, ehe zi ma'e mati edinni gisi luru aba.

18 Amötü zi Wiri kazi kö'du nani o'do rë nii mĩ toni.

19 Ga kö'du kyényë 'ba mĩ ko'do naniye, atedi kowɔ na kyényë ta da mo biya gba damöku ayɔlɔ dë biyeto aba, mati Wiri i'di damöku le mĩ kadra ma yaanya aba. Mora ani kö'du ako atanza dekpe kaa ma ne huléhu.

20 Mora Yere aya'ba ra watiti mĩ ko'do naniye, ézë mo o'do dë here, ro vidi ako ɔmo dë. Ga kö'du vidi kinzi 'bomo'e, here mo aya'ba ra watiti 'ba ko'do naniye.

21 Mora here ézë vidi kólö maako iya zi yi, Ongɔ te kinye Korisito edii ne, mandere ongɔ te nani mo edii, oma dë mĩ mo.

22 Ga kö'du Korisito vo ndɔndo, ehe nēbi vo ndɔndo'e akalagannii, zé ako'donnii kö'du koro, ehe kö'du rakaga zi vidi ko'ba. Zé ako'donnii kö'du ne zi vidi 'ba Wiri mati mo inzi.

23 Édiye na komokandi. Mayada ga kö'du ne ku biya zi ye gba kazi kadra mo tɔko."

Tayi 'ba Wisi a Vidi
(Mt. 24:28-31; Lk. 21:25-28)

24 "Mi ko'do tapeti kadra 'ba riti nani, kadra akuyi rë nii na köndu, yehwe ayanji bi dekpe,

25 kyëlu akalépinni ta komoriyë, ehe kyigo mĩ ga bi ne'e akore zé ta bi 'bëzé.

26 Mora here, wisi a vidi akalaya ta bi tayi témii fɔli kyigo bikanyi kyedre aba.

27 Mo akutu malayika'e yaga zi bi sowɔ 'ba bi golo'bo 'ba dakanjo ne zi vidi kinzi 'ba Wiri totɔ mo ta ndundu 'ba damöku le kapa ma kyamo.

28 Kaga 'ba kyëlu ma yandi kö'du yɔlɔ zi ze. Ézë ngora 'ba kaga kyëlu ne ayi ku na luwë, ehe na 'bɔlɔ, ehe yëyu na kyiyi ne ayeto tövü, akayɔlɔ henye omo ku kara.

29 Témii gérí kólö ne, ézë ongɔ'e kö'du ne'e edii rë nnii ko'do, akayɔlɔ'e henye, kadra mo ku kara nzɔ zi rë nii yeto.

30 Asosu'e henye, kö'du neny'e biya ako'do rë nnii dagba kazi vidi mati edinni na didi yaanya aba ne koli biya.

31 Komoriyë dakanjo aba akalagannii 'de, mora me'do 'bama alaga dë."

Vidi kólö maako ayɔlɔ ko'do mo mandere kadra mo dë
(Mt. 24:36-44)

32 "Here vidi kólö maako ayɔlɔ dë ndala aba ko'do mo mandere kadra mo akatɔko, le malayika 'ba komoriyë'e mandere wisi, nje 'bu ra akayɔlɔ.

33 Édiye komo ki'di tandi aba ga kö'du ayɔlɔ'e dë, ndala aba kadra ne atɔko.

34 Akatedi kaa vidi maako ényi ati'bë bi yingo, kowɔ ta ra liŋɔ 'bën'i, ehe ila vo lɔɔ 'bën'iye ra na vo ga liŋɔ kongo. Tapeti mo i'di zi zé lɔɔ 'ba vidi ma kólö zi ko'do mo, mora tapeti mo ayada kö'du zi vo ha loko kongo, zi tedi nduwë kongo mo.

³⁵ Édiye komokandi aba ga kö'du ayol'e dë ndala aba vo kyeti linjø ne atoko. Mandere atëdi hutaga aba, mandere mï kutë yondö gba kono bi aba mandere bi loso 'ba kadra aba.

³⁶ Èzë mo ayi truku'du, mi'ja'e dë ako'do.

³⁷ Kö'du mati miya zi yi'ne, miya zi ye biya, édiye komo ki'dii aba."

14

Kyedre 'ba Yuda'e o'donni yere zi Yësu kofo

(Mt. 26:1-5; Lk. 22:1-2; Yn. 11:45-53)

¹ Here kadra 'ba kyérë karama 'ba laga 'ba koli ndenyé ila ko'do mo ku nje da riyö. Kyérë 'ba mangolo'bö konyo kazi langa go mo. Here kyedre 'ba vo kárasha, ehe vo komoyandi 'ba vo kö'du ki'diye, édinni gérë koma zi Yësu kürü na liwo zi kofo mo.

² Zé iyanní henye, "Do'do'e dë mï ko'do 'ba kyérë kazi vidi ényinni na koma wehe aba."

Apisi yënni ra Yësu mï Beteniya

(Mt. 26:6-13; Yn. 12:1-8)

³ Mati Yësu édi mï Beteniya linjø 'ba Simona, vo mönyu ne, wakonyo, mbara maako ayi ödu loko maranji 'ba yënni kézi ngutru aba kyö mï mo, kogo mo kohi kyedre aba. Mo ihiya maranji 'ba yënni kézi ngutru ne, ehe ope da Yësu.

⁴ Kya 'ba vidi mati édinni ani ne, na kamo, ehe iyanní zi oka ma kölö maako henye, "Kö'du a'di 'benni zi tedi yënni kézi ngutru ne yanja go mo?

⁵ Atö'bö kogo mo ndra ta da lamiwota tarifa, ehe kohi mo zi ki'dii zi vo leriye." Here alimanní gbo di'di mbara ne kile mo.

⁶ Mora Yësu iya zi zë henye, "Ila'e mo kutu ni'aba. Kö'du a'di édiye mï mo kile? Mo o'do kö'du laka teme ne, ga kö'du ma.

⁷ Atëdiye 'duwi vidi vo leri eti, ehe ta ga kadra biya ombo zi ye zë konyi. Mora 'duwi atanza'e dë ma aba.

⁸ Mo o'do wa mati mo akatö'bö. Mo ope yënni kézi ngutru ne ra ma zi kö'jo ma dagba ta komo kadra kö'du zi kusu mo."

⁹ Yaanya aba ne miya zi ye tñyö, bi mati biya ayetü Bayibolo zi mo mï damöku ne, wa mati mo o'do ne, akayada mï kö'du sösu kö'du mo.

Yudası Isikirito ombo da kö'du zi Yësu kogo

(Mt. 26:14-16; Lk. 22:3-6)

¹⁰ Here Yudası Sikereto mo kölö témii vo litu 'butë dömoriyö ne, i'bë zi kyedre 'ba vo sikereta, ga kö'du zi Yësu susu mo zi zë.

¹¹ Zë na rakyenyi ga kö'du mati mo ombo zi kiya kowo, ehe i'dinni da kö'du zi kohi ki'dii mo zi mo. Here Yudası Isikirito ayeto gérë ma laka koma mo zi Yësu ki'dii mo zi zë.

¹² Mï ko'do dagba 'ba kyérë 'ba mangolo'bö konyo kazi langa, ko'do mati tímële 'ba zi konyo ofo ku, Yësu vo lö'bö'e ako'jonnü hō mo, ombo zi ze ti'bë ze zi wakonyo 'ba kyérë ne kö'jo nzö zi bi yi.

¹³ Here Yësu utu riyö témii zë kö'du kise nenye aba, "I'bë'e mï gawo akandösi de 'e kora maako édi tele wini aba dë ni. Alö'bö'e go mo

¹⁴ mï linjø mati mo ödu ne, mora iya'e zi vo kyeti linjø ne, henye, vo komoyandi iya henye, 'Loko ma vala ra vo lö'bö 'bama'e, mora ma zi ze wakonyo 'ba kyérë 'ba karama 'ba laga 'ba koli ne, konyo mo 'domo?"

¹⁵ Mora mo akayada zi ye loko töro kyedre, loko ne édi ku nzö zi bi ye ako'jo'e wakonyo zi 'beze ani."

16 Vo lö'bö ényi i'bënni mii gawo, ehe ijannii kö'du ne te kaa mati Yësu iya zi zë ne, ehe ako'jönni wakonyo 'ba kyérë 'ba karama 'ba laga 'ba koli gbo.

17 Hutaga aba, Yësu ayinni vo litu 'bëni eti.

18 Mati édinni wakonyo da tarabiza, Yësu iya zi zë henye, "Mayada zi ye, vidi ma kólö témeye akasusu ma, mati édi wakonyo ma aba ne."

19 Vo litu'e na rasösü ehe ayetonnii ho mo ko'jo na kólö kólö, "Ma tünö manza kö'du aba ré yi."

20 Yësu aya'ba da me'do zi zë iya henye, "Atëdi vidi kólö témey 'butë dömoriyö mati usu mangolo'bö 'bëni ma aba mii gbenje ne."

21 Wisi a vidi akoli kaa mati Biyibolo iya, ako'do rëni here. Mora atëdi na kyénye zi vidi mati asusu mo ne. Atëdi na laka zi vidi ne ézë gba o'jo mo dé."

Wakonyo 'ba Yere

(Mt. 26:26-30; Lk. 22:14-20; 1 Kor. 11:23-25)

22 Mati zë édinni wakonyo, Yësu oba nzoyi mangolo'bö ehe o'do mötu 'ba öwö'di, owe mii mo, i'di zi vo lö'bö 'bëniye. Mo iya zi zë henye, "Oba nenyne ida ra ma ra."

23 Here mo oba köfö, o'do mötu 'ba öwö'di zi Wiri, i'di zi zë, zë uwënni biya témey mo.

24 Yësu iya zi zë henye, "Nenyne yama ma mati alikö yaga ga kö'du vidi kayo, yama ma mati lómu 'ba Wiri oró ku do mo ne."

25 Mayada zi ye muwë a'ji nenyne dekpe lóhu le mii ko'do mati makuwë a'ji ma kyiyi mii damöku 'ba Wiri."

26 Mora zë aya'binni ngala ehe i'bënni yaga da Döku 'ba Olivo.

Yësu iya kö'du ha kiga 'ba Petero

(Mt. 26:31-35; Lk. 22:31-34; Yn. 13:36-38)

27 Yësu iya zi zë henye, "E biya atahoe, akila'e ma kaa mati Biyibolo iya, Wiri aksoko vo tímélë yako, mora tímélë akapere rë nnii biya.

28 Mora tapëti mo ézë mënyi ku na diidì, ma katibë mii Galilaya dagba komo'e."

29 Petero ényi aya'ba da me'do henye, "Mila yi dë, ézë koso mo ne'e biya ilannii yi le."

30 Yësu iya zi Petero henye, "Mayada zi yi henye, gba kazi zanga ayapa da riyyö yondo aba, akiya da wota henye, ayolö ma dë."

31 Petero aya'ba da me'do na kyigo, "Makiya dë here, ézë édi le zi ma zi koli yi aba." Koso vo litu ne'e iyanni biya here.

Yësu amötü mii Getesemina

(Mt. 26:36-46; Lk. 22:39-46)

32 Zë ayi okonnii bi mati aksoko'jö Getesemina, ehe Yësu iya zi vo lö'bö 'bëniye, "Alima'e kinye ézë mëdë amötü."

33 Mo oba Petero, Yemisi ehe Yowani ti'bë ni aba. Kö'du sösu ayi zi mo

34 ehe mo iya zi zë henye, "Kö'du sösu mii di'di ma ne, na kyedre ombla kara zi lihiya. Alima'e kinye ongo'e bi kida aba."

35 Mo ényi i'bë tisi dagba, umë rë ni akano amötü henye, ézë édi zi rë ni ko'do, mo'bo dë zi ti'bë kpuru témey kadra 'ba riti nani.

36 Amötü iya henye, "Bu, 'bu ma wasisi biya aksoko'do rë ni mii kö'du komba 'beyi. Oba köfö 'ba riti nenyne 'de ta ra ma. Mora ne anza dë gba wa mati momba, mora wa mati yi ra ombla."

³⁷ Mati mo a'ba i'ja vo lō'bō wota ne'e ēdīnnī ako'do. Mo iya zi Petero, "Simona, ēdīye ako'do? O'bō'e dē zi lima na ngō gbi le nje kadra kōlō?"

³⁸ Mo iya zi zē henye, "Ēdīye bi kida aba, amōtu'e henye, kazi alēpiye mī kō'du yonzo. Lawo Kōlō Laka ra akato'bō ida ra akyigo dē."

³⁹ Mo i'bē kpa lōhu da kōlō amōtu, amōtu iya gbi me'do kōlō kōlō ne.

⁴⁰ Mo a'ba hulēhu zi vo litu'e i'ja zē ako'do, zē o'bōnnī dē zi komonnī kila na hwērē. Zē ayolōnnī dē a'di ra na kiyannī zi mo.

⁴¹ Mati mo ayi hulēhu mī kadra ma da wota mo aba, mo iya zi zē henye, Ēdīye gba ako'do alawo? O'bō ku! Kadra mo oko ku! Ongō'e te, wisi a vidi yaanya aba i'di ku zi vidi 'ba kō'du kyēnyē'e.

⁴² "Ēnyiye riyē dī'bē'e, ongo'e kinye, nenye kora mati asusu ma."

Yēsu kīrī

(Mt. 26:47-56; Lk. 22:47-53; Yn. 18:3-12)

⁴³ Mati Yēsu ēdī gba ame'do, Yudasi mo kōlō tēmī vo litu 'butē dōmorīyō ne oko gbo. Mo aba vidi kayo kulu, mōvō aba. Kyedre 'ba vo karasa, vo komoyandi 'ba kō'du kī'diye 'e kyedre 'ba Yuda'e ra utunnī zē.

⁴⁴ Vo wasusu ayada zi vidi kayo ne'e, dakyinē wa na ko'do, iya henye, vidi mati munzu hō mo ne, mo ra omba'e. "Iriye mo, oba'e mo 'de tasi mo aba yaga."

⁴⁵ Kandi mati Yudasi oko, mo i'bē zo zi Yēsu, ehe iya henye, "Vo komoyandi" ehe unzu hō mo.

⁴⁶ Here zē irīnnī Yēsu anda'bannī mo gö.

⁴⁷ Mora vidi kōlō tēmī zē mati ēdīnnī atōrō ani ne, otō kulu 'bēnī, iga mbili vo lō'bō 'ba karasa ma kyedre ne yaga.

⁴⁸ Yēsu ame'do riyē iya zi zē henye, "Ayiye kulu aba, mōvō aba zi ma kīrī mo, kaa ma vo kō'du kī'di pere?

⁴⁹ Ko'do ta ga ko'do mēdi etī wayandi mī yēkēlu, ehe irīye ma dē, mora here, kō'du ne ako'do rē nnī biya kaa mati Biyibolo iya."

⁵⁰ Here, vo litu 'bōmo'e biya ilannī mo, aho wēnnī.

⁵¹ Vere maako gba na ɔbi bōngō kolo aba rē nī, nje kōlō usu ga Yēsu ani.

⁵² Zē ayonzonnnī zi mo kīrī, mo aho wēnnī na ga mbiya ila bōngō ne 'de zi zē ani.

Yēsu komo kyedre 'ba Yuda'e

(Mt. 26:57-68; Lk. 22:54-55,63-71; Yn. 18:13-14,19:24)

⁵³ Here, obannī Yēsu tī'bē mo aba linjō 'ba kyedre 'ba vo karasa, ani Yere 'ba vo karasa'e, kyedre'e 'ba vo komoyandi 'ba kō'du kī'diye atōtō rē nnī biya ani.

⁵⁴ Mora here, Petero usu go mo ta bi kōwō i'bē ödu mī linjō 'ba kyedre 'ba vo karasa. Ani mo alima akaño vo bi kida etī wa'do koye.

⁵⁵ Kyedre 'ba vo karasa'e, Yuda'e biya i'di rē nnī zi kō'du kyēnyē mati Yēsu o'do ne ki'ja, atehe mo kofo, mora 'de i'jannī dē.

⁵⁶ Vidi kayo alimannī ndōndo kiga ra Yēsu, mora kō'du yada 'bēzē ne andele dē.

⁵⁷ Kya 'ba vidi maako'e ēnyiinnī riyē, igannī ndōndo gu mo, iyannī henye,

⁵⁸ "Dowo ze mo ēdī akiya henye, 'Ma kihiya yēkēlu mati vidi o'ba ne 'de, ehe tapēti ko'do da wota aba, makob'a mati vidi ra dē ako'do.' "

⁵⁹ Ezē zē o'donnī le kō'du kiyā 'bēzē ne ire dē.

⁶⁰ Kyedre 'ba vo karasa'e ēnyi da komo zē riyē ako'jo ha Yēsu iya henye, "Da kō'du ya'ba 'bēyī anza dē ga kō'du ndōndo mati igannī gu yi' ne?"

61 Mora Yēsu alima wēnī ti, om̄ba dē zi me'do. Kyedre 'ba vo karasa ako'jo ho mo lōhu iya henye, "Yi Korisito, Wisi 'ba Wiri mati i'di ya'da zi mo ne?"

62 Yēsu aya'ba da me'do iya henye, "Ma ra. 'E biya akongo'e wisi a vidi alima da kala tiri a Wiri, ehe atayi foli 'ba komoriyē aba."

63 Here, kyedre 'ba vo karasa iza bōngō bōmo ehe iya henye, "Domba kya 'ba vo kö'du kiya dekpe.

64 Owo'e kö'du sawiya bōmo ne ku. Kö'du sōsu 'be'e a'di?" Zē biya u'dunnī födö rō mo, mo o'do kö'du kyenyē ku mofo mo 'de.

65 Kya maako'e ayetonnī oro ko'bi ra Yēsu, idannī komo mo u'bönnī mo, iyannī henye, "Asōsu eyi ra u'bō yi?" Ehe vo wehe irinnī mo a'banni kyila mo kisa mo.

Tandi 'ba Petero

(Mt. 26:69-75; Lk. 22:56-62; Yn. 18:15-18,25-27)

66 Mati Petero edī gba lima akanjo linjō 'ba kyedre 'ba vo karasa'e, wu'jē ma kōlō maako ayi ta da kapa.

67 Mati ongō Petero edī wa'do koye, mo ongō bi mbiyi dō mo iya henye, "Yi kpa Yēsu 'ba Nazereta aba."

68 Mora mo andi wēnī iya henye, Mayɔlo dē kö'du a'di edī ame'do go mo? Ehe ényi asi wēnī zō yaga. Mora ta go mo zanga ayapa gbō.

69 Mati wu'jē ne ongo mo atɔrɔ ani, ayeto kpa kö'du ne yada mo lōhu zi vidi mati edinnī atɔrɔ ne'e. "Ma kōlō tēmī zē."

70 Mora Petero andi kpa lōhu. Yaa ta go mo, zē mati edinnī atɔrɔ da kapa ani ne, asosunni Petero kpa lōhu, iyannī henye, o'bō dē zi tandi, yī ma kōlō tēmī zē ra ga kö'du yī kpa tēmī Galilaya.

71 Here Petero ényi asénē rē nī iya henye, "Wiri kire, kora mati édiye ame'do ga kö'du mo ne, mayɔlo dē."

72 Mora here, tapëti kö'du kiya 'ba Petero ne, zanga ényi ayapa ma da riyō mo, ehe Petero asōsu kö'du mati Yēsu ayada zi nī, iya henye, "Gba kazi zanga yapa da riyō, akiya da wota henye, ayɔlo ma dē." Ehe Petero na kö'du sōsu ayeto gbō kudu.

15

Ika Yēsu komo Pilato

(Mt. 27:1-2,11-14; Lk. 23:1-5; Yn. 18:28-38)

1 Do ɔbō da mündō aba, kyedre 'ba vo karasa'e, kyedre 'ba Yuda'e, vo komoyandi 'ba vo kö'du kii'diye, ehe Yuda'e biya atoto rē nnī bi kōlō ame'do a'di ra ako'do zi Yēsu. Here zē idannī Yēsu nyɔri aba i'dinnī mo zi Pilato,

2 Pilato ényi aco'jo ho mo iya henye, "Yi ra Yere 'ba Yuda'e?" Yēsu ényi aya'ba da me'do iya henye, "Mora kaa mati iya ne."

3 Kyedre 'ba vo karasa'e asosunni Yēsu ga kö'du sisi kyo.

4 Here Pilato aco'jo ho mo lōhu iya henye, "Anza dē zi yī da kö'du ne ya'ba mo? Owo wasusū 'bēzé ne ku biya."

5 Yēsu om̄ba dē zi me'do ma kōlō kiya, mora o'do Pilato na rakaga.

Ikye vurē ra Yēsu zi kofo

(Mt. 27:15-26; Lk. 23:13-25; Yn. 18:39-19:16)

6 Tēmī kadra 'ba Kyérè 'ba Laga 'ba Koli, Pilato edī kö'du aba zi vidi kinga kōlō tēmī kamba, mati vidi ombanni.

7 Mi kadra nani kora maako ru mo Barabasi i'di mo mī kamba ani, ga kö'du ofo vidi.

8 Mati vidi kayo ne'e atoto rē nnī, ayetonnī ha Pilato ko'jo kaa ma kyere.

⁹ Mo aко'jo hē zē iya henye, "Omба'e Yere 'ba Yuda'e ra zi ma kinga zi ye?"

¹⁰ Pilato ayclo na laka kyedre 'ba vo karasa'e mati i'dinni Yēsu zi nī ne, ga kō'du zē na mī kumbē.

¹¹ Mora here, kyedre 'ba vo karasa'e alēlu da vidi kayo ne'e zi ha Pilato ko'jo zi Barabasi kinga mo zi nnī.

¹² Pilato ame'do lōhu zi vidi kayo ne'e, "A'di ra om̄ba'e zi ma ko'do zi mo mati aко'jo Yere 'ba Yuda'e ne?"

¹³ Zē ēnyinni biya hē nnī gbōgbō aba, "Atötö mo."

¹⁴ Pilato aко'jo hē zē iya henye, "Kō'du kyēnyē a'di ra mo o'do?"

¹⁵ Here Pilato om̄ba vidi kayo ne'e zi tēdinni na rakyenyi, mo inga Barabasi zi zē, mo u'bō hu Yēsu i'di mo gbo zi töötö.

Vo wehe asawiyanni Yēsu

(Mt. 27:27-31; Yn. 19:2-3)

¹⁶ Vo wehe obanni Yēsu tī'bē mo aba mī lijo 'ba turu 'ba dalijo, ani aко'jonnī koso vo wehe ne'e biya bi kōlō.

¹⁷ Here ayōfunni bōngō 'buluyē da Yēsu, o'donnī safo tēmī ngora kono ayōfunni do mo.

¹⁸ Mora here, zē ayetonnī mo sawiya mo, iyannī henye, "Lima kondā zi yī Yere 'ba Yuda'e."

¹⁹ Zē u'bōnnī do mo mōvō aba o'binnī oro rō mo, alōmvōnnī domo nnī aba akaŋo amötunnī.

²⁰ Mati zē indennī mo sawiya ku, obanni bōngō 'buluyē ne 'de aya'banni bōngō ɔmo gbī rō mo lōhu. Mora here, ikannī mo gbo yaga zi töötö.

Atötö Yēsu

(Mt. 27:32-44; Lk. 23:26-43; Yn. 19:17-27)

²¹ Ta bi tī'bē 'bēzē ta da gērī, andōsi dē nnī kora maako aba ru mo Simona tēmī Sirēnē, ēdi atayi mī gawo, mora vo wehe o'donnī mo na kamo zi taka 'ba Yēsu kumbē. Mo 'bu 'ba Alekazende nnī Rafusa aba.

²² Zē obanni Yēsu tī'bē mo aba bi mati aко'jo Gologota, kō'du ya'ba aba, "Bi 'ba yingo da."

²³ Mora ani, zē ayonzōnnī zi a'ji asusē ɔwō aba ru mo mahiri, zi kū'di zi mo mora Yēsu om̄ba dē zī kuwē mo.

²⁴ Mora here, atötönnī mo ayanyanni bōngō 'bomo na ga rē nnī födö ku'du aba ēyī akoba 'bēnī bōngō ma vala.

²⁵ Mati atötönnī mo ne, ndī kadra 'ba damindö ɔko ku modōmosowō.

²⁶ Wayoru 'ba mo susu ne, iya henye, "Yere 'ba Yuda'e."

²⁷⁻²⁸ Zē atötönnī vo logo kpa riyyō Yēsu aba, ma kōlō datirī mo, ehe ma vere da gali mo.

²⁹ Vidi mati ēdinnī alaga ta dakapa, ēdinnī dē nnī njili na kamo Yēsu lidi aba. "Aha! Om̄ba zi tī'bē yēkēlu ne kihya mo akaŋo zi ko'ba mo lōhu ko'do da wota aba.

³⁰ Yaanya aba ne asi akaŋo ta da taka ehe ayomō rēyi."

³¹ Here tēmī gērī kōlō ne kyedre 'ba vo karasa ehe vo komoyandi 'ba vo kō'du kū'diye ogonnī Yēsu iyannī henye, "Mo ayomō oka'e, mora o'bo dē zi rē nī yomō."

³² Dongō'e Korisito ne te, Yere 'ba Yiserele, asi akaŋo ta da taka ne yaanya aba ehe dakoma mī mo." Vo logo riyyō mati atötö Yēsu aba ne, alidi mo kpa.

Koli 'ba Yēsu

(Mt. 27:45-56; Lk. 23:44-49; Yn. 19:28-30)

³³ Mì kutë kadra aba, mandölu ayöfu bi kpo ta dakaño ehe inde rë nü tapëti kadra wota.

³⁴ Mati ndü kadra ökö ku komo kadra wota, Yësu ényi udu riÿë gu kyembe aba, "Elöyi, Elöyi, lema sabakatani?" Kö'du ya'ba aba henye, "Wirë ama, Wirë ama, kö'du a'di ila ma go mo?"

³⁵ Kya vidi mati édinni ani owonnii mo ne, iyanni henye, "Owo'e te, mo édi Eliya ko'jo."

³⁶ Mora here, ma kólö témii zé aho lifa aba usu mii a'ji i'dü da njili móvo, ehe mo injë dami'di ha Yësu iya henye, "Disiye bi mo, dong'o'e ézë Eliya édi atayi mo yasi akanjo ta da taka."

³⁷ Mora Yësu udu riÿë gu kyembe aba, ehe oli gbo.

³⁸ Here, mii bong'o mati ove mii yékélü ne, aliza riÿö, kó ta riÿë le akanjo.

³⁹ Vo kyélü 'ba vo wehe mati édi atoró komo taka ani ne, ongo hala Yësu oli. Mo iya henye, "Kora nenyé tñyö wisi 'ba Wirë ra."

⁴⁰ Kya 'ba mbara maako'e édinni ani bi kong'o ta bi kowó. Mì kutë zé édi Mariya Magadala, Salome, Mariya ma 'ba Yemisi nnü Yosepa aba.

⁴¹ Ne mbara mati usunnii ga Yësu mii Galilaya ehe édinni mo yóku. Aga mbara maako'e kpa kyo ani. Mbara ne'e ayinni Yësu étü mii Yerusalem.

Kusu 'ba Yësu

(Mt. 27:57-61; Lk. 23:50-56; Yn. 19:38-42)

⁴²⁻⁴³ Ko'do nenyé ako'jo ko'do 'ba rakö'jo zi bi ko'do 'ba ralawo. Bi édi ku tayi ra hutaga, kora maako ru mo Yosepa, ta Arimataya öko gbo. Mo mii gboko 'ba turu, ehe ɔwonnii mo, ehe mo kólö témii vidi mati édinni bi tayi 'ba damöku 'ba Wirë kida, ényi i'bë zi Pilato kazi tere, kö'du ko'jo ga kó'du yóku Yësu, zi kusu mo.

⁴⁴ Pilato rakaga aba mati owo henye, Yësu oli ku. Mo ako'jo vo kyélü 'ba vo wehe ako'jo hó mo kódo Yësu oli'ku kyere ya.

⁴⁵ Tapëti mo owo kö'du yada 'ba vo kyélü ne, Pilato iya zi Yosepa moba yóku ne.

⁴⁶ Yosepa ényi i'bë wogo mbili bong'o, ayasi yóku ne akanjo olo mii mbili bong'o ne, injë i'bë usu mii wogo mati ole mii döku ma kyigo ne. Here, mo alulu yítö kyedre nbiiri ha bi tödu 'ba wogo ne.

⁴⁷ Mariya Magadala nnü Mariya ma 'ba Yosepa aba, édinni akongo ta bi kowó, bi mati usu yóku Yësu 'dómo ne.

16

Tënyi témii koli

(Mt. 28:1-8; Lk. 24:1-12; Yn. 20:1-10)

¹ Tapëti ko'do 'ba ralawo mati inde rë nü, Mariya Magadala, Mariya ma 'ba Yemisi wogonnii yénii këzí ngutru ti'bë mo aba zi pisi ra yóku Yësu.

² 'Do nbo mi ko'do 'ba ralawo kadra nzere aba, zé ényi i'bënni da wogo.

³ Ta bi ti'bë 'bëzë ta da gëri, alimannii me'do na ga rë nnü, iyanni henye, "Eyë ra akalulu yítö ne ta bi tödu 'ba ha wogo ne zi ze?"

⁴ Mora mati ongonnéni bi riÿë, i'janni yítö ne alulu ku nzø huléhu.

⁵ Here ényi ödunnii mii wogo ani, ongonnéni wisi obi maako édi alima datüri usu bong'o kanyi konda rë nü o'do zé na rakaga.

⁶ Mo iya henye, "Ere'e dë. Mayolo ku édiye bi koma kö'du Yësu 'ba Nazereta mati atötö. Mo anza kpe kinye, mo ényi ku témii koli, ongo'e te, ne bi mati i'dinni mo 'dómo.

⁷ Mora here, yaanya aba ï'bë iya'e kö'du kise nenyé zi vo lö'bö 'bomo'e Petero mëdi zé étii. Here mo édi tï'bë dagba komo'e mï Galilaya, ani akongo'e mo te kaa mati mo ayada zi ye."

⁸ Here mbara ne asinni yaga ahonni ta da wogo kazi tere, onyonnii kö'du mo kpa dë zi vidi kôlô maako ga kö'du zé na tere.

Yësu ayada rë nï zi Mariya Magadala

(Mt. 28:9-10; Yn. 20:11-18)

⁹ Mora here, tapëtë tényi 'ba Yësu témï koli 'do ñbɔ ko'do 'ba ralawo aba, mo ayada rë nï dagba zi Mariya Magadala, mati mo ore dakyikyi madomoriyö yaga ta rɔ mo ne.

¹⁰ Mo ï'bë ayada zi aboka niye. Zé na lu'bë édinni akudu.

¹¹ Mati zé owonni henye, mo iya Yësu édi na düdi nongɔ mo komo nü aba, zé omanni dë mï me'do 'bomo ne.

Yësu ayada rë nï zi vo lö'bö rïyö

(Lk. 24:13-35)

¹² Yaa ta go mo, Yësu ayada dakyinë nü 'beri zi vidi rïyö maako'e édinni atü'bë wënni ta da gérri mï dakaño maako.

¹³ Zé ayadannii kö'du ne, zi oka nnkiye mora zé 'de omanni dë mï kö'du ne.

Yësu ayada rë nï zi vo lïtu 'butë domo kólö

(Mt. 28:16-20; Lk. 24:36-49; Yn. 20:19-23; Lɔ. 1:6-8)

¹⁴ Mora mï ndundu mo ta go mo biya, Yësu ayada rë nï zi vo lïtu 'butë domo kólö édinni wakonyo. Mo asawiya zé ga kö'du zé anzannii dë koma aba, ehe zé kpa na vo kazi kö'du kowo zi koma mï vidi mati iyanni mo na diidî.

¹⁵ Mo iya zi zé henye, "I'bë'e ta damöku ne biya, ayëtiye kö'du yöyö laka ne zi dakyinë vidi biya.

¹⁶ Mo mati oma ïri bapatisi, akayom. Mo mati omba dë aki'dü riti zi mo.

¹⁷ Vo koma'e, aki'dü kyigo 'ba kö'du koro ko'do zi zé. Zé akorenñi dakyikyi yaga mï ru ma. Zé akame'donnii ha mënżë maako étii.

¹⁸ Mo mati ïri wiri umbë le rïyë, mandere uwë waroso le, o'do zé dë na kyényë. Zé aki'dinni kala nnii da vo koo'e, akakojø zé."

Oba Yësu komoriyë

(Lk. 24:50-53; Lɔ. 1:9-11)

¹⁹ Ta étii me'do 'ba Yere Yësu zi zé ne, oba mo komoriyë ehe alima ku da kala tiri 'ba Wiri.

²⁰ Here, vo lö'bö ényi ï'bënni kö'du yëti aba ta bi ne biya. Yere o'do loo ne zé étii, ayada kö'du yëti 'bëzë ne tïnyö ga kö'du koro mati édinni aks'o ne.

Kö'du Yöyö Laka 'ba Yësu ma Yowani ayörü

Me'do 'ba Düdī

- 1 Mi biyeto aba Me'do ödii. Me'do ne ödii Wiri'aba ehe tänyö Wiri'ra.
- 2 Tëmi biyeto, Me'do ne ödii Wiri'aba.
- 3 Ehe Me'do nenyé aba, Wiri'o'do wa biya. Wa maako o'do dë kazi Me'do ne.
- 4 Didi ayi kazi mo, ehe düdii 'bomo i'di bikanyi zi vidi biya.
- 5 Bikanyi ne asesi tanyi mi'biköndu, ehe biköndu ayölu dë.
- 6 Wiri'utu kora maako ru mo Yowani.
- 7 Mo ayi zi yada kö'du 'ba bikanyi ehe zi gaga vidi biya zi tedi koma aba.
- 8 Yowani ra dë bikanyi nenyé. Mo ayi nije zi yada kö'du 'ba bikanyi ne.
- 9 Bikanyi tänyö mati ayanyi bi da vidi biya, ödii tayi mi'damöku ne.
- 10 Me'do ne ödii mi'damöku ne, mora vidi maako ayolo mo dë, Wiri'o'do damöku ne le me'do 'bomo aba.
- 11 Mo ayi gogo mi'damöku 'beni, mora vidi 'bomowe irinni mo dë kalakyedre aba.
- 12 Vidi maakowe ombanni mo ehe i'di koma 'benni mi'mo. Here mo i'di dangölö zi zë, zi tediinni na gisi 'ba Wiri'.
- 13 Zë anzannii dë gisi 'ba Wiri', ta da rë zë, mandere ga kö'du komba 'ba vidi köndu, mandere kö'du komba 'ba o'di. Wiri'ra na bi dë nii o'do zë na gisi 'beni.
- 14 Me'do ne ayi na vidi köndu, ehe alima kinye ze aba. Dongo ze bikanyi kyedre tänyö 'bomo, bikanyi kyedre 'ba Wisi nje kölö 'ba 'Bu. Mo ndo rakyeyi ehe tänyö.
- 15 Yowani ame'do kö'du mo ehe agbögbö, "Nenyé mo mati ma yada zi ye atayı! Mo kyedre ta da ma, ga kö'du mo ödii na widi gba kazi ma ko'jo."
- 16 Kazi rakyeyi 'bomo diri ze ya'da kayo
- 17 Mosa ra i'di kö'du ki'di, mora Yësu Korisito ika zi ze kö'du laka tänyö aba.
- 18 Vidi maako gba ongo Wiri' dë. Nje Wisi kölö ne mo ra tänyö Wiri' ehe ödii kara ra 'Bu, ayada zi ze Wiri' ödii kaa a'di.

Kö'du kise 'ba Yowani Bapatisi (Mt 3:1-12; Mk 1:1-18; Lk 3:1-18)

- 19 Vo kakakonda vo yëni 'ba Yude mi' Yerusalem utunni vo karasa maakowe ehe Lëviyë zi ha Yowani ko'jo mo 'beni eyi.
- 20 Mo omba do mo ayada zi zë huwë tänyö henye, "Manza dë Korisito ne."
- 21 Neene zë ako'jonnii ho mo, iyannii henye, "Yi Eliya ra?" Yowani aya'ba henye, "Manza dë." Zë ako'jonnii ho mo iyannii henye, "Yi ra Nëbi ne?" Mo aya'ba henye, "E e!"
- 22 Ndundu mo aba, zë iyannii henye, "Ayada zi ze, yi 'beyi eyi?" Zë iyannii henye, "Zi ze koba hulëhu da kö'du ya'ba 'beyi ne zi vidi mati utunni ze."
- 23 Yowani aya'ba da me'do tëmi me'do kiya 'ba nëbi Yisaya. "Ma nje vidi ma ödii mbere mü da lipi, 'O'de gëri nzö zi Yere! "
- 24 Kya 'ba Farasi maakowe utunni zë kpa zi Yowani.

²⁵ Zë ako'jonnï hō mo, iyannï henye, "Kō'du a'di édï vidi bapatisi, ézë anza dë Korisito mandere Eliya mandere Nëbie?"

²⁶ Yowani ayada zi zë iya henye, "Mo'do bapatisi wini aba, mora édï yë abu kinye, vidi maako ayole dë.

²⁷ Mayi le dagba, manza dë na laka zi kamoka 'bomowe kinga."

²⁸ Yowani iya nenye mati mo édï bapatisi ki'di humirë 'ba Ranga Yeredene mî Beteniya.

Timélë 'ba Wiri

²⁹ Mî ko'do ma ta go mo, Yowani ongo Yësu édï tayi zi ni, ehe iya henye, "Kinye édï Timélë 'ba Wiri mati oba kô'du yaşa 'ba damöku ne 'de."

³⁰ Mo ra mati ma yada kô'du mo zi ye henye, 'Vidi maako atayi kpa, mo kyedre ta da ma, ga kô'du mo édï na widi gba kazi ma ko'jo.'

³¹ Ma yolo dë, mo 'bënï éyï. Mora mayi zi ye bapatisi wini aba, here vidi biya mî Yiserele akongo mo.

³² Ma mëdï ani ehe mongo Lawo Laka ayi akanjo do mo kaa atu'bu ta komoriyë, ehe Lawo Laka ne alima do mo.

³³ Gba kazi nenye ma yolo dë éyï 'bënï mo. Mora mo mati utu ma zi bapatisi ki'di wini aba ne ayada zi ma henye, 'Akongo Lawo Laka tayi akanjo ehe lima da vidi maako. Neene akayolo henye, mo ra vidi mati aki'di bapatisi Lawo Laka aba.'

³⁴ Mongo nenye o'do rë ni, ehe ma yada zi ye henye, mo Wisi 'ba Wiri ra."

Dagba vo lö'böwë 'ba Yësu

³⁵ Ko'do vere aba, Yowani édï ani lóhu ehe vo lö'bö 'bomowe riyoë édinni mo aba.

³⁶ Mati mo ongo Yësu lasi ta dakapa, mo iya henye, "Kinye édï Timélë 'ba Wiri!"

³⁷ Vo lö'bö 'ba Yowani riyoë owonni me'do 'bomo ne, ehe zë i'benni Yësu aba.

³⁸ Mati Yësu opî rë ni ehe ongo zë, mo ako'jo kô'du henye, "A'di ra ombe?" Zë aya'banni dô mo iyannï henye, "Raboni, alima kila?" Mî ha 'ba Hibiru, "Raboni ne," "Vo komoyandi" ra.

³⁹ Yësu aya'ba dô mo iya henye, "Ayi onge te." Édï ku nzô kaa kadra sowô mî kadra kuté mati zë i'benni mo aba ehe ongonni bi ma mo alima 'dômo. Here zë alimannî nduwë mî ndundu 'ba kadra ne.

⁴⁰ Kölö témî kora riyoë ma owo ha Yowani ehe i'bë Yësu aba ra Anderiya, öndu 'ba Simona Petero.

⁴¹ Dagba kô'du mati Anderiya o'do, édï zi koma öndu ni ehe yada zi mo henye, "Di'ja Masiya ne ku!" Mî ha 'ba Hibiru, "Masiya ne" kpa te kaa mî ha 'ba Girigî "Korísito ne."

⁴² Anderiya ika öndu ni zi Yësu. Mati Yësu ongo mo, mo iya henye, Simona wisi 'ba Yowani, akako'jo yî Kapahasi. Ru nenye ato'bô kidra na "Petero."

Yësu ako'jo Pilipo ehe Natanëlë

⁴³⁻⁴⁴ Mî ko'do vere aba Yësu omaba zi tû'bë Galilaya. Ani mo i'ja Pilipo, mo ta Beteseyida, gawo lijo 'ba Anderiya, Petero aba. Yësu iya zi Pilipo, "Usu ga ma."

⁴⁵ Pilipo i'ja Natanëlë ehe iya henye, "Di'ja ze vere mati Mosa ehe Nëbiyë ayorunnî kô'du mo ne ku. Mo Yësu, wisi 'ba Yosepa ta Nazereta."

⁴⁶ Natanëlë ako'jo kô'du iya henye, "Wa laka maako ato'bô tayi ta Nazereta?" Pilipo aya'ba dô mo iya henye, "Ayi ongo te."

⁴⁷ Mati Yēsu ongo Natanēlē édī atayi zi nī, mo iya henye, "Kinye édī tīnyö koko zutu 'bezee' 'ba Yiserele, ehe mo anza dē na vo wakoba."

⁴⁸ Natanēlē ako'jo ho mo iya henye, "Hala ayōlo ma?" Yēsu aya'ba dō mo iya henye, "Gba kazi Pilipo yī ko'jo, mongo yī hu kaga kyēlu."

⁴⁹ Natanēlē iya henye, "Raboni, yī Wisi 'ba Wīrī ehe Yere 'ba Yiserele!"

⁵⁰ Yēsu aya'ba dō mo iya henye, "Oma mī ma nje ga kö'du mati miya henye, mongo yī hu kaga kyēlu? Akongo wa maako kyedre ndra ta da ma nenye.

⁵¹ Ma yada zi yī, akonge komoriiyē akayēhu rē nī ehe malayike 'ba Wīrī tī'bē rīyē ehe tayi akaŋo da Wisi 'ba Vīdi."

2

Oze mī Kana

¹ Ko'do wota aba yaa Mariya, ma 'ba Yēsu édī mī karama 'ba rakoze mī gawo 'ba Kana mī Galilaya.

² Yēsu vo lō'bō 'bēniyē étī, ise zē kpa bi 'ba rakoze ne.

³ Mati a'ji inde rē nī ku biya, ma 'ba Yēsu iya zi mo henye, "Zē anzannī kpe a'ji aba."

⁴ Yēsu aya'ba dō mo iya henye, "Ma ma, ayada dē zi ma a'di ra zi ko'dō. Kadra 'bama gba ɔko dē."

⁵ Ma 'ba Yēsu ayada zi vo lītuwē 'ba linjō henye, "O'de wa mati mo ayada zi ye ko'dō."

⁶ Yude édinnī kö'du kira 'ba wa kaka nbala aba ehe ga kö'du nenye, tele yītō 'ba wini édī ani modaka ma kōlō édī kyedre zi kīri kaa lita lamikōlō.

⁷ Yēsu iya zi vo lītuwē 'ba linjō henye, "Osowe tele nenyee wini aba." Zē osonnī zē kpika

⁸ ehe mo ayada zi zē henye, "Yaanya aba oba kya 'ba wini ne yaga ehe i'dī zi kora vo kyeti karama ne." Zē obannī wini ne zi mo

⁹ mati yaanya aba ofo rē nī ku na a'ji ehe mo anene. Mo ayōlo dē a'ji nenye ayl̄ ta kila, mora vo lītuwē mati obannī a'ji nenye ayōlōnnī, here mo ako'jo 'biyēsi

¹⁰ ne ehe iya zi mo henye, "Vīdi biya uwēnnī a'ji ma laka ra dagba, ehe tapēti mo, mati yīngō édinnī ku kyo mo aba zi kuwē, mo i'dī a'ji ma koo ne. Mora asesi wēyi a'ji ma laka ne le yaanya aba!"

¹¹ Yēsu o'dō dagba kyiné 'ba kö'du koro nenye mī gawo 'ba Kana mī Galilaya. Ani mo ayada bikanyi kyedre 'bēni, ehe vo lō'bō 'bōmowe omannī mī mo.

¹² Tapēti ma nenye, Yēsu ehe ma mo, öndu mowe, ehe vo lō'bō 'bōmowe i'bēnnī zi Kaparanamo, ehe alimannī ani ko'do tisi aba.

Yēsu i'bē mī yēkēlu

(Mt 21:12-13; Mk 11:15-17; Lk 19:45-46)

¹³ Édī ku kadra kara zi karama 'ba Yude 'ba laga 'ba koli, Yēsu i'bē zi Yerusalemā.

¹⁴ Ani mī yēkēlu mo i'ja vīdī édinnī isa, tīmēlē, ehe atu'buwē kogo, ehe vo kōhi kutrēe kpa limannī da tarabiza 'bēnnī.

¹⁵ Here mo o'dō so'da tēmī kō'di ehe ore ngōtu biya yaga tēmī yēkēlu, 'dō tīmēlē, ehe isa, mo opī da tarabiza 'ba vīdī 'ba kōhi kutrēe, apere kōhi ɻibiriři 'bēzē ne,

¹⁶ ehe mo i'dī kō'du zi vīdī ma édinnī atu'bu kogo ne henye, "Obe atu'buwē yaga ta kinye! O'de loko 'ba 'Bu ma dē na bi 'ba wakogo!"

17 Vo lö'bö 'bomowe asösunnii henye, wayöru iya henye, "Watowö 'bama kö'du loko 'beyi, o'bö mii ma kaa wa'do."

18 Vo kalakonda 'ba Yude aya'banni do mo kö'du ko'jo aba henye, "Kyinë 'ba kö'du koro a'di ra atö'bö ko'dö zi yada zi ze édi dangölö aba tñyö zi nenyee ko'dö?"

19 Yësu aya'ba dö mo iya henye, "Iha akanjo yékëlu nenyee ehe mii ko'do wota aba ma ko'ba löhü!"

20 Vo dagbe aya'banni henye, "Irï koo 'butësowo dömomodaka zi ko'ba yékëlu nenyee. A'di ra o'dö yi zi sösu atö'bö ko'ba ko'do wota aba löhü?"

21 Mora Yësu édi ame'do kö'du ida rë ni ra na yékëlu.

22 Mati injë mo ku tëmii koli, vo lö'bö 'bomowe asösunnii kö'du mati ayada zi zë. Neene zë omannii mii wayöruwë ehe mii me'do 'ba Yësu.

23 Mii Yerusalemä mii kadra karama 'ba laga 'ba koli, vidi kayo omannii mii Yësu, ga kö'du zë ongönnii mo ta bi kyinë 'ba kö'du korowe ko'dö.

24 Mora Yësu ayçlo kö'du mati mii di'di zë, ehe mo ila zë dë zi tëdii kyigo aba ndra ta dë ni.

25 Vidi maako anza zi yada zi mo a'di ra vidiyë kaa mo. Mo ayçlo ku nzo.

3

Yësu ehe Nikodimö

1 Ani vo dagba 'ba Yude édi ru mo Nikodimö mo Farasi ra.

2 Yondo kólö maako aba mo i'bë zi Yësu iya zi mo henye, "Raboni, da yolo ku Wiri utu yi zi komo ze yandi. J'bö dë kyin 'ba kö'du koro nenyee ko'dö, nje ézë Wiri édi yi aba."

3 Yësu aya'ba dö mo iya henye, "Mëdii kö'du tñyö ra yada zi yi vidi maako o'bö dë damöku 'ba Wiri kongo kazi mo ko'jo löhü!"

4 Nikodimö ako'jo iya henye, "Hala kora ma övu ku kyedre ne ako'jo löhü? Mo o'bö dekpe tödu mi ma nii löhü zi ko'jo mii kadra ma riyo mo!"

5 Yësu aya'ba dö mo henye, "Mëdii ayada tñyö zi yi" Vidi maako o'bö dë tödu mi damöku 'ba Wiri, kazi ko'jo mo wini aba ehe Lawo Laka.

6 Vidi köndu o'jonnii gisi 'benni. Nje Lawo Laka 'ba Wiri o'jo gisi 'ba Wiri.

7 Anza dë na rakaga ga kö'du mati miya henye, ako'jo yi löhü.

8 Lawo 'ba Wiri édi kaa buluku mati aluku bi mati ombla tibë zi mo. Atö'bö kowo kporo buluku, mora ayçlo dë ayi ta kila mandere édi tibë kila. Édii here biya zi vidi ma o'jo Lawo aba.

9 Nikodimö ako'jo kö'du iya henye, "Hala nenyee atëdii?"

10 Yësu aya'ba dö mo iya henye, "Hala atö'bö zi tëdii na vo komoyandi 'ba Yiserele ehe ayçlo wa nenyee dë?

11 Ma yada zi yi tñyö, dëdii ame'do kö'du wa ma da yolo, ga kö'du dongö ku na bi de ze. Mora vidi maako tëmii ye akirii kö'du kiya 'beze ne dë.

12 Ézë oma dë mati ma me'do zi yi kö'du wa 'ba dakano, hala akoma ézë ma me'do zi yi kö'du wa 'ba komoriyé?

13 Vidi maako gba i'bë dë komoriyé, nje Wisi 'ba Vidi, mati ayi akanjo ta ani."

14 "Ehe here Wisi 'ba Vidi akinjë riyyë, kaa mövö wiri kohi mati Mosa injë riyyë mii da lipi.

15 Neene vidi biya mati édii koma aba mi Wisi 'ba Vidi atëdii didi ñburu aba.

16 Wiri ɔwɔ damöku nenyee ndra, here mo i'di Wisi kólö 'benni ne, here vidi mati oma mii mo édii didi ñburu aba, ehe tñyö oli dë.

¹⁷ Wiri utu Wisi 'beni ne dë ga ko'du mo ombo zi ko'do vure 'ba damoku, mora ga ko'du mo ombo zi yomo damoku ne kpuru wisi 'beni aba."

¹⁸ "Zë mati omanni më Wisi ne, o'do vurë kyenyë dë rë zë, mora zë mati omanni dë o'do vurë 'bëzë ku nzo, ga ko'du omanni dë më Wisi nje kolo 'ba Wiri ne.

¹⁹ Bikanyi ayi më damoku, mora viði ombanni zi lese më bikondu ga ko'du zë edinni kë'du kyenyë ko'do. Nenye ra edë hala o'do vurë rë zë.

²⁰ Viði ma edinni kë'du kyenyë ko'do, iyinni bikanyi ehe ayinni dë zi bikanyi, ga ko'du ayada wa mati zë edinni'ako'do edë na kyenyë.

²¹ Mora viði biya ma alima tñyö aba, atayi zi bikanyi ga ko'du zë ombanni agamowe zi yolo henye, Wiri edë ko'do kpuru zë aba."

Yësu ehe Yowani Bapatisi

²² Tapëti ma nenye, Yësu ehe vo lõ'bö 'bëniyë eti i'benni zi dakanjo 'ba Yudiya, bi mati mo alima tisi zë eti ehe bapatisi ki'di aba.

²³ Yowani edë kpa bapatisi ki'di më Anonoanza dë na kowta ra Salima, ga ko'du wini edë bi nani. Viði edë ti'benni zi mo ehe mo edë zë bapatisi.

²⁴ Nenye gba kazi Yowani ki'di më kamba.

²⁵ Kya vo lõ'bö 'ba Yowani maakowe ayeto hë nnii wasa kora Yuda maako aba, kë'du 'ba wa kaka ñbala ga ko'du kë'du ki'di 'ba yëni.

²⁶ Here zë i'benni zi Yowani ehe iyannü henye, "Raboni, asosu kë'du kora mati edë yi aba dakapa humire 'ba Ranga Yeredene, mo mati edë kë'du mo kiya? Here mo edë bapatisi ki'di yaanya aba, ehe viði biya edë ti'benni zi mo."

²⁷ Yowani aya'ba do mo iya henye, "Viði maako o'bo dë zi tedi wa maako aba nje eze Wiri ra i'di zi mo.

²⁸ E ra na vo kiya 'bama mati miya henye, 'Manza dë Korisito ra, mora utu ma dagba komo mo.'

²⁹ 'Biyësi ra mati mbara ne na 'bomo, mora aboka 'ba vo 'biyësi mati orø dakapa mbili ni koze, edë na rakyenyi mati mo owo gu 'biyësi. Nenye edë hala rakyenyi 'bama o'do ku ti'de.

³⁰ Mo atayi ndra kyedre, mora ma tayi tisiwa aba."

Mo ma ayi ta komoriyë

³¹ "Mo ma ayi ta komoriyë edë kyedre ta da wa biya. Mo mati 'ba dakanjo, mo zi dakanjo ehe ame'do kë'du wa 'ba dakanjo. Mora mo ma ayi ta komoriyë edë kyedre ta da wa biya.

³² Mo ayada wa ma mo ongo ehe owo, du viði maako oma dë më kë'du kise 'bomo ne.

³³ Mora viði mati oma më kë'du kise 'bomo nenye ayada henye Wiri edë tñyö.

³⁴ Mo ma Wiri utu ame'do me'do 'ba Wiri ga kë'du Wiri i'di zi mo Lawo ndo 'beni ku.

³⁵ 'Bu owo Wisi 'beni ehe i'di kyigo 'ba wa biya zi mo.

³⁶ Viði ma oma më Wisi ne, edë didi ñburu aba, viði ma oro Wisi ne dë atanza dë didi ñburu aba, mora akalima hu wayaza 'ba Wiri."

Yësu mbara Samariya aba

¹ Farasiye owonnü henye, Yësu edë ku laga dagba ehe bapatisi ki'di zi vo lõ'böwë ndra ta da Yowani.

2 Tinyö Yēsu abapatisi vidi kölö maako dë, nje vo lö'bö 'bōmowe ra o'dönni.

3 Mati Yēsu owo kö'du mati edii akiya ne, mo ila Yudiya ehe i'bë hulëhu zi Galilaya.

4 Ta da géri 'bomo ani, mo ombo zi ti'bë kpuru ta Samariya.

5 Mī Samariya mo ayi zi gawo maako ru mo Seka, anza dë na kōwo ta ra yaka mati Yakoba i'di zi wisi 'bënii Yosepa.

6 Ku'ju 'ba Yakoba edii ani, ehe Yēsu na riti ta bi lasi, alima akano dakapa ku'ju ne. Edii kaa kadra kutë here.

7 Mbara vidi 'ba Samariya maako ayi zi wini kuwu, ehe Yēsu iya zi mo henye, "I'di wini kuwë zi ma."

8 Vo lö'bö 'bōmowe i'bënni ku mü gawo zi wakonyo kogo.

9 Mbara ne aya'ba dō mo henye, "Yi Yuda ra ehe ma vidi 'ba Samariya ra, hala atō'bō ko'jo ha ma kö'du wini kuwë?" Yude uwënni wini dë tēmi sikö kölö vidi 'ba Samariya etii.

10 Yēsu aya'ba dō mo henye, "Ezë ayolo nje wa ma Wiri i'di, ehe eyi ra edii hë yi ko'jo kö'du wini kuwë, ako'jo ho mo, ehe mo aki'di zi yi wini mati i'di didi."

11 Mbara ne iya henye, "Kyedre, anza kpa dë kyere wini aba, ehe ku'ju ne edii na yöndu. Ta kila aki'ja wini mati i'di didi?"

12 Zutu 'beze Yakoba ra ole ku'ju nenye zi ze, mo gisi 'béniyë etii ehe ngötü 'bōmowe uwënni biya tēmi mo. Yi kyedre ta da Yakoba?"

13 Yēsu aya'ba dō mo iya henye, "Vidi biya ma uwë wini nenye atedii na kōdrö lōhu,

14 mora vidi ma uwë wini mati ma ki'di zi mo atanza dë na kōdrö lōhu. Wini mati ma ki'di zi mo atayi mü mo na ku'ju mati aki'di zi mo didi ma njburu."

15 Mbara ne aya'ba dō mo iya henye, "Kyedre, i'di zi ma wini nani! Here ma tanza dë na kōdrö lōhu, mandere kazi ma tayi kinye zi wini kuwu."

16 Yēsu ayada zi mo iya henye, "I'bë ako'jo kora 'beyi ehe ayi lōhu."

17 Mo aya'ba dō mo iya henye, "Manza dë kora aba." Yēsu aya'ba henye, "Kö'du 'beyi ne tinyö mati iya henye anza dë kora aba ne.

18 Oze yi' ku zi kora muyi', ehe kora ma edii lima mo aba yaanya aba ne anza tinyö kora 'beyi ra dë. Ayada zi ma kö'du tinyö ra."

19 Mbara ne iya henye, "Kyedre, mongo yi' nëbii ra.

20 Zutu 'ba Samariya amötunnii Wiri da döku nenye, mora e Yude iye henye, Yerusalemra bi ma da kamötü zi Wiri."

21 Yēsu iya zi mo henye, "Oma mü ma, mbara, kadra mo edii atayi mati vidi amötunnii 'Bu dekpe da döku nenye mandere mi' Yerusalemra.

22 E Samariye ayole dë tinyö eyi ra edii yé amötü, mora ze Yude, da yolo ku eyi ra dëdi mötu, ga kö'du edii kazi Yude ra vo wayomo ayi.

23 Mora kadra mo edii tayi, ehe edii ku nzö kinye, mati kyigo Lawo 'ba Wiri aba vidi akamötunnii 'Bu kaa mo tinyö edii, ki'di zi mo mötu ma tinyö mati mo ombo.

24 Wiri edii Lawo ra, ehe nje kyigo 'ba Lawo 'bomo aba vidi atō'bō mötu mo kaa mo tinyö edii."

25 Mbara ne iya zi mo henye, "Ma yolo ku Masiya ne atayi, ehe ezë mo ayi, mo akayada zi ze wa biya."

26 Yēsu aya'ba henye, "Ma ra mo, ma ra mo mati edii ame'do yi' aba yaanya."

²⁷ Mī kadra nani vo lö'bō 'ba Yēsu a'banni, ehe zē na rakaga zi ki'ja mo ēdinni ame'do mbara aba. Mora vidi maako tēmī zē ako'jo ha mbara ne dē, "A'di ra om̄ba?" Zē ako'jonnī ha Yēsu dē, "Kō'du a'di ēdiyē ame'do mbara ne aba?"

²⁸ Mbara ne ila tele wini 'bēnī ne i'bē hulēhu mī gawo, ehe iya zi vidiyē ani henye,

²⁹ "Ayi onge kora ne, mo ayada zi ma biya wa mati mo'dō! Mo atēdī Korisito ra?"

³⁰ Zē ilannī gawo ehe i'bēnnī zi kongo Yēsu.

³¹ Mī kadra ne vo lö'bōwē alenzennī Yēsu iyannī zi mo henye, "Raboni, oba wa maako zi konyol!"

³² Mora mo aya'ba henye, "Mēdī wakonyo maako aba ayole kö'du mo dē."

³³ Here vo lö'bōwē ayetonnī, kö'du ko'jo tēmī kutē nnī na bi dē nnī, "Vidī maako ika wakonyo ku zi mo?"

³⁴ Yēsu iya zi zē henye, "Wakonyo 'bama ēdī zi koro kö'du 'ba Wiri mati utu ma ehe zi kinde loo mati mo i'dī zi ma zi ko'do.

³⁵ Akiye henye, 'ēdī gba yehe sowō zi wakumu ta yaka.' Mora ma yada zi ye henye, ongo bi te na laka da yake, wa mī yaka yaanya aba ahi ku, ehe ku nzo zi kumu.

³⁶ Vidī mati umu ehe atōtō dō mo ika ku zi dīdī ma ḥburu ḥburu, ehe agamo mati ili ehe mo mati umu aba, atēdinnī na rakyenyi bi kōlō.

³⁷ Kö'du kiya ne ēdī tīnyō, 'Maako iyī, agamo umu.'

³⁸ Mutu wē zi nyenyo kumu mī yaka mati o'dō loo mo dē. Vidī maakowe o'donnī lōo ani, ehe i'je wa kyo tēmī lōo 'bēzē ne."

³⁹ Vidī kayo 'ba Samariya mī gawo nani omannī mī Yēsu ga kö'du mbara ne iya henye, "Mo ayada zi ma biya wa ma mo'dō."

⁴⁰ Here mati vidi 'ba Samariye ayinnī zi mo, zē alenzennī mo zi lima nnī aba, ehe Yēsu alima ani ko'do rīyō aba.

⁴¹ Vidī kayo 'ba Samariya maakowe omannī ga kö'du 'ba kö'du kise.

⁴² Zē iyannī zi mbara ne henye, "Doma ku yaanya aba, anza dē ga kö'du mati iya, mora ga kö'du ze na bi de ze dowo mo ku, ehe da yolo henye, mo ra tīnyō ēdī vo yomo 'ba damōku."

Yēsu akɔ'jɔ́ Wisi 'ba vo mī turu maako

⁴³ Tapetīt̄ ko'do rīyō aba ani, Yēsu ila bi nani ehe i'bē zi Galilaya.

⁴⁴ Kö'du mo na bi dē nī iya henye, nēbī ɔwō dē mī dakano 'bōmo.

⁴⁵ Mati mo ɔkō mī Galilaya, vidi karani irinnī mo kalakyedre aba, ga kö'du zē i'bēnnī mī karama 'ba laga 'ba koli mī Yerusalemā ehe ongōnnī biya wa mati mo o'dō.

⁴⁶ Mati Yēsu a'ba zi Kana mī Galilaya, bi mati mo opi wini na a'ji. Vo mī turu maako ēdī ani wisi 'bōmo na koo mī Kaparanamo.

⁴⁷ Mati mo owo henye, Yēsu ayi ku ta Yudiya zi Galilaya mo i'bē zi mo ako'jo ha mo zi tī'bē Kaparanamo ehe zi ko'jō wisi 'bēnī, mati mo ku kara zi koli.

⁴⁸ Yēsu iya zi mo henye, "Vidī maako tēmī yē oma dē nje ēzē onge kyinē 'ba kö'du korowe ehe rakage."

⁴⁹ Kora vo mī turu ne aya'ba dō mo henye, "Yere, ayi gba kazi wisi ama koli."

⁵⁰ Yēsu iya zi mo henye, "I'bē wisi 'bēyī akadidī."

Kora ne oma mī me'do 'ba Yēsu, ehe i'bē gbo.

⁵¹ Da gērī 'bōmo liŋ̄o vo lītu 'bōmowe andōsi dē nnī mo aba kö'du kise aba zi mo. "Wisi 'bēyī ēdī ku zi tī'bē zi dīdī!"

⁵² Mo ako'jo hë zë iya henye, "Kadra vala ra mati wisi 'bënï ne na laka?" Zë aya'banni henye, "Ëdi ndi kadra kólö mataganya tapëti kadra kutë mati rakyütü ne ila mo."

⁵³ Here 'bu mo asösü ëdii mii kadra kólö nani mati Yësu ayada zi ni, "Wisi 'bëyi akadidi." Here mo ehe biya vo dakota 'bënï etii omannü gbo.

⁵⁴ Nenyé kyiné 'ba kö'du koro ma riyö mati Yësu o'do tapëti tayi 'bomo ta Yudiya zi Galilaya.

5

Wakɔ'jɔ mii kara

¹ Tapëti ma nenye, Yësu i'bë mii Yerusalem, kö'du karama yënii 'ba Yude.

² Kara Haresi kyedre 'ba tímélë mii Yerusalem, kara maako ëdi ani sénjë aba tuyi, mii ha 'ba Hibiru ako'jo Betesata.

³⁻⁴ Vidi kayo 'ba rakoo ëdinni ko'do ha kara ne, vo komoköndu, vo ka'bo, ehe vidi vo kene.

⁵ Dakapa kara ne kora maako ëdi na rakoo, koo 'butëwota dämommämowota aba.

⁶ Mati Yësu ongo kora ne ehe ayolo henye mo ëdi ku na keñe kyere kadra konda aba, mo ako'jo hoo mo henye, "Omba zi yi ko'jò?"

⁷ Kora ne aya'ba do mo iya henye, "Kyedre, manza dë vidi maako aba zi ki'dii ma mii kara ne, èzë wini ne ëdi rë ni koho riyë. Ma yonzo zi tödu mii mo, mora vidi maako kpa 'duwi atödu ani dagba."

⁸ Yësu ayada zi mo henye, "Ënyi riyë, oba agburuku 'bëyi ehe alasi!"

⁹ Kandi ako'jo kora ne gbo. Mo oba agburuku 'bënï riyë ehe ayeto lasi toko. Ko'do mati kö'du ne o'do rë ni mii mo ne kadra 'ba ko'do madomorïyö.

¹⁰ Mati vo dagbe 'ba Yude ongönni kora ne ëdi agburuku 'bënï kinjë, zë iyanni zi mo henye, "Nenyé ko'do 'ba ralawo ra! Omba dë zi vidi maako zi kinjë agburuku mii ko'do 'ba ralawo."

¹¹ Mora mo aya'ba da mo iya henye, "Kora mati ako'jo ma ne ayada zi ma kinjë riyë agburuku 'bama ehe lasi."

¹² Zë ako'jonnii hoo mo iyanni henye, "Ëyi ra kora nenye mati ayada zi yi, zi kinjë riyë agburuku 'bëyi ehe lasi?"

¹³ Mora mo ayolo dë, ga kö'du Yësu i'bë wëni 'de liwo ga kö'du vidi kayo.

¹⁴ Yaa Yësu i'ja kora ne mii yékëlu ehe ayada zi mo, "Ongó te, yaanya aba rë yi ëdi ku na laka, mora o'do kö'du kyényë dekpe mandere kö'du kyényë maako ndra ako'do rë ni zi yi."

¹⁵ Kora ne i'bë ayada zi vo dagbe 'ba Yude henye, Yësu ra ako'jò ni.

¹⁶ Zë ayetonnii kö'du kyényë maako ko'do zi Yësu ga kö'du mo o'do wa kaa ma here ne mii ko'do 'ba ralawo.

¹⁷ Mora Yësu iya henye, "Bu ma owo dë ta bi loo ko'do, ehe nenye ra hala mëdi nduwë kö'do."

¹⁸ Yaanya aba vo dagbe 'ba Yude ombanni zi Yësu kofo ga kö'du riyö. Ma dagba, mo owe kö'du ki'dii 'ba mii ko'do 'ba ralawo. Mora ma kyényë ndra, mo iya henye Wiri 'Bu ni ra, mati o'do ni kpiliri Wiri aba.

Kalakonda 'ba Wisi

¹⁹ Yësu ayada zi vidiyë iya henye, "Ma yada tïnyö zi ye, Wisi o'do wa maako dë na bi dë ni. Mo ato'bó nje ko'do wa ma mo ongo 'Bu ëdi ko'do ga kö'du mo o'do kpa te wa ma mo ongo 'Bu o'do."

²⁰ 'Bu owo Wisi ehe ayada zi mo biya wa ma mo o'do. 'Bu akayada zi mo wa kyedre maako ndra ta da ma nenye, ehe atëdiyë na rakaga.

²¹ Kaa 'Bu ïnjë yöku ehe i'di dïdï, here Wisi i'di dïdï zi vïdï mati mo ombo.

²² 'Bu o'do vurë 'ba vïdï maako dë, mora mo o'do Wisi 'bënï ra na vo vurë 'ba vïdï ko'do biya.

²³ 'Bu o'do nenyé ga kö'du vïdï biya zi Wisi koro kpa kaa zë oronnï nï. Ëzë vïdï maako ombo dë zi Wisi koro, nenyé kpa te kaa mo ombo dë zi koro 'Bu mati utu mo."

²⁴ "Ma yada tïnyö zi ye henye, vïdï ma owo kö'du kise 'bama ehe édi koma aba mï mo mati utu ma édi lawo dïdï ma ñburu ñburu aba, ehe o'do vurë kyënyë dë rç mo. Zë i'bënnï ku nzø témï koli zi dïdï.

²⁵ Ma yada tïnyö zi ye henye, kadra ne atayi ehe édi ku nzø kinye mati yöku biya akowo gu 'ba Wisi 'ba Wiri, ehe zë mati owonnï ho mo, akalimanni.

²⁶ 'Bu édi kyigö aba zi dïdï kï'di, ehe mo i'di kyigö kölö nani zi Wisi.

²⁷ Ehe mo i'di zi Wisi 'bënï dangölö zi vurë 'ba vïdï ko'do biya, ga kö'du mo Wisi 'ba Vïdï.

²⁸ Re maga dë! Kadra mo atökö mati biya yöku akowo gu 'ba Wisi 'ba vïdï,

²⁹ ehe zë atayinnï yaga témï dawogo 'bënnï. Vïdï biya ma o'donnï kö'du laka atényinnï na dïdï, mora vïdï biya ma o'donnï kö'du kyënyë atényinnï na dïdï ehe ako'do vurë kyënyë 'bëzë."

³⁰ "Mo'bo dë wa maako ko'do na bi da ma. 'Bu ra utu ma, ehe mo ra ayada zi ma hala zi vurë ko'do. Mo'do vurë 'bama na laka, ga kö'du moro mo, ehe mo'do dë wa mati momba zi ma ko'do."

Vo kiya 'ba Yësu

³¹ "Ëzë ma me'do ga kö'du ma, gërii maako anza dë ani zi yada mëdï kö'du tïnyö ra yada.

³² Mora vïdï maako édi kpa ame'do kö'du ma, ehe ma yolo wa mati mo iya édi tïnyö.

³³ Utuwë vo lïtuwë zi Yowani, ehe mo ayada zi zë kö'du tïnyö.

³⁴ Ma lima dë ra kö'du mati vïdï iyannï kö'du ma, mora ma yada wa nenyee zi ye here, zi ye yomo.

³⁵ Yowani, lamba mati i'di bikanyi kyo, ehe, e na rakyenyi zi lima mï bikanyi 'bomo ne tisiwa.

³⁶ Mora vïdï maako ndra ta da Yowani ame'do kö'du ma. Mo'do ne wa mati 'Bu ma i'di zi ma ko'do. Wa biya mati mo'do ayada henye 'Bu ra utu ma.

³⁷ 'Bu mati utu ma, ame'do kpa kö'du ma, mora owowe gu mo dë mandere kongo mo da komo da komo.

³⁸ Ome kö'du kise òmo dë, ga kö'du ombe dë zi tëdï koma aba mï mati mo utu.

³⁹ Ome wayöruwë, ga kö'du asosuwë henye, aki'je dïdï ñburu ñburu mï zë. Wayöruwë ayada kö'du ma,

⁴⁰ mora ombe dë zi tayi zi ma kö'du dïdï ma ñburu ñburu."

⁴¹ "Momba kö'du wayeto 'ba vïdï köndu dë,

⁴² mora ma yolo e, vïdï ma kölö témï yë, zi Wiri tòwo anza dë kalakyedre aba.

⁴³ Mayi ku kalakonda 'ba 'Bu ma aba, ehe iriyë ma dë. Mora akiriyë vïdï ma ayinnï na bi dë nnï.

⁴⁴ Hala akome? Ombe zi wayeto kiri kazi oka ma kölö maako, mora ayonze dë zi tëdï wayeto aba kazi Wiri mati édi kölö ne, hala atö'be koma mï ma?

45 Asösuwë dë henye, ma ra vidi ma akasusu wë zi 'Bu. Ì'diyë kö'du sösu 'be ra Mosa, le mo ra vidi ma akasusu wë.

46 Mosa ayörü wa kö'du ma, ehe ézé ome mii Mosa, akome mii ma.

47 Mora ézé ome dë mii wa mati Mosa ayörü, hala atɔ'be koma mii wa mati miya?"

6

*Yēsu ì'di wakonyo zi vidi kpulukumuyi
(Mt. 14:13-21; Mk 6:30-44; Lk 9:10-17)*

1 Tapëti ma nenyé Yēsu umu kyëti Föfö 'ba Galilaya, mati ayolo kpa na Föfö 'ba Tiberiyasi.

2 Vidi kayo usunni go mo ga kö'du ongɔnni mo édi kyiné 'ba kö'du korowe ko'do zi kɔ'jɔ vo koe.

3-4 Kara zi kadra karama 'ba laga 'ba koli 'ba Yude, Yēsu ì'bë riyé da döku vo lɔ'bö 'béniyé étí ehe alima akanjo.

5 Mati Yēsu ongo vidi kayo tayinni zi ni, mo ako'jo ha Pilipo iya henye, "Ta kila da ki'ja ze wakonyo kyo zi to'bö vidi nenyee biya?"

6 Mo iya nenyé zi Pilipo yɔnzo. Mo ayolo ku nzo a'di ra mo édi ti'bë zi ko'do.

7 Pilipo aya'ba dɔ mo iya henye, "Ayolo dë henye, akirü kara kohi 'ba yehe modomowota nje zi kogo mangolo'bɔ tisi zi vidi ma kólö nenyee?"

8 Anderiya, öndu 'ba Simona Petero, kólö témí vo lɔ'böwë, mo ame'do riyé iya henye,

9 "Wisi maako édi kinye, mo édi mangolo'bɔ sisi aba muyi ehe kyenze riyyö. Mora a'di ra na laka édi zi vidi biya nenyee?"

10 Dakajo ayofu loma aba, ehe Yēsu ayada zi vo lɔ'bö 'béniyé zi yada zi vidi biya lima akanjo. Vidi kora édi kaa kpulukumuyi mii vidi kayo nenyee.

11 Yēsu oba mangolo'bɔ ne mii kala ni ì'di öwö'di zi Wiri. Here, mo idra mangolo'bɔ ne zi vidiyé, mo o'do kpa here kyenze ne aba, le vidi édinni mo aba kyo zi konyo.

12 Vidi onyonni biya ma ombanni, ehe Yēsu ayada zi vo lɔ'bö 'béniyé zi totò koso mo ma oso, here ma yaña dë.

13 Vo lɔ'böwë atötönni dë zé bi kólö ehe oso kori 'butë dömoriyö wa mati oso témí mangolo'bɔ muyi ne.

14 Tapëti vidi ongɔnni kyiné 'ba kö'du korowe ko'do 'ba Yēsu nenyé, ayeto kiyanní henye, "Nenyé atëdi tìnyö Nëbï mati édi zi tayi kinye mii damökü ne."

15 Yēsu ayolo henye zé ombanni yɔnzo zi mo ko'do na wehe zi tèdï na yere 'bëzé. Here mo ì'bë riyé da döku, ani zi mo tèdï kutu ni aba.

Yēsu alasi ta da wini

(Mt 14:22-33; Mk 6:45-52)

16 Hutaga nani aba vo lɔ'bö 'ba Yēsu ì'bënni akanjo zi föfö.

17 Zé ékyinni mii töjbö, ayetonní kumu kyëti zi Kaparanamo. Mati bi öndu Yēsu gba ayi dë zi zé,

18 buluku kyiigɔ édi ku kohi wini na kyényé.

19 Mati vo lɔ'böwë opinni ku kaa wiři wota mandere sowɔ, zé ongɔnni Yēsu lasi ta da wini. Mo asesi nduwé tayi kara ra töjbö, zé gbo na tere.

20 Mora mo iya henye, "Ma Yēsu ra! Ere dë!"

21 Vo lɔ'böwë ombanni zi mo koba mii töjbö, kandi ɔko gbo da göti bi mati édinni ati'bë zi mo.

Mangolo'bɔ ma i'di didi

²² Ko'do vere aba viði mati édinni gba ani humiré kapa 'ba fofö, aycloñni töjbö édi nje kölö ani. Zé aycloñni kpa henye, Yësu i'bë dë më mo vo lö'bö 'bénnyé étü. Zé i'bënni kutu nní aba.

²³ Töjbö maakowe ta Tiberiyas i'bënni kara ta bi mati viði kayo onyonni mangolo'bɔ mati Yere i'di ówó'di.

²⁴ Zé ongonnéni henye Yësu ehe vo lö'bö 'bënii étü i'bënni ku. Here zé ékyinni mi töjböwë ehe i'bënni gbo Kaparanamo Yësu koma.

²⁵ Zé i'janni mo kapa damiré 'ba fofö ehe ako'jonní ho mo iyanni henye, "Raboni, oko ndala aba kinye?"

²⁶ Yësu aya'ba do mo iya henye, "Ma yada tñyö zi ye, anze dë ma koma ga kö'du onge kyiné 'ba kö'du korowe, mora ga kö'du onyowe biya wakonyo ma ombe.

²⁷ O'de loo dë kö'du wakonyo mati édi rë nü yanya ne. O'de loo kö'du wakonyo mati i'di didi ma ñburu ñburu ne. Wisi 'ba Vidi aki'di wakonyo nenye zi ye, ga kö'du Wiri 'Bu i'di kalakonda zi mo ko'do here."

²⁸ Vidi ako'jonní ho mo iyanni henye, "A'di ra tñyö Wiri ombo ze zi ko'do?"

²⁹ Yësu aya'ba do mo iya henye, "Wiri ombo zi ye tedi koma aba më viði mati mo utu."

³⁰ Zé aya'banni do mo iyanni henye, "Kyiné 'ba kö'du koro a'diye ra ako'do, here zi ze to'bɔ koma mì yi? A'di ra ako'do?"

³¹ Go mo yada aba, mati zutu 'bezee édinni mi da lipi, Wiri i'di mana zi zë konyo. O'do rë nü kaa mati wayoruwe iyanni henye, 'Wiri i'di mangolo'bɔ zi zë ta komoriyé zi konyo.'

³² Yësu ayada zi zë henye, "Ma yada tñyö zi ye henye, Mosa ra dë viði mati i'di mangolo'bɔ zi ye ta komoriyé. 'Bu ma ra i'di mangolo'bɔ tñyö ne zi ye ta komoriyé.

³³ Ehe mangolo'bɔ mati Wiri i'di ne édi viði mati ayi akanjo ta komoriyé zi didi ki'di zi damöku."

³⁴ Vidi iyanni henye, "Kyedre, i'di zi ze mangolo'bɔ mati oró dë nenye."

³⁵ Yësu aya'ba do mo zi zë iya henye, "Ma ra mangolo'bɔ ma i'di didi. Vidi ma ayi zi ma, atanza dë na o'bo. Vidi ma édi koma aba më ma atanza dë na kôdro.

³⁶ Ma yada ku nzɔ zi ye henye, onge ma mora gba anze dë koma aba më ma.

³⁷ Vidi biya mati 'Bu i'di zi ma atayi zi ma. More ma kölö maako tëmi zë dë.

³⁸ Mayi dë ta komoriyé zi ko'do wa mati momba. Mayi zi ko'do wa mati 'Bu ombo ma zi ko'do. Mo utu ma,

³⁹ ehe mo ombo zi ko'do tñyö ma kölö tëmi zë mati mo i'di zi ma ne ölu dë. Mo ombo ma zi kinjé zë zi didi mì ndundu 'ba ko'do aba.

⁴⁰ 'Bu ma ombo viði biya mati ongonnéni Wisi, zi tedi koma aba më mo, ehe zi tedi didi ma ñburu aba. Here ma kinjé zë zi didi mì ndundu ko'do aba."

⁴¹ Vidi ayetonni hë nní wasa ga kö'du Yësu iya henye, nü ra mangolo'bɔ mati ayi akanjo ta komoriyé.

⁴² Zé ako'jonní ha oka ma kölö maako iyanni henye, "Mo anza Yësu ra dë, wisi 'ba Yosepa? Da ýo ze 'bu mo dë ma mo aba? Hala mo at'o'bo kiya henye, nayi akanjo ta komoriyé?"

⁴³ Yësu ayada zi zë iya henye, "Ore ta bi me'do 'be ne!"

⁴⁴ Vidi maako o'bo dë tayi zi ma, nje 'Bu mati utu ma ne o'do zë komba zi tayi. Mora èzë zë ayinni, ma kinjé zë na didi mì ndundu 'ba ko'do aba.

45 Kölö témí Nébiyé ayörü henye, 'Wiri akayandi zé biya.' Here viði biya ma ownoni da 'Bu ehe ayandi kazi mo atayi zi ma.

46 Nje viði kölö mati ongo 'Bu ne mo ra ayi kazi Wiri. Viði maako gba ongo 'Bu dë.

47 Ma yada zi ye tñyö viði biya mati édinni koma aba mï mo, édinni didi ñburu aba.

48 Ma mangol'bø ma i'di didi!

49 Zutu 'be onyonni mana mï da lipi ehe yaa, zé olinni.

50 Mora kinye mangol'bø 'ba komoriyé ne ayi ku akaño, here viði mati mo onyo ku oli dë.

51 Ma ra mangol'bø didi mati ayi akaño ta komoriyé. Ezé viði mati onyo mangol'bø neny, mo akalima ñburu. Mangol'bø mati ma ki'di zi mo ida ra ma ra, medí ki'di zi viði 'ba damoku neny zi tédinni na didi."

52 Zé ayetonní hë nní wasa oka ma kölö maako aba, ehe ako'jonní kö'du iyanní henye, "Hala mo ato'bø ki'di ida rë ni zi ze konyo?"

53 Yësu aya'ba dø mo iya henye, "Ma yada zi ye tñyö, alime dë, nje ezë onyowe ida ehe uwëë yama 'ba Wisi 'ba Viði.

54 Mora ezë onyowe ida ma ehe uwëë yama ma, atëdiyé didi ma ñburu aba, ehe ma kinjëe na didi mï ndundu 'ba ko'do aba.

55 Ida ma wakonyo ma tñyö ra, ehe yama ma wakuwë ma tñyö ra.

56 Ezë onyowe ida ma ehe uwëë yama ma, e kölö ma aba ehe ma kölö etti.

57 Kaa 'Bu wiði ra utu ma, ehe medí didi aba ga kö'du 'bomo, viði biya mati onyonni ida ma akalimanni ga kö'du 'bama.

58 Mangol'bø mati ayi akaño ta komoriyé anza dë kaa wa mati zutu 'be onyonni. Zé olinni, mora viði mati onyo mangol'bø neny akalima ñburu."

59 Yësu édi kö'du yëti mï bi 'ba mötu mï Kaparanamo mati mo iya kö'du nenyee.

Me'do 'ba didi ñburu

60 Vo lõ'bö kayo 'ba Yësu ownoni mo ehe iyanní henye, "Kö'du yandi neny édi ndra na kyigo zi viði maako yolo. Ýyi ra ato'bø yolo mo?"

61 Yësu ayolo henye, vo lõ'bö 'béniyé édinni am'e'do na wayawaya. Here mo ako'jo iya henye, "Nenyne o'de na rití?

62 A'di ra ezë onge Wisi 'ba Viði édi ti'bë riÿé komoriyé bi mati mo ayi ta 'dëmo?

63 Lawo mo ra i'di didi. Kyigo 'ba viði köndu o'dø waako dë. Me'do mati ma me'do zi ye ne, édi témí Lawo 'ba Wiri ma i'di didi.

64 Mora kya e maakowe ombanni dë zi tedi koma aba mï ma." Yësu iya neny, ga kö'du témí biyeto aba mo ayolo éyi ra atëdi koma aba mï ni. Mo ayolo kpa éyi ra akasusu ni.

65 Yësu iya henye, "Kö'du nenyne ra ma yada zi ye o'be dë tayi zi ma, nje ezë 'Bu ra o'de kombá zi tayi."

66 Ga kö'du wa mati Yësu iya, vo lõ'bö kayo 'bomowe opi gë nní zi mo ehe oronni ta bi lõ'bö ga ndi mo.

67 Yësu ako'jo ha vo lõ'bö 'bénii 'buté dómoriyö, "E kpa ombe zi kila ma?"

68 Simona Petero aya'ba dø mo iya henye, "Yere, viði maako anza dë ani zi ze to'bø ti'bë zi mo. Me'do 'beyi i'di didi ñburu.

69 Yaanya aba dëdi koma aba mï yi, ehe da yolo ku yi ra Wisi Kölö Ñbala 'ba Wiri."

70 Yësu ayada zi vo lō'bö 'bëniyë henye, "Ma jeli ye 'butë dōmorïyö, mora ma kölö tëmï yë dakiyikyi."

71 Yësu édi me'do kö'du 'ba Yudasi wisi 'ba Simona Sikereto. Mo yaa akasusu Yësu mo le kölö tëmï vo lō'bö 'butë dōmorïyö.

7

Yësu öndu ni étii

1 Tapëti ma nenyé, Yësu ényi ti'bë lasi aba më Galilaya, mo omba dë ti'bë më Yudiya, ga kö'du Yude ani ombannë zi kofo mo.

2 Ku kara zi kadra 'ba karama 'ba mbörögö,

3 ehe önduwë 'ba Yësu iyanni zi mo henye, "Kö'du a'di i'bë dë zi Yudiya? Here vo lō'bö 'bëiyë ato'bönni kongo wa mati édi ako'do.

4 Vidi maako o'do waako dë na liwo, ézé zë ombanni zi maakowe zi yolo kö'du zë. Here i'di damöku ma yolo wa ma édi ako'do."

5 Gbì le önduwë 'ba Yësu gba ayinni dë na vo lō'bö 'bomo.

6 Yësu aya'ba iya henye, "Kadra 'bama gba ayi dë, mora kadra 'be édi 'duwí kinye.

7 Vidi 'ba damöku nenyé o'bönni dë e kiyi. Zë iyinni ma, ga kö'du ma yada nduwë zi zë henye, zë o'dönni kö'du kyényë.

8 I'bëë dagba më karama. Kadra 'bama gba oko dë, ehe më'bë dë."

9 Yësu iya nenyé ehe alima zo më Galilaya.

Yësu më karama 'ba mbörögö

10 Tapëti öndu 'ba Yësu i'bënni ku më karama, mo i'bë liwo kazi yada zi vidi maako.

11 Mi kadra 'ba karama aba, vo dagbe 'ba Yude omannë Yësu ehe ako'jonnì kö'du henye, "Mo édi kila?"

12 Vidi kayo alépinni më ha wasa kö'du mo. Maakowe iyanni henye, "Yësu kora laka ra," agamowe iyanni henye, "Mo édi ndöndo kiga zi vidi biya."

13 Mora vidiyë na tere kazi vo dagba 'bëzë, ehe vidi maako ame'do dë ta da komo vidi kayo kö'du mo.

14 Mati karama ku kutë zi rë nì kinde, Yësu i'bë më yekëlu ayeto wayandi.

15 Vo dagbe na rakaga ehe iyanni henye, "Hala kora nenyé ayolo kö'du takanyi here? Ayandi mo kpa dë."

16 Yësu aya'ba dö mo iya henye, "Manza dë yandi wa mati ma sösu kö'du mo. Wa mati mëdë ayandi ayi kazi vidi ma utu ma.

17 Ézé tñyö ombe zi koro Wiri, akayole wa mati ma yandi ayi kazi Wiri mandere kazi ma.

18 Ézé momba zi kika wakoro zi ma, ma kame'do kö'du ma. Mora momba zi koro vidi ma utu ma. Nenyé ra ma yada kö'du tñyö anza dë ndöndo.

19 Mosa ra dë i'di kö'du ki'di zi ye? Vidi maako tëmï yë oro dë. Here kö'du a'di ombe zi ma kofo?"

20 Vidi kayo aya'banni dö mo iyanni henye, "Yi vo dakiyikyi! A'di ra o'do yi zi kö'du sösu henye, vidi maako ombe zi kofo yi?"

21 Yësu aya'ba dö mo iya henye, "Mo'do kö'du koro kölö ehe o'de na rakaga.

22 Mosa i'di kö'du zi ye zi gisi kora 'be ñbete. Mora tñyö anza Mosa ra dë i'di kö'du ki'di nenyé zi ye. Zutu 'be ra. Mi ko'do 'ba ralawo aba anjbete gisi kora 'be

²³ zi kö'du kï'dï 'ba Mosa koro. Ëzë wisi maako atɔ'bɔ ɔbete mï ko'do 'ba ralawo, kö'du a'di ra e na kamo ma aba ga kö'du vïdï maako ko'do na laka mï ko'do 'ba ralawo?

²⁴ O'de vurë dë dakiyinë 'ba ra laya aba. O'de wa mati tïnyö ra aba."

Mo Korisito ra?

²⁵ Kya vïdï maakowe ta Yerusalemä ëdï kiyannï henye, "Anza dë kora nenyé ra zë ombannï zi kofo?

²⁶ Here mo ëdï gba zo kinye, me'do zi vïdï biya kowonni. Ehe vïdï maako awasa hë nnï dë mo aba. Here ne kö'du sösü 'be aba vo dagbe ayolonnï ku tïnyö mo ra Korisito?

²⁷ Mora nani akatɔ'bɔ tëdï hala? Vïdï maako ayolö dë bi mati Korisito ne atayi ta 'dômo, mora da yolo ze bi mati kora nenyé ayi ta 'dômo."

²⁸ Mati Yesu ëdï kö'du yandi mï yækëlu, mo agbögbö hë nï iya henye, "Tïnyö asosuwë ayole ma ku, ehe ta kila mayi ta 'dômo? Mayi dë na bi da ma! Vidï mati utu ma ëdï tïnyö, ehe ayole mo dë.

²⁹ Mora ma yolo vïdï mati utu ma, ga kö'du mayi kazi mo."

³⁰ Kya vïdï maakowe ombannï zi Yesu kïri, mora du vïdï maako i'dï kala nï dë d3 mo, ga kö'du kadra 'bomo gba öko dë.

³¹ Mora vïdï kayo mï kutë vïdï nee i'dïnnï koma 'bënnï mï mo ehe iyannï henye, "Ëzë Korisito ne ayi, mo ako'do kyinë 'ba kö'du korowe ndra ta da kora nenyé?"

Utu vo kanye 'ba yækëlu zi Yesu kïri

³² Mati Farasiye owonni vïdï kayo ëdïnnï hë nnï wasa ga kö'du 'ba Yesu, zë ehe kyedree 'ba vo karase utunni vo kanye 'ba yækëlu zi mo kïri.

³³ Mora Yesu ayada zi zë iya henye, "Ma tëdï ëti tisi na konda, ehe ma ta'ba zi vïdï mati utu ma ne.

³⁴ Akome ma, mora du aki'je ma dë. O'be dë tï'bë bi mati mëdï tï'bë 'dômo."

³⁵ Vïdï ako'jonnï ha oka ma kólö maako henye, "Kila mo atɔ'bɔ tï'bë zi sesi ze ta bi ni' ki'ja? Mo ëdï tï'bë mï dakajo ménzë maakowe mati vïdï 'bezee ëdïnnï alima? Mo ëdï tï'bë ani zi vïdïyë 'ba Girigë yandi?

³⁶ A'di ra mï me'do 'bomo mati mo iya henye, da koma ze nï mora di'ja nï dë? Kö'du a'di da tɔ'bɔ dë tï'bë bi mati mo ëdï tï'bë?"

Lili 'ba wini ma i'dï didi

³⁷ Mï ndundu mo ehe mï ko'do kyedre 'ba karama, Yesu oró riÿë ehe agbögbö hë nï iya henye, "Ëzë ëdiyë kodro aba, ayiye zi ma ehe uwëe!"

³⁸ Ëdiyë koma aba mï ma, atëdiyë wini ma i'dï didi, taho témï yönü 'ba mï yë, kaa wayöruwë iyannï henye."

³⁹ Yesu ëdï ame'do kö'du 'ba Lawo Laka, mati aki'dï zi vïdï biya mati ëdïnnï koma aba mï mo. Lawo ne gba i'dï dë zi vïdï kólö maako, kyere Yesu gba i'dï bikanyi kyedre 'bënï dë ndo.

Rakinye mï kutë vïdï

⁴⁰ Mati vïdï kayo owonni Yesu iyannï nenyé, kya maakowe iyannï henye, "Mo atëdi Nëbü ra."

⁴¹ Agamowe iyannï henye, "Mo Korisito ra." Agamowe iyannï kpa henye, "Korisito ne atɔ'bɔ tayi ta Galilaya?"

⁴² Wayöruwë iyannï henye, Korisito atayi témï dakota 'ba Yere Dawidi. Here kö'du nenyé go mo ya'ba aba, ako'jo mo mï Beteleme, mï gawo mati Dawidi alima 'dômo?"

⁴³ Vïdï ayetonni më'do ra oka ma kólö maako ga kö'du 'ba Yesu.

44 Kya zë maakowe ombanni zi mo kiri, mora du vidi maako i'di kala ni dë do mo.

Vo dagbe ombanni dë zi tedi koma aba mi Yesu

45 Mati vo kanye 'ba yekelu a'banni zi kyedree 'ba vo karase ehe Farasiye, ako'jo he zë henye, "Kö'du a'di ike Yesu dë kinye?"

46 Zë aya'banni henye, "Vidi maako gba ame'do dë kaa kora neny."

47 Farasiye iyanni zi zë henye, "Mo o'do lumë kpa ku re?"

48 Ma kölö témii kyedree 'ba vo karase mandere Farasiye édii koma aba mi mo?

49 Ehe vidi nenyee mati ayoloni kö'du kii'di dë, zë hu wasenë 'ba Wiri."

50 Nikodimö mati i'bë zi Yesu dagba, ehe mo kölö témii vo dagbe 'ba Yude, iya henye, ehe mo ra kpa kyere ayi zi Yesu kongo. Mo iya henye,

51 "Kö'du kii'di 'beze ila ze dë zi riti kii'di zi vidi gba kazi ze kowo wa ma zë ombanni kiya. Do'bë dë vurë 'bezë ko'do gba kazi ze yolo a'di ra zë o'donni."

52 Zë iyanni henye, "Nikodimö, yi témii Galilaya? Ako'jo wayöru nee, ehe aki'ja henye, nëbëi ako anza dë zi tayi ta Galilaya."

53 Vidi biya i'benni gbo lijo 'benni na kutu kutu.

8

*Mbara iri ta bi ndoro ko'do**

1 Mora Yesu i'bë yaga zi Döku 'ba Olivo.

2 Damindö vere aba njbo mo i'bë zi yekelu. Vidi ayinni zi mo, mo alima akaajo ehe ayeto zë yandi.

3 Vo komoyandiye 'ba kö'du kii'di ehe Farasiye ikannü loko mbara maako iri ta bi ndoro ko'do, ehe zë o'donni mo atoro komo nnii biya.

4 Here zë iyanni henye, "Raboni, mbara nenyi iri édi ko'do kora maako aba anza o'di 'bomo ra dë."

5 Kö'du kii'di 'ba Mosa ayandi henye, mbara kaa ma nenyi zi ku'du brua yitö aba. A'di ra iya?"

6 Zë aco'jonnii ha Yesu, kö'du ko'jo nenyi aba, ga kö'du zë ombanni mo susu ehe zi kö'du kyenyé maako kika ro mo. Mora Yesu idë re nü ayeto wayöru dakaño kala ni aba.

7 Zë asesinni zö nduwë hō mo ko'jo kö'du 'ba mbara ne. Ndunu mo aba mo orö riye iya henye, "Ézë vidi maako témii yë o'do kö'du kyenyé dë mu'du dagba yitö dö mo."

8 Mo idë re nü kpa lóhu ayeto wayöru dakaño.

9 Vidi nee i'benni biya na kölö kölö, ayeto ma tendro mo aba. Ndunu mo aba Yesu mbara ne aba osönni kutu nnii aba.

10 Yesu orö riye aco'jo ho mo iya henye, "Vidi nee biya kila? Vidi maako anza kpe zi yi susu?"

11 Mbara ne aya'ba dö mo iya henye, "Ee Kyedre, vidi maako anza dë." Yesu ayada zi mo iya henye, "Manza dë kpa ti'bë zi yi susu. I'bë yaanya aba, o'do kö'du kyenyé dekpe."

Yesu bikanyi kö'du damöku

12 Kpa lóhu Yesu ame'do zi vidiyyé. Kadra nenyi aba mo iya henye, "Ma ra bikanyi kö'du damöku. Usu ga ma, ehe alasí dë mi bikondu. Akatëdi bikanyi ma aki'di didi aba."

* **8:** Komo nenyi anza dë mi dagba wayöru 'ba Bayibolo.

13 Farasiye iyanni zi mo henye, "Yi ra nje viði ma édi ame'do kö'du yi, ehe anza dë tinyö na laka zi yi ra tedi akpa na vo kiya 'beyi."

14 Yësu aya'ba do mo iya henye, "Here ézë ma me'do le kö'du ma, wa ma miya édi tinyö. Ma yolo ku mayi ta kila ehe mëdi ti'bë kila. Mora ayole dë ma ta kila mandere mëdi ti'bë kila.

15 O'de vurë témë gérí kólö mati viði biya o'donnii, mora mo'do vurë 'ba viði maako dë.

16 Ézë mo'do vurë, ma ko'do na laka, ga kö'du ma ko'do dë kutu ma aba. 'Bu mati utu ma ne édi kinye ma aba.

17 Kö'du ki'di 'be ombo vo kiya riÿö zi yada kö'du ne édi tinyö.

18 Ma kólö témë vo kiya 'bame, ehe 'Bu mati utu ma édi agamo maako."

19 Zé aco'jonnii ho mo iyanni henye, "Bu yi édi kila?" Yësu aya'ba do mo iya henye, "Ayole ma dë mandere 'Bu ma. Ézë ayole ma, akayole 'Bu ma."

20 Yësu iya nenye mati mo édi gba kö'du yandi mi bi ma söndu 'ba waki'di 'ba yékëlu asesi 'dëmo. Mora viði maako iri mo dë ga kö'du kadra 'bomo gba ayi dë.

O'be dë ti'bë bi mati mëdi ti'bë

21 Yësu ayada kpa zi vo dagbe 'ba yënii henye, "Mëdi ti'bë 'de akome ma, mora o'be dë ti'bë bi mati mëdi ati'bë, akoliye kö'du kyényë 'be kazi wakila."

22 Viði aco'jonnii kö'du iyanni henye, "Mo ombo zi re ni kofo? Édi nani wa ma mo iya henye, do'bô dë ti'bë bi mati mo édi ti'bë?"

23 Yësu aya'ba do mo iya henye, "Édiyë ta lebi, mora ma ta riÿë. E 'ba damöku nenye, mora manza dë 'ba damöku nenye.

24 Kö'du nenye ra miya akoliye kö'du kyényë 'be aba. Ézë anze dë koma aba mi ma, kö'du éyi mëdi, akoliye mi kö'du kyényë 'be ila dë."

25 Zé aco'jonnii ha Yësu iyanni henye, "Yi 'beyi éyi?" Yësu aya'ba do mo iya henye, "Ma ra te mati ma yada zi ye biyeto aba.

26 Ani kö'du édi kyo ma to'bô kiya zi yada henye o'de kö'du kyényë, mora viði mati utu ma édi tinyö, ehe ma yada zi viði 'ba damöku nenye nije wa mati mowo kazi mo."

27 Viði maako ayolo dë Yësu édi ame'do zi zé kö'du 'Bu ni.

28 Yësu i'bë nduwë kiya mo aba henye, "Ézë umbëë Wisi 'ba Viði ku riÿë, akayole éyi ra ma. Akayole kpa henye manza dë wa maako ko'do na bi da ma. Miya nije wa mati 'Bu ma ayandi zi ma.

29 Mo mati utu ma édi ma aba. 'Duwî mo'do wa mati o'do mo na rakyenyi ehe mo ila ma dë."

30 Tapëti Yësu iya nenye, viði kayo omannii mi mo.

Kö'du tinyö akinge yi na dangölö

31 Yësu ayada zi viði mati édinnii koma aba mi ni henye, "Ézë asesiye nduwë korò wa mati miya, e tinyö vo lö'bô 'bama ra.

32 Akayole kö'du tinyö, ehe kö'du tinyö akinge na dangölö."

33 Zé aya'banni do mo iyanni henye, "Ze gisi 'ba Abarayama! Danza dë gba na vo kalima 'ba viði maako. Hala ato'bô kiya akinga ze na dangölö?"

34 Yësu aya'ba do mo iya henye, "Ma yada tinyö zi ye, viði ma o'do kö'du kyényë édi vo kalima 'ba kö'du kyényë."

35 Wo kalime, alimanni dë ñburu mi dakota, ézë wisi alese le 'duwî mi dakota.

36 Ézë Wisi i'di zi ye dangölö, tinyö aba e na dangölö.

³⁷ Ma yolo ku, e tēmī dakota 'ba Abarayama, mora ombe zi ma kofo, ga kö'du, kö'du kise 'bama anza dē tīnyō mī dī'di ye.

³⁸ Mēdi ame'do kö'du wa mati 'Bu ma ayada zi ma, te kaa mati ēdīyē ako'do wa mati 'bu wē ayandi zi ye."

³⁹ Vidi iyanni zi Yēsu henye, "Abarayama ra 'bu ze!" Yēsu aya'ba dō mo iya henye, "Ēzē e gisi 'ba Abarayama, o'de wa mati Abarayama o'do.

⁴⁰ Tapēti mo ombe zi ma kofo ta bi kö'du tīnyō yada zi ye mati Wīrī i'di zi ma. Abarayama o'do waako dē kaa ma nani.

⁴¹ Mora ēdī ko'de te wa mati 'bu wē o'do." Zē iyanni henye, "Asusu ze dē zi kiya dēdī kpa 'bu maako aba. Dēdī nje 'bu aba kōlō, mo ra Wīrī."

⁴² Yēsu iya zi zē henye, "Ēzē Wīrī ra 'Bu wē, ṡwe ma, ga kö'du mayi kazi Wīrī yaanya aba mēdī kinye. Mo ra utu ma. Mayi dē na bi da ma.

⁴³ Kö'du a'di ra ayole kö'du mati mēdī ame'do kö'du mo dē? ɔ'be dē tōrō zi kowo kö'du mati mēdī akiya?

⁴⁴ 'Bu wē ra Satani, ehe o'de te wa mati mo ombe. Mo 'duwī vo wakofo ehe vo ndōndo. Kö'du tīnyō ako anza dē kö'du mo. Mo ame'do kö'du nī, ehe kö'du biya mati mo iya ndōndo ra. Anza dē nje mo ra na vo ndōndo, mora mo kpa 'bu 'ba vo ndōnde biya.

⁴⁵ Ga kö'du ma yada zi ye kö'du tīnyō, e ombe dē zi tēdī koma aba mī ma.

⁴⁶ Vidi maako tēmī yē ato'bō ma susu ga kö'du kyēn'yē ko'do? Ēzē ma yada kö'du tīnyō, kö'du a'di ra ome dē mī ma?

⁴⁷ Vidi mati 'ba Wīrī akoze mbili nī da kö'du kise 'bomo, mora ombe dē zi kowo, ga kö'du anze dē 'ba Wīrī."

Yēsu ehe Abarayama

⁴⁸ Yude aya'banni zi Yēsu henye, "Dēdī ze tīnyō aba zi kiya henye, yī vīdī 'ba Samariya ra, ehe ēdī dakyikyi aba mī yi?"

⁴⁹ Yēsu aya'ba dō mo iya henye, "Manza dē dakyikyi aba mī ma. Moro 'Bu ma, ehe ombe dē zi koro ma.

⁵⁰ Momba wakoro dē ga kö'du ma, mora vīdī maako ēdī ani ombe zi ma tēdī na wakoro, ehe mo ra kpa 'ba vurē ko'do.

⁵¹ Ma yada tīnyō zi ye henye, ēzē orowe me'do 'bama du akoliye dē."

⁵² Vidi iyanni henye, "Yaanya aba tīnyō da yolo ku ēdī dakyikyi aba. Abarayama oli ehe nēbiyē kpa. Hala ɔ'bō kiya henye, vīdī mati oro me'do 'bēyī oli dē?

⁵³ Yī kyedre ta da 'bu ze Abarayama? Mo oli ehe nēbiyē kpa. Īyī ra asosu 'bēyī yi?"

⁵⁴ Yēsu aya'ba dō mo iya henye, "Ēzē moro ra ma, o'do waako dē. 'Bu ma ra vīdī ma oro ma. Iye henye mo Wīrī 'be ra.

⁵⁵ Gbī le tīnyō ayole mo dē, mora ma yolo mo. Ēzē miya ma yolo mo dē, ma tēdī na vō ndōndo kpa kaa e biya. Mora ma yolo mo, ehe mo'do wa mati mo iya.

⁵⁶ 'Bu wē Abarayama ēdī rakyenyi aba zi kongo kadra tayi 'bama, mo ongo ma ehe ēdī na rakyenyi."

⁵⁷ Zē iyanni henye, "Anza kpa dē koo 'butēmuyē aba. Hala ɔ'bō kongo Abarayama?"

⁵⁸ Yēsu aya'ba dō mo iya henye, "Ma yada tīnyō zi ye, gba Abarayama anza dē, mēdī."

⁵⁹ Vidi obanni yitō riyyē zi Yēsu kofo, mora mo oho rē nī ehe ila yēkēlu.

9

Yēsu akō'jō kora maako o'jo na komoköndu

¹ Mati Yēsu alasi na konda, mo ongō kora maako na komoköndu kyere mati o'jo.

² Vo lō'bōwē 'ba Yēsu akō'jonnī henye, "Raboni, kö'du a'di ra kora nenyē o'jo na komoköndu? Ëdī ga kö'du mo, mandere vo ko'jo mowe o'donnī kö'du kyényē?"

³ Yēsu aya'ba dō mo iya henye, "E e, anza here dē. Mora ga kö'du komoköndu 'bōmo, akonge Wiri' akō'dō kö'du koro zi mo.

⁴ Ëzë ëdī kadra, do'de wa mati vidi ma utu ma om̄ba ma zi ko'dō. Ëzë yondo ɔkɔ ku, vidi maako o'bō dē zi lōo ko'dō.

⁵ Mati mēdī mī damōku, ma bikanyi ra zi damōku."

⁶ Tapēti Yēsu iya nenyē, mo o'bi oro dakano. Mo o'dō koro ehe ora komo kora ne.

⁷ Here mo iya henye, "I'bē akaka koro ne mī Kara Siliyoma." Kora ne i'bē ehe akaka mī Siliyoma. Kö'du ya'ba aba, "Vidī ma utu, akutu." Mati mo akaka koro ne ku yaga mo o'bō bi kongo.

⁸ Vo halinjō oka 'bōmowe, ehe vidi mati ongōnnī mo ta bi lenze kyere ne, akō'jonnī kö'du henye, "Nenyē anza dē kora mati ëdī alima akanjo ehe 'duwī alenze?"

⁹ Kya zē maakowe iyannī henye, mo ra gbī te kora vo lenze ne, agamowe iyannī henye, mo andele nje kaa mo. Mora mo ayada zi zē, "Ma kora nani ra."

¹⁰ Zē akō'jonnī hō mo henye, "Hala o'bō bi kongo?"

¹¹ Mo aya'ba dō mo iya henye, "Vidī maako ru mo Yēsu o'dō koro ehe ora komo ma. Mo ayada zi ma t'i'bē kaka mī Kara Siliyoma. Mati mo'dō, mō'bō bi kongo."

¹² Zē akō'jonnī kö'du henye, "Mo ëdī kila yaanya aba?" Mo aya'ba dō mo iya henye, "Ma yolo dē."

Farasiye ayonzonni zi ki'ja a'di ra o'dō rē nī

¹³⁻¹⁴ Ko'do mati Yēsu o'dō koro ne ehe akō'jō kora ne, mī ko'do 'ba ralawo. Here vidi obanni kora ne zi Farasiye.

¹⁵ Zē akō'jonnī hō mo hala mo o'bō zi bi kongo, ehe mo aya'ba henye, "Yēsu o'dō koro ehe ora komo ma. Tapēti ma kaka, mō'bō bi kongo."

¹⁶ Kya 'ba Farasi maakowe iyannī henye, "Kora nenyē Yēsu ayi dē kazi Wiri'. Ëzë mo o'dō here, mo o'bō dē kowe kö'du k'i'dī 'ba ko'do madomoriyō." Agamowe akō'jonnī henye, "Hala vidi 'ba kö'du kyényē ato'bō ko'do kyinē 'ba kö'du korowe?" Here Farasiye o'bōnnī dē kö'du kida tēmī kute nnī,

¹⁷ zē akō'jonnī ha kora ne iyannī henye, "A'di ra iya, kö'du vidi mati akō'jō komo yi ne?" Kora ne ayada zi zē iya henye, "Mo nēbī ra."

¹⁸ Mora vo dagbe 'ba Farasiye omannī dē henye, kyere kora ne ëdī na vo komoköndu. Zē utunnī litu zi vo ko'jo mowe,

¹⁹ ehe akō'jonnī hē zē henye, "Nenyē wisi mati iye henye, o'jo na komoköndu? Hala mo o'bō bi kongo yaanya aba?"

²⁰ Vo ko'jo 'ba kora ne aya'banni dō mo henye, "Da yolo ku tīnyō mo wisi 'beze ra, ehe da yolo ku o'jo mo na komoköndu.

²¹ Mora da yolo dē hala mo i'ja komo nī mandere éyi ra i'dī komo zi mo. Akō'jowe hō mo! Mo övu ku kyedre zi me'do ga kö'du nī."

²²⁻²³ Vo ko'jo 'ba kora nenyē iyannī here, ga kö'du zē erennī Yude. Vo dagbe 'ba Yude idannī kö'du ku nzō henye, vidi maako manza dē wa maako aba zi ko'do zi vidi maako mati mo iya Yēsu ra Korisito ne.

²⁴ Vo dagbe aко'jonnī kora ne hulēhu iyannī henye, "İ'di wayeto zi Wiri! Da yolo ku Yēsu vo kö'du kyényē ko'do."

²⁵ Kora ne aya'ba henye, "Ma yolo dē, ezē mo vo kö'du kyényē mandere anza dē. Biya ma yolo henye, ma kyere vo komoköndu, mora yaanya aba mō'bō bi kongo."

²⁶ Zē aко'jonnī hō mo henye, "A'di ra mo o'do zi yi? Hala mo aко'jo komo yi?"

²⁷ Kora ne aya'ba dō mo iya henye, "Ma yada ku zi ye da kólö, ehe ombe dē zi kowo. Kö'du a'di ra ombe zi ma yada zi ye löhu? Ombe kpa zi tayi na vo lō'bō 'bōmowe?"

²⁸ Vo dagbe alidinnī kora ne, ehe iyannī henye, "Yi vo lō'bō 'bōmo! Ze vo lō'bō 'ba Mosa.

²⁹ Tinyō da yolo Wiri ame'do zi Mosa, mora du da yolo dē Yēsu ayi ta kila."

³⁰ Kora ne aya'ba da me'do iya henye, "Kö'du koro a'di ra here! Mo aко'jo komo ma, ehe gba ayole dē mo ayi ta kila.

³¹ Da yolo ku henye, Wiri owo nje me'do 'ba vidi mati ɔwɔnnī ehe oronni mo. Wiri owo me'do 'ba vo kö'du kyényē ko'de dē.

³² Ehe nenyē édi dagba kadra mī vurē, vidi maako i'di komo zi vidi maako o'jo na komoköndu.

³³ Yēsu ɔ'bo dē zi wa maako ko'do, nje ezē mo ayi kazi Wiri."

³⁴ Vo dagbe ayadannī zi kora ne henye, "Yi na vo kö'du kyényē ko'do kyere mī kadra mati o'jo yi. Asosu 'beyi ato'bō yandi ze wa maako aba?" Here zē iyannī henye, "O'bō dekpe tayi hulēhu mī bi 'ba mötu 'beze kólö maako!"

Komoköndu zi Lawo Laka

³⁵ Mati Yēsu owo kö'du mati o'do rē nū ne, mo i'bē i'ja kora ne. Yēsu aко'jo ho mo iya henye, "Édi koma aba mī Wisi 'ba Vidi?"

³⁶ Mo aya'ba dō mo iya henye, "Kyedre, ezē ayada zi ma mo éyi ra, ma kī'di koma 'bama mī mo."

³⁷ Yēsu aya'ba henye, "Ongō mo ku nzō, ehe yaanya aba mo édī me'do yi aba."

³⁸ Kora ne iya henye, "Yere, mī'di koma 'bama mī yi." Here mo amötu Yēsu gbo.

³⁹ Yēsu ayada zi mo, "Mayi mī damöku nenyē, zi vurē 'ba vidiyē ko'do. Ma Kinye zi kī'di komo zi vo komokönduwē ehe zi ko'do vidi vo komoköndu biya mati ato'bō bi kongo."

⁴⁰ Mati Farasiye owonnī Yēsu iya nenyē, zē aко'jonnī henye, "Ze vo komoköndu?"

⁴¹ Yēsu aya'ba dō mo iya henye, "Ézē édiyē na vo komoköndu, atanze dē mī kö'du kyényē. Mora yaanya ezē aba iye zi bi kongo, akasesiye kö'du kyényē nduwē."

10

Komo 'ba vo tímélē yako

¹ Yēsu iya henye, "Ma yada tinyō zi ye, nje vo logo ehe vo wakolo ékyi ta da resi. Zē ödunnī dē kpuru ta haresi zi jōlo 'ba tímélē.

² Vidi mati ödu kpuru ta haresi, mo ra vo yako 'ba tímélē.

³ Mora vo ga haresi kongo ayéhu haresi zi vo yako tímélë, ehe tímélë ayolónni gu vo yako 'benni. Mo ako'jo tímélë 'benni ru zé aba, ehe alaga dagba zi zé yaga.

⁴ Mati mo ayasi tímélë 'benni nee ku biya yaga, mo i'bë dagba da komo zé, ehe zé usunni gò mo, ga kö'du zé ayolónni gu mo.

⁵ Tímélë usu ga vo leze maakowe dë. Zé ayolónni gu vo leze dë, ehe zé ahonni 'de."

⁶ Yésu ayada komo nenyе zi vidiyé, mora zé ayolónni dë a'di ra mo édi ame'do kö'du mo.

Yésu vo tímélë yako laka ra

⁷ Here Yésu iya lóhu, "Ma yada tñyö zi ye henye, ma haresi zi tímélë.

⁸ Vidi mati ayi dagba ta komo ma, vo logo ra mandere vo wakolo, ehe tímélë owo da ma kólö témëi zé ne dë.

⁹ Ma haresi ra. Zé biya mati ayinni kpuru ta da ma, akayomo. Zé atayinni, ati'benni, ehe aki'janni loma.

¹⁰ Vo logo ayi nje zi kolo, kofo, ehe yanja. Mayi zi vidi biya tédinni didi aba, ehe zi tédinni mo aba ndo.

¹¹ "Ma vo tímélë yako laka ra. Vo tímélë yako laka i'di didi ni kö'du tímélë 'benni.

¹² Vo lóo ko'do anzanni dë kaa vo tímélë yako mati tímélë na 'bomo. Ëzé ongonné wöliwöli atayi, zé aho wënni ilannu tímélë. Here wöliwöli iři ehe apere tímélë nee.

¹³ Vo lóo ko'do aho wënni 'de ga kö'du zé asösunnii kö'du 'ba tímélë nee dë.

¹⁴ "Ma vo tímélë yako laka ra. Ma yolo tímélë ame, ehe zé ayolónni ma,

¹⁵ kpa kaa 'Bu ayolo ma, ma yolo 'Bu, ehe mi'di didi ma kö'du tímélë ama.

¹⁶ Médi tímélë maako étii anzanni dë témëi jolö 'ba tímélë nenyе. Ma kika zé kpa ga bi kólö, ehe zé akowonni gu ma. Here atédinni goli kólö 'ba tímélë ehe vo yako kólö.

¹⁷ "'Bu ɔwo ma ga kö'du mi'di didi ma, here ma kiri huléhu lóhu.

¹⁸ Vidi maako oba didi ma dë kazi ma. Ma ra mi'di mi kö'du kombá 'bama. Médi kyigo aba zi ki'di, ehe kyigo aba zi kiri huléhu lóhu, kaa mati 'Bu ma i'di kö'du mo zi ma zi ko'do."

¹⁹ Mati zé owonni me'do 'ba Yésu ne, Yude inye mi nnii.

²⁰ Maakowe kyo témëi zé iyanni henye, "Mo édi dakyikyi aba mi ni. Mo vo lókyi ra. Kö'du a'di zi mbili koze zi mo?"

²¹ Mora agamowe iyanni henye, "Hala vidi mati dakyikyi aba mi ni atob'a kiya kö'du nenyee? Vidi maako anza dë kaa nenyе zi tɔ'bɔ vo komokonduwé ki'di zi bi kongó?"

Vidi ombanni Yésu dë

²² Mi tona nani, Yésu édi mi Yerusalem kö'du karama 'ba yékélu.

²³ Kadra maako aba, mo édi alasi mi kapa 'ba yékélu sénjé 'ba Solomono

²⁴ ehe Yude atoto rë nnii toko rɔ mo. Zé iyanni henye, "Hala na kondá ombo ti'bë ze sesi kö'du sôsu aba? Ëzé yi Korisito ra, ayada zi ze huwë."

²⁵ Yésu aya'ba dø mo iya henye, "Ma yada zi ye, ehe ombe dë zi koma kö'du 'bama. Wa mati mo'do kalakonda 'ba 'Bu ma aba, ayada éyi ra ma.

²⁶ Mora kyere anze dë tímélë ama, ome kö'du 'bama dë.

²⁷ Tímélë ama owonni gu ma, ehe ma yolo zé. Zé usunni ga ma.

²⁸ Mi'di didi ma ɿburu zi zé, here kazi zé ölunni. Vidi maako akoba zé dë yaga ta kala ma.

²⁹ 'Bu ma i'di zë zi ma, ehe mo kyedre ta da agamowe biya. Vi'di maako o'bo dë zë koba ta kala mo

³⁰ Ma kölö 'Bu aba."

³¹ Kpa löhü vo dagbe 'ba Yude obanni yitö kö'du zi Yësu kofo.

³² Mora mo iya henye, "Ma yada wa laka kyo zi ye mati 'Bu ma utu ma zi ko'do. Ma vala ra ombe ma ku'du gô mo yitö aba?"

³³ Zë aya'banni dô mo iyanni henye, "Danza dë yi ku'du yitö aba ga kö'du wa laka mati o'do. Dëdî yi ku'du yitö aba ga kö'du alidi Wiri. Yi öjbö vi'di ra, ehe kinye edî akiya zi tedi na Wiri."

³⁴ Yësu aya'ba dô mo iya henye, "Mî wayöru 'be, Wiri iya dë henye, 'E wiri mbiya ra?"

³⁵ O'be dë he wasa wayöru aba, mati mî mo Wiri ame'do zi vi'di naniye ehe ako'jo zë wiri.

³⁶ Here kö'du a'di asusuwë ma lidi Wiri ga kö'du miya henye ma Wisi 'ba Wiri? Tapëti mo biya, edî 'Bu ra ako'jo ma kö'du lco nenye. Mo ra kpa vi'di mati utu ma mî damöku.

³⁷ Ézë manza dë ako'do wa mati 'Bu ma ombla ma zi ko'do, neene ome dë mî ma.

³⁸ Mora ézë mo'do wa mati 'Bu ma o'do, akome ga kö'du nani, gbî le ézë anze dë koma aba mî ma. Neene akayole tñyö henye, 'Bu edî kölö ma aba, ehe ma kölö 'Bu aba."

³⁹ Löhü zë ombanni zi Yësu kiri. Yësu anza dë hu kyigo 'bëzë. Í'bë yaga ta kala zë.

⁴⁰ Mo umu kyëti Ranga Yeredene bi mati Yowani edî kyere bapatisi ki'di. Mati Yësu edî ani,

⁴¹ vidi kayo ayinni zi mo. Zë edînni akiya henye, "Yowani o'do kyinë 'ba kö'du koro maakowe dë, mora kö'du biya mati mo iya kö'du 'ba Yësu edî tñyö."

⁴² Vidi kayo naniye i'di koma 'benni kpa mî Yësu.

11

Koli 'ba Lazara

¹ Kora maako ru mo Lazara alëpi na koo mî gawo 'ba Beteniya. Mo edî émî aba rïyö, Mariya ehe Marita.

² Nenyé kpa te Mariya mati yaa ope yëningutru da Yere ehe akyito burutu mo yëvu 'bënî aba.

³ Émiyé utunni kö'du kise zi Yësu ehe ayadanni zi mo aboka laka 'bomo Lazara edî na rakoo.

⁴ Mati Yësu owo kö'du nenye iya henye, "Koo 'bomo ne ndundu mo anza dë koli, mora edî zi kika wayeto zi Wiri ehe Wisi omo."

⁵ Yësu owo Marita, émî mo ehe Lazara.

⁶ Here mati mo owo mo edî na koo alima bi mati mo edî 'dômo ko'do rïyö aba löhü.

⁷ Neene mo iya zi vo lö'bö 'bënyë henye, "Yaanya aba di'bëë hulëhu Yudiya."

⁸ Zë iyanni henye, "Raboni, vi'di naniye ombanni zi ku'du yi yitö aba bru! Kö'du a'di ombla zi ti'bë hulëhu?"

⁹ Yësu aya'ba henye, "Kadra anza dë 'butë dômorïyö mî ko'do kölö? Ézë alasi mî kadra, bikanyi 'bëyi atëdî kazi kadra ehe otra ndî yi dë.

¹⁰ Mora ézë alasi yondö aba, akotra ndî yë ga kö'du anza dë bikanyi maako aba."

¹¹ Neene mo ayada zi zé henye, "Aboka ze Lazara édi ako'do, ehe mëdi t'i'bë ani zi mo liro."

¹² Zé aya'banni henye, "Yere ézé mo édi ako'do, mo atënyi na laka."

¹³ Yësu édi ame'do tänyö kö'du koli 'ba Lazara, mora vo lö'böwë asösü 'bënni mo édi nje ame'do kö'du 'ba ko'do.

¹⁴ Here Yësu ayada zi zé huwë, "Lazara oli ku.

¹⁵ Ma rakyenyi aba manza dë ani, ga kö'du yaanya aba atëdiyë dñønø aba zi ki'di koma 'be më ma. Dï'bëë zi mo."

¹⁶ Toma mati ru rëzë 'bomo édi "Loña" iya zi vo lö'bö agamowe henye, "Ayiye dï'bëë, here da t'o'bo koli mo aba."

Yësu ïnjë Lazara na didi

¹⁷ Mati Yësu økø Beteniya, mo i'ja Lazara édi ku nzø më dawogo ko'do sowø aba.

¹⁸ Beteniya édi tisiwa aba ta da wiři wota ta Yerusalem,

¹⁹ ehe Yuda kayo ayinni ta gawo kyedre zi da Marita ehe Mariya lëlu ga kö'du öndu zé oli ku.

²⁰ Mati Marita owo henye Yësu økø ku, mo i'bë yaga zi dø mo kutrë, mora Mariya alima 'bëni loko.

²¹ Marita iya zi Yësu henye, "Yere, ézé yi édi kinye, öndu ma oli dë.

²² Gbì le yaanya aba ne ma yolo ku henye Wiriako'do wa mati ako'jo."

²³ Yësu ayada zi mo iya henye, "Öndu yi akadidì löhü."

²⁴ Marita aya'ba dø mo iya henye, "Ma yolo ku mo atënyi na didi më ndundu ko'do aba, ézé biya yüku ényi ku."

²⁵ Yësu iya zi Marita henye, "Ma ra vidi mati édi yüku künjë zi didi. Vidì biya mati omannì më ma akadidinni, ézé olinni le."

²⁶ Ehe vidi biya mati alimannì ga kö'du 'ba koma më ma tänyö akolinni dë. Oma nenyen ku?"

²⁷ Mo alézë iya henye, "Oo Yere, moma yi Korisito ra, Wisi 'ba Wiri. Yi ra vidi mati da sösu kö'du mo atayi më damöku ne."

Yësu udu

²⁸ Tapëti Marita iya nenyen, mo i'bë liwo iya zi émì nì Mariya, "Raboni édi kinye, ehe mo ombo zi yi kongo."

²⁹ Kandi mati Mariya owo nenyen, mo ényi ri'yë i'bë yaga zi Yësu.

³⁰ Mo gba yaga ta ra gawo bi mati Marita i'bë dø mo kutrë.

³¹ Vidì kayo ayinni zi da Mariya lëlu, ehe mati kandi zé ongonnì mo ila loko, asösunnì mo édi t'i'bë dawogo zi kudu. Here zé alö'bönni gbo ga ndi mo.

³² Mariya i'bë bi mati Yësu 'dømo. Kandi mati mo ongo mo, alomvø burutu mo iya henye, "Yere, édi kyere kinye, öndu ma oli dë."

³³ Mati Yësu ongo Mariya ehe vidi mati mo aba édinni akudu, mo kö'du sösu aba

³⁴ Ako'jo henye, "Kila i'di yé ida rø mo?" Zé aya'banni henye, "Yere, ayi ongo te."

³⁵ Yësu ayeto kudu.

³⁶ Vidì iyannì henye, "Ongò te hala mo øwø Lazara."

³⁷ Kya zé maakowe iyannì henye, "Mo ayéhu komo 'ba vo komoköndu. Kö'du a'di mo at'o'bo dë sesi Lazara kazi koli?"

Yësu ïnjë Lazara témì koli

³⁸ Yësu zo kö'du sösu kyedre aba. Here mo i'bë dawogo mati na wöru yítö alulu njbìri ho mo.

39 Neene mo ayada zi vidiyé yitö ne lulu 'de yaga ta ho mo. Mora Marita iya henye, "Yere, ayo lo henye, Lazara oli go mo o'do ku sowó, ehe këzi mo atëdi ku na kyényé."

40 Yësu aya'ba do mo henye, "Gba ma yada dë zi yi henye, ezë edë koma aba, akongo bikanyi kyedre 'ba Wiri?"

41 Tapëti alulu yitö ne ku dakapa, Yësu ongö bi riÿe zi komoriyé ehe amötü henye, "Bu, mo'do öwö'di zi yi ga kö'du aya'ba da mötu 'bama.

42 Ma yolo ku 'duwi edë da mötu 'bama ya'ba. Mora miya nenyne, here zi vidi kinye nee koma yi ra utu ma."

43 Mati Yësu inde mötu ku, mo ako'jo wa gu kyembe aba henye, "Lazara, ayi yaga!"

44 Kora mati oli ne ayi gbo yaga. Kala mowe ehe ndii mowe olo mi bongö 'ba wakusu, ehe bongö ayöfu komo mo. Yësu ayada zi vidiyé henye, "Inge mo, ile mo mi'bë."

Yere 'ba zi kofo Yësu

(Mt 26:1-5; Mk 14:1-2; Lk 22:1-2)

45 Vidi kayo mati ayinni zi Mariya, ongonni wa mati Yësu o'do, zë i'dinni koma 'benni mi mo.

46 Maakowe i'benni zi Farasiye ehe ayadanni wa mati Yësu o'do.

47 Here kyedree 'ba vo karase ehe Farasiye atoto rë nnii bi kölö iyanni henye, "A'di ra da ko'de? Kora nenyne edë kynin 'ba kö'du koro ko'do kyo.

48 Ezë da dore mo dë yaanya aba, vidi biya aki'dinni koma 'benni mi mo. Neene vidi 'ba Roma atayinni ehe akayanjann yekëlu dakajo 'beze aba."

49 Ma kölö maako témii zë ru mo Kayafa, mo ra kyedre 'ba vo karase mi koo nani. Mo ame'do riÿe iya henye, "E vidi nee, anze dë kö'du yolo aba.

50 Ayole dë henye, edë na laka zi vidi kölö koli kö'du vidiyé, kazi dakajo ra yanja biya?"

51 Kayafa iya nenyne dë na bi dë ni. Kaa kyedre 'ba vo karase mi koo nani, mo edë kumë henye, Yësu ra akoli kö'du 'ba dakajo.

52 Yësu oli dë nje kö'du dakajo 'ba Yude. Mo akoli zi kika vidi biya 'ba Wiri mati apere rë nnii ne zi droko bi kölö.

53 Here mi k'o'do nani dagba ani, vidi ayetonn mala ko'do zi Yësu ki'di zi koli.

54 Ga kö'du mala ro mo nenyne, Yësu adoro lasi toko mi vidi kayo na dangölö. Mo i'bë mi gawo 'ba Efaremo, mati kara dakapa lipi, ehe mo alima ani vo lö'bö 'benni eti.

55 Edi ku kara zi karama kadra 'ba laga 'ba koli. Vidi kayo 'ba Yude mati alimanni yaga témii dakajo, ayinni mi Yerusalem zi rë nnii ko'jo ñbala ga kö'du 'ba karama.

56 Zë omann bi toko kö'du Yësu. Neene mati zë edinni mi yekëlu, zë ako'joni oki ma kölö maako henye, "Asosu 'beyi mo atayi dë kinye mi karama 'ba laga 'ba koli?"

57 Kyedre 'ba vo karase ehe Farasiye ayadanni zi vidiyé zi zë yolo, ezë vidi maako témii zë ongo Yësu ku. Nenyne edë hala zë asosunni zi mo kiri.

12

Alömu Yësu mi Beteniya

(Mt 26:6-13; Mk 14:3-9)

1 Ko'do modaka ta komo karama 'ba laga 'ba koli Yësu i'bë hulëhu zi Beteniya, bi mati Lazara alima 'dëmo, mati mo inje mo témii koli.

2 Zë o'donnii wakonyo zi mo ani. Marita raako'jo. Lazara kólö témí vidi mati édinni alima ani da tarabiza Yésu aba.

3 Mariya oba maranji yéningutru ogo kohi kyedre aba ehe ope burutu Yésu. Mo akyito zézi teli yévu 'bénii aba, ehe tato ndili 'ba yéningutru ne, oso mi loko ne.

4 Vo lóbö maako ru mo Yudasi Sikereto édi ani, mati mo ra omba ti'bëzi Yésu susu. Mo ako'jo henye,

5 "Kó'du a'di yéningutru nenyé ogo dë yaga kohi njbiriri lamiwota aba ehe kohi mo kí'di zi vo leriye?"

6 Yudasi tñyö asosu kó'du vo leriye dë. Mo ako'jo kó'du ne ga kó'du mo injé aqboro 'ba kohi ehe mi kadra maako aba akalogo zi ni.

7 Yésu aya'ba dō mo iya henye, "Ile mo kutu ni aba. Mo ma sesi wa mati mo édi mo aba kó'du kadra 'ba ma kusu.

8 Atédiyé 'duwí vo leriye étí, mora atanze dë 'duwí ma aba."

Yere zi Lazara kofo

9 Vidí kayo ayinni mati zé owonni henye Yésu édi ani. Zé ombanni kpa zi Lazara kongo ga kó'du Yésu injé mo témí kolí.

10 Here kyedree 'ba vo karase o'donnii yere kpa zi Lazara kofo.

11 Mo ra i'di vidi kayo zi dë nní koto kazi zé ehe kí'di koma 'benni mi Yésu.

Yésu ödu mi Yerusalem

(Mt 21:1-11; Mk 11:1-11; Lk 19:28-40)

12 Ko'do ma vere aba vidi kayo édinni mi Yerusalem kó'du 'ba karama. Mati zé owonni henye Yésu édi tayi kó'du 'ba karama,

13 zé obanni mbili 'ba mbirö ehe i'benni yaga zi mo mëtë. Zé agbögbo hë nní henye, "Wayeto zi Wiri! Wiri mi'di ya'da zi vidi mati ayi mi ru 'ba Yere! Wiri mi'di ya'da zi Yere 'ba Yiserele!"

14 Yésu i'ja makakya aho dō mo kaa wayöru iya,

15 "Vidi 'ba Ziyoñ, ere dë! Yere 'be édi tayi yaanya aba mo édi ataho da makakya."

16 Mi dagba mo vo lóbö 'ba Yésu aylönni dë. Mora tapeti mo iri wayeto kazi Wiri ku, zé asosunni henye, wayöru iya nenyé kó'du mo ehe zé o'donnii nenyé ko'do mo.

17-18 Vidí kayo ayinni zi Yésu ga kó'du zé ongönni mo Lazara ko'jo yaga témí dawogo. Zé asesinni nduwé me'do kó'du mo ehe kó'du koro nenyé. Zé ayinni zi Yésu ga kó'du zé ongönni kó'du kyiné wakoro mati mo o'do.

19 Mora Farasiye iyannii zi oka ma kólö henye, "Waako anza dë da to'bó ko'do! Vidi biya mi damöku ne édinni kusu ga Yésu."

Girigi maakowe ombanni zi Yésu kongó

20 Vidi 'ba Girigi maakowe i'benni Yerusalem zi mötu mi kadra 'ba karama aba.

21 Pilipo ta Beteseyida mi Galilaya édi kpa ani. Here zé i'benni zi mo iyannii henye, "Kyedre, domba ze zi Yésu kongo."

22 Pilipo ayada zi Anderiya. Zé riyö ne i'benni zi Yésu ayadanni zi mo.

23 Yésu iya henye, "Kadra yaanya aba oko ku kó'du Wisi 'ba Vidi zi kiri kyedre wayeto.

24 Ma yada tñyö zi ye, i'jö 'ba nyenyo mati alepi dakaño atanze dë kyo ta da i'jö ma kólö nje ézé oli. Mora ézé oli, ako'jo nyenyo kyo.

25 Ézé owo didi yi, akayolu. Ézé ila kó'du 'ba damöku nenyé, aki'di didi ma njburu zi yi.

26 Ëzë alitu zi ma, ati'bë ma aba. Vo litu 'bame atëdinni ma aba bi mati ma 'dëmo. Ëzë alitu zi ma, 'Bu ma akoro yi."

Yësu ame'do kö'du koli 'bëni

27 "Yaanya aba ma më riti kyedre, ma yolo dë a'di ra ma kiya. Mora ma ko'jo 'Bu dë zi sesi ma tëmi kadra 'ba riti neny. Tinyö mayi më damöku kö'du kadra 'ba riti neny.

28 Here 'Bu, ika wayeto zi ru yi." Gu ayi ta komoriyë iya henye, "Mika wayeto ku nzô zi ma, ehe ma ko'do löhü."

29 Mati vidi kayo nee owonnî gu ne, kya zë maakowe asösü 'bënni piwo ra. Agamowe asösü 'bënni malayika ra ame'do zi Yësu.

30 Here Yësu ayada zi vidi kayo nee, "Gu nani ame'do zi konyiye, anza dë ma.

31 Vidi 'ba damöku neny yaanya aba o'do vurë 'bëzë ku, ehe yere 'ba damöku neny u'du ku nzô yaga.

32 Ëzë umbë ma ku rïyë ta dakanjo, ma ko'do vidi biya komba zi tayi zi ma."

33 Yësu edë ame'do kö'du géri ma ak'i'di ni zi kofo.

34 Vidi kayo nee iyannî zi Yësu henye, "Wayörwuë 'ba kö'du kï'di ayandi henye, Korisito ne akalima ɿburu. Hala ɔ'bô kiya henye Wisi 'ba Vidi akinjë rïyë zi koli? Ëyi ra nenyne Wisi 'ba Vidi?"

35 Yësu aya'ba do mo iya henye, "Bikanyi atëdiyë aba nje tisiwa. Alasiye më bikanyi ëzë ato'be here kazi biköndu akakowe. Kora mati mo alasi më biköndu, mo ayolo dë nëdë ti'bë kila.

36 Ome më bikanyi mati ediyë aba, here atayiye na gisi 'ba bikanyi."

Vidi ombanni dë zi tëdi koma aba më Yësu

Tapëti Yësu iya kö'du nenyee, mo ila bi nani i'bë më bi 'ba rakoho.

37 Mo o'do kyinë 'ba kö'du koro kyo më kutë vidi kayo, mora zë gba zo ombanni dë zi tëdi koma aba më mo.

38 Nenyne o'do rë ni zi wa mati nëbi Yisaya iya atayi tinyö, "Yere, ëyi ra oma më kö'du kise 'beze? Ehe ëyi ra ongo kyigo kyedre 'bëyi?"

39 Vidi ɔ'bonni dë zi tëdi koma aba më Yësu, ga kö'du Yisaya iya kpa henye,

40 "Wirii isi komo zë here kazi ɔ'bonni bi kongo,
ehe o'do di'di zë na kyigo
here zë ɔ'bonni dë yolo.

Mo o'do nenyne here kazi zë a'banni zi mo ehe ko'jo zë."

41 Yisaya iya nenyne, ga kö'du mo ongo bikanyi kyedre 'ba Yësu ame'do kö'du mo.

42 Here vo dagba kayo 'ba Yude kayo i'dinni koma 'bënni më Yësu, mora zë ayadanni dë zi vidi maako, ga kö'du Farasiye i'dinni kö'du ku nzô zi vidiyë anza dë zi wa maako ko'do zi vidi maako mati edë koma aba më Yësu.

43 Vo dagbe ombanni wayeto kazi agamowe ndra ta da mati zë ombanni wayeto kazi Wirii.

Yësu ayi zi damöku yomo

44 Më gu kyembe aba Yësu iya henye, "Vidi mati edë koma aba më ma, edë kpa koma aba më vidi mati utu ma.

45 Ehe vidi mati ongo ma, ongo vidi mati utu ma ne ku.

46 Ma bikanyi mati ayi mī damōku. Vidi mati ēdī koma aba mī ma, alima dē mī biköndu.

47 Ma ra dē vidi mati ako'do vurē kyényé 'ba vidi naniye mati ombanni dē zi koro kō'du yandi 'bama. Mayi zi yomo vidi 'ba damōku neny, anza dē vo ko'do vurē kyényé 'bēzé.

48 Mora vidi mati ombo mā dē ehe wayandi 'bama, ako'do vurē kyényé ro mo mī ndundu 'ba ko'do aba, mī wa mati miya.

49 Manza dē me'do ga kō'du 'bama. Miya nje wa mati 'Bu mati utu ma ayada zi ma kiya.

50 Ma yolo ku kō'du kī'dī ɔmo akika dīdī ma ɔjburu. Neny ēdī hala ma yada zi ye te wa mati 'Bu ayada zi ma."

13

Yēsu akaka burutu 'ba vo lō'bō 'bēnīyē

1 Gba ta komo karama 'ba laga 'ba koli, Yēsu ayolo henye kadra ne ɔko ku kō'du nī zi kila damōku neny, ehe zi ta'ba zi 'Bu. 'Duwī mo ɔwō vo lō'bō 'bēnīyē mī damōku neny, ehe mo ɔwō zē le mī ndundu.

2 Gba kazi biyeto 'ba wakonyo 'ba hutaga, Satani o'do Yudasī, wisi 'ba Simona Sikereto, ombo zi Yēsu susu.

3 Yēsu ayolo nayi kazi Wiri ehe na tī'bē hulēhu zi Wiri. Mo ayolo kpa henye, 'Bu i'dī kyigō ku biya zi nī.

4 Here kadra 'ba wakonyo abu Yēsu ēnyi rīyē, mo otō bōngō 'ba rē nī ma ta yaga, ehe olo bōngorateli toko bi kō'di kida 'ba gē nī.

5 Mo i'dī wini mī siko kyedre. Here mo ayeto burutu vo lō'bō 'bēnīyē kaka ehe kyitru zē bōngorateli mati mo usu ne aba.

6 Mora mati mo ayi zi Simona Petero, ako'jo henye, "Yere, ēdī tī'bē zi burutu ma kaka?"

7 Yēsu aya'ba iya henye, "Tīnyō ayolo wa mati mēdī ko'do ne dē, mora yaa akayolo."

8 Petero aya'ba henye, "Akaka burutu ma dē!" Yēsu ayada zi mo henye, "Ézē ma kaka yī dē, tīnyō anza dē 'bama."

9 Simona Petero aya'ba dō mo iya henye, "Yere, akaka dē nje burutu ma, akaka kala ma da ma aba!"

10 Yēsu aya'ba henye, "Vidi mati akaka rē nnī ku ehe ēdinnī ku biya ɔjbalā ombo nje zi burutu zē ra kaka. Ehe e vo lō'bō 'bame, ēdīyē ɔjbalā nje vidi kōlō tēmī yē."

11 Yēsu ayolo éyī ra akasusu nī. Kō'du nere ra mo iya henye, nje zi ma kōlō tēmī yē.

12 Tapētī Yēsu akaka burutu vo lō'bō 'bēnīyē ehe usu bōngō 'bēnī ma ta yaga ne hulēhu, mo alima akanjo lōhu. Here mo iya henye, "Ayole wa mati mo'do zi ye ne ku?"

13 Ako'jowe ma Raboni 'be ehe Yere, ehe akiye here, ga kō'du nani éyī ra ma.

14 Ézē Yere 'be ehe vo komoyandi akaka burutu wē, o'de kpa te here zi oka ma kōlō maako.

15 Ma yada go mo ku, ehe o'de zi oka ma kōlō maako te wa mati mo'do zi ye.

16 Ma yada tīnyō zi ye henye, vo lītuwē anzanni dē kyedre ta da vo dē nnī, ehe vo lītu kike anzanni dē kyedre ta da vidi mati utu zē ne.

17 Ayole wa nenye ku. Wiri akī'dī ya'da zi ye, ézē o'de zē."

18 "Manza dë ame'do kö'du wë biya. Ma yolo zë mati ma jeli ne ku. Mora wa mati wayöru iya, atayi tïnyö. Mo iya henye, 'Kora mati onyo wa ma aba ne, opì rë nï ku na vo wehe ra ma.'

19 Mëdï yada nenyé zi ye biya gba kazi rë nï ko'do, here ézë o'do rë nï ku, akome éyï ra ma.

20 Ma yada tinyö zi ye, vïdi mati ïri vo litu 'bame kalakyedre aba, ïri ma kpa kalakyedre aba, ehe vïdi mati ïri ma kalakyedre aba, ïri ne vïdi mati utu ma."

Yësu ayada wa ma ako'do rë nï zi nï
(Mt 26:20-25; Mk 14:17-21; Lk 22:21-23)

21 Tapëti Yësu iya kö'du nenyee, mo rití kyedre aba ehe ayada zi vo lö'bö 'béniyé henye, "Ma yada tinyö zi ye henye, vïdi ma kölö témï yë akasusu ma."

22 Dë zë wîrîwîrî kö'du wa mati mo iya ne. Zë nje bi kongo aba da oka ma kölö.

23 Yësu ɔwɔ vo lö'bö mati édi alima kara zi nï bi 'ba wakonyo,

24 ehe Simona Petero o'do kala nï zi vo lö'bö nenyé zi ki'ja ma vala ra Yësu ame'do kö'du mo.

25 Here vo lö'bö ne idë rë nï zi Yësu ehe ako'jo henye, "Yere, ma vala ra témï ze édi ame'do kö'du mo?"

26 Yësu aya'ba iya henye, "Ma kusu nzoyi mangol'bø nenyé mï gbenje ehe kï'di zì vïdi mati mëdï ame'do kö'du mo." Here Yësu usu mangol'bø gbo ehe i'di zì Yudasi, wisi 'ba Simona Sikereto.

27 Kandi Satani ayanja da Yudasi. Yësu iya henye, "Yudasi, i'bë kandi o'do wa mati zi yi' ko'do."

28 Vïdi maako bi 'ba wakonyo ne ayclo kö'du mati Yësu iya ne dë.

29 Mora ga kö'du Yudasi ra na vo kohi sesi, kya zë maakowe asösunnï henye Yësu ayada zi mo zi kogo wa mati zë ombannï kö'du karama. Agamowe asösunnï henye Yësu ayada zi mo zi kohi kï'di zì vo leri.

30 Yudasi oba nzoyi mangol'bø, i'bë yaga. Édi ku nzɔ yɔndø.

Kö'du kï'di kyïyi

31 Tapëti Yudasi i'bë ku Yësu iya henye, "Yaanya aba Wisi 'ba Vïdi aki'di wayeto, ehe mo akika wayeto zì Wîrî.

32 Here tapëti Wîrî aki'ri wayeto ku ga kö'du mo, Wîrî aki'di wayeto zi mo, ehe Wîrî ako'do kandi.

33 Gisi ame, ma tediyyé aba nje tisiwa aba na konda. Here akome ma, mora aki'je ma dë. Ma yada zi ye kpa kaa ma yada zi Yude. 'O'be dë t'i'bë bi mati mëdï ati'bë.'

34 Mora mëdï kö'du kï'di kyïyi kï'di zi ye: ɔwe oka ma kölö maako, kpa te kaa mati mowɔ e.

35 Ézë ɔwe oka maakowe mï gëri nenyé, vïdi biya akayolönnï e vo lö'bö 'bama ra."

Lömu 'ba Petero

(Mt 26:31-35; Mk 14:27-31; Lk 22:31-34)

36 Simona Petero akyo'jo henye, "Yere, édi t'i'bë kila?" Yësu aya'ba henye, "O'bø dë t'i'bë ma aba yaanya abâ, mora yaa dagba ani ati'bë."

37 Petero akyo'jo henye, "Yere, kö'du a'di mo'bø dë t'i'bë yi' aba yaanya aba? Ma koli kö'du yi!"

38 Yësu akyo'jo henye, "Tinyö akoli kö'du ma? Ma yada zi yi' tinyö, gba kazi zanga yérû yapa, akiya da wota henye ayclo ma dë."

14

Yēsu gērī ra zi 'Bu

1 Yēsu iya zi vo lō'bō 'bēnīyē henye, "Asōsuwē kō'du dē. Ēdīyē koma aba mī Wīrī. Ome kpa mī ma.

2 Loko kayo ēdi mi linjō 'ba 'Bu ma. Ma yada nenyē dē zi ye, ēzē anza dē tīnyō. Mēdī tī'bē ani zi bi kō'jo biya zi ye na kōlō kōlō.

3 Tapētī mo'dō nenyē ku, ma ta'ba hulēhu kobe ma aba. Here da tēdī ze ga bi kōlō.

4 Ayōle gērī mati mēdī atī'bē zi mo ne ku."

5 Toma iya henye, "Yere, da yōlō dē ēdī atī'bē kila! Hala da tō'bo yōlō gērī ne?"

6 Yēsu aya'ba henye, "Ma gērī, tīnyō, ehe dīdī! Kazi ma, vīdī maako o'bō dē tī'bē zi 'Bu.

7 Ēzē tīnyō ayōle ma, akayole 'Bu. Mora tēmī ndenyē dagba ani, ayōle mo ku, ehe onge mo ku."

8 Pilipo iya henye, "Yere, ayada zi ze 'Bu ne, nani biya wa mati domba."

9 Yēsu aya'ba henye, "Pilipo, mēdī yī aba kadra kondā aba ayōlō dē ma ēyī? Ēzē ongō ma, ongō 'Bu ku. Hala atō'bo ha ma ko'jo zi yada 'Bu zi ye?

10 Oma dē henye, ma kōlō 'Bu aba ehe 'Bu kōlō ma aba? Wa mati miya, miya dē kō'du ma. 'Bu mati alima mī ma, ra o'dō wa nenyee.

11 Ome mī ma ēzē miya henye, 'Bu kōlō ma aba ehe ma kōlō 'Bu aba. Mandere ome mī ma kpa nje ga wa mati mēdī ako'do.

12 Ma yada tīnyō zi ye henye ēzē ēdīyē koma aba mī ma, ako'de kpa te wa mati mēdī ako'do. Ako'de wa kyedre maakowe ndra, ga kō'du mēdī ku tī'bē hulēhu zi 'Bu.

13 Ako'jowe ha ma, ehe ma ko'dō wa mati ako'jowe kō'du mo. Gērī nenyē aba, Wisi akika wayeto zi 'Bu.

14 Ma ko'dō wa mati ako'jowe ha ma zi ko'dō mī ru ma."

Alōmu zi kutu Lawo Laka

15 Yēsu iya zi vo lō'bō 'bēnīyē henye, "Ēzē ḥwe ma, ako'de kaa mī'dī kō'du mo.

16 Here ma kākō'jo ha 'Bu zi kutu zi ye Lawo Laka mo akakōnyiye ehe 'duwī atēdīyē aba.

17 Lawo Laka akayada zi ye wa mati tīnyō. Vīdī 'ba damōku nenyē o'bōnnī dē kīrī Lawo, ga kō'du zē ongōnnī dē mandere yōlō mo. Mora ayōle Lawo ku, ga kō'du mo ēdīyē aba ehe akasesi lima nduwē mī yē.

18 Ma kile dē kaa wala. Ma tayi hulēhu zi ye.

19 Tisiwa aba vīdī mī damōku nenyē o'bōnnī dekpe zi ma kongō, mora akongé ma. Ehe ga kō'du ma lima, akalime.

20 Here akayole ma kōlō 'Bu aba. Akayole, e kōlō ma aba, ehe ma kōlō ētī.

21 Ēzē ḥwe ma, ako'de wa mati miya, ehe 'Bu atōwō e. Ma katōwō e kpa ehe yada zi ye ma kaa a'di."

22 Yudasi ma agamo anza dē Yudasi Sikereto, ame'do rīyē ako'jo kō'du henye, "Yere, mī me'do 'bēyī ne a'di akayada zi ze yī kaa a'di, mora ayada dē zī vīdī 'ba damōku nenyē?"

23 Yēsu aya'ba henye, "Ēzē vīdī maako ḥwo ma, zē akoronnī ma. Here 'Bu ma akatōwō zē, da katayi zi zē ehe lima mī zē.

24 Mora vīdī mati ḥwo ma dē, oro ma dē. Wa mati owowe miya tīnyō ayi dē kazi ma, mora kazi 'Bu mati utu ma."

25 "Ma yada kö'du nenyee zi ye, mati ma gba étii.

26 Mora Lawo Laka atayi akakonyiye. Lawo Laka mati 'Bu ma akutu mii ru ma, akayandi wa biya zi ye ehe ako'de zi sösu wa biya mati ma yada zi ye."

27 "Mi'dii rakyeyi zi ye, kyiné 'ba rakyeyi mati nje ma tibö kii'dii. Anza dë kaa rakyeyi mati damöku nenyen aki'dii. Here asosuwé dë mandere tere.

28 Owowe ma ku nzö kiya henye, mëdii atibë ehe ma tayı kpa hulëhu zi ye. Ezë tïnyö òwe ma, ediyé rakyenyi aba mëdii ku tibë hulëhu zi 'Bu, ga kö'du mo édi kyedre ta da ma.

29 Mëdii yada zi ye nenyen gba kazi ma tibë, here ezë o'do rë nii, atëdiyé koma aba mii ma.

30 Mö'bö dekpe me'do étii na konda, ga kö'du yere 'ba damöku nenyen edii tayı. Mora mo anza dë kyigo aba da ma.

31 Moro wa mati 'Bu ma ayada zi ma ko'do, here zi vidi biya mii damöku ne akaylonnii mowoo mo. Edii ku kadra 'ba zi ze tibë yaanya aba."

15

Yësu tïnyö kaga tana

1 Yësu iya zi vo lö'bö 'beniyé henye, "Ma tïnyö kaga tana, 'Bu ma ra vo kyeti yaka.

2 Mo iga ngora 'bama biya mati anannii kolo dë yaga. Mora mo ikye njbalaa biya da ngora mati edii tana kolo, here zi tana kolo kyo.

3 E ku nzö njbalaa ga kö'du wa mati miya zi ye.

4 Alime na rakida zi ma, ehe ma kalima na rakida zi ye. Te kaa ngora o'bö dë tana kolo nje ezë alime na rakida zi kaga, here o'be dë tana kolo nje ezë alime na rakida zi ma."

5 "Ma kaga ra, e ngora ra. Ezë alime na rakida zi ma, ehe ma kalima na rakida zi ye tane kolo kyo. Mora o'be dë wa maako ko'do kazi ma.

6 Ezë alime dë na rakida zi ma, aku'duwé yaga. Atëdiyé kaa ngora kyütru mati atoto bi kolo ehe o'bö mii wa'do.

7 Ezë alime na rakida zi ma ehe kö'du yandi 'bama mayi na kapa 'be, here ato'bö mötuwé ga wa mati ombe, ehe mötu 'be akaya'ba dö mo.

8 Ezë aysiye ku na kolo laka 'ba vo lö'bö 'bame, akoro 'Bu ma. Ne akayada henye, e vo lö'bö 'bame.

9 Mowoo e kaa 'Bu ma òwo ma. Here alime mii watowoo 'bama.

10 Ezë orowe ma, ma kasesi towoo e kaa 'Bu ma asesi towoo ma, ga kö'du moro mo."

11 "Ma yada nenyen zi ye, zi ye tediyye mii rakyenyi 'bama ma njburu.

12 Yaanya aba ma yada zi ye zi towoo oka ma kolo maako kaa mowoo e.

13 Géri ma laka ndra zi yada watowoo kö'du aboke, edii zi koli kö'du zë.

14 E aboka ma ra, ezë orowe ma.

15 Ma ko'jowe dë vo litu 'bame, ga kö'du vo litu aylonnii dë a'di ra kyedre 'bëzë edii aki'do. Ma me'do zi ye kaa aboka me, ga kö'du ma yada kú biya zi ye wa mati 'Bu ma ayada zi ma.

16 E ra dë ajeliye ma, ma ra ma jeliye kutu yaga zi tana kolo, kyiné 'ba kolo ma akalima njburu. Here 'Bu ma aki'dii zi ye wa mati aki'jowe kazi mo mii ru ma.

17 Here mii'dii kö'du zi ye zi towoo oka ma kolo."

Damöku 'ba rakiyi

18 "Ezë vidi 'ba damöku nenyen aysiye, asosuwé henye zë iyinnii ma dagba.

19 Ëzë e zi damöku, vïdï 'bomo atçwe. Mora anze dë zi damöku. Ma jeliye zi damöku nenyе kila hulëhu. Kô'du nenyе ra vïdï 'bomowe èdinni ye kiyi.

20 Asösuvë hala ma yada zi ye henye vo lïtu anzannï dë kyedre ta da kyedre 'bënni. Here ézë vïdï o'donnï ma na kyényë, zë ako'donnï yë na kyényë. Ëzë zë oronni kö'du yandi 'bama, zë akoronni 'be.

21 Vïdï ako'donnï kpa te zi ye wa mati zë o'donnï zi ma. Zë ako'donnï ga kö'du e zi ma, ehe zë ayoloni vïdï mati utu ma ne dë.

22 Ëzë mayi dë ame'do zi zë, o'donnï vurë kyényë dë rë zë. Yaanya aba zë o'bonnï dë kiya anzannï ra dë.

23 Vïdï mati iyi ma iyi 'Bu ma kpa.

24 Mo'do wa maakowe vïdï maako gba o'do dë. Ëzë zë ongönni ma dë wa nenyee ko'do, o'donnï vurë kyényë dë rë zë. Mora zë ongönni ma wa nenyee ko'do, ehe zë zo ma kiyi ehe 'Bu ma kpa.

25 Nenyе ra hala wayörü èdinni tïnyö mati zë iyannï henye, vïdï iyinni ma önbö kazi kö'du mo."

26 "Ma kutu zi ye Lawo mati ayi kazi 'Bu ehe ayada wa mati tïnyö. Lawo Laka akakonyiye ehe akayada kö'du ma zi ye.

27 Here akayade kö'du ma kpa zi oka maakowe, ga kö'du èdiyë ma aba témii biyeto."

16

1 "Mëdï yada zi ye wa nenyee, here kazi otö de 'de.

2 Akore yaga témii bi 'ba mötu, ehe kadra atayi mati vïdï akofonniyë, ehe zë asösunnï, nédinni kö'du laka ra ko'do zi Wïrï.

3 Zë ako'donnï wa nenyee ga kö'du zë ayoloni 'Bu mandere ma dë.

4 Mëdï akiya nenyе zi ye yaanya aba, here ézë kadra ne ayi ku akasösuvë wa mati miya."

Loo 'ba Lawo Laka

"Ma mëdï étii témii dagba, ehe here ma yada wa nenyee dë zi ye.

5 Mora yaanya aba mëdï ku tï'bë hulëhu zi 'Bu mati utu ma, ehe vïdï maako témii yë ako'jo ha ma dë mëdï tï'bë kila.

6 E kazi rakyenyi biya ta bi kö'du nenyе kowo.

7 Mora ma yada zi ye, mëdï tï'bë zi ko'do wa mati èdï na laka kö'du wë. Kö'du nenyе ra mëdï tï'bë 'de. Lawo Laka o'bco dë tayi zi ye konyi le ézë mile ku. Mora tapeti mï'bë ku, ma kutu mo zi ye.

8 Lawo atayi akayada zi vïdï 'ba damöku nenyе kö'du tïnyö kö'du yaşa ehe kö'du ba 'ba Wïrï ehe vurë.

9 Lawo akayada zi zë henye, zë 'ba kö'du kyényë ko'do, ga kö'du zë anzannï dë koma aba mï ma.

10 Zë na lïtë kö'du wa 'ba Wïrï mati èdï tïnyö na laka, ga kö'du mëdï tï'bë zi 'Bu, onge ma dekpe löhü.

11 Ehe zë na lïtë kö'du 'ba vurë, ga kö'du Wïrï ikye vurë 'ba yere 'ba damöku nenyе ku nzö.

12 "Mëdï kö'du aba kyo zi kiya zi ye, mora yaanya aba atëdï ndra ta da mati atö'be yolo.

13 Lawo ayada wa mati tïnyö ehe atayi gage mï tïnyö ma ndo. Lawo ame'do dë ga kö'du nï. Mo akayada zi ye nje wa mati mo owo kazi ma, ehe mo ako'do zi ye yolo a'di ra èdï tï'bë zi rë nï ko'do.

14 Lawo aki'di wayeto zi ma kö'du kise 'bama koba ehe yada mo zi ye.

15 Wa biya mati 'Bu édï mo aba 'bama ra. Kö'du nenyé ra miya henye Lawo oba kö'du kise 'bama ehe yada mo zi ye."

Kö'du sösu akopi rë ni mï rakyenyi

16 Yësu ayada zi vo lö'bö 'bënïyë, "Tisiwa aba, onge ma dekpe, mora tapëti mo tisiwa akonge ma."

17 Zë iyanni zi oka ma kólö maako henye, "A'di ra Yësu iya henye, tisiwa aba donge mo dë, mora tapëti mo tisiwa aba, da kongo ze mo? Kö'du a'di ra mo iya henye, nédii ti'bë zi 'Bu?"

18 A'di ra 'bënï nenyé tisiwa aba, mati mo édï ame'do kö'du mo? Da yolo dë a'di ra mo ame'do kö'du mo."

19 Yësu ayolo zë édinni kö'du ko'jo maakowe aba, here mo iya henye, "E na rasösu a'di ra ma me'do kö'du mo mati miya henye tisiwa aba onge ma dë, mora tapëti mo tisiwa aba akonge ma."

20 Ma yada zi ye tînyö henye, akuduウェ ehe atëdiyë kazi rakyenyi, mora damöku atëdi rakyenyi aba. Atëdiyë kazi rakyenyi, mora yaa atëdiyë na rakyenyi.

21 Ezë mbara ombo ku zi ko'jo, mo édï mï watoo kyedre. Mora tapëti ko'jo, watoo ne ölu ta do mo ehe na rakyenyi, ga kö'du mo ika wisi ku mï damöku ne.

22 E yaanya aba kazi rakyenyi, mora yaa ma konge, ehe atëdiyë na rakyenyi. Vidi maako ɔ'bo dë zi kobe ta géri mati asosuwë.

23 "Ezë kadra nani ayi ku, ako'jowe ha ma dë kö'du wa maako. Ma yada tînyö zi ye henye, 'Bu aki'di zi ye wa mati ako'jowe kö'du mo mï ru ma.

24 Ako'jowe kö'du wa maako dë gba mï géri nenyé. Mora yaanya aba ako'jowe mï ru ma ehe akiriyë."

Ta'da Damöku

25 "Ma me'do ha kahi aba zi yada wa nenyee zi ye. Mora kadra mo atayi mati ma kame'do dekpe ha kahi aba, mora ma kame'do zi ye huwë kö'du 'Bu."

26 Akako'jowe ha 'Bu mï ru ma. Ma kako'jo hø mo dë zi ye.

27 Wiri 'Bu ɔwe ga kö'du ɔwe ma, ehe ome mayi kazi mo.

28 Mayi ta ra 'Bu mï damöku ne, mora mëdï ku damöku ne kila ta'ba zi 'Bu."

29 Vo lö'böwë iyanni henye, "Yaanya aba édï ku ame'do huwë zi ze! Anza dë ame'do ha kahi aba.

30 Ndundu mo aba da yolo ku henye, ayolo wa biya, ehe ombo dë zi vüdï hë yi ko'jo. Yaanya aba doma tînyö ayi ta ra Wiri."

31 Yësu aya'ba henye, "Tinyö yaanya ome ma ku?

32 Kadra atayi ehe édï ku nzö kinye, mati akapere biya. Vidi biya na kólö kólö tëmï yë atü'bë hulëhu liño ehe akila ma na bi da ma. Mora 'Bu atëdi ma aba, ma tanza dë kutu ma aba.

33 Ma yada nenyé zi ye, zi ye tëdiyë rakyeyi aba mï di'di ye ga kö'du ma. Ezë édiyë mï damöku ne, atëdiyë riti aba. Mora édiyë kazi tere, ma'da damöku ne ku."

17

Yësu amötü kö'du vo lö'bö 'bënïyë

1 Tapëti Yësu inde me'do ku zi vo lö'bö 'bënïyë, mo ongo bi riÿë komorïyë ehe amötü, "'Bu, kadra oko ku zi yi ki'di wayeto zi Wisi 'beyi, here zi mo ki'di wayeto zi yi,"

² ga kö'du i'di kyigo ku zi mo ta da vidi biya, here mo akidii didii ma njburu zi vidi biya mati i'di zi mo.

³ Didi ma njburu edii zi yolo yi, Wiri ma nje ttinyo, ehe zi yolo Yesu Korisito, mo mati utu.

⁴ Mi'di wayeto zi yi kinye dakanjo zi ko'do wa biya i'di zi ma ko'do.

⁵ Yaanya aba 'Bu, i'di hulahu zi ma wayeto mati medii mo aba yi aba gba damoku ne o'do de.

⁶ "I'di vo lo'bö maakowe ku zi ma temi damoku nenyee ehe ma yada zi zé, yi kaa a'di. Ze 'beyi ra, mora i'di zé zi ma, ehe zé oronni yi.

⁷ Ze ayoloni henye, i'di zi ma biya wa mati medii mo aba.

⁸ Ma yada zi vo lo'bö 'bame wa mati ayada zi ma, ehe zé ombanni do mo. Ze ayoloni mayi kazi yi, ehe zé omanni yi ra utu ma.

⁹ "Medii amötu kö'du zé, mora anza dë kö'du zé 'ba damoku nenyee. Vo lo'bö 'bame 'beyi ra, ehe medii amötu kö'du zé.

¹⁰ Biya mati medii mo aba 'beyi ra, ehe biya mati edii mo aba 'bama ra, ehe zé i'dinni wayeto zi ma.

¹¹ 'Bu laka, manza dekpe na konda mi damoku ne, medii tayi zi yi, mora vo lo'bö 'bame gba mi damoku ne. Agaga ge zé kyigo 'ba ru yi aba, mati i'di zi ma ne aba, here zé atedinni kolo oka ma kolo maako aba, kpa kaa yi ehe ma kolo.

¹² Mati medii zé etti, ma sesi zé na laka kyigo mati i'di zi ma ne aba. Mongo ge zé ehe ma kolo temi zé ölu dë, nje ma kolo mati mo ra ombo zi tolu. Nenyee o'do re ni here zi wa mati wayoru iya zi tayi tnyo.

¹³ Ma ku da géri ama zi yi, mora miya kö'du nenyee mati ma gba mi damoku, here vo lo'bö 'bame atedinni kpa te rakyenyi biya mati mo'do aba.

¹⁴ Ma yada kö'du kise 'beyi ku zi zé, mora vidi 'ba damoku nenyee iyi zé, ga kö'du zé anzanni dë zi damoku nenyee, kpa te kaa manza dë.

¹⁵ 'Bu, ma ko'jo he yi dë zi koba vo lo'bö 'bame yaga temi damoku ne, mora agaga ge zé kazi Satani.

¹⁶ Ze anzanni dë zi damoku nenyee, ehe ma kpa.

¹⁷ Me'do 'beyi ra edii tnyo. Here i'di tnyo nenyee, mo'do zé biya na 'beyi.

¹⁸ Medii zé kutu mi damoku, kaa utu ma.

¹⁹ Mi'di ra ma ku biya zi yi ga kö'du 'bezë, here zé medinni biya zi yi mi tnyo.

²⁰ "Manza dë nje amötu kö'du vo lo'bö nenyee. Medii kpa amötu kö'du vidi biya mati zi tedinni koma aba ga kö'du wa mati vo lo'bö 'bame akiyannii kö'du ma.

²¹ 'Bu, momba zé biya zi tedii kolo oka ma kolo maako aba, kpa kaa ma kolo yi aba, ehe yi kpa kolo ma aba. Ma kpa momba zé zi tedii kolo ze aba, here vidi 'ba damoku nenyee akomanni henye, yi ra utu ma.

²² Moro vo lo'bö 'bame mi géri kolo oro ma, zé medinni kolo oka ma kolo maako aba kaa ze kolo.

²³ Ma kolo zé aba, ehe yi kolo ma aba, here zi zé tayinni biya kolo. Here vidi 'ba damoku nenyee akayoloni henye, yi ra utu ma. Ze akayoloni henye, owo vo lo'bö 'bame kpa kaa owo ma.

²⁴ "Bu, momba vidi biya mati i'di zi ma zi tedii ma aba, bi mati medii domo. Neene zé akongonni bikanyi kyedre mati i'di zi ma, ga kö'du owo ma gba o'do damoku dë.

²⁵ 'Bu laka, vidi 'ba damoku nenyee ayoloni yi dë, mora ma yolo yi, ehe vo lo'bö 'bame ayoloni henye yi ra utu ma.

26 Ma yada zi zë, yi kaa a'di, ehe ma kayada zi zë nduwë, here watowö mati édi mo aba kö'du ma akatayi kapa 'bëzë, ehe ma tëdï kólö zë éti."

18

Kiri 'ba Yësu

(Mt 26:47-56; Mk 14:43-50; Lk 22:47-53)

1 Mati Yësu inde mötu ku, mo vo lö'bö 'bënii éti umunnii kyëti gulu 'ba Kidrono ehe i'bë mi yaka maako.

2 Yësu édi 'duwü rë nnii ki'ja vo lö'bö 'bënii éti ani, ehe Yudasi ayolo bi ne.

3 Here Yudasi i'bë zi yaka ne kya 'ba vo kanye 'ba Roma éti ehe vo kanye 'ba yékëlu, kyedre 'ba vo karase ehe Farasiye ra utunni zë. Zë injënni wa'do zi bi yanyi ehe wa 'ba wehe.

4 Yësu ayolo kö'du mati ombla zi ti'bë rë nü ko'do ne ku nzö, mora mo ako'jo henye, "Éyi ra édiyë koma?"

5 Zë aya'banni henye, "Dëdï koma Yësu 'ba Nazereta!" Yësu ayada zi zë henye, "Ma Yësu ra!" Yudasi vo susu édi törö ani dakapa zë.

6 Kandi zë biya a'banni kowö hulëhu ehe alépinni dakanjo.

7 Yësu ako'jo kö'du löhu henye, "Édiyë eyi ra koma?" Zë aya'banni do mo iyannii henye, "Dëdï ze koma Yësu 'ba Nazereta."

8 Kadra nenyne aba Yësu aya'ba henye, "Ma yada ku nzö zi ye ma Yësu ra. Ëzë ma ra édiyë akoma, ile vidi maakowe mi'bënni."

9 Here wa biya ako'do rë nü, kaa mo iya, "Ma yolu vidi ma kólö mati i'di zi ma ne dë."

10 Simona Petero ika kulu nü aba. Mo oto yaga témii silikpa ehe otra Malahisi, vo litu 'ba kyedre 'ba vo karase, ehe iga mbili mo ma da türi njbiriku yaga.

11 Yësu iya zi Petero henye, "I'di kulu 'beyi ne karani. Ma kuwë témii sikö mati 'Bu i'di zi ma."

Ika Yësu zi Anasi

12 Vo kanye 'ba Roma ehe vo kyëlu 'bënni éti, ehe vo kanye 'ba yékëlu éti, irinni Yësu ehe idanni mo gö.

13 Zë obanni mo dagba zi Anasi, mo yawo 'ba Kayafa, kyedre 'ba vo karase mi koo nani.

14 Kayafa kólö nenyne ra ayada zi kyedree 'ba Yude henye, "Édï na laka ézë vidi kólö maako oli kö'du vidi biya."

Petero iya henye na yolo Yësu dé

(Mt 26:69-70, Mk 14:66-68, Lk 22:55-57)

15 Simona Petero ehe vo lö'bö maako aba usu ga Yësu. Vo lö'bö nani ayolo kyedre 'ba vo karase, ehe usu ga Yësu le mi lijö 'ba kyedre 'ba vo da karasa.

16 Petero alima yaga kara haresi. Mora vo lö'bö maako ayi hulëhu yaga ehe ame'do zi wu'jë 'ba haresi ne henye, "Mo mila Petero ti'bë loko."

17 Mora ako'jo ho mo henye, "Anza dë kólö témii vo lö'bö 'ba kora nani?" Petero aya'ba do mo iya henye "E e manza dë."

18 Gabi na kyëyi ehe vo lituwë ehe vo kanye 'ba yékëlu adrökonnii wa'do kalili. Zë édinni rë nnii koye toko ta rö mo, mati Petero i'bë ehe ɔro kara dakapa wa'do zi rë nü koye.

Kyedre 'ba vo karase aко'jo ha Yësu

(Mt 26:59-66, Mk 14:55-64, Lk 22:66-71)

19 Kyedre 'ba vo karase ako'jo ha Yësu kö'du vo lö'bö 'bomowe ehe kö'du yandi 'bomo.

20 Mora Yësu ayada zi mo henye, "Ma me'do na dangölö ta da komo viði biya, ehe 'duwï mëdï kö'du yandi mü bi 'ba mötu 'beze ehe mü yëkëlu, bi ma Yude ayinni biya bi kólö. Miya kö'du maako dë na koho.

21 Kö'du a'di ra édi ha ma ko'jo? Kö'du a'di ako'jo ha viði mati ownoni ma ne dë? Zë aycloñni wa mati miya."

22 Kandi mati Yësu iya nenyne, ma kólö témï vo kanye 'ba yëkëlu otra mo ehe iya henye, "Nani anza dë géri mati zi me'do zi kyedre 'ba vo karase."

23 Yësu aya'ba dö mo iya henye, "Ézë miya wa maako ku na kyënyë, iya. Mora ézë anza dë, kö'du a'di otra ma?"

24 Yësu gba na kida, ehe Anasi utu mo zi Kayafa kyedre 'ba vo karase.

*Petero andi lóhu na yçlö Yësu dë
(Mt 26:71-75, Mk 14:69-72, Lk 22:58-62)*

25 Mati Simona Petero édi törö ani rë nü kubï, viði maako ako'jo ho mo henye, "Anza kólö témï vo lö'böwë 'ba Yësu?"

Lóhu Petero andi ehe iya henye, "E e, manza dë."

26 Kólö témï vo lítu 'ba kyedre 'ba vo karase édi ani. Mo na karö zi vo lítu mati Petero ikye mbili mo yaga ne, ehe mo ako'jo henye, "Mongo yï dë mü yaka kora nani aba?"

27 Lóhu Petero andi, ehe zanga ayapa gbo.

*Ika Yësu komo Pilato
(Mt 27:1-2, 11-14; Mk 15:1-5; Lk 23:1-5)*

28 'Do njbo damündö aba oba mati Yësu kazi Kayafa zi loko mati vo dalinjö mü turu 'ba Roma alima. Mora Yude biya édinni bi kida aba yaga, ga kö'du ézë viði témï zë i'bë mü loko ne, atayi na ti'da ehe ila mo dë zi wakonyo 'ba karama 'ba laga 'ba koli konyo.

29 Pilato ayi yaga ehe ako'jo henye, "A'di ra na kyënyë ike kora nenyne?"

30 Zë ya'banni henye, "Mo vo kö'du kyënyë ko'do! Kö'du nenyne ra dikaze mo zi yï."

31 Pilato ayada zi zë henye, "Obe mo ehe o'de vurë 'bomo mü kö'du kï'dï 'be." Yude aya'banni henye, "Danza dangölö aba zi kï'dï viði maako zi kofo."

32 Ehe here, wa mati Yësu iya kö'du kyinë koli 'bënii, atayi tñyö.

33 Pilato i'bë hulëhu loko. Mo ako'jo Yësu zi nü ehe ako'jo henye, "Yi ra Yere 'ba Yude?"

34 Yësu aya'ba henye, "Édi kö'du nenyne ko'jo na bi dë yï, mandere viði maako ra ayada kö'du ma zi yï?"

35 Pilato iya henye, "Ayçlö ku manza dë Yuda! Viði 'bëyiyë ehe kyedree 'ba vo karase ra ikanní yï zi ma. A'di ra o'do?"

36 Yësu aya'ba henye, "Kalakonda 'bama anza dë zi damöku nenyne. Ézë édi here, vo lö'bö 'bame ako'donní wehe zi sesi ma ta bi kï'dï zi vo dagba 'bezee. E e, kalakonda 'bama anza dë zi damöku nenyne."

37 Pilato aya'ba henye, "Here, yi yere ra." Yësu ayada zi mo henye, "Yi édi akiya henye, ma yere. O'jo ma mü damöku nenyne, zi yada kö'du tñyö ra, ehe viði mati zi kö'du ma tñyö ayçlö gu ma."

38 Pilato ako'jo ha Yësu henye, "A'di ra tñyö?"

*Ikye vurë zi Yësu kofo
(Mt 27:15-31; Mk 15:6-20; Lk 23:13-25)*

Pilato i'bë hulëhu yaga ehe iya henye, "Mi'ja kora nenyé dë kö'du kyényé maako aba.

³⁹ Kyere ma 'duwí maboso kinga zi ye kadra karama 'ba laga 'ba koli aba, ombe zi ma kinga zi ye na dangölö Yere 'ba Yude?"

⁴⁰ Zë agbögbö hë nní, "E e, anza mo! Domba ze Barabasi." Barabasi édi na vo wehe 'ba turu.

19

Ikye vurë ra Yësu zi töötö

¹ Pilato i'dí kö'du gbo zi Yësu ku'bö so'da aba.

² Vo kanye o'donní safo 'ba yere yaga témí ngora kono i'dinní da Yësu. Here zë usunní bongó 'buluyé ró mo.

³ Zë ayinní zi mo da kyo ehe iyanní henye, "He, yi Yere 'ba Yude!" Zë isanní mo kpa kala nní aba.

⁴ Kpa löhü Pilato i'bë yaga. Kadra nenyé aba mo iya henye, "Ma kika Yësu zi ye yaga löhü, here ato'be kongó na bi de henye, mi'ja mo dë kö'du kyényé maako aba."

⁵ Yësu asi yaga usu safo 'ba yere kono bongó 'buluyé aba. Pilato iya henye, "Kinye kora ne édi."

⁶ Mati kyedree 'ba vo karase ehe kanye 'ba yékëlu ongönní mo, zë agbögbö hë nní iyanní henye, "Ma töötö mo da taka! Ma töötö mo da taka!" Pilato ayada zi zé, henye, "Obe mo, ehe atötöwë mo da taka. Mi'ja kö'du kyényé ko'do 'bomo maako dë."

⁷ Yude nee aya'banni henye, "Mo iya zi ni tedi na Wisi 'ba Wiri! Kö'du ki'di 'beze iya henye, mi'di mo zi koli."

⁸ Mati Pilato owo nenyé, mo ndra na tere.

⁹ Mo i'bë hulëhu loko ehe ako'jo ha Yësu henye, "Yi ta kila?" Mora Yësu aya'ba dë.

¹⁰ Pilato ako'jo henye, "Kö'du a'di aya'ba da kö'du ko'jo 'bama ne dë? Ayolo dë medëi kyigo aba zi yi kinga na dangölö mandere yi töötö da taka?"

¹¹ Yësu aya'ba henye, "Ëzë Wiri i'dí kyigo ne dë zi yi, o'bo dë wa maako ko'do zi ma. Mora mo mati i'di ma zi yi, o'do ndra na kyényé."

¹² Here Pilato ombe zi Yësu kinga na dangölö. Mora Yude agbögbö hë nní löhü, "Ëzë inga kora nenyé ku na dangölö, anza dë aboka 'ba Yere 'ba Roma. Vidi maako mati iya zi ni tedi na yere, vo wehe 'ba Yere 'ba Roma."

¹³ Mati Pilato owo nenyé, mo ika Yësu yaga. Here mo alima akanjo da kyiti 'ba vurë bi mati ako'jo, "Yitö Dakano." Mi ha 'ba Hibiru édi "Gabata."

¹⁴ Édi kaa kadra kutë mi ko'do, gba kazi karama 'ba laga 'ba koli, ehe Pilato iya zi vidi kayo nee henye, "Ongó bi da yere 'be!"

¹⁵ Zë agbögbö hë nní henye, "Ofo mo! Ofo mo! Atötö mo da taka!" Pilato ako'jo henye, "Here ombe ma zi töötö yere 'be da taka?" Kyedree 'ba vo karase aya'banni henye, "Yere 'ba Roma ra yere 'beze."

¹⁶ Here Pilato i'dí Yësu gbo zi töötö da taka.

Atötö Yësu

(Mt 27:32-44; Mk 15:21-32; Lk 23:26-43)

Oba Yësu 'de,

¹⁷ ehe mo injë taka 'bënì bi ma édi na yolo henye, "Yingo da." Ha 'ba Hibiru bi nenyé, aka'jo "Gologota."

¹⁸ Ani atötö Yësu gbo da taka, ehe dakapa mo da taka, atötö kora kpa riyyö, ma kólö kapa mo ma kólö, Yësu mi kutë zé.

¹⁹ Pilato i'di kö'du zi kö'du kyényë ko'do 'ba Yësu zi yörü da wa ehe ki'di riyë da taka. Ako'jo henye, "Yësu 'ba Nazereta, Yere 'ba Yude."

²⁰ Me'do ne ayörü mii ha 'ba Hibiru, ha 'ba Lateni ehe ha 'ba Giriği. Bi mati oba Yësu zi mo ne, anza na kowö ta ra gawo kyedre, ehe Yuda kayowe ako'jonnï kö'du yörü rö mo ne.

²¹ Here kyedree 'ba vo karase i'bënni zi Pilato iya henye, "Kö'du a'di ayörü henye, mo Yere 'ba Yude? Akayörü kyere henye, 'Mo iya zi ni tödi na Yere 'ba Yude.'

²² Mora Pilato ayada zi zë henye, "Wa mati ma yörü ku, ma lima here!"

²³ Tapëti vo kanye atötönni Yësu ku da taka, zë inyenni mii bong'o 'bomo sowo, ma kólö zi ma kólö témï zë. Mora bong'o 'bomo ma ta yaga o'do témï nzoyi bong'o kólö, anza dë kapa maako aba.

²⁴ Vo kanye iyanni zi oka ma kólö maako henye, "Dize dë, du'duwë födö aba zi kongo öyi ra akirü." Nenyé o'do rë ni here zi wayörü tayı tñyö, mati iya henye, "Zë inyenni mii bong'o ame ehe u'dunnii födö kö'du bong'o ame." Vo kanye o'dönni wa mati zë ombannï.

²⁵ Ma 'ba Yësu orç dakapa taka 'bomo émi ni aba ehe Mariya mbara 'ba Kalapasi. Mariya Magadala édi kpa atorç ani.

²⁶ Mati Yësu ongo ma ni, ehe vo lö'bö mati mo ɔwo mo etti, mo iya zi ma ni henye, "Kora nenyé yaanya aba wisi 'beyi."

²⁷ Here mo iya zi vo lö'bö ne henye, "Mo yaanya aba ma yi ra." Témï ndenye dagba ani, vo lö'bö nani oba mo gbo linjö 'bëni.

Koli 'ba Yësu

(Mt. 27:45-56; Mk 15:33-41; Lk 23:44-49)

²⁸ Yësu ayolo henye, yaanya aba ninde lœ 'bënï ku. Ehe zi ko'do wayörü tayı tñyö, mo iya henye, "Ma na kôdrö."

²⁹ Siko édi ani ndo a'ji aba. Vidi maako usu lifa mii a'ji ne ehe injë riÿë i'di ha Yësu kaga 'ba isipo aba.

³⁰ Tapëti Yësu uwë a'ji ne, mo iya henye, "Wa biya o'do rë ni ku!" Mo umbi dë ni ehe oli.

Isi röto Yësu

³¹ Yaanya aba édi ko'do 'ba rako'jö, 'dö ko'do 'ba ralawo ehe karama 'ba laga 'ba koli. Édi ko'do lele zi Yude, ehe zë ombannï dë zi ida ra nee zi lima riÿë da taka mii ko'do nenyé. Here zë ako'jonnï ha Pilato zi ndi kora nee kowe ehe koba ida rë zë akanjo.

³² Vo kanye dagba owenni ndi 'ba kora agamowe riÿö mati atötö zë ani ne.

³³ Mora mati zë ayinni zi Yësu, zë ongönni mo oli ku nzö, ehe zë owenni ndi mo dë.

³⁴ Ma kólö témï vo kanye isi mbese Yësu wehe aba, yama ehe wini asi yaga.

³⁵ Da yœlœ nenyé édi tñyö, ga kö'du vidi maako ra ayada wa mati mo ongo o'do rë ni. Yaanya aba ato'bö tödi kpa koma aba.

³⁶ Biya nenyé o'do rë ni here, zi wayörü tayı tñyö, mati iya henye, "Yingo 'ba ida rö mo ma kólö akowe dë."

³⁷ ehe "Zë ongönni ma kólö mii dakapa mbese mo isi wehe aba."

Kusu 'ba Yësu

(Mt 27:57-61; Mk 15:42-47; Lk 23:50-56)

³⁸ Yosepa témï Arimataya édi kólö témï vo lö'bö 'ba Yësu. Mo asesi na koho, le ga kö'du mo na tere kazi vo dagbe 'ba Yude. Mora yaanya aba

mo ako'jo ha Pilato zi mo ida ra Yēsu koba. Pilato i'dī dangölö zi mo, ehe Yosepa oba mo akanjo ta da taka.

³⁹ Nikodimō ayi nī mo aba, ehe ika kpa kaa 'butēwota kilögaramo 'ba wakēzī ngutru aba o'do tēmī murē ehe alçyisi 'ba yōku kusu. Nenyē kpa te Nikodimō kōlō mati i'bē zi Yēsu yōndō kōlō maako aba.

⁴⁰ Vidi kora riyō nee, olonni ida ra ne mī bōngō 'ba yōku, bi kōlō wakēzī ngutru aba, mati ēdī hala Yude ombenni yōku 'benni.

⁴¹ Mī bi mati atötö Yēsu da taka, ani yaka ēdī wogo aba mati gba ombe vīdī maako dē mī mo.

⁴² Dawogo ne ēdī kara, ehe kyere ne kadra 'ba zi ra kō'jō kō'du ko'do 'ba ralawo, zē na kōrōkōrō zi ida ra Yēsu kī'dī ani.

20

Yēsu na dīdī

(Mt 28:1-8; Mk 16:1-8; Lk 24:1-12)

¹ Ko'do 'ba Gima aba ḥabō mati bi gba na köndu, Mariya Magadala i'bē dawogo ehe ongo henye, yītō alulu ku 'de, ta ha bi tödu 'ba dawogo.

² Mo aho zi Simona Petero ehe zi vo lō'bō mati Yēsu ɔwō ehe iya henye, "Zē obannī Yere ku tēmī dawogo! Da yōlo dē i'dinnī mo ku kila."

³ Petero ehe vo lō'bō maako aba ayetonnī ti'bē dawogo.

⁴ Zē ahonnī ta bi kōlō, le vo lō'bō maako ne aho ndra ta da Petero ehe ɔkō ani dagba.

⁵ Mo idē rē nī ehe ongo bōngō konda na lala loko mī dawogo, mora mo i'bē dē loko.

⁶ Mati Simona Petero ɔkō ani, mo i'bē mī dawogo ehe ongo bōngō konda ne.

⁷ Mo ongo nzoyi bōngō mati o'dō zi komo Yēsu yōfu mo aba ne. Akōku ku ehe mī bi mati na bī dē nī.

⁸ Vo lō'bō mati ɔkō dagba ani ne i'bē mī dawogo, ehe mati mo ongo, mo oma.

⁹ Mī kadra nani Petero ehe vo lō'bō maako ne, ayolonnī dē henye, wayōru iya henye Yēsu atēnyī na dīdī.

¹⁰ Here zē riyō ne i'benni hulēhu zi vo lō'bō maakowe.

Yēsu alaya zi Mariya Magadala

(Mt 28:9-10; Mk 16:9-11)

¹¹ Mariya Magadala orō kudu yaga dakapa dawogo. Mo ēdī gba kudu, mati mo idē rē nī akanjo

¹² ehe ongo malayike riyō loko. Zē usunnī bōngō kanyi ehe ēdī alimanni bi mati i'di ida ra Yēsu 'dōmo. Ma kōlō bi dō mo ehe ma agamo bi ndī mo.

¹³ Malayika nee ako'jonnī ha Mariya henye, "Kō'du a'di ēdī akudu?" Mo aya'ba dō mo henye, "Zē obannī ida ra Yere ama ku 'de, ma yōlo dē i'dinnī mo kila."

¹⁴ Kandi mati Mariya iya nenye, mo ofō rē nī kpo ehe ongo Yēsu ēdī atorō ani. Mora mo ayōlo dē, mo 'bēnī eyī.

¹⁵ Yēsu ako'jo hō mo iya henye, "Ēdī akudu ga a'di? Ēdī eyī ra koma?" Mo asōsu 'bēnī mo vo kyetti yaka ra ehe iya henye, "Kyedre, ezē obe ida rō mo ku 'de, akō ayada zi ma, here ma tōbō ti'bē mo koba."

¹⁶ Here Yēsu iya zi mo henye, "Mariya!" Mo ofō rē nī ehe iya zi mo henye, "Raboni." Ha 'ba Hibiru aba "Raboni" vo "Komoyandi."

¹⁷ Yēsu ayada zi mo henye, "Ise ra ma dē! Mī'bē dē gba zi 'Bu. Mora ayada zi vo lō'bō 'bame mēdi atī'bē zi mo mati na 'Bu ma ehe Wīrī 'bama, kpa 'Bu wē ehe Wīrī 'be."

18 Mariya Magadala ï'bë ayada zi vo lö'böwë nongo Yere ku. Mo ayada kpa zi zë wa mati mo iya zi ni.

*Yësu alaya zi vo lö'bö 'bëniyë
(Mt 28:16-20; Mk 16:14-18; Lk 24:36-49)*

19 Vo lö'böwë na tere kazi vo dagbe 'ba Yude, ehe më hutaga 'ba Gima kólö nani, zë isi gë nnï loko. Truku'du, Yësu alaya më kutë 'ba gboko. Mo amëtë zë iya henye, "Rakyëyi mëdë yë aba."

20 Ehe ayada kala niyë zì zë ehe mbese ni. Mati vo lö'böwë ongönni Yere, zë biya na rakyenyi.

21 Tapëti Yësu amëtë zë löhü, "Rakyëyi mëdë yë aba," mo iya henye, "Mëdë yë kutu kaa 'Bu utu ma."

22 Here mo alawo dë zë ehe iya henye, "Irïyë Lawo Laka.

23 Èzë ile vïdï maako ku ga kö'du kyényë, akila zë. Mora èzë ile kö'du kyényë 'bëzë dë, ila zë dë."

Yësu ehe Toma

24 Toma ma aко'jo "vo lonja" èdï le kólö témï vo lö'bö 'butë dëmoriyö, mo anza dë agamo ètì mati Yësu alaya zi zë.

25 Here zë ayadannì zi mo henye, "Dongo ze Yere ku."

Mora Toma iya henye, "Dagba, momba kongo tèpì ɔnɔ 'ba nosomari më kala mo ehe kise zë dawisi kala ma aba. Ma kï'di kala ma bi mati wehe ï'bë da mbese mo. Moma dë, nje èzë mo'do nenye ku!"

26 Tapëti ko'do 'ba Gima kólö yaa, vo lö'bö atötö rë nnï löhü bi kólö. Kadra nenye aba, Toma èdï zë aba. Yësu ayi loko mati ha loko gba na kisi ehe ɔrɔ mì kutë 'ba gboko ne. Mo amëtë vo lö'bö 'bëniyë, "Rakyëyi mëdë yë aba."

27 Mo iya zi Toma henye, "I'di dawisi kala yi kinye, ehe ongo bi da kala me. I'di kala yi da mbese ma. ɔrɔ témï da jiji 'bëyi ne, ehe oma!"

28 Toma aya'ba dō mo iya henye, "Yi Yere ama, ehe Wiri ama!"

29 Yësu iya henye, "Toma, oma ga kö'du ongo ma ku? Vïdï mati èdinni koma aba mì ma kazi ma kongo, èdï zë mati tinyö ya'da aba!"

Kö'du a'di Yowani Ayöru Buku Ëni

30 Yësu o'do kyinë 'ba kö'du koro ko'do maakowe kyɔ mati vo lö'bö 'bomewe ongönni, ehe anza zë biya ayöru ku mì buku nenye.

31 Mora ma nenye ayöru here zi ye kï'di koma 'be mì Yësu na Korisito ne, Wisi 'ba Wiri. Èzë èdiyë koma aba mì mo, atëdiyë dìdë aba mì ru 'bomo.

21

Yësu alaya zi vo lö'bö 'bëniyë

1 Yësu yaa alaya zi vo lö'bö 'bëniyë da göti Föfö 'ba Tiberiyasi. O'do rë nì mì géri nenye.

2 Simona Petero, Toma ma aко'jo "vo lonja," Natanëlë ta Kana mì Galilaya, gisi 'ba Zebedeyo èdinni ani, bi kólö aga vo lö'bö maako ètì riyyö.

3 Simona Petero iya henye, "Mëdë ti'bë kyenze kiri!"

Maakowe iyannì henye, "Da ti'bë ze yi aba." Zë ï'bënni yaga mì töjbö 'bënni. Mora du irinni wa maako dë yondö nani aba.

4 Nbo mì damindö vere, Yësu ɔrɔ da göti, mora vo lö'böwë ayolönni dë mo éyì ra.

⁵ Yësu agbögöbö hë nü, "Aboke, iřiyë wa maako ndö?" Zë aya'banni henye, "E e."

⁶ Here mo ayada zi zë henye, "Umëë öndu 'be ne akanjo da kala tiri 'ba tönbö 'be, ehe akiriyë kya 'ba kyenze maakowe." Zë o'donnii here, ehe öndu gbo kyo na kyenze, here zë o'bonné dë zi koto riyë më tönbö.

⁷ Vo lõ'bö mati Yësu ɔwɔ ne, iya zi Petero henye, "Nenyé Yere ra." Mati Petero owo ne Yere ra, mo usu bɔngɔ mati mo otɔ, mati mo édī lɔɔ ko'do ne. Here, mo öfu më wini.

⁸ Tönbö édī nje kaa lamikölö mitiri ta da göti. Here vo lõ'bö maakowe alimannii më tönbö, ehe otönnii öndu më mo kyo kyenze aba.

⁹ Mati vo lõ'böwë asinni yaga témii tönbö, zë ongönnii mangolo'bɔ ehe wa'do 'ba kalili kyenze aba dɔ mo.

¹⁰ Yësu ayada zi vo lõ'bö 'béniyë henye, "Ike kya 'ba kyenze maakowe mati iřiyë ne."

¹¹ Simona Petero i'bë huléhu më tönbö ehe otɔ öndu da göti. Mi mo kyenze ma kyedre édinnii lamikölö 'butémuyi dómowota, mora öndu gba kazi liza.

¹² Yësu iya henye, "Ayiye ehe onyowe." Mora vo lõ'bö ma kólö maako ako'jo dë, mo éyi ra. Zë aycloñni mo Yere ra.

¹³ Yësu oba mangolo'bɔ më kala nü ehe i'di kya maakowe zi vo lõ'bö 'béniyë. Mo o'do kyenze ne kpa te here.

¹⁴ Nenyé më kadra mawota mo ra Yësu alaya zi vo lõ'bö 'béniyë tapëti mo ényi témii koli.

Yësu ehe Petero

¹⁵ Mati Yësu vo lõ'bö 'bënii étii indennii wakonyo ku, mo ako'jo henye, "Simona wisi 'ba Yowani, ɔwɔ ma ndra ta da oka maakowe?" Simona Petero aya'ba henye, "Oo, Yere, ayɔlo ku mɔwɔ yi!" Yësu iya henye, "Here, ulu tímélë ame."

¹⁶ Yësu ako'jo madariyö mo, "Simona wisi 'ba Yowani, ɔwɔ ma?" Petero aya'ba henye, "Oo, Yere, ayɔlo mɔwɔ yi!" Yësu ayada zi mo henye, "Here, ongo ga tímélë ame."

¹⁷ Yësu ako'jo mì da mawota mo henye, "Simona wisi 'ba Yowani, ɔwɔ ma?" Petero na rasösü ga kö'du Yësu ako'jo hɔ mo mawota ézë mo ɔwɔ nü. Here mo ayada zi Yësu henye, "Yere, ayɔlo kö'du biya. Ayɔlo mɔwɔ yi."

Yësu aya'ba henye, "Ulu tímélë ame."

¹⁸ Ma yada tñyö zi yi henye, mati yi gba na wisi kora ɔbi, usu rë yi ehe i'bë bi mati omiba zi ti'bë. Mora mati endro ku, akiza yaga kala yi. Here, maakowe akidannii ko'di gë yi toko rë yi ehe akalépi zi yi dagba bi mati omiba dë zi ti'bë."

¹⁹ Yësu iya nenye zi yada hala Petero akoli ehe akika wayeto zi Wiri. Here mo iya zi Petero, "Usu ga ma."

Yësu ehe vo lõ'bö maako étii

²⁰ Petero opi rë nü ehe ongo vo lõ'bö mati Yësu ɔwɔ ne, usu ku gë nü. Mo ra kpa te mati alima kara zi Yësu bi 'ba wakonyo, ehe ako'jo henye, "Yere, éyi ra édi ti'bë zi yi susu?"

²¹ Mati Petero ongo vo lõ'bö nenye, mo ako'jo ha Yësu iya henye, "Yere, a'di kö'du mo?"

²² Yësu aya'ba henye, "Kö'du sösü 'beyi édī a'di, ézë momba mo zi lima le ma'ba? Usu ga ma."

²³ Here, ndɔndo apere rë nü mii kutë vo lö'bö maakowe henye, vo lö'bö nenye oli dë. Mora Yësu iya dë mo oli dë. Mo iya nje henye, "Kö'du sösü 'bëy়i edii a'di?"

²⁴ Vo lö'bö nenye ra mo ayada kö'du nenye biya. Mo ayöru, ehe da yɔlo mo edii kö'du tīnyō ra yada.

Ndundu mo

²⁵ Yësu o'dɔ wa maakowe kyc. Ëzë ayöru zë biya mii bukuwë, ma sösü henye, bi atanza dë mii damöku ne kö'du buku nee biya.

Loo 'ba vo Lituwë Komo 'ba vo Lituwë 'ba Yēsu, mandere Loo 'ba vo Lituwë Rayada kö'du 'ba buku nenyé

Luka, vo buku 'ba Luka yöru nenyé, ayöru buku ma rïyö Laka nenyé, ru mo Komo 'ba vo lítuwë 'ba Yēsu, mandere Loo 'ba vo lítuwë. Kö'du Yöyö Laka 'ba Yēsu ma Luka ayada zi ze wa mati Yēsu o'dö mī lima 'bōmo mī dakanjo. Buku ma rïyö Laka nenyé, ayeto ta bi mati ndundu 'ba buku ne inde rē nī. Ayada zi ze wa mati vo lō'bōwë 'ba Yēsu ehe biya vo lítu 'bōmowe o'dönni here i'di kö'du yëti 'ba Yēsu apere rē nī kpurú biya mī damöku nenyé.

Gba Yēsu i'di loo dë zi vo lō'bō 'beyiyë zi me'do 'bëni yëti mī damöku nenyé biya, mo ovo Lawo Laka 'ba Wiri mī zë here zi zë tédinni kyigo aba zi loo 'bōmo ne ko'do. Mati zë irünni Lawo Laka ku, zë ayetonni zi kö'du yëti mī Yerusalem. Vidi kayo omanní mī kö'du yëti 'bëzé ehe ayinni na vo lō'bōwë 'ba Yēsu. Kö'du koro kayo o'dö rē nī, here zi vidi koma mī kö'du yëti 'ba vo lō'bōwë 'ba Yēsu.

Mati kö'du yëti nenyé edü ku kyigo mī Yerusalem, vo wehee 'ba Yēsu ayetonni yaza vo lō'bōwë zi tédì na riti. Tinyö vo lō'bōwë 'ba Yēsu ore yaga témí Yerusalem ehe na rapere. Zë ilanni, kö'du yëti mī dakanjo 'ba Yudiya ehe Samariya. Komo 'ba loo nenyé ayada témí kapita 1 zi kapita 'buté dömoriyö. Petero alaya laya kyedre mī komo nenyé.

Tapéti ma nenyé, Wiri ako'jo kya vo lō'bō maako, ru mo Pawolo. Gba mati Wiri ako'jo mo dë, mo edü ko'do zë mati alö'bönni ga Yēsu na riti mī ru yëni 'ba Yude. Mora Yēsu ayada rē nī zi Pawolo ehe utu mo mī loo zi dakanjo maakowe. Mī gëri nenyé, kö'du yëti 'ba Yēsu i'bë le kafo maga 'ba dakanjo 'ba Yiserele zi dakanjo maakowe, bi mati vidi maakowe alimanní 'domo.

Pawolo o'dö loo nenyé mī bi kayowe, témí Yerusalem zi Roma. Yude o'dönni mo riti kyedre ki'ja, mora zë a'danni mo dë. Mo ayëti kö'du mī bi 'ba mötu, bi 'ba mötu 'ba Yude, ehe mī bi naniye 'ba vidi maakowe kpa. Kö'du laka 'ba loo 'bōmo edü zi yada zi vidi 'ba damöku nenyé wa mati Yēsu o'dö ko'do zë.

Témí nenyé biya, vo kome 'ba ndenyé ato'bo yölönni gëri mati vo lō'bōwë 'ba Yēsu alimanní mī dakanjo. Here loo 'bëzé mëdi kaa ga kö'du yada ma laka kö'du ze zi lō'bō gō mo. Here Wiri ma konyi ze zi ki'ja kö'du yolo kpurú Buku Laka nenyé. Amini.

Luka ayöru zi Tiyöpiyölö

¹ Mī dagba buku 'bama, ma yöru zi yi Tiyöpiyölö biya wa mati Yēsu o'dö yandi mo aba, témí kadra mati mo ayeto loo 'bëni,

² le mī ko'do mati oba mo komoriyé, tapéti mo i'di kö'du ku kpurú Lawo Laka aba zi vo lítuwë mati mo inzi.

³ Tapéti koli 'bōmo, mo ayada rē nī zi zë mo edü na dëdë. Zë ongönni mo ko'do 'butësowö aba, mo ame'dönni zë éti kö'du Damöku 'ba Wiri.

⁴ Mati mo gba zë éti mo iya zi zë henye, "Ile Yerusalem dë, isiye kinye bi Lawo Laka zi 'Bu kï'di kaa mati ma yada zi ye mo alömu zi ko'do.

⁵ Yowani i'di baptisi wini aba, ko'do tisi aba aki'diyé baptisi Lawo Laka aba."

*Oba Yēsu komoriyē
(Mk 16:19-20; Lk 24:50-53)*

6 Mati vo lituwë gba Yēsu aba, ako'jonnii hō mo iyanni henye, "Yere, yaanya aba omба kī'dī damöku zi Yiserele hulēhu lōhu?"

7 Yēsu iya zi zē henye, "Omба dē zi ye yɔlo kadra 'ba kō'du mati o'do rē ni nani, nje 'Bu ra ayɔlo.

8 Mora Lawo Laka atayi de ehe aki'di kyigo zi ye. Here, akayade kō'du ma zi vidi mī Yerusalem, mī Yudiya biya, mī Samariya, ehe mī damöku ne biya."

9 Tapetü kō'du kiya 'ba Yēsu nenye, ehe mati zē edinni bi kongo, oba mo riyye mī foli. Zē ɔ'bənni dekpe mo kongo.

10 Mora mati mo edii tī'bē ku riyye, zē nduwē bi kongo komoriyē. Kandi kora riyyō usunni bongō kanyi edii tōrōnni dakapa zē.

11 Zē iyanni henye, "Kō'du a'di kora 'ba Galilaya edii tōre kinye bi kongo komoriyē? Oba Yēsu ku komoriyē. Mora mo ata'ba hulēhu tēmī gēri kōlō mati onge mo tī'bē."

*Vidī maako zi kiri pēti Yudasī
(Mt 27:3-10)*

12 Vo lītu a'bannī ta Dōku 'ba Olivo zi Yerusalem. Dōku 'ba Olivo edii lasi 'ba wiri kōlō ta ra Yerusalem. Vo lītu mati i'bēnnī ani ne,

13 zē ra Petero, Yowani, Yemisi, Anderiya, Pilipo, Toma, Baratolomoya, Matayo, Yemisi wisi 'ba Alipayo, Simona mati o'do lōvō dakano 'bēnī, ehe Yudasī wisi 'ba Yemisi. Mati vo lituwē a'bannī ku gawo, zē i'bēnnī riyye mī loko tōrō ma edinni dōmo.

14 Vo lituwē 'duwi rē nnī tōtō amōtu na radrōko, vidi mbare, ehe Mariya ma 'ba Yēsu, öndu mo étī.

15 Kadra naniye aba, vo lō'bō 'ba Yere edinni biya lamikölö 'buteriyyö mī ratōta bi kōlō, ehe Petero ényi riyye ame'do zi zē.

16 Mo iya henye, "Aboka me, kyigo 'ba Lawo Laka aba, Dawidi iya kō'du 'ba Yudasī, mora kō'du mati mo iya ne o'do rē nī ku.

17 Yudasī mo kōlō tēmī ze o'do lōo ze aba, mora mo ika vidiyye zi Yēsu kiri.

18 Here, Yudasī ogo kano kōhi ma i'dī zi mo ga kō'du kyenyē ko'do bōmo ne. Mati mo alepi ta riyye akaño mī yaka, ida rō mo api.

19 Mati vidi 'ba Yerusalem ayolönni kō'du nenye, zē ako'jonnii yaka nani Akeledama, kō'du ya'ba aba mī ha 'bēzē, 'Yaka 'ba Yama.'

20 Mī buku Wayeto 'ba Dawidi iya henye,

'Mila loko bōmo na mbiya,
ehe mila vidi maako dē líma ani.'

Iya kpa henye,
'Vidi maako mīrī loo bōmo ne.'

21-22 "Here, domba vidi maako kpa zi konyi ze yada zi vidi maakowe henye, Yēsu ényi ku tēmī koli. Mo mēdī tēmī vidi kora kōlō ma edii ze aba tēmī biyeto. Mo mēdī ze aba tēmī kadra mati Yowani abapatisi Yere Yēsu, le ko'do ma oba mo komoriyē."

23 Zē inzinni vidi kora riyyö. Ma kōlō tēmī zē Yosepa, ako'jo Barasaba, ako'jo kpa Jusitusu, ehe agamo Matiyasi.

24 Here, zē biya amötunnī, iyanni henye, "Yere, ayɔlo kō'du sōsu mī dī'di 'ba vidi biya. Ayada zi ze ma kōlō ma inzi ku

25 zi tēdī na vo litu ehe zi loo pēti Yudasī ko'do."

26 Zē u'dunnī födö, ehe inzi Matiyasi zi drōko mī gboko 'ba vo lituwē butē domokōlō ne.

2

Tayi 'ba Lawo Laka

- ¹ Mi ko'do tayi 'ba Lawo Laka aba, vo lö'böwë ga Yere biya ga bi kölö.
- ² Kandi kpɔrɔ aa ta komoriyë kaa taa 'ba buluku mora oso ndɔ mii loko mati zë atɔtɔ rë nnii 'domo ne.
- ³ Here zë ongɔnni wa alaya kaa ndende wa'do ta bi lasi apere rë nii yaga alima da viði biya na kölö kölö.
- ⁴ Zë biya osonnii ndɔ Lawo Laka aba, ayetonnii me'do témii ha maakowe, kaa mati Lawo Laka i'di zë zi me'do.
- ⁵ Yude viði 'ba Wiri kayo mati édi alimannii témii dakaño biya mii damöku ne, édinnii lima mii Yerusalemma.
- ⁶ Mati zë ownoni kpɔrɔ wa ne, viði kayo atɔtɔ rë nnii ga bi kölö. Zë biya na rakaga ga kö'du viði kölö témii zë owo vo kö'du kombe édi ame'do ha 'bëni aba.
- ⁷ Témii rakaga 'bëzë ne zë iyanni henye, "Viði nenyee biya mati édi ame'donni here ne, anzanni dë viði 'ba Galilaye?"
- ⁸ Kö'du a'di dowo zë édinnii ame'do ha 'beze aba?
- ⁹ Kya ze maakowe témii Patiya, Mediya, Elamo, Mesopotamiya, Yudiya, Kapadɔsiya, Poniyitusu, Asiya,
- ¹⁰ Paragiya, Pambaliya, Ezipeto, kapa 'ba Libiya kara ra Sirënë, Roma,
- ¹¹ Keriti, ehe Arabiya. Kya ze maakowe o'jo Yude, ehe maakowe inzi rë nnii zi tédinnii na Yude. Ze biya dowo zë édinnii ame'do ta ha 'ba viði biya, zi yada kö'du kyige mati Wiri o'do ne."
- ¹² Da viði biya na wiri wiri. Maakowe alimannii ha oka ma kölö ko'jo henye, "Kö'du nenye biya a'di?"
- ¹³ Maakowe o'donni lasa ra vo lö'böwë 'ba Yere, iyanni henye, "Zë uwënni a'ji."
- Petero ame'do zi viði kayo*
- ¹⁴ Petero ényi rïyë vo lïtu 'butë dɔmokölö ne étü, ehe ame'do gu kyembe laka aba zi viði kayo, iya henye. "E Yude mora e biya mati alime mii Yerusalemma, owowe me'do mati momba zi kiya."
- ¹⁵ Vidi nenye anzanni dë na a'ji kaa mati asosuwë. Kadra 'ba damindö édi madɔmosowɔ.
- ¹⁶ Nenyee édi kö'du mati Wiri ayada zi nëbi Yowele kiya,
- ¹⁷ Èzë ndundu 'ba ko'do ɔkɔ ku,
ma kï'di Lawo Laka ama zi viði biya.
Gisi 'be ma kora münzö étü akayétiñni kö'du kise 'bama.
Gisi kora obiye akongonni wa kazi Wiri.
Korokyedre 'be wiri akisi zë.
- ¹⁸ Mi ko'do naniye ma kï'di Lawo ama zi vo kalima ame,
'dö viði kora mbara étü,
akayétiñni kö'du kise 'bama.
- ¹⁹ Ma ko'do kö'du koro komoriyë
ehe kyinë 'ba kö'du maakowe lebi dakaño.
Ani yama atëdi, wa'do ehe kyëtu.
- ²⁰ Kadra akopi rë nii na köndu,
ehe yehe atëdi na yama
gba kazi ko'do bikanyi kyedre 'ba Yere alaya.
- ²¹ Here Yere akayomɔ viði biya
mati ako'jo kö'du ga wakonyi."

22 "Vidii 'ba Yiserele, owowe me'do nenye. Momba kiya kö'du ga kö'du 'ba Yesu 'ba Nazereta. Wiri utu Yesu zi ye zi kö'du koro rakaga aba ko'do ehe da kyinë. E biya ayole nenye ku.

23 Wiri ombla dɔ mo ku nzɔ aki'di Yesu zi ye. Here obe mo ehe i'diyë mo zi kora vo kö'du kyenyë ko'de témii tu'dé maakowe zi töötö mo da taka.

24 Mora Wiri ila mo na dangölö témii koli ehe aliro na didi, ga ködu koli o'bɔ dë ta'da mo."

25 "Dawidi iya kö'du 'ba Yesu henye,
'Mongo Yere 'duwi kara ra ma,
ehe mere dë, mo edii ma aba, da kala ma, ma tiri.

26 Ga kö'du nenye, di'di ma atëdi na rakyenyi,
me'do 'bama atëdi 'ba rakyenyi,
lima 'bama atëdi kö'du sösü laka aba.

27 Yere ombla dë zi ma kila bi lima 'ba lawo 'ba vidi koli,
ehe mo ombla dë zi kila ida ra vidi laka 'bomo teje mi ogo.

28 Mo ayada zi ma géri 'ba didi,
ehe mo o'do ma na rakyenyi tedi 'bomo kara ra ma.' "

29 "Aboka me, edii tñyö zi ma zi me'do ga kö'du zutu 'beze Dawidi. Mo oli ehe usu, ehe dawogo mo edii ze aba kinye ndenye.

30 Mora Dawidi ne nëbi ra, ehe mo ayolo henye, Wiri o'do lömu vidi maako ta dakota 'bomo kadra maako aba atëdi na yere.

31 Dawidi ayolo nenye ako'do rë ni, ehe mo ayada zi ze akaliro Korisito na didi. Mo iya henye, 'Wiri ila mo dë mi ogo, mandere ida ro mo zi teje.' "

32 Ze biya da katobø yada zi ye henye Wiri aliro Yesu ku na didi.

33 Oba Yesu ku komoriyë zi lima da kala tiri 'ba Wiri, ehe Wiri i'di Lawo Laka ku zi mo, kaa mati 'Bu alömu. Yesu ra kpa i'di Lawo Laka zi ze, ehe nenye edii wa mati yaanya aba édiyë kongo kowo mo aba.

34 "Dawidi i'bë dë komoriyë, mora mo iya henye,
'Yere iya zi Yere 'bama

zi lima da kala ni ma tiri,

35 le èzë mo o'do vo wehe 'bomo ku
kaa gba'da 'ba burutu zi mo.' "

36 "Vidi 'ba Yiserele biya ayolo henye, Wiri o'do Yesu 'dö na Yere ehe na Korisito, i'diyë mo le kolli riye da taka."

37 Mati vidi ownoni kö'du nenye, zë kazi rakyenyi. Zë aco'jonnii ha Petero, vo litu maakowe etii iyanni henye, "Aboka me, a'di ra da ko'do?"

38 Petero iya zi zë henye, "Oto de zi Wiri témii kö'du kyenyë ko'do biya, iriyë bapatisi mi ru Yesu Korisito, zi ye kila ga kö'du kyenyë 'be, ehe akiriyë waki'di 'ba Lawo Laka.

39 Lömu nenye zi ye gisisi 'bee etii, kpa zi vidi biya mati Yere 'beze Wiri akinzi, kpa vidi mati zë na kwo."

40 Petero ayada kö'du kayo maakowe kpa zi zë zi rë nnii kyigo, mo iya henye, "Ma lenzee zi re yomo kazi wa mati aco'do rë ni biya zi vidi 'ba kö'du kyenyë ko'do nenye."

41 Mi kadra nani vidi kplukuwota omnani mi kö'du kise, irinni bapatisi, adroko da watiti 'ba vo kö'du kombe.

Rakida 'ba vo kome

42 Zë ayanja kadra 'benni mi kö'du yandi kazi vo lituwë, rakida, wakonyo 'ba Yere, mótu aba.

43 Vidi biya na rakaga ehe na tere ga kö'du wakoro kayo ehe kyinë wa mati vo lituwë o'donni.

44 Vo kome nduwë rë nnii totô ga bi kölö ehe zë ayanyannii mî wa mati zë edinnii mo aba.

45 Zë ogonnii wasisi 'benni yaga, ehe i'dinni kohi mo zi vidi ma ombo.

46 Ko'do ta ga ko'do, zë atoto rë nnii mî yekelu. Zë onyonnni wa bi kölö mî linjo kutu kutu ehe ayanyannii mî wakonyo 'benni na rakyenyi kazi dakumbë,

47 ëzë edinnii Wiri yeto. Vidi biya ombo zë. Ta ga ko'do 'duwi Yere ayövu zë mati ayomö ku.

3

Petero Yowani aba akojonni kora vo keje

1 Kadra 'ba mötu edî kaa kadra wota 'ba hutaga, Petero ehe Yowani aba edî ti'benni mî yekelu.

2 Kora mati o'jo na keje ne injë ha loko 'ba yekelu. Ta ga ko'do biya i'di mo dakapa ha loko nenye, ako'jo Ha Resi Teme. Mo alima ani ehe wa lenze kazi vidi mati edî ti'benni loko.

3 Kora ne ongo Petero ehe Yowani edî tödunni mî yekelu, ehe mo ako'jo hë zë kö'du kohi.

4 Mora zë ongonnni bi mbiyi dö mo ehe iyannii henye, "Ongö bi riÿe de ze."

5 Kora ne ongo bi dë zë asosu 'benni na ki'ja wa maako kazi zë.

6 Mora Petero iya zi mo henye, "Manza dë kohi aba, mandere dahabö, mora ma ki'di zi yi wa mati medî mo aba. Mî ru 'ba Yesu Korisito 'ba Nazereta, miya zi yi enyi riÿe ayeto lasi."

7 Petero iri mo kala ma tiri aba akonyi mo riÿe. Kandi ndî kora ne gbonzo mo aba, ayi na kyigo,

8 ehe mo öfu riÿe, ayeto lasi. Mo i'bë ga ndî Petero Yowani aba mî yekelu, lasi, töfö ehe Wiri yeto aba.

9 Vidi biya ongonnni mo lasi toko ehe Wiri yeto aba.

10 Zë ayołnni mo kora vo lenze mati edî alima ha Resi Teme 'ba yekelu ne, zë na rakaga. Zë o'benni dë yolo kö'du a'di ra o'dö rë ni zi kora ne.

Me'do 'ba Petero mî yekelu

11 Mati kora ne zo ga ndî Petero Yowani aba, vidi biya ahonnii zi zë bi mati ako'jo loko sénje 'ba Solomono.

12 Petero ongo vidi kayo ma atoto rë nnii ne ehe mo iya henye, "Vidi 'ba Yiserelee, kö'du a'di e na rakaga ga kö'du mati o'dö rë ni ne? Asosuwë dëdî ze kyigo maako aba? Asosuwë da to'bö ze kora nenye ko'dö zi lasi ga kö'du ze na laka?

13 Wiri 'ba Abarayama, Yisika, Yakoba, ehe zutu 'bezee, i'di ru kyedre zi vo Litu 'benni Yesu. Mora ombe mo dë, i'diyë mo zi Pilato zi kofo, mati Pilato ombe zi mo kinga na dangölö.

14 Ombe Yesu dë mo le na laka ehe tänyö ne. Ako'jowe kö'du kora ma ofo vidi zi kinga na dangölö,

15 ehe ofowe mo ma i'di didi zi vidi. Mora Wiri injë mo temi koli, ehe ze biya da to'bö yada zi ye wa mati mo o'dö.

16 Onge kora nenye, ehe ayoile mo. Koma mî ru 'ba Yesu ra o'dö mo kyigo. Koma mî Yesu ra o'dö kora nenye ti'de na laka.

17 Aboka me, ma yole ehe vo dagba 'be ayołnni dë wa mati zë o'donni.

18 Wiri iya kpuru kazi nëbi eniyë henye, Korisito eni aki'ja riti, ehe yaanya aba ne mo asesi lömu eni ku.

19 Here, ote de zi Wiri, here akila kö'du kyenyë 'be,

²⁰ here kadra akatayi mati Yere aki'di kyigo zi ye, here mo akutu Yësu Korisito, mati mo inzi zi ye.

²¹ Mora Yësu akalima komorïyë le ëzë Wiri o'do wasisi ku biya na kyïyi, kaa mati mo iya kyere kpuru nëbï laka 'bomewe aba.

²² Mosa iya henye, 'Yere Wiri 'be akinzi vidi temi yë kölö zi tedi nëbï kpa kaa mo inzi ma. Owowe kö'du mati mo ayada zi ye.

²³ Vidi maako mati oro nëbï nenyne dë, atanza dë na vidi 'ba Wiri lôhu.'

²⁴ Nëbï Samowele ehe biya nëbï maakowe mati ayinni ta go mo, zë ame'donni ga kö'du wa ma édi rë nì ko'do yaanya aba ne.

²⁵ E gisi 'ba nëbiyë ehe iriyë lômu 'ba Wiri ku, mati Wiri o'do zutu 'be éti. Kaa mo iya zi Abarayama henye, 'Temi kozo 'beyiyë, ma ki'di ya'da zi vidi biya 'ba dakano ne.

²⁶ Wiri inzi vo lïtu éni, ehe utu mo dagba zi ye, zi ki'di ya'da zi ye, here otó de temi kö'du kyenyë 'be ne."

4

Petero Yowani aba ika komo magalesi

¹ Mati Petero Yowani aba édinni gba ame'do zi vidiyë, vo kyelu 'ba vo ga yékelu kongo, ehe Sadekee okonní.

² Kora nenyee na kamo ga kö'du vo lïtuwë édinni vidiyë yandi henye, yoku atenyi temi koli, kaa Yësu ényi temi koli.

³ Tapeti kadra kutë, zë irinni Petero, Yowani aba i'dinni zë mi kamba yondo aba.

⁴ Mora vidi kayo mati ownni kö'du kise ne, omannii. Yaanya aba watiti 'ba vo lö'bö ga Yere édi kpulukumuyi.

⁵ Mi damindö vere vo dagbe, kyedree, ehe vo komoyandi 'ba kö'du ki'di 'ba Mosa atoto rë nnî mi Yerusalem.

⁶ Kyedre 'ba vo karase Anasi édi ani, Kayafa, Yowani, Alekazende, ehe maakowe ta dakota 'ba vo da karasa.

⁷ Zë ikanni Petero Yowani aba loko, o'donnii zë atoro kutë, ako'joni hë zë, iyanni henye, "Kyigo 'ba a'di aba, ehe mi ru 'beyi o'de kö'du nenyé?"

⁸ Petero oso ndo Lawo Laka aba, iya henye, "Vo dagba 'ba vo dakanowe ehe kyedree,

⁹ ézë ako'jowe he ze ndenyé ga kö'du laka mati o'do rë nì, ga kö'du vidi ma ako'jo,

¹⁰ mëdi na yolo zi ye ehe zi vidi biya 'ba Yiserele, kora nenyé édi törö kinye na laka ga kö'du kyigo 'ba Yësu Korisito 'ba Nazereta, mati i'diyë koli da taka, mati Wiri inje temi koli.

¹¹ Yësu ra yïtö mati vo wa kuvowë ombannii dë, mora yaanya aba mo ra yïtö ma dagba na laka ndra.

¹² Yësu ra nje édi kyigo aba zi wayomo. Ru mo ra nje kölö mi damöku ne akato'bö yomo vidi biya."

¹³ Vidi kyedree na rakaga mati ongönni Petero Yowani aba erenni dë, ehe zë ayolönni vo lïtu riyo nenyee zë önbö kora mbiya ayandi zë dë. Vidi kyedree ayolönni, zë édinni kyere Yësu aba.

¹⁴ Mora ɔ'bönni dë tandi ga kö'du kora mati ako'jo ne édi törö ani.

¹⁵ Kyedree utunnii zë yaga temi magalesi. Here zë iyanni zi oka ma kölö maako,

¹⁶ "A'di ra da ko'do zi kora nenyee? Vidi biya mi Yerusalem ayolönni kö'du koro nenyé mati vo lïtuwë o'dönni, ehe do'bö dë kiya o'do rë nì dë.

¹⁷ Zi kö'du nenyе sesi mo kazi apere rē nī, diya zi zë, ma me'donnī dë zi vidi' maako löhü mī ru 'ba Yësu."

¹⁸ Here zë ako'jonnī vo lítu rïyö ne hulëhu loko, ehe ayadannī zi zë, ma yandinnī wa maako dë mī ru 'ba Yësu.

¹⁹ Petero Yowani aba aya'banni dō mo zi zë iyanni henye, "Asösuwë Wiri om̄ba ze, zi ye ra koro, mandere zi mo ra koro?

²⁰ Do'bō dë lima ti, ga kö'du wa ma dongō ehe dowo."

²¹ Kyedree i'jannī kö'du maako dë na kyényë zi riti kī'di zi Petero ehe Yowani, here zë ilannī zë na dangölö. Vidi' biya Wiri yeto aba ga kö'du ma o'do rē nī.

²² Kora mati ak'o'jo kö'du koro nenyе aba, koo 'bomo ndra ta da 'butësowo.

Mötū 'ba vo kome

²³ Kandi mati ila Petero ehe Yowani aba na dangölö, zë a'banni hulëhu ehe ayadannī zi okanniyë kö'du mati kyedree 'ba vo karase ehe vo dagbe iyanni zi zë.

²⁴ Mati koso vo lö'böwë 'ba Yere ownnnī kö'du nenyе, zë amötunnī zi Wiri na radrōko ehe iyanni henye, "Yere, o'do komoriyë, dakaño, ranga, wasisi biya mī zë,

²⁵ mī kyigo 'ba Lawo Laka, ame'do zi zutu 'beze Dawidi, vo lítu 'ba Wiri, iya henye,

'Kö'du a'di tu'dëe biya na kamo?

Kö'du a'di vidi' edinnī kö'du sösü ma lumë ne ko'do?

²⁶ Yere 'ba dakaño ak'o'jo rē nnī kö'du wehe,
ehe vo daline adrōko rē nnī da Yere ehe Masiya 'bomo.'

²⁷ "Kinye mī Yerusalem, Heroda ehe Ponitisi Pilato atoto rē nnī tu'dëe
ëti ehe vidi' 'ba Yiserele. Here zë ofo rē nnī ra vo lítu laka 'bëyi Yësu,
Masiya kinzi 'bëyi.

²⁸ Zë o'dönnī wa mati om̄ba zi ko'do na kyigo.

²⁹ Yere, owo me'do tere 'bëzë. Akönyi vo lítu 'bëyiyë, here o'do ze na kyigo zi me'do kö'du kise 'bëyi.

³⁰ Ayada kyigo kyedre 'bëyi, kaa èdii vidi' kō'jo ehe kö'du koro ko'do,
rakaga aba mī ru laka 'ba vo lítu 'bëyi Yësu."

³¹ Tapëti amötunnī ku, bi 'ba ratzto akoho rē nī. Zë osonnnī ndo Lawo Laka aba, ayetonnī me'do mī kö'du kise a Wiri ne kazi tere.

Mi wa yanya

³² Gboko 'ba vo lö'böwë kö'du sösü 'bëzë biya kólö. Vidi' maako iya dë
wa biya mati edinnī mo aba ne 'bënì ra, mora zë ayanyannī mī wa oka ma
kólö maako aba.

³³ Kyigo aba vo lítuwë ayadannī zi vidi' biya henye, Yësu èdii yaanya aba
na didi'. Wiri i'di ya'da zi vo lö'bö 'bënìyë.

³⁴ Vidi' maako i'bë dë kö'du sösü aba ga kö'du wa, ga kö'du vidi' ma èdii
kanjo aba mandere lokowe, akogo zë yaga ehe ika kohi mo ne zi

³⁵ vo lítuwë. Here zë i'dinnī kohi mo ne zi vidi' ma om̄ba.

³⁶ Yosepa mo kozo 'ba Lëvi, ta Seyipurusu, mati vo lítuwë ako'jonnī mo
Baranaba, kö'du ya'ba aba vidi' 'ba kö'du laka kiya zi oka,

³⁷ mo ogo yaka 'bënì yaga, ehe ika kohi mo zi vo lítuwë.

¹ Kora maako ru mo Ananiya, mbara 'bënii Safira aba, ogonnii kajo 'bënnii yaga.

² Mora idanni da kö'du zi sesi kya 'ba kohi ne, na 'bënnii. Here mati Ananiya oba koso kohi ne zi vo lituwë,

³ Petero iya zi mo henye, "Ananiya, kö'du a'di i'di Satani yi ko'ba, zi sesi kya 'ba kohi mati i'ja ta da kajo mà ogo ne? Kö'du a'di iga ndöndö zi Lawo Laka?"

⁴ Wa ne 'beyi ra mati gba ogo dë, ehe kpa tapëti kogo mo, kohi mo gba zɔ na 'beyi. A'di ra o'do yi zi kö'du ma here ne ko'do? Iga ndöndö ne dë zi vidi, iga ndöndö ne zi Wiri."

⁵ Kandi mati Ananiya owo kö'du ne, mo alëpi akaño brua na yoku. Vidi biya mati owonnii ne, biya na tere.

⁶ Gisi kora obi ayinnii loko, ehe olonni ida ro mo. Here zë ïnjënnii yaga, usunni.

⁷ Kadra wota aba yaa, mbara 'bomo Safira ayi loko, mora ayolo kö'du mati o'do rë nï zi kora 'bënnii ne dë.

⁸ Petero ako'jo hɔ mo iya henye, "Ayada zi ma, ogowe kajo ne da kohi nenye?" Mo alezé iya henye, "Oo, kohi ne mo ra biya ne."

⁹ Petero iya zi mo henye, "Kö'du a'di yi kora 'beyi aba riyö, ide me'do zi yonzo Lawo Laka? Kora mati usunni Ananiya, edinni ha loko, ehe akumbënni yi yaga."

¹⁰ Kandi mo alëpi burutu Petero oli. Mati gisi kora obi nee, ayinnii hulëhu loko, i'janni Safira ako'do ani na yoku. Here zë ïnjënnii mo yaga ehe usunni mo dakapa kora 'bomo.

¹¹ Kanisa na tere, ehe vidi biya mati owonnii kö'du ma o'do rë nï ne.

Kö'du koro rakaga aba

¹² Vo lituwë o'dönni kö'du koro rakaga aba kyo mi kutë vidi. Vo kusu ga Yere biya 'duwi rë nnii töto mi kapa 'ba yekelu ako'jo loko sënje 'ba Solomon.

¹³ Vidi maakowe yaga tëmi gboko 'bëzë ombo dë zi rë nï droko zë aba, mora vidi biya ombanni zë le ndra.

¹⁴ Vidi kora kyo ehe mbara ayetonnii koma mi Yere.

¹⁵ Here vidi rakoe ika zë yaga da géri o'ba da agburuku. Asösunni ëzë Petero alasi ta dakapa, ehe galili mo akalëpi dë zë, akakojø zë.

¹⁶ Vidi kayo ma edinni alima mi gawowe kara Yerusalem, ikanni zë mati rakoo aba mandere zë mati dakyikyi aba mi nnii, akojø zë biya.

Yaza 'ba vo lituwë

¹⁷ Kyedre 'ba vo karase ehe Sadeke biya osonnii ndö na mïkumbë.

¹⁸ Zë ïrinni vo lituwë, i'dinni zë mi kamba ta da komo vidi biya.

¹⁹ Mora mi yonzo nani malayika kazi Yere ayehu ha loko 'ba kamba, ayasi vo lituwë yaga. Malayika iya henye,

²⁰ "I'bëe mi yekelu, ehe ayade zi vidi me'do 'ba didi nenye biya."

²¹ Here zë i'bënni kadra asi ku nzere, ehe ayetonnii kö'du yandi mi yekelu.

Kyedre 'ba vo karase vidi 'bënii eti ako'joni ga bi kólö magalesi mati zë kyedree 'ba Yiserele. i'dinni kö'du zi vo lituwë kika zi nnii tëmi kamba.

²² Vo kanya 'ba yekelu mati utu zë mi kamba, i'janni vo lituwë dë. Zë a'banni, iyanni henye,

²³ "Di'ja ze kamba na kisi ybiri, ehe vo kanye edü törönni ha loko. Mora mati da yehu ha loko, ehe dödu mi mo, di'ja vidi maako dë ani."

²⁴ Kyedre vo kanye 'ba yékélù ehe kyedree 'ba vo karase owonnü kö'du kiya 'bëzé ne, mora ayolonnü dë a'di ra sösunnü atëdi.

²⁵ Vidi maako ayi ödu loko iya henye, "Yaanya aba kora naniye, mati i'diyé mii kamba édinnü mii yékélù vidi yandi."

²⁶ Kyedre vo kanya 'ba yékélù i'bënni vo kanye étii ehe ikannü vo lìtuwë huléhu, mora o'dönnü zë dë na kamo, ga kö'du zë na tere kazi vidi ayetonni zë ku'du yïtö aba.

²⁷ Mati ika vo lìtuwë ku komo magalesi, kyedre 'ba vo karase iya henye,

²⁸ "Da yada ku huwé zi ye, ayandiye kö'du dë mii ru 'ba Yësu. Mora onge wa mati o'de ne te. Ëdii yandiye vidi biya mii Yerusalema, ehe ëdii ayonze zi kö'du koli 'bomo ya'ba gu ze."

²⁹ Petero vo lìtu maakowe étii aya'bannü dö mo iyannü henye, "Doro ze Wiri ndra ta da vidi.

³⁰ Ofowe Yësu mo töötö aba da taka, mora Wiri 'ba zutu 'beze ïnjë mo na dëdi.

³¹ Wiri o'dö mo na vo dagba 'beze ehe na vo wayom. Wiri i'dii bi zi mo da kala nü ma tiri, ehe vidi 'ba Yiserelee ata'banni huléhu zi mo ehe akila kö'du kyényé 'bëzé.

³² Ze kinye zi yada kö'du nenye biya zi ye, ehe Lawo Laka zi yada kpa zi ye, mo waki'dii 'ba Wiri zi vidi biya ma oro Wiri."

³³ Mati vidi 'ba vurëe owonnü kö'du nenye, zë ayinnü na kamo, ombannü zi kofo vo lìtuwë.

³⁴ Mora ma kólö maako témii zë, Farasi ru mo Gamalili, mo vo komoyandi 'ba kö'du kii'dii ma oro mo ndra. Mo i'dii kö'du zi vo lìtuwë koba dero tisi yaa yaga.

³⁵ Here mo iya zi vidiyé 'ba mii vurëe henye, "Kora 'ba Yiserele, komowe mandi re kö'du wa mati ëdii ko'de zi kora nenyee.

³⁶ Tadura alaya kadra ma alaga nani aba, o'dö rë nü na vidi kyedre maako, ehe vidi kora kaa lamisowö adroko rë nnü mo aba. Mora mati ofo mo, vo ga ndii mo apere rë nnü biya, kö'du 'bomo ne inde rë nü.

³⁷ Yaa mati iti ga vidi 'ba dakajo 'beze, Yudasi témii Galilaya alaya kpa. Vidi kayo alo'bönni ga ndii mo, mora ofo mo, ehe vo lö'bö ga ndii mo apere rë nnü biya.

³⁸ Here miya zi ye tediyyé na kowta ta ra kora nenyee. Ile zë na bi dë nnü. Èzë kö'du ko'dö 'bëzé ne 'ba vidi köndu, akindé rë nü.

³⁹ Mora èzë ayi kazi Wiri, o'be dë yata, nje èzë ombe zi wehe ko'dö Wiri aba." Vo vurëe ombannü da me'dö 'bomo.

⁴⁰ Zë ako'jonnü vo lìtuwë huléhu loko, u'bönni zë, ehe i'dii kö'du zi zë, ma me'dönnü dekpe lólu mii ru 'ba Yësu. Ilanni zë ti'bë.

⁴¹ Vo lìtuwë ilanni magalesi rakyenyi aba, ga kö'du Wiri o'dö zë zi riti ki'ja ga kö'du 'ba Yësu.

⁴² 'Duwii ayanja kadra 'bënni mii yékélù, ehe mii linjö kólö maako ta ga agamo ɔrønnü dë ta bi kö'du yandi, ehe yada kö'du yoyö laka Yësu ra Korisito.

6

Vo wakonyi madəmorïyö

¹ Mii kadra naniye, vidi kayo ayinnü adroko rë nnü vo lö'böwë. Kya maakowe mati édinnü ame'do ha 'ba Giriñi aba ne, ayetonni rë nnü lamo zë mati édinnü ame'do ha 'ba Hibiru aba. Zë iyannü henye, mbara lu'bë ma

ëdinni ame'do ha 'ba Giringi aba ne, i'di mii wayanya 'ba wakonyo 'bezë dë ta ga ko'do biya.

² Vo litu 'butë domoriyö ako'jonnii gboko 'ba vo lö'böwë bi kölö, iyanni henye, "Doro ze dë ta bi yëti kö'du kise 'ba Wiri zi loo 'ba wakonyo ra yanya.

³ Aboka me, inziye vidi kora madomoriyö mati vidi ɔwo zë, ehe ayolönni kö'du, ehe osonni ndo Lawo Laka 'ba Wiri aba. Da ki'di zë na vo ga loo nenyen kongo.

⁴ Da kato'bö yanya kadra 'beze mötu aba ehe me'do 'ba Wiri yëti."

⁵ Kö'du sösü nenyen o'do vidi biya na rakyenyi ehe inzinni Setifano. Mo ëdi koma kyedre aba ehe oso ndo Lawo Laka aba. Zë inzinni Pilipo kpa, Porusi, Nikonara, Timotiyö, Paramenasi, Nikola tëmi Atiyoko, mati inzi re nii zi tédinni na Yude.

⁶ Kora nenyen ika zë zi vo lituwë. Here vo lituwë amötunni, i'di kala nnii da kora nee, zi kinzi zë zi loo nenyen ko'do.

⁷ Kö'du kise 'ba Wiri apere re nii, ehe vidü kayo mi Yerusalem ayinni zi tédii na vo lö'böwë. Vo karasa kayo oronni koma.

Kiri 'ba Setifano

⁸ Wiri i'di kyigo zi Setifano zi kö'du koro kyedre ko'do ehe rakaga mi kutë vidi.

⁹ Mora vidi kora maakowe tëmi Sirënë ehe Alikazenderiya, zë tëmi gboko maako'jo re nnii "Kora 'ba dangölö." Zë ayeto hë nnii wasa Setifano aba. Maakowe tëmi gawo 'ba Silisiya ehe Asiya awasa hë nnii kpa mo aba.

¹⁰ Mora zë o'bönni dë Setifano aba, ga kö'du mo vo kö'du yolo kyedre ehe Lawo Laka i'di kyigo zi mo me'do.

¹¹ Zë ongonni vidi kora kyényëe zi zë kiya henye, "Dowo ze mo ëdi ame'do na kyényë ra Mosa ehe Wiri."

¹² Zë o'dönni vidiyë, kyedre 'benni ehe vo komoyandiye 'ba kö'du ki'di 'ba Mosa zi kö'du kyényë sösü ra Setifano. Zë biya irinni mo ehe ikannü mo komo magalesi.

¹³ Kya 'ba vidi kora maakowe idanni kö'du zi ndöndo kiga gu Setifano, ehe zë iyanni henye, "Kora nenyen duwi ëdi ame'do na kyényë ra yékelu laka nenyen ehe kö'du ki'di 'ba Mosa.

¹⁴ Dowo ze mo ëdi akiya henye, 'Yësu 'ba Nazereta nenyen, akiha akaajo yékelu ne ehe akuwi dalëti mati Mosa i'di zi ze ne.' "

¹⁵ Zë biya mati mi gboko 'ba magalesi ongonni bi da Setifano. Zë ongonni komo mo uwii re nii kaa komo 'ba malayika.

7

Me'do 'ba Setifano

¹ Kyedre 'ba vo karase ako'jo ha Setifano, "Ëdinni kö'du tünöö ra yada re yir?"

² Setifano aya'ba da me'do iya henye, "Önduwë ehe 'buwë, owowe me'do 'bama. Wiri 'ba bikanyi kyedre alaya zi zutu 'beze Abarayama, mati mo ëdi gba mi Mesopotamiya, gba kazi re nii kidra zi Harani.

³ Wiri ayada zi mo, iya henye, 'Ila dakanjo 'beyi, karo 'beyi, ehe i'bë dakanjo mati ma kayada zi yi.'

⁴ Here Abarayama ila dakanjo 'ba Sadiyana i'bë alima mi Harani. Tapëti koli 'ba 'bu mo, Wiri utu Abarayama zi lima mi dakanjo nenyen yaanya aba ëdi alime 'domo ne.

⁵ Wîrî i'dî kapa maako dë zi mo, gbi le ma tisi mo. Mora Wîrî alömu zi ki'dî zi mo dakota 'bënî eti ñburu, eze Abarayama anza dë le gisisi aba.

⁶ Wîrî iya henye, 'Kozo 'ba Abarayama akalimanni tisiwa aba mi dakanjo 'ba vo leze. Ani' zë atêdinni na vo kalima, oka aksido zë na kyenyë koo lamisowô.

⁷ Mora ma ki'dî riti zi vidi ma o'donnî zë na vo kalima oka. Here yaa zë atayinni ma mötu ga bi neny'e.'

⁸ "Wîrî ida kö'du Abarayama aba, mo o'do kyinë 'ba kö'du kida ne nbete aba. Here mati o'jo Yisika zi Abarayama, tapeti ko'do mamodomowota, Abarayama anbete mo. Yaa Yisika ayi na 'bu zi Yakoba, here Yakoba ayi na 'bu zi gisi 'bënîyë 'butë dömoriyö, mati zë ra vidi dagbe 'ba dalijo 'butë dömoriyö 'ba Yiserele.

⁹ Vidi kora nenyee zutu 'beze ra, zë na mi kumbë ra öndu nnü Yosepa. Zë ogonni mo na vo kalima mi Ezipeto, mora Wîrî edî mo aba.

¹⁰ Wîrî ayommo mo biya temi riti 'bomo ne, o'do mo kora vo kö'du yolo zi Yere 'ba Ezipeto. Mo o'do Yosepa na Yere 'ba Ezipeto ehe i'dî mo na vo da wa biya mati mo edî mo aba."

¹¹ "Mi kadra nani mi Ezipeto ehe Kanana nyenyo ana dë. Madoyi kyenyë riti ehe zutu 'bezee ɔ'bönni dë zi wakonyo ki'ja kyo zi konyo.

¹² Mati Yakoba owo henye nyenyo edî mi Ezipeto, mo utu gisi 'bënî zutu 'bezee mi ma dagba ani.

¹³ Mi kadara ti'bë 'bëzë ma da riyo mo, Yosepa ayada re ni zi öndu niyë, eyi ra ni, ehe yere 'ba Ezipeto ayslo vo dakota 'ba Yosepa.

¹⁴ Yosepa utu lïtu zi 'bu ni ehe karo niyë zi tayi. Watiti 'bëzë edî 'butëmadomoriyö dömomuyi.

¹⁵ 'Bu mo Yakoba i'bë mi Ezipeto ehe oli kpa, kaa zutu 'bezee.

¹⁶ Yaa yoku zë inje huléhu mi Sikimo, ehe usu zë mi wogo, mati Abarayama ogo kazi gisi 'ba Hamora."

¹⁷ "Ndundu mo aba kadra oko zi Wîrî zi ko'do wa ma mo alömu zi Abarayama. Watiti 'ba vidi 'beze mi Ezipeto övu ku kyedre.

¹⁸ Here yere maako ayi da kyiti mi Ezipeto, mo ayslo Yosepa dë.

¹⁹ Mo o'do zutu 'beze na kyenyë, ehe na kamo zë eti. Mo o'do zë zi gisi 'bënîyë kila yaga zi kolii.

²⁰ Mi kadra nenyee o'jo Mosa. Mo wisi na teme komo Wîrî, ehe vo dakota 'bomo ongonni go mo mi linjo 'ba 'bu mo yehe wota aba.

²¹ Mati o'do zë na wehe zi mo kila yaga, wu'jë 'ba yere i'ja mo ehe iri mo, kaa wisi eni.

²² Mosa i'ja wayandi laka mi Ezipeto. Mo kora kyigo ehe me'do 'bomo na laka."

²³ "Mati koo 'ba Mosa edî 'butësowo, mo i'bë vidi 'bënî Yiserele kongo.

²⁴ Ko'do kólö maako aba, mo i'ja vidi 'ba Ezipeto edî vidi ma kólö temi vidi 'bënîyë ko'do na kyenyë. Mo akonyi vidi 'bënî ne, ofo vidi 'ba Ezipeto ne.

²⁵ Mosa asosu vidi 'bënîyë ayslonni ku, Wîrî aksido ni zi zë kinga na dangölö, mora zë ayslonni dë.

²⁶ Mi ko'do vere aba, Mosa i'ja vidi 'bënî Yiserele riyo edinni re nnü ku'bö, ehe mo ayonzo zi zë yata. Mo iya henye, 'E kora nee na öndu, kö'du a'di ediyë re ku'bö go mo?'

²⁷ Mora kora mati ayeto oka ni ku'bö, adu'du Mosa dakapa, ehe aksido kö'du iya henye, 'Eyî ra o'do yi na vo de ze, vurë 'beze kikye aba?

²⁸ Ombo zi kofo ma, kaa ofo vidi 'ba Ezipeto mataganya ne?"

²⁹ Mati Mosa owo kö'du ne, mo aho tēmī Ezipeto i'bē alima mī dakaño 'ba Mediyana. Gisi riyō 'bōmo nee o'jo ani."

³⁰ "Tapēti koo 'butēsowo, malayika alaya zi Mosa mī wa'do möku mī da lipi kara ra Döku 'ba Sinayi.

³¹ Mosa na rakaga kö'du wa mati mo ongo ne. Mo i'bē kara zi kongo mo na laka, ehe gu Yere iya henye,

³² 'Ma Wiri 'ba zutu 'be, mati Abarayama, Yisika, ehe Yakoba ēdinni amötu.' Mosa ayeto tese tere aba, ehe ombo dē zi bi kongo da möku ne.

³³ Yere iya zi mo henye, 'Oto kamoka 'beyī nee 'de, ga kö'du bi ma ēdi toro 'dōmo ne kaño laka ra.

³⁴ Komo ma aba, mongo riti 'ba vidi 'bama mī Ezipeto ne ku. Mowo rala'ba 'bēzē ne ku, ehe mayi ku akaño zi yomō zē. Yaanya aba ne, momba yī kutu hulēhu mī Ezipeto.

³⁵ "Mosa kōlō nere ra vidi 'ba Yiserele ombanni dē, iyannī zi mo henye, 'Eyī ra o'do yī na vo de ze ehe vo vurē kikye?' Malayika 'ba Wiri ame'do zi Mosa mī möku, ehe Wiri utu Mosa zi yomō Yiserelee ehe zi tēdī na vo dagba 'bēzē.

³⁶ Mosa agaga zē tēmī Ezipeto, ehe da Ranga Kahi, ehe mī da lipi kö'du koro ko'do rakaga aba koo 'butēsowo.'

³⁷ "Mosa ra iya zi vidi 'ba Yiserele henye, 'Wiri akinzi kōlō tēmī kutē vidi 'be zi tēdī na nēbī kaa mo inzi ma.'

³⁸ Mosa ika vidi 'beze mī da lipi, ehe malayika ame'do zi mo da Döku 'ba Sinayi. Ani mo irī me'do 'ba didī zi ki'dī zí ze."

³⁹ "Mora zutu 'bezee ombanni dē zi Mosa koro, zē ombanni ta'ba hulēhu mī Ezipeto.

⁴⁰ Vidi iyannī zi Arona henye, 'O'do wiri maakowe zi laga dagba zi ze. Mosa ika ze yaga ta Ezipeto, mora da yolo dē a'di ra o'do rē nī zí mo.'

⁴¹ Zē o'donnī wiri mbiya na da kyinē isa kora, zē i'dinni wakumu zi mo, ehe na rakyenyi kö'du wa mati o'donnī ne.

⁴² Wiri opī gē nī zi vidi 'bēnī, ehe ila zē zi mötu kyelū mī komoriyē, kaa ma iya mī wayöruwē 'ba Nébiyē, 'Vidi 'ba Yiserele, i'diyē wakumu dē zi ma ehe waki'di zi ma mī koo 'butēsowo aba mī da lēpi ne?

⁴³ Tapēti mo injē loko tisi 'ba wiri Molesi zi mötu, ehe obe kyelū 'ba wiri Repena kpa. O'de wiri mbiya nenyee zi mötu, mora yaanya aba ma kinjēe 'de kafo dakaño 'ba Babalonī.'

⁴⁴ Mī da lipi zutu 'bezee o'donnī bi lima 'ba Wiri, kaa Wiri ayada zi Mosa ko'do.

⁴⁵ Yaa i'di zi zutu 'bezee, ehe zē obanni mo mati edī ti'bennī Yasowa aba zi kiri dakaño ne kazi vidi naniye mati Wiri ore yaga. Mo alima ani le mī kadra 'ba Dawidi.

⁴⁶ Dawidi o'do Wiri na rakyenyi, ehe ako'jo ho mo özē na to'bō zi kuvö loko 'ba Wiri zi gisi 'ba Yakoba.

⁴⁷ Ndundu mo aba Solomono ra o'ba loko ne zi Wiri."

⁴⁸ "Mora Wiri Kyedre alima dē mī loko mati vidi köndu ra uvö. ēdi kaa nēbī iya henye,

⁴⁹ 'Wiri iya henye,
Komoriyē kyitī 'bama,
dakaño gara 'ba ndi ma.
Kyinē 'ba loko a'di ra akuvē zi ma?
Mī bi vala ra ma kalawo?
⁵⁰ Mo'do wasisi ku biya?'

⁵¹ "E vo kazi kö'du kowo, ehe vidi 'ba da kyigo! Ëdiyë kaa vidi mati o'mbannii ïbete dë. E 'duwi wehe ko'do Lawo Laka aba, kaa zutuwë o'dönni!"

⁵² Nëbi maakowe ëdinni mati zutu 'be o'do zë dë na kyenyë? Zë ofonnii nëbiyë mati ayadanni kö'du tayi 'ba Wiri ma Tinyö. Yaanya aba asusuwë mo, ehe ofowe mo.

⁵³ Malayika i'dinni kö'du kï'di 'ba Wiri zi ye, mora gba orowe dë."

Ku'du 'ba Setifano yitö aba

⁵⁴ Mati vo vurë owonni me'do 'ba Setifano, zë ayinni na kamo kyirinni konyo aba,

⁵⁵ mora Setifano oso ndo Lawo Laka aba. Mo ongo bi komoriyë, ongo bikanyi kyedre 'ba Wiri, ehe Yësu ëdi törö da kala tiri 'ba Wiri.

⁵⁶ Mo iya henye, "Mongo komoriyë ayëhu rë nï, Wisi 'ba Vidë ëdi törö da kala tiri 'ba Wiri."

⁵⁷ Vo vurë nee agbögbö hë nnü na gu kyembe ehe isi mbili nnü. Kandi zë biya alödrönni da Setifano,

⁵⁸ ehe u'dunni mo yaga tëmi gawo kyedre ne. Ayetoni mo ku'du yitö aba. Vo kiye o'banni bongo 'benni ndi kora maaako ru mo Sawolo.

⁵⁹ Mati ëdinni Setifano ku'du yiyo aba zi koli, mo ako'jo yaga, iya henye, "Yere Yësu, iri lawo ma kalakyedre aba!"

⁶⁰ Mo odrö domo nï akano, ehe udu gu kyembe aba iya henye, "Yere, aya'ba kö'du kyenyë ko'do 'bëzë ne dë, dë zë." Here mo oli.

8

Yaza 'ba vo kome

¹ Sawolo ra omiba da ku'du 'ba Setifano yitö aba. Mi kadra nani kanisa mi Yeruselema mi rayaza kyedre. Biya vo lö'böwë ga Yere, nje vo lütuwë, apere rë nnü mi Yudiya ehe Samariya.

² Kya vo koma maakowe usunni Setifano ehe i'dinni lu'bë kö'du mo.

³ Sawolo ayeto kö'du kyenyë ko'do zi kanisa. Mo i'bë ta halinjö ta halinjö küri vidi kora ehe vidi mbara zë kï'di mi kamba.

Pilipo mi Samariya

⁴ Vo lö'böwë ga Yere ma apere rë nnü ne, i'benni ta ga bi biya kö'du yöö laka ne yada mo aba.

⁵ Pilipo i'bë mi gawo kyedre 'ba Samariya ehe ayöö kö'du 'ba Korisito ne zi vidi.

⁶ Zë oze mbili nnü zi Pilipo, kaa mati zë owonni ehe kongonni kö'du koro mati mo o'do.

⁷ Vidi kayo dakyikyi aba akö'jo zë, ehe dakyikyi i'benni yaga ta rë zë ha gbögbö aba. Vo keñe kayo ehe vo ka'bo akö'jo zë.

⁸ Vidi biya mi gawo nani na rakyenyi, ga kö'du ma ëdi rë nï ko'do ne.

⁹ Kadra maako aba kora maako ru mo Simona alima ani vidi 'ba Samariya ko'do na rakaga. Mo ëdi mörö ko'do ehe o'do rë nï na vidi kyedre maako.

¹⁰ Vidi biya ma wadakayo aba ehe vo leri atoto rë nnü toko rö mo, zë iyanni henye, "Kora nenye vo kyigo 'ba Wiri, ma ako'jo Kyigo ma Kyedre."

¹¹ Kadra konda aba, Simona ëdi mörö ko'do zi vidi ko'do na rakaga, ehe zë asesi rë nnü toto toko rö mo.

¹² Mora mati zë omanni ku mi kö'du kiya 'ba Pilipo, ga kö'du 'ba Damöku 'ba Wiri ehe ru 'ba Yësu Korisito, abapatisi zë biya kora mbara aba.

13 Simona oma kpa, ehe abapatisi mo. Mo alima kara zi Pilipo, ga kö'du mo ongo bi biya da kö'du koro ne rakaga aba.

14 Vo lítuwë mii Yerusalemə owonni henye, kya vidi maakowe mii Samariya iřinni me'do 'ba Wiri ku. Here zë utunnii Petero ehe Yowani zi zé.

15 Mati vo lítu riyö nenyə okonnii, zë amötunni henye zi zë kiri Lawo Laka.

16 Gba kazi nenyə, Lawo Laka i'di dë gba zi ma kölö maako tëmi zë, abapatisi zë inje mi'ru 'ba Yere Yesu.

17 Petero, Yowani aba i'di kala nnii da vidi 'ba Samariye, ehe zë iřinni Lawo Laka.

18 Simona ongo Lawo Laka i'di zi vo kome mati vo lítuwë i'di kala nnii dë zë. Here mo i'di kohi

19 zi Petero, Yowani aba ehe iya henye, "I'di kyigo nenyə kpa zi ma, ezë vidi maako mi'di kala ma ku do mo, akirri Lawo Laka."

20 Mora Petero iya zi mo henye, "Yi' dö kohi 'beyi ne aba akinde re mi' wa'do, ga kö'du asosu zi waki'di 'ba Wiri kogo kohi aba.

21 Nenyə anza dë loo 'beyi, ehe Wiri ongo ku di'di yi' anza dë na laka.

22 Otø dë yi' tëmi kö'du sösü kyénye 'beyi ne, ehe ako'jo ha Wiri zi kila yi.

23 Mong'o yi' ndo na mïkumbë, ehe ida yi' ku gö mi' gëri kö'du kyénye ko'do 'beyi."

24 Simona iya henye, "Amötu zi Yere, here kö'du ma iya ne mo'do rë ni' dë zi ma."

25 Tapeti Petero ehe Yowani aba ayetinni kö'du 'ba Yere ku, a'banni zi Yerusalemə. Ta da gëri 'bëzë, zë ayetinni kö'du yoyö laka ne mi' daliyo kayo 'ba Samariya.

Pilipo vo mi' turu 'ba Atepïyö aba

26 Malayika 'ba yere iya zi Pilipo henye, "I'bë dambaro da gëri konda 'ba lipi mati i'bë ta Yerusalemə zi Gaza."

27-28 Here Pilipo i'bë. Kora limu mi' turu 'ba Atepïyö édi kpa ti'bë ta da gëri nani mi' gbugburu. Mo kyedre 'ba vo kohi sesi zi Kadasi, mati édi mbara yere 'ba Atepïyö. Mo i'bë mi' Yerusalemə zi mötu, ehe yaanya aba édi ku da ga gëri eni linjo. Mo édi alima mi' gbugburu eni kö'du ko'jo tëmi wayöruwë 'ba nëbi Yisaya.

29 Lawo Laka iya zi Pilipo henye, "I'bë zi gbugburu nani, alima kara ro mo."

30 Pilipo aho kara ehe owo kora ne édi kö'du ko'jo tëmi wayöruwë 'ba nëbi Yisaya. Pilipo ako'jo ho mo iya henye, "Ayolo mi' kö'du mati édi ako'jo neku?"

31 Mo aya'ba do mo iya henye, "Hala ma to'bë yolo, nje ezë vidi maako ra akonyi ma?" Mo ako'jo Pilipo zi tayi riyë ehe lima dakapa ni.

32 Kora ne édi wayöru ko'jo iya henye,

"Akoko mo kaa tímélë mati da gëri eni zi kofo.

Mo udu dë,

kaa tímélë ma yëvu ro mo umu le du udu dë.

33 O'donnii mo na komokaya,

mo irri vurë ma tinyö dë.

Hala mo ato'bë tedi gisisi aba,

ezë didi mo oba ku 'de?"

34 Vo limu ne iya zi Pilipo henye, "Ayada zi ma, nëbi ne édi ame'do kö'du ni, mandere kö'du vidi maako?"

³⁵ Here Pilipo ta bi nenyé ayeto témí kö'du wayöru nenyé ehe ayada zi mo kö'du yöyö laka ga kö'du 'ba Yësu.

³⁶ Mati zë édi ti'benni ta da géri, zë ayinni bi ma wini aba. Kora lïmu ne iya henye, "Ongo te, kinye wini édi. Kö'du a'di o'bô dë bapatisi ma?"

³⁷⁻³⁸ Mo i'di kö'du zi karo ne törö. Zë 'dö riyyö i'benni akanjo mii wini, Pilipo abapatisi mo.

³⁹ Tapétü tasi 'bözé yaga témí wini, Lawo 'ba Yere oba Pilipo 'de. Vo lïmu ne ongo mo dekpe löhü, mora mo édi ti'bë da géri éni rakyenyi aba.

⁴⁰ Pilipo yaa alaya mii Azotusu. Mo i'bë témí gawo zi gawo, biya ta da géri zi Kasariya, yéti kö'du laka zi vidi.

9

Rakopi 'ba Sawolo

(Loo 22:6-16, 26:12-18)

¹ Mi kadra nani Sawolo nduwë yaza, kofo vo lö'böwë ga Yere. Mo i'bë zi kyedre 'ba vo karase,

² aka'jo ho mo kö'du waraga zi vo dagba bi 'ba mötuwë mati édinni mii Damasika. Mo o'do nenyé ga kö'du mo ombla zi kiri ehe koba mii Yerusalemä vidi kora mandere mbara ma omanni mii géri 'ba Yere.

³ Mati Sawolo édi ku kara zi tókó Damasika, bikanyi laka ta komoriyë truk'u'du ayanbi bi tokø ta rö mo.

⁴ Mo alépi dakano, owo gu iya zi mo henye, "Sawolo, Sawolo, kö'du a'di édi ma yaza?"

⁵ Sawolo aka'jo kö'du iya henye, "Yere yi 'beyi éyi?" Yere aya'ba dö mo iya henye, "Ma Yësu ra. Ma ra vidi ma édi ayaza.

⁶ Yaanya aba ényi riyyë ehe i'bë mii gawo kyedre ne, ani akayada zi yi a'di zi ko'do."

⁷ Vidi kora mati édinni Sawolo aba, ɔrɔnni ani kazi me'do. Zë owonni gu, mora ongɔnni vidi maako dë.

⁸ Sawolo ényi riyyë ta akanjo, ehe mati ayéhu komo ni, mo o'bô dë zi wa maako kongo. Vidi maako ra iñi mo kala aba kókó mii Damasika,

⁹ ehe ko'do wota aba mo o'bô dë zi bi kongo ehe onyo wa kpa dë, mandere wa kuwé.

¹⁰ Vo lö'bö maako ru mo Ananiya alima mii Damasika. Yere ame'do zi mo témí rayada. Ananiya aya'ba dö mo iya nenyé, "Yere, kinye médi."

¹¹ Yere iya zi mo henye, "Ényi riyyë ehe i'bë liñç 'ba Yudası da géri mbiyi ne. Ezé øko ku ani, aki'ja kora maako ru Sawolo témí gawo 'ba Tasisi. Sawolo édi amötü,

¹² ehe mo ongo rayada kora maako ru mo Ananiya édi atayi zi mo ehe i'di kala ni dö mo, here zi mo bi kongɔ löhü."

¹³ Ananiya aya'ba dö mo iya henye, "Yere, vidi kayo ayadannı zi ma, kö'du kyényë mati kora nenyé o'do zi vidi laka 'beyi mii Yerusalemä.

¹⁴ Kinye mo ayi kala konda aba kazi kyedree 'ba vo karase zi kiri vidi biya mati édinni ru yi ko'jo."

¹⁵ Yere iya zi Ananiya henye, "I'bë, minzi mo ku zi ko'do mo zi yada ru ma zi tu'dee, yeree, ehe vidi 'ba Yiserele.

¹⁶ Ma na bi da ma ma kayada zi mo hala mo aki'ja rit'i ga kö'du ru ma."

¹⁷ Ananiya i'bë ehe ödu mii loko mati Sawolo édi lima 'domo. Ananiya i'di kala ni dö mo ehe iya henye, "Öndü Sawolo, Yere Yësu ra utu ma. Mo ra kpa alaya zi yi da géri tayı 'beyi kinye ne. Mo ombla yi zi bi kongo löhü, ehe zi koso ndɔ Lawo Laka aba."

18 Truku'du wa maako kaa ɔkɔ kyenze alëpi ta komo Sawolo, ehe mo ɔ'bɔ bi kongo löhu. Mo ënyi riyë abapatisi mo.

19 Here mo onyo wa, rɔ mo akyigo.

Sawolo ayëti kö'du mi Damasika

Sawolo alima ko'do maakowe aba vo lö'böwë 'ba Yere étii mi Damasika.

20 Kandi mo i'bë mi bi 'ba mötuwë ayeto yëti zi vidi henye, Yësu ra Wisi 'ba Wiri.

21 Vidi biya ma owonni Sawolo, na rakaga ehe iyanni henye, "Anza dë kora nenye ra édi riti ki'di zi vidi ma alimannii mi' Yerusalem, mati édinni amötu mi' ru 'ba Yësu? Mo ayi dë kinye zi kirri zë ehe koba zë zi kyedree 'ba vo karase?"

22 Sawolo ayëti kö'du kyigo aba. Yude ma alimannii mi' Damasika, mo o'do zë na rakaga mati mo ayonzo zi yada zi zë Yësu ra Korisito.

23 Yaa kya zë maakowe o'donnii mala zi Sawolo kofo,

24 mora mo i'ja. Mo ayolo zë édinni ga ha resi 'ba gawo ne kongo kadra ehe yondo aba zi mo kofo.

25 Yondo maako aba, vo lö'böwë Sawolo izannii mo akanjo mi' baga kyedre ta da téri.

Sawolo mi Yerusalem

26 Mati Sawolo ɔkɔ mi' Yerusalem, ayonzo zi rë ni' droko vo lö'böwë étii. Mora zë biya na tere, ga kö'du zë omannii dë mo vo lö'bö ma tinyö ra.

27 Here Baranaba akonyi mo, oba mo zi vo lituwë. Mo ayada hala Sawolo ongo Yere, ehe hala Yere ame'do zi mo. Baranaba iya kpa henye, mati Sawolo édi mi' Damasika, mo ame'do kazi tere mi' ru 'ba Yësu.

28 Sawolo alasi na dangölö vo lö'böwë étii mi' Yerusalem, ehe ayada kö'du 'ba Yere zi vidi biya.

29 Mo 'duwi hë nnii wasa Yude ma édinni me'do mi' ha 'ba Giringi, ehe zë ombanni zì mo kofo.

30 Mora vo lö'böwë i'janni kö'du nenye, ehe obanni Sawolo zi Kasariya. Ani zë utunni mo zi Tasisi.

31 Here kanisa mi' Yudiya, Galilaya, ehe Samariya yaanya aba ku mi' kadra 'ba rakyéyi, ehe ayinni na kyigo, ehe Lawo Laka akonyi zë zi tövu ehe zi tere Wiri.

Petero akɔ'jɔ Anisi

32 Mati Petero édi alasi ta ga bi ne biya, mo i'bë zi vo lö'bö lake ma alimannii mi' gawo 'ba Liyida.

33 Ani mo i'ja kora maako ru mo Anisi, mo na rakoo, koo madomowota mi' sora ɔ'bɔ dë zi lasi.

34 Petero iya zi Anisi henye, "Yësu Korisito akɔ'jɔ yi ku! Ënyi riyë, ehe akoku agburuku 'beyi ne." Kandi mo ɔrɔ riyë.

35 Vidi biya mi' Liyida ehe Sarono ongonni Anisi, ayinni na vo lö'böwë ga Yere.

Petero inje Doroka tëmi koli

36 Mi Jøpa mbara vo lö'bö maako, édi ru mo Tabita. Ru mo ha Giringi aba Doroka. Mo édi 'duwi kö'du laka ko'do zi vidi ehe zi vo leriye.

37 Mora mo alëpi na koo ehe oli. Zë akakannii rɔ mo, i'dinni mo mi' lokotoro.

38 Jøpa anza dë na kowɔ ta ra Liyida, ehe vo lö'böwë owonni Petero édi ani. Zë utunni vidi kora riyö zi kiya zi mo, "Ako, ayi ze aba kandi ezë atɔ'bɔ!"

³⁹ Kandi Petero i'benni zë étii. Vidi kora nee obanni Petero riyë mii lokotoro. Mbara lu'bë kayo édinni ani akudu. Zë ayadanni zi mo bonge mati Doroka édi ako'do mo gba na didi.

⁴⁰ Tapëti Petero utu vidi ku biya yaga ta loko, odrø da omo nii akanjo, amotu. Here ofo rë nii zi yoku 'ba Doroka ehe iya henye, "Tabita, ényi riyë!" Mbara ne ayéhu komo nii. Mati ongo Petero, mo alima riyë.

⁴¹ Petero iri mo kala nii aba akonyi mo da ndi mo. Petero ako'jo mbara lu'bë nee ehe kya 'ba vo lò'bö laka maakowe, ayada zi zë Doroka ényi ku na didi témii koli.

⁴² Vidi biya mii Jöpa mati ownoni kö'du ma o'do rë nii ne, ma kayo témii zë omanni mii Yere.

⁴³ Petero alima mii Jöpa ko'do kayo aba mii liño 'ba kora maako ru mo Simona, vo wana ko'jö ra.

10

Petero Koronoliyö aba

¹ Mii Kasariya kora maako édi ani ru mo Koronoliyö, mo vo da kanya lamikölö 'ba Roma ako'jo "Gboko témii Italiya."

² Koronoliyö kora 'ba yëni ra, mati ere Wiri ehe vidi biya 'bënii étii. Mo i'di kohi kyo zi vo lerije, ehe 'duwi amotu zi Wiri.

³ Kadra wota tapëti kadra kutë, Koronoliyö ongo rayada kazi Wiri. Mo ongo malayika kazi Wiri édi tayi zi mo, ehe ko'jo mo ru aba, "Koronoliyö."

⁴ Koronoliyö na rakaga, mati mo ongo bi da malayika. Here, mo ako'jo kö'du iya henye, "Yere, a'di ra kö'du nenyee biya gò mo?" Malayika aya'ba do mo iya henye, "Wiri owo mötu 'beyi ku, ehe ayolo waki'di 'beyi zi vo lerije ne ku."

⁵ Yaanya aba utu vidi kora maakowe Jöpa, zi kora maako ru mo Simona Petero.

⁶ Mo édi alima kora maako aba vo liko ko'do ru mo Simona, mo alima mii liño ma kara ha ranga."

⁷ Tapëti kö'du nenyee kiya, malayika i'bë wëni. Koronoliyö ako'jo riyö vo kalima 'bëniyë ehe vo kanya kölö 'bënii ma édi Wiri mötu.

⁸ Mo iya ga kö'du ne biya zi zë, ehe utu zë Jöpa.

⁹ Kadra kutë mii ko'do ma ta go mo, mati kora nenyee édinni ku tayi kara Jöpa, Petero i'bë ku riyë komo lembe amotu.

¹⁰ Mati zë édinni wakonyo ko'jö, mo na o'bo, ombla zi wakonyo, mora mo ongo rayada kazi Wiri.

¹¹ Mo ongo komoriyë ayéhu rë nii, ehe wa maako ayi akanjo kaa mbili bongo kyedre bi golo'bö sowö éni aba.

¹² Mii mo dakyinë ngötü biya, ngötuwë 'ba liño, watelee, ehe aliye.

¹³ Gu iya zi mo henye, "Petero, ényi riyë! Ofo nenyee, ehe onyo zë."

¹⁴ Mora Petero iya henye, "Yere, mo'bö dë ko'do mo, gba monyo wa maako na ti'da, ehe anza dë na laka zi konyo."

¹⁵ Gu ame'do zi mo lóhu, "Ézë Wiri o'do wa maako ku ɻbala, iya dë henye, anza dë na laka zi konyo."

¹⁶ Nenyee o'do rë nii da wota, gba kazi mbili bongo ne truku'du koba hulëhu komoriyë.

¹⁷ Mati Petero gba sösu mii me'do nenyee a'di, kora ma Koronoliyö utu zë ne, ayi oronni ha loko 'ba resi. I'janni géri liño 'ba Simona ku,

¹⁸ ehe ako'jonnii kodo here ne Simona Petero édi alima ani.

¹⁹ Mati Petero édii gba kö'du ma o'do ré nü ne sösü, Lawo iya zi mo henye, "Kora wota édinni kinye bi koma kö'du yi."

²⁰ Kandi i'bé akanjo, ehe i'bé zé étii. Asösü dë, ma ra mutu zé."

²¹ Petero i'bé akanjo iya zi kora nee henye, "Ma ra édiyé akoma. Ayiye ga a'di?"

²² Zé aya'banni da me'do iyanni henye, "Vo da kanye Koronoliyö ra utu ze. Mo kora laka ra, mo amötü Wiri, ehe vidi biya 'ba Yuda ombanni mo. Malayika laka 'ba Wiri ra ayada zi Koronoliyö zi kutu litu zi yi, here mo ato'bo kowo a'di ra zi yi kiya."

²³ Petero ako'jo zé zi ko'do ani. Mi ko'do vere, Petero ehe kya 'ba vo lö'böwë mi Jöpa i'benni kora mati ayinni kazi Koronoliyö ne étii.

²⁴ Mi ko'do vere aba zé ɔkoni mi Kasariya bi ma Koronoliyö édii bi zé kisi. Mo ako'jo karo 'beniyé ehe aboka ma kare.

²⁵ Mati Petero øko, Koronoliyö amëtë mo, here mo alodro burutu Petero, ehe ayeto mo yeto.

²⁶ Mora Petero injë mo, ehe iya henye, "Oro riyë! Ma anza dë ndra ta da vidi köndu."

²⁷ Mati Petero ödu loko, mo édii gba me'do Koronoliyö aba, vidi kayo édinni ani.

²⁸ Petero iya zi zé henye, "Ayole ku laka, ze Yude kö'du kï'di 'beze ila ze dë zi wa maako ko'do vidi maako étii, mora Wiri ayada zi ma, mo asösü dë vidi maako édii na ti'da mandere anza na laka.

²⁹ Mati utuwë zi ma zi tayi kinye, mayi ku. Yaanya aba momba zi yolo kö'du a'di utu litu ga ma?"

³⁰ Koronoliyö aya'ba do mo iya henye, "Ko'do sowo alaga édii kaa kadra wota 'ba hutaga, mëdi amötü lijo. Truku'du kora maako usu bongo kanyi oru da komo ma.

³¹ Mo iya henye, 'Koronoliyö, Wiri owo mötu 'beyi ku ehe mo ayolo waki'i 'beyi zi vo leri ku.

³² Yaanya aba utu litu mi Jöpa zi Simona Petero. Mo édii na yingö mi lijo 'ba Simona vo liko ko'do, alima kara ha ranga.'

³³ Mutu litu kandi gë yi, ehe édii da kö'du komba laka aba zi yi tayi ne. Ze biya dëdii kinye da komo Wiri zi kowo a'di akiya."

Me'do 'ba Petero

³⁴ Petero ame'do henye, "Yaanya aba ma yolo ku Wiri o'do lovo vidi biya kölö.

³⁵ Wiri na rakyenyi vidi ma ere ni, ehe o'do wa ma lake.

³⁶ Ayole kö'du kise mati Wiri i'di zi vidi 'ba Yiserele, mati mo utu Yesu Korisito, Yere 'ba vidi biya, zi rakyeyi kï'di zi zé.

³⁷ Ayole ku wa mati o'do ré ni, ta bi ne biya mi Yudiya. Ayeto biya mi Galilaya, tapeti Yowani ayada biya zi vidi bapatisi.

³⁸ Wiri i'di Lawo Laka ehe kyigo zi Yesu temi Nazereta. Mo édii Yesu aba, mati mo alasi toko kö'du laka ko'do, ehe vidi ko'jo aba, zé ma hu kyigo 'ba Satani.

³⁹ Ze biya dongo wa ma o'do 'dö mi Yuda ehe mi Yerusalem. I'di Yesu zi koli da taka,

⁴⁰ mora ko'do wota aba yaa, Wiri injë mo na didi, ehe o'do mo zi kongo.

⁴¹ Anza vidi biya ra ongo mo, ze ra nje dongo mo, wakonyo ehe wakuwë mo aba tapeti tényi 'bomo temi koli. Ze ra Wiri inzi zi yada kö'du mo zi vidi maakowe.

⁴² Wiri ayada zi ze zi yoyö zi vidi henye, Yesu ra inzi mo ku zi vurë 'ba didi yoku étii kiya.

43 Nēbī biya iyannī henye, vīdī biya ma ēdinnī koma aba mī Yēsu, akila kö'du kyényē 'bēzē ne mī ru mo."

Tu'dē trünni Lawo Laka

44 Mati Petero ēdī gba ame'do, Lawo Laka ayi da vīdī ma ēdī mbili nnī koze ne.

45 Kya 'ba vo kome ma ḥebete, mati ayinnī Petero étii, zē na rakaga ga kö'du Lawo Laka i'dī ku zi tu'dēē,

46 ga kö'du zē owonnī tu'dē ēdinnī ku me'do mī ha mēnzē maakowe Wiri yeto aba. Here Petero iya henye,

47 "Tu'dē nenyee i'dī Lawo Laka ku zi zē, kpa kaa dēdī mo aba. Ma yolo ku vīdī maako ḥ'bō dē ze yata ta bi zē bapatisi."

48 Petero i'dī kö'du zi zē bapatisi mī ru 'ba Yēsu Korisito. Here zē ako'jonnī hō mo zi lima rē nnī ko'do tisi aba.

11

Petero mī kutē vo lō'bōwē mī Yerusalem

1 Vo lītuwē ehe vo lō'bōwē mī Yudiya owonnī henye tu'dēē ombanni da kö'du kise 'ba Wiri ku.

2 Here mati Petero ayi Yerusalem, kya vo kome ḥebete ayeto hē nnī wasa mo aba,

3 zē iyannī henye, "Yi alima na yingo mī linjō 'ba tu'dēē, ehe onyo wa kpa zē étii!"

4 Here Petero ayada kö'du ma o'do rē nī, iya henye,

5 "Mēdī mī gawo 'ba Jōpa ehe mēdī amōtu, mati mongo rayada kazi Wiri. Mongo komoriyē ayēhu rē nī, ehe wa maako kaa mbili bōngō kyedre iři ta bi golo'bō 'bōmo' sowō tayi akaṇo zi ma.

6 Mati mongo bi mī mo, ngōtuwē 'ba linjō, ngōtu mökuwē, watelee, ehe aliye.

7 Mowo gu iya zi ma henye, 'Petero, ényi rīyē! Ofo nenyee, ehe onyo zē.'

8 Mora miya henye, 'Yere, mō'bō dē ko'dō here, gba monyo wa maako mati ēdī na ti'da ehe mandere anza na laka zi konyo ne dē.'

9 Gu ta komoriyē ame'do zi ma lōhu, iya henye, 'Ézē Wiri o'do wa maako ku ḥbala, iya dē henye, anza dē na laka zi konyo.'

10 Nenyee o'do rē nī da wota, gba kazi koba mo biya lōhu komoriyē.

11 Truku'du kora wota tēmī Kasariya ḥrōnnī komo loko mati mēdī alima 'dōmo.

12 Lawo Laka ayada zi ma tī'bē zē étii ehe kazi kö'du sōsū. Here öndu mī Yēsu modaka i'bennī ma aba, ehe dōdu mī loko 'ba kora nenyee.

13 Mo ayada zi ze malayika alaya zi nī, iya henye, 'Utu vīdī maako Jōpa zi kora maako ru mo Simona Petero,

14 mo akayada zi ye hala yi ehe vīdī biya mī linjō 'beyi akayōmo.' "

15 "Tapēti ma yeto me'do, i'dī Lawo Laka zi zē, kaa mati Lawo Laka i'dī zi ze biyeto aba.

16 Ma sōsū me'do 'ba Yere, iya henye, 'Yowani abapatisi wini aba, mora akabaptasiye Lawo Laka aba.'

17 Wiri i'dī zi tu'dē naniye kpa waki'i mati mo i'dī zi ze, mati dī'dī koma 'beze mī Yere Yēsu Korisito. Hala ma kayata Wiri?"

18 Mati zē owonnī Petero iya nenyee, ḥrōnnī ta bi hē nnī wasa, ehe ayetonnī Wiri yeto, iyannī henye, "Wiri yaanya aba o'do tu'dēē ku dē nnī koto zi nī, ehe i'dī didī ku kpa zi zē."

19 Kya 'ba vo lō'bō 'ba Yere maakowe apere rē nnī ga kö'du 'ba wayaza ma ayeto kofo 'ba Setifano aba. Zé i'benni kowō kaa Ponisiya, Seyipurusu, ehe Atiyoko. Zé ayadannī kö'du kise ne nje zi Yude.

20 Kya 'ba vo lō'bō maakowe tēmī Seyipurusu ehe Sirēnē i'benni Atiyoko ehe ayetonnī yada zi vidi 'ba Giriğī kö'du yöyö laka ne ga kö'du 'ba Yere Yēsu.

21 Kyigo 'ba Yere édi zé aba, ehe vidi kayo oto dē nnī zi Yere, ehe omannī mii mo.

22 Kö'du yöyö ma o'do rē nī ne, oko zi kanisa mii Yerusalem, ehe zé utunni Baranaba Atiyoko.

23 Mati Baranaba oko ani, ehe ongo hala Wiri i'di kö'du lake ku zi zé. Mo na rakyenyi, ehe mo alenze zé zi limannī koma aba mii Yere biya di'di nnī aba.

24 Baranaba mo kora laka 'ba koma kyedre aba, ehe oso mo ndo Lawo Laka aba. Vidi kayo oto dē nnī zi Yere.

25 Here Baranaba i'bē Tasisi Sawolo koma.

26 Mati mo i'ja Sawolo, ika mo Atiyoko. Ani zé adrōkonnī rē nnī kanisa etti kō kölö, ehe ayandi vidi kayo. Ani mii Atiyoko vo lō'bōwē 'ba Yere dagba ako'jo Korisito 'ba.

27 Mii kadra nenyne aba, kya 'ba nēbi maakowe ta Yerusalem ayinni Atiyoko.

28 Ma kölö tēmī zé ru mo Agabusu. Wakonyi 'ba Lawo Laka aba, mo ayada kö'du iya henye, "Madöyi kyénye atédi tēmī damöku ne biya." O'do rē nī mii kadra ma Kulidasi ra na yere.

29 Vo lō'bō ma édinni mii Atiyoko ombannī zi kutu wakonyi maako zé ato'bōnnī zi önduwē mii Korisito ma édinni mii Yudiya.

30 Here zé inzinni Baranaba ehe Sawolo zi koba waki'di 'benni zi vo dagbe 'ba vo lō'bōwē mii Yerusalem.

12

Heroda ayaza vo kome

1 Mi kadra nani, Yere Heroda ayaza kya vidi 'ba kanisa.

2 Mo i'di kö'du zi vo kanye zi da Yemisi öndu 'ba Yowani kikye kulu aba.

3 Mati Heroda ongo nenyne o'do vidi 'ba Yude na rakyenyi, mo iri Petero mii kadra karama 'ba mangolo'bō kazi langa.

4 Mo i'di Petero mii kamba, ehe i'di kö'du zi vo kanya gboko sowō zi go mo kongo. Heroda o'do mala zi mo ki'di bi 'ba vurē, komo vidi kayo tapeti karama 'ba laga 'ba koli.

5 Mati Petero édi na sesi mii kamba, vidi 'ba kanisa oronni dē ta bi 'ba mötu zi Wiri ga kö'du mo.

Ayasi Petero na dangölö tēmī kamba

6 Gba ta komo yondo zi Petero ki'di bi 'ba vurē, mo édi ako'do, ehe ida mo nyori riyyō aba mii kutē vo kanya riyyō. Vo kanya riyyō maakowe édinni ha loko ma ödu mii kamba ne kongo.

7 Truku'du malayika kazi Yere alaya, ehe bikanyi ayanyi bi toko mii kamba. Malayika ne isa Petero ta dakapa mo, ehe aliro mo riyyē. Here mo iya henye, "Kandi! Enyi riyyē!" Nyori alepiinni ta kala mo,

8 ehe malayika ne iya zi mo henye, "Enyi, usu bōngō rē yi, ehe usu kamoka 'beyi." Petero o'do kö'du ma ayada zi nī. Here malayika iya henye, "Yaanya aba usu bōngō alikölu 'beyi, ehe usu ga ma."

9 Petero i'benni malayika aba, mora mo asosu kö'du ne wiri ra isi nī.

¹⁰ Zë i'bë alagannï gboko rïyö 'ba vo kanye, ehe mati ayinnï ha resi 'ba kohi zi gawo kyedre, ayëhu rë nü na bi dë nü. Zë i'bënnï yaga, ehe mati édi ti'bënnï ta da gëri, kandi malayika alaya dë.

¹¹ Mati Petero ayolo kö'du ma o'do rë nü ne, mo iya henye, "Yaanya aba ma yolo ku Yere ra utu malayika éni zi yomo ma kazi Heroda, ehe kazi wa biya vo dagbe 'ba Yude asösunnï zi ko'do zi ma."

¹² Here Petero i'bë zi linjö 'ba Mariya, ma 'ba Yowani Marako. Vo lö'böwë 'ba Yere ayinnï ga bi kölö ani, ehe édinnï amötu.

¹³ Petero akökö ha resi, ehe vo kalima mbara maako ru mo Roda, ayi ha loko zi dö mo ya'ba.

¹⁴ Mati mo owo gu Petero, mo rakyenyi aba ndra, mo ayëhu ha resi dë. Mo aho hulëhu loko, ehe iya zi vidiyé henye Petero édi atçö ani.

¹⁵ Mora vidi biya ayadannï zi mo, iyanni henye, "Yi vo nökyü." Mora mo zo kiya henye, ne Petero ra. Here zë iyanni henye, "Ne malayika ömo ra."

¹⁶ Petero zo kökö, le mi ndundu mo zë ayëhunnï ha resi. Zë ongönni mo ehe zë na rakaga.

¹⁷ Petero ame'do kala nü aba zi zë zi torönni ti. Mo ayada hala Yere ika nü yaga témï kamba. Mo iya kpa henye, "Ayade zi Yemisi ehe zi öndu maakowe kö'du ma o'do rë nü ne." Tapëti mo, mo ila bi nani ehe i'bë bi maako.

¹⁸ Mi damindö vere, vo kanya ma édinnï bi kongo rasösü kyedre aba, ehe rakaga aba kö'du a'di öko zi Petero.

¹⁹ Heroda i'di kö'du zi vo kanya 'bëniyë zi mo koma, mora du i'janni mo dë. Here mo ako'jo ha vo kanye, ehe i'di zë zi kofo. Tapëti nenyi, Heroda ila Yudiya i'bë zi lima mi Kasariya yaa.

Koli 'ba Heroda

²⁰ Heroda ehe vidi 'ba Tiyere ehe Sidoni na kamo oka ma kölö maako aba. Here gboko témï zë i'bënnï Balatusu kongo, ma kölö témï vidi kyedre mi turu 'ba Heroda. Zë alélunnï da Balatusu henye nombannï zi rakyeyi ko'dö mi kuté gawo 'bëzë ehe Heroda, ga kö'du dakajo 'bëzë i'ja wakonyo 'bëni ta bi ma Heroda na vo dö mo.

²¹ Mi kadra ma zë ombannï do mo, Heroda ayi usu rë nü mi bongo 'ba yere. Mo alima da kyiti 'ba vurë éni.

²² Vidi agbögbö hé nnü iyanni henye, "Ame'do ndra kaa Wiri ta da vidi kora!"

²³ Kandi malayika kazi Yere otra mo akanjo, ga kö'du mo oba wakoro 'ba Wiri. Kuruwë onyonni Heroda ehe oli.

²⁴ Kö'du kise 'ba Wiri zo rë nü pere.

²⁵ Tapëti Baranaba ehe Sawolo o'dönni lœ ma utu zë zi ko'dö mo ne ku, a'banni Yerusalem, ehe obanni Yowani Marako kpa nnü aba.

13

Baranaba ehe Sawolo

¹ Mi kuté vidi 'ba kanisa 'ba Atiyoko nëbï maakowe ehe vo komoyandiye édinnï. Zë ra Baranaba, Simiyono ako'jo kpa Nigara, Lusiyosi témï Sirënë, Manani mo aboka 'ba yere Heroda ma kara, ehe Sawolo.

² Mati zë édinnï Yere yeto ehe ha koro, Lawo Laka iya henye, "Inziye Baranaba ehe Sawolo zi lœ mati minzi zë zi ko'dö."

³ Here tapëti ha koro ehe mötu, zë i'dönni kala nnü dë zë, ehe utunni zë da gëri 'bënni.

Baranaba ehe Sawolo mi Seyipurusu

⁴ Lawo Laka utu Baranaba ehe Sawolo zi Selesiya, ehe ta ani zë i'bënni da rutu 'ba Seyipurusu.

⁵ Zë okonní Salamisi, ayetonni kö'du kise 'ba Wiri yëti më bi 'ba mötuwë 'ba Yude. Yowani Marako ödë zë aba kaa vo wakonyi.

⁶ Baranaba ehe Sawolo umunní da rutu zi Papahösi. Ani zë i'janní kora maako tëmi Yude, ru mo wisi 'ba Yësu. Mo vo mörï ehe nëbi vo ndöndo.

⁷ Mo o'do loo kpa zi Serigisu Pawolosi, yere 'ba rutu ne.

Serigisu Pawolosi, vo kö'du yolo, omba zi kowo kö'du kise 'ba Wiri, ehe mo utu litu kö'du Baranaba ehe Sawolo.

⁸ Mora Barayësu vo mörï, ru mo maako Elimasi, awasa kö'du 'bëzë ne. Mo ayonzo zi yere sesi kazi koma më Yësu.

⁹ Here Sawolo, ru mo maako kpa Pawolo, oso ndö Lawo Laka aba, mo ongo bi mbiyi da Elimasi

¹⁰ ehe iya henye, "Yi wisi 'ba Satani! Yi vo ndöndo ehe vo wehe 'ba kö'du laka. Ndala aba, atöro ta bi me'do kyenyë kiya ra gëri tñyo 'ba Yere?

¹¹ Yere omba ti'bë riti kë'dü zi yi, yi ko'do yaa na vo komoköndu. C'bë dekpe zi bikanyi 'ba kadra kongç."

Kandi como kora ne ayofü matutu köndu aba, ehe mo i'bë toko vidi maako koma zi ni gaga kala aba.

¹² Mati yere ongo kö'du mati o'do rë ni ne, mo rakaga aba më kö'du yandi ga kö'du 'ba Yere ne. Here mo oma më Yere.

Pawolo ehe Baranaba më Atiyoko Pisidiya

¹³ Pawolo ehe oka maakowe étü illanni Papahösi ehe i'bënni zi Paga më Pambaliya, mora Yowani Marako ila zë i'bë hulëhu më Yerusalem.

¹⁴ Koso zë ne i'bënni dagba kazi Paga zi Atiyoko më Pisidiya. Here më ko'do 'ba ralawo aba zë i'bënni më bi 'ba mötu ehe alimanní akanjo.

¹⁵ Tapëti kö'du ko'jo tëmi kö'du kë'di ehe wayöruwë 'ba nëbiyë, vo dagbe utunni vidi maako zi yada zi Pawolo ehe Baranaba henye, "Aboka me, ézë édiyë kö'du maako aba zi kiya mati akakonyi vidi, iye."

¹⁶ Pawolo ényi riyë. Mo o'do kala ni, ehe ame'do, iya henye, "Vidi 'ba Yiserele, ehe vidi maako 'ba tu'dëe kpa mati édinni mötu Wiri, oze mbili ye.

¹⁷ Wiri 'ba Yiserele inzi zutu 'bezee, ehe mo ila vidi 'beze kaa vo leze mati édi alimanní Ezipeto. Ani mo o'do zë na kyigo. Here kyigo gära 'beni aba, mo ayasi zë yaga.

¹⁸ Koo 'butësowò mo ongo gë zë më da lipi.

¹⁹ Tapëti mo ayana tu'dë madomorïyö më Kanana, mo i'dü dakano 'bëzë zi vidi 'bëniyë kaa drivu.

²⁰ Nenye o'do rë ni iri koo lamisowò 'butëmuyi."

"Tapëti kadra nani, Wiri i'dü vidi 'bezee na vo vurëë le më kadra 'ba nëbi Samowele.

²¹ Here vidi ombanni yere. Wiri i'dü zi zë Yere Sawolo, wisi 'ba Kisi ta dalinjo 'ba Benyimona. Mo iri koo 'butësowò.

²² Tapëti Wiri iri Sawolo, i'dü Dawidi na yere pëti mo. Wiri iya ga kö'du mo henye, 'Dawidi wisi 'ba Jese édi kyiné 'ba vidi ma o'do ma ndra na rakyenyi. Mo o'do wa biya, mati momba mo zi ko'do.'

²³ Tëmi kozo 'ba kora nenye, Wiri ika vo wayomo Yësu zi Yiserele, kaa alömu."

²⁴ "Mora gba kazi Yësu ayi dë, Yowani ödë ayada zi vidi biya më Yiserele zi dë nnï koto hulëhu zi Wiri ehe baptisi kirî.

25 Mati loo 'ba Yowani édii ku kara zi rë nï kinde, mo iya henye, 'Asösu 'be ma éyi ra? Manza dë viði mati édiyé bi mo kisi. Owowe mo édii tayi. Mo atayi 'da, ehe manza dë laka zi kamoka ɔmo kinga.'

26 "Öndu me, kozowe 'ba Abarayama, tu'dëë biya mati édinni kinye Wiri mötu, kô'du kise 'ba wayomø nenyé utu zi ze.

27 Vidi 'ba Yerusalem ehe vo dagba 'bëzëë ayolönni dë éyi ra Yësu. Mandere zë ayolönni kpa dë mî me'do 'ba nëbiyé mati édi aka'jonnî mî ko'do 'ba ralawo biya. Zë o'donnî me'do 'ba nëbiyé ayi ku tñyö vurë kikye aba ra Yësu.

28 Gbì le ézé i'ja kô'du maako dë le zi Yësu kï'di zi kofo, zë nduwë ha Pilato ko'jo zi mo kofo.

29 Tapëti o'donnî wa mati nëbiyé ayörunnî kö'du Yësu, oba mo akanjo ta da taka ehe i'di mî ogo."

30 "Mora Wiri injë mo témí koli.

31 Ko'do lakyi aba Yësu alaya zi viði mati i'bënni mo aba témí Galilaya zi Yerusalem. Yaanya aba édinni kö'du mo yada zi viði 'bezee.

32 Ze kinye zi yada zi ye kô'du yøyö. Wa mati Wiri alömu zi zutu 'bezee,

33 na ko'do, yaanya aba mo o'do ku zi ze Yësu künjë aba zi didi. Édii kaa Wayeto 'ba Dawidi ma rïyö iya henye,

'Yi wisi ama ra,
ndenye mayi ku na 'Bu yi.' "

34 "Wiri injë Yësu témí koli ehe ila ida rø mo dë zi teje. Édii kaa Wiri iya,

'Ma kï'di zi yi wa laka mati ma lömu zi Dawidi.'

35 Ehe mî Wayeto 'ba Dawidi maako iya henye,
'Ila viði laka 'beyi ne dë zi teje mî ogo.'

36 Mati Dawidi édii gba na didi, mo oro Wiri. Here tapëti mo oli, usu mo mî ogo 'ba zutu 'bomowé, ehe ida rø mo enje.

37 Mora viði mati Wiri injë témí koli, ida rø mo enje dë."

38 "Aboka me, kô'du kise ne édi henye, Yësu akila kô'du kyényë 'be!

39 Kö'du kï'di 'ba Mosa ɔ'bo dë e ko'do tñyö témí kö'du kyényë 'be biya. Mora viði ma édii koma aba mî Yësu, Wiri aka'do mo tñyö.

40 Édiyé komokandi aba kazi, kô'du ma nëbi iyannî ne mo'do rë nï dë zi ye. Zë iyanni henye,

41 'E viði ma o'de lasa ra Wiri,
édii rakaga aba ehe akoli.

Ma ko'do wa maako mî kadra 'be,
ɔ'be dë zi koma,
ézé viði maako ayada le zi ye.' "

42 Mati Pawolo ehe Baranaba édinni ku bi 'ba mötu 'ba Yude kila, viði alenzenni zë zi kiya kyo kô'du kólö nenyee ko'do 'ba ralawo vere aba.

43 Tapëti mötu, Yuda kayo ehe tu'dë kayo ma édinni Wiri mötu ne, i'bënni zë étii. Pawolo ehe Baranaba alenze zë biya zi lima mî rakyeyi 'ba Wiri.

44 Mi ko'do 'ba ralawo vere, viði biya 'ba mî gawo ayinni zi kô'du kise 'ba Yere kowo.

45 Mati Yude ongonni viði kayo nee, zë na mïkumbë. Zë alidinni Pawolo ehe ame'donnî na kyényë ra kô'du biya mati mo iya ne.

46 Mora Pawolo ehe Baranaba kazi tere iyannî henye, "Domba zi yada kô'du kise 'ba Wiri zi ye, gba kazi yada zi viði maakowe. Mora ombe kô'du kise ne dë! Nenyé ayada henye, ombe didi ma ɔburu ɔburu ne dë. Yaanya aba dëdi ti'bë zi tu'dëë.

⁴⁷ Yere i'dü kö'du zi ze henye, 'Mi'dü yi kinye kaa bikanyi zi tu'dëë, zi koba wayomö 'ba Wiri zi vidi mi dakanjo biya.' "

⁴⁸ Kö'du kise nenye o'do tu'dëë na rakyenyi, ehe zë ayetonnü me'do 'ba Yere. Vidi biya ma inzi ku kö'du diidü ma njburu njburu, here omannü mi Yere.

⁴⁹ Kö'du kise ga kö'du 'ba Yere apere rë ni biya mi dakanjo nenye.

⁵⁰ Mora Yude i'benni zi mbara kyigo ma erenni Wiri, ehe kora vo dagbe 'ba gawo. Zë ofonnü zë na kyenyë ra Pawolo ehe Baranaba, ehe ayetonnü zë yaza. Zë orenni zë yaga temi kapa 'ba dakanjo nenye.

⁵¹ Pawolo ehe Baranaba akyito durufu 'ba ga bi nani ta ndü nnü, ehe i'benni dagba zi Yikoniyyömu.

⁵² Mora vo lö'böwë 'ba ga ndü Yësu biya na rakyenyi, ehe osonnü ndo Lawo Laka aba.

14

Pawolo ehe Baranaba mi Yikoniyyömu

¹ Pawolo ehe Baranaba ame'donni mi bi 'ba mötu mi Yikoniyyömu, ehe Yuda kayo ehe tu'dë kayo omannü mi Yere.

² Mora Yuda ma ombanni dë koma mi mo, o'donni tu'dë maakowe na kamo ehe ofo rë nnü na vo wehe ra önduwë mi Korisito.

³ Pawolo ehe Baranaba alimanni ani kadra konda aba, me'do kö'du 'ba Yere kazi tere, ehe Yere i'dü kyigo zi zë, zi kö'du koro ko'do ehe rakaga, mati akayada kö'du kise 'ba rakyeyi edü tñnyö.

⁴ Vidi mi gawo 'ba Yikoniyyömu ayolönni dë a'di zi sösu. Kya maakowe omannü mi gboko 'ba Yude ehe maakowe omannü mi vo lituwë.

⁵ Ndundu mo aba, tu'dë maakowe ehe Yude, bi kölö vo dagba 'benni etü, ombanni mala ko'do zi ko'do zë na kyenyë ehe zë ku'du yitö aba brua.

⁶ Mati Pawolo ehe Baranaba aylönni wa ma edü rë ni ko'do, zë ahonnü mi dakanjo 'ba Lëyikoniya, ani mi gawo 'ba Liyisitra ehe Dëbë ehe bi ma kara dakapa dakanjo ne.

⁷ Ani zë nduwë kö'du yoyö laka ne yeti.

Pawolo ehe Baranaba mi Liyisitra

⁸ Mi Liyisitra, kora maako edü ani o'jo mo na ndü kenej ehe o'bo dë zi lasi.

⁹ Kora ne edü mbili ni koze da me'do 'ba Pawolo. Mati Pawolo ongo mo edü koma aba mi Yësu zi ko'jo,

¹⁰ mo agbögbö hë ni iya henye, "Ënyi riyë!" Kora ne öfu riyë ehe ayeto lasi toko.

¹¹ Mati vidi kayo ne ongonni wa ma Pawolo o'do ne, agbögbö hë nnü yaga mi ha 'ba Lëyikoniya, iyanni henye, "Wiriyyë ofonnü rë nnü ku na vidi köndü ehe ayinni ku akano zi ze!"

¹² Vidi i'dünni ru da Baranaba, Zeyusi, ehe i'dünni ru da Pawolo Hemoso, ga kö'du mo ra ame'do.

¹³ Yékelu 'ba Zeyusi edü kara ha bi tödu zi gawo kyedre. Vo karasa 'ba Zeyusi ika ise ehe döruwë ha resi 'ba gawo kyedre, ga kö'du mo ehe vidiyyë ombanni zi ki'dü wakumu zi zë.

¹⁴ Mati Pawolo ehe Baranaba aylönni kö'du nenye, zë izannü bongö 'benni ahonnü mi kutë vidi kayo ne hë nnü gbögöbö aba henye,

¹⁵ "Ediyë kö'du nenye ko'do ga a'di? Ze vidi könduwë ra kaa e. Dika ze kö'du yoyö laka ra zi ye here zi ye kila wiri mbiya ma kazi kö'du, ehe oto de zi Wiri ma diidü, ma o'do komoriyyë, dakanjo, wini kyedre, ehe wa biya mi zë.

16 Mî kadra ma alaga, Wîrî ila vîdî tî'benni mî gêri 'benni,

17 mora mo ayada mo ēdî ani têmi wa laka mati mo o'do. Wîrî utu mire ta komoriyê ehe o'do wa 'be mî yaka övu. Mo i'dî wakonyo zi ye ehe o'do di'di ye na rakyenyi."

18 Gbî le tapeti Pawolo ehe Baranaba iyanni nenyi biya, na kyigo zi zë yata vîdî ta bî wakumu kî'dî mo zi nnî.

19 Kya 'ba Yude têmi Atiyoko ehe Yikoniyömu ayinni, ofonnî vîdî kayo ne na wehe ra Pawolo. Zë otrannî mo yîtô aba ehe otonnî mo yaga têmi gawo kyedre. Asosunni mo oli ku,

20 mora mati vo lô'böwë atotô rë nnî toko ra Pawolo, mo o'ro rîyê ehe i'bë hulëhu mî gawo kyedre ne. Mî ko'do vere aba, mo ehe Baranaba i'benni zi Dëbë.

Pawolo ehe Baranaba a'banni Atiyoko mî Siriya

21 Pawolo ehe Baranaba ayetinni kö'du yoyö laka ne mî Dëbë ehe vîdî kayo ayinni na vo lô'böwë. Here zë i'benni hulëhu Liyisitra, Yikoniyömu, ehe Atiyoko.

22 Zë akyigonnî vo lô'böwë ehe alenzenni zë zi limannî mî koma. Zë ayadannî zi zë henye, "Da tödu ze Damöku 'ba Wîrî têmi rayaza kyedre."

23 Pawolo ehe Baranaba inzinni kyedree zi nnî mî kanisa biya na kôlô kôlô. Here zë oro hë nnî, amotunnî, ehe i'dinni rënni zi Yere zi gë zë gaga, ma edinni koma aba mî Yere.

24 Tapeti tî'bë kpuru Pisidiya, ze ayinni Pambaliya,

25 ehe tapeti zë ayetinni kö'du mî Paga, here zë i'benni akaño zi Italiya.

26 Ta Italiya i'benni zi Atiyoko mî Siriya. Ani vo lô'böwë kyere dagba i'dinni zë zî Wîrî gë zë kongo, mati edinni loo ko'do, yaanya aba loo inde rë nî ku.

27 Tapeti tokô mî Atiyoko, zë aco'jonnî kanisa bi kôlô. Zë ayadannî zi vîdî wa ma Wîrî akonyi zë zi ko'do, ehe hala mo o'do zi tu'dëe zi koma.

28 Here zë alimannî ani vo lô'bö eti mî kadra konda.

15

Ratoto mî Yerusalem

1 Vîdî kora maakowe ayinni ta Yudiya zi Atiyoko ehe ayetonni yandi önduwë 'ba Korisito, iyanni henye, "Ayomc zë dë nje ëzë arnbete zë ku kaa Mosa ayandi."

2 Pawolo ehe Baranaba awasa hë nnî zë eti. Here kanisa ombla zi kutu Pawolo ehe Baranaba ehe vîdî maakowe zi tî'bë Yerusalem zi me'do mî kö'du nenyi zi vo lituwë ehe kyedree mî Yerusalem.

3 Here kanisa utu zë. Mati zë edinni ati'bë, zë i'benni kpuru Ponisiya ehe Samariya, ehe ayadannî hala tu'dëe otô dë nnî ku zi Wîrî. Kö'du yoyö nenyi o'do önduwë biya na rakyenyi.

4 Mati kora ne okonnî mî Yerusalem, kanisa irî zë kalakyedre aba, ehe vo lituwë kyedree eti. Pawolo, Baranaba ehe vîdî ma ayinni zë eti, ayadannî biya zi zë wa ma Wîrî o'do kpuru kazi zë.

5 Here kya 'ba vo koma maakowe mati zë kpa Farasiye, zë oronnî rîyê iyyeni henye, "Tu'dëe ma jnbete zë, ehe moronni kö'du kî'dî 'ba Mosa."

6 Vo lituwë ehe kyedree atotô rë nnî me'do mî kö'du nenyi.

7 Ame'donnî kadra konda aba. Here Petero ényi rîyê ehe iya henye, "Önduwë, ayole ku henye, kyere mî kadra ma alaga, Wîrî inzi ma têmi kutëe henye tu'dë akowonni ta dami'di ha ma kö'du yoyö laka ehe koma.

⁸ Wiri mati ayolo a'di ra edii mii di'di viidi biya, mo ayada mo omba zë ku, Lawo Laka ki'di aba zi zë, kaa mo i'dii zi ze.

⁹ Wiri o'do zë dë kutu ta re ze. Mo o'do di'di zë njbal a koma aba.

¹⁰ Yaanya aba, kô'du a'di ediiye yonzo Wiri, wa yeto ki'di gu vo lö'bö nenyee? Wakinjë nenyee ayeto ndra le ze ehe zutu 'bezee o'bo dë kinjë.

¹¹ Mora doma henye, akayomo ze waki'di 'ba rakyeyi aba kazi Yere Yesu, kpa kaa tu'deë."

¹² Viidi biya alimannii liwo mati owonnii Baranaba ehe Pawolo ayadannii hala Wiri o'do kô'du koro, kyinë kyigo 'beni, ehe rakaga zi tu'deë kpuru kazi zë.

¹³ Tapeti zë indennii me'do ku, Yemisi iya henye, "Önduwë, oze mbili ye zi ma!"

¹⁴ Simona ayada henye hala Wiri ayi mii kadra ma dagba zi tu'deë, ehe o'do kya maakowe na viidi eni.

¹⁵ Me'do 'ba nêbiyë ida re ni ku kô'du kiya 'bama aba. Edii na yoru,

¹⁶ 'Ma kata'ba ehe kuvö lôhu loko 'ba Dawidi ma alëpi.

Ma kuvö temi rayana 'bomo ehe ko'jo mo riye lôhu,

¹⁷ here viidi ma osonnii ehe tu'deë, mati ma ko'jo zi tediinnii viidi 'bama, akomannii Yere.

Ma Yere ra, miya wa nenyee.

¹⁸ Ma ayada zë mii kadra ma alagannii kyere.' "

¹⁹ Here ma sôsu dë da ki'di wakinjë yeto da tu'deë, ma edinnii ku dë nnii kopi zi Wiri.

²⁰ Da yoru ehe nje yada zi zë, anza dë zi konyo wa maako ma i'di ku zi wiri mbiye, anza dë zi ndoro ko'do, anza dë zi konyo ida 'ba ngotu maakowe mati urî gu mo, ehe anza dë zi konyo yama.

²¹ Ga kô'du ki'di 'ba Mosa ayeti ku mii gawo biya mii koo lakyi, ehe ta ga ko'do 'ba ralawo biya edii ako'jo mii bi 'ba mötu 'beze.

Waraga zi tu'deë ma edinnii koma aba mii Yere

²² Vo lituwë ehe kyedree, ehe biya viidi 'ba kanisa ombannii zi kutu kya kora 'beni maakowe zi Atiyoko zi ti'bennii Pawolo ehe Baranaba etti. Zë inzinni Sila ehe Yudasi, mati ako'jo kpa Barasaba, zë ra na vo dagbe 'ba önduwë.

²³ Zë ayörunni waraga iya henye, "Ze vo lituwë, ehe kyedree, ze önduwë dutu wamëtë zi ye biya tu'de mati vo lö'böwë 'ba Yere mii Atiyoko, Siriya ehe Silisiya."

²⁴ "Dowo ze henye, viidi maakowe ta kinye, o'donnii yë rasosu aba, ga kô'du ma zë iyanni, mora dutu zë dë.

²⁵ Here da töto re ze ehe domba ku zi kinzi kya kora maakowe kutu zë zi ye, ni aboka laka 'beze Baranaba ehe Pawolo etti.

²⁶ Kora nenyee i'di didi nnii ku kô'du 'ba Yere Yesu Korisito.

²⁷ Dëdi kpa kutu zi ye Yudasi ehe Sila, zë ra akayadannii zi ye he nnii aba, kpa kaa da yoru.

²⁸ Lawo Laka ayada zi ze henye, di'di ze kya wakinjë maako dë ndra zi ye ta da ma nenyee:

²⁹ anza dë zi konyo wa maako ma i'di ku zi wiri mbiye, anza dë zi konyo yama, anza dë zi konyo ida 'ba ngotu maakowe mati urî gu mo, ehe anza dë zi ndoro ko'do. Ezë o'de kô'du nenyee, ako'de na laka. Dutu wamëtë 'beze zi ye."

³⁰ Kora sowō ne ilannī Yerusalem ehe i'bennī Atiyoko. Here zē ako'jonnī vidi 'ba kanisa bi kōlō ehe i'di waraga ne zi zē.

³¹ Mati waraga ne ako'jo, i'di rakyigo ehe rakyenyi kyedre zi zē.

³² Yudasi ehe Sila zē ku nēbiyē, zē iyannī kō'du kayo mati i'di kyigo zi önduwē.

³³ Kora mati zē ta Yerusalem, tapēti alimannī kadra maako aba mī Atiyoko, zē ényinnī ta'ba zi vidi mati utunnī zē. Önduwē iyannī zi zē henye, "I'bē na rakyeyi."

³⁵ Mora Pawolo ehe Baranaba alimannī nduwē mī Atiyoko. Ani zē ayandinnī kō'du ehe ayetinnī me'do 'ba Yere, vidi kayo maakowe eti.

Pawolo inye rē nni Baranaba aba

³⁶ Kadra maako aba yaa, Pawolo iya zi Baranaba henye, "Di'bē ze hulēhu ehe t'i'bē kongo önduwē mī Korisito mī gawo biya mati da yēti me'do 'ba Yere mī zē. Here da kayo ze hala zē edinnī ako'do."

³⁷ Baranaba ombo zi Yowani koba, ru mo vere Marako.

³⁸ Mora Pawolo ombo dē, ga kō'du mo ila zē mī Pambaliya ehe mo ɔrɔ ku ta bi loo ko'do zē eti.

³⁹ Pawolo ehe Baranaba awasa hē nnī, ehe vidi kōlō tēmī zē i'bē géri 'bēni kutu. Baranaba oba Marako ehe i'bennī Seyipurusu,

⁴⁰ mora Pawolo inzi Sila ehe i'bennī géri ma kutu. Önduwē mī Korisito i'dinnī zē ku da kala Wiri.

⁴¹ Pawolo i'bē kpuru Siriya ehe Silisiya vidi 'ba kanisa ko'do zi kyigo.

16

Timotiyō o'cd̥ lɔ̥ Pawolo aba ehe Sila

¹ Pawolo ehe Sila a'bannī zi Dēbē ehe Liyisitra. Ani vo lō'bō maako alima ani, ru mo Timotiyō. Ma mo Yuda ra ehe vo koma, mora 'bu mo tēmī Giriği.

² Önduwē mī Korisito mī Liyisitra ehe Yikoniyömu iyannī kō'du laka ra Timotiyō,

³ ehe Pawolo ombo mo zi t'i'bennī eti. Mora Pawolo anbete mo dagba, ga kō'du vidi 'ba Yude biya toko ani, ayɔlɔnnī henye 'bu 'ba Timotiyō tēmī Giriği.

⁴ Mati zē i'bennī tēmī gawo zi gawo agamo, zē ayadannī zi viđiyē a'di ra vo lītuwē ehe kyedree mī Yerusalem ombannī, ehe zi zē koro kō'du kira nenyee.

⁵ Kanise ayinnī na kyigo mī koma 'bennī, ehe 'duwī vidi kayo i'di koma 'bennī mī Yere.

Rayada 'ba Pawolo mī Trowasi

⁶ Pawolo aboka 'bēni eti 'bēnnī kpuru tēmī Paragiya ehe Galatiya, ga kō'du Lawo Laka ila zē dē zi kō'du yēti mī Asiya.

⁷ Tapēti zē ɔkonnī mī Mayisiya, zē ayɔnzɔnnī zi t'i'bē mī Bataniya, mora Lawo Laka 'ba Yēsu ila zē dē.

⁸ Here zē i'bennī dagba kpuru Mayisiya le ɔkonnī zi Trowasi.

⁹ Yōndō aba, Pawolo ongo rayada, vidi maako tēmī Mesedəniya edī tōrō ani ehe lenze nū, iya henye, "Ayi Mesedəniya zi konyi ze!"

¹⁰ Tapēti Pawolo ongo rayada ne ku, da yeto géri koma zi t'i'bē Mesedəniya. Da yolo ku Wiri ra ako'jo ze zi kō'du yoyō laka ne yēti ani.

Ludiya ayi na vo lō'bō 'ba Yere

¹¹ Dii'bë ze mbiy়ii témii Trowasi zi Samotresi baburu aba, ehe mii ko'do vere aba doko ze mii Napolisi.

¹² Ta karani, di'bë ze mii Filipi, gawo mati dagba Roma iři mii Mesedɔniya. Do'do ze da kyo mii Filipi.

¹³ Mii ko'do 'ba ralawo, di'bë ze yaga ha resi 'ba gawo kyedre ne dakapa ranga, da sôsu 'beze da ki'ja bi 'ba mötu ani. Da lima ze akaño ehe da me'do zi mbara mati ayinni.

¹⁴ Ma kôlô témii zé ra Ludiya, mo témii gawo kyedre 'ba Tayatira ehe mo vo bongo 'buluyé kogo dagba ra. Mo vo mötu 'ba Yere Wiri ra, ehe Yere ayéhu di'di mo zi komba da kô'du mati Pawolo édi kiya.

¹⁵ Here tapëti mo vo dakota 'bëni étii abapatisi zé, mo asesi zo ze lenze, "Ézé asösü ma tînyö mëdi koma aba mii Yere, ayi alima lijo 'bama." Ndundu mo aba, mo alélou de ze gbo.

Pawolo ehe Sila mii kamba

¹⁶ Mi ko'do kôlô maako aba, ze da gérí 'beze zi ti'bë bi 'ba mötu, dandësi de ze wu'jé vo kalima aba. Mo édi dakyikyi aba mii ni here i'di kyigo zi mo zi yada kô'du ma gba ani. Tapëti kô'du nenyé ko'do, mo o'do kohi kyo zi kyedre 'bëniyye.

¹⁷ Wu'jé ne usu ga Pawolo, ehe kosi ze, ehe mo zo nduwë hë ni gbögbo, henye, "Kora nenyee vo kalima 'ba Wiri ma kyedre. Zé édinni ayada zi ye hala zi yome."

¹⁸ Nenyé i'bë ko'do kayo aba. Ndundu mo aba, Pawolo ofo rë ni ehe iya zi dakyikyi na kamo, iya henye, "Mii ru 'ba Yësu Korisito, mii'di kô'du zi yi kila wu'jé tisi nenyé!" Kandi dakyikyi ne ila mo.

¹⁹ Mati vo kyeti 'ba wu'jé vo kalima ne aylönni henye ga gérí 'ba kohi ko'do 'bëzé i'bë ku, zé irënni Pawolo ehe Sila ehe ikanní zé zi vo kalakonde mi bi 'ba wakogo.

²⁰ Zé ayadanní zi vo mii turu henye, "Yuda nenyee édinni ku gawo kyedre 'beze ne yanja!"

²¹ Zé édinni ayada zi ze ko'do wa mati ze vidi 'ba Rome ila ze dë zi ko'do."

²² Vidi kayo alodronni na radroko wehe aba da Pawolo ehe Sila. Here vidi 'ba mii turu iyanní zi vidiyé henye ote bongo 'bëzé, ehe i'dinni kô'du zi vidiyé zé ku'bô movo aba.

²³ Tapëti waku'bô kyényé, i'di zé mii kamba, ehe ayada zi vo ga kamba kongo ne zi gé zé kongo laka kazi ahonni.

²⁴ Vo ga kamba kongo ne o'do kaa mati ayada zi mo. Mo i'di zé mii kutë kamba ehe ida ndi zé nyori aba ra kulugbu yeto.

²⁵ Mii kutë yondz, Pawolo ehe Sila édinni amötu ehe ngala 'ba wayeto ya'bi aba zi Wiri, maboso maakowe édi 'bënni mbili nnii koze.

²⁶ Truku'du kinzikinzi kyigo ayi akohó kamba le hu mo aba. Ha loko ayéhu rë nnii, ehe nyori alépi biya ta ndi mabosowe.

²⁷ Mati vo ga kamba kongo aliro ehe ongø ha loko ayéhu rë ni ku huwë, mo oba kulu 'bëni ehe omiba ku kara zi rë ni kofo, ga kô'du mo asösü 'bëni maboso ahonni ku.

²⁸ Mora Pawolo agbögbo hë ni, "Ofo rë yi dë! Vidi maako aho dë."

²⁹ Vo ga kamba kongo ako'jo kô'du wa'do ehe i'bë mii kamba. Mo alépi tese aba akaño burutu Pawolo ehe Sila.

³⁰ Tapëti mo ayasi zé yaga témii kamba, mo ako'jo hë zé iya henye, "A'di ra ma ko'do zi tomo?"

³¹ Zé aya'banni dö mo iyanní henye, "Oma mii Yere Yësu, ehe akayomo yi. Nenyé édi kpa tînyö zi vidi biya ma alima lijo 'beyi."

³² Here Pawolo ehe Sila ayadann̄i zi mo kö'du 'ba Yere, ehe kpa zi vidi biya lijo 'bomo.

³³ Mati gba na yond̄o, vo ga kamba kongo oba z̄e bi mati mo ato'b̄o kaka oj̄o z̄e. Here mo biya vo dakota 'bēn̄i et̄i abapatisi z̄e.

³⁴ Vo ga kamba kongo oba Pawolo ehe Sila lijo 'bēn̄i, i'd̄i wa zi z̄e konyo. Mo na rakyenyi, ga kö'du mo i'd̄i koma 'bēn̄i ku mi Wir̄i ehe vo dakota 'bomowe kpa.

³⁵ Mi damind̄o vere aba, vo 'ba mi turuwē, utunni kya turu daköndu maakowe kö'du ki'd̄i aba zi vo ga kamba kongo iya henye, "Ile Pawolo ehe Sila mi'bēnn̄i."

³⁶ Vo ga kamba kongo ayada zi Pawolo iya henye, "Vo mi turu i'd̄inn̄i kö'du zi ye kinga yi Sila aba na dangölö. Yaanya aba i'bēë na rakyeyi."

³⁷ Mora Pawolo iya zi turu daköndu nee henye, "Ze vidi 'ba Roma ehe turuwē 'ba Roma ed̄i ze ku'b̄o ta da komo vidi kayo, kazi vurë 'beze kiya. Z̄e u'dunn̄i ze mi kamba. Yaanya aba z̄e asosu 'bēnn̄i, z̄e ato'b̄onni ze kutu na liwo? E e, z̄e o'donn̄i d̄e! Z̄e ra mayinn̄i kinye ehe ze yasi yaga."

³⁸ Mati turu daköndu ne ayada zi vo mi turu henye, Pawolo ehe Sila z̄e vidi 'ba Roma, z̄e na tere.

³⁹ Z̄e i'bēnn̄i ako'jonn̄i h̄e z̄e kö'du 'ba wakila. Z̄e ayasinn̄i z̄e yaga t̄em̄i kamba ehe ako'jonn̄i h̄e z̄e, zi ti'bēnn̄i 'de t̄em̄i gawo ne.

⁴⁰ Here Pawolo ehe Sila i'bēnn̄i mbij̄yi lijo 'ba Ludiya, ani z̄e ongonn̄i önduwē, iyanni me'do 'ba rakyigo zi z̄e, ehe i'bēnn̄i gbo.

17

Riti mi Tasalanika

¹ Tapeti z̄e i'bēnn̄i kpuru Ambahipolisi ehe Apoloniya, z̄e i'bēnn̄i dagba zi Tasalanika. Bi 'ba mötu 'ba Yude ed̄i mi gawo kyedre nani.

² Here ed̄i kaa 'duwi, Pawolo i'b̄e ani zi bi 'ba mötu, ehe mi ko'do 'ba ralawo wota mo ame'do zi vidiyē. Mo ame'do t̄em̄i wayörue

³ zi yada zi z̄e henye, ed̄i laka zi Korisito ki'ja riti, ehe ed̄i laka mo ényi t̄em̄i koli. Pawolo ayada kpa zi z̄e henye, "Yésu mati mëd̄i kö'du mo kiya, Korisito ra."

⁴ Kya maakowe t̄em̄i z̄e omann̄i mi kö'du ma Pawolo iya, ehe ayinnyi na vo lö'b̄o kaa Pawolo ehe Sila. Tu'd̄e maakowe ehe mbara kayo mati vidi ayolonn̄i z̄e ndra omann̄i kpa mi kö'du kise ne.

⁵ Yuda maakowe, na mïkumbë ehe z̄e omann̄i vidi 'ba kö'du kyenyé ko'do maakowe mati alimann̄i toko ra bi 'ba wakogo zi yeto wehe ko'do mi gawo kyedre ne. Z̄e ombann̄i zi Pawolo kiri ehe Sila kika yaga zi vidi kayo ne, ehe z̄e i'bēnn̄i zo mbij̄yi lijo 'ba Jasono.

⁶ Mora mati z̄e i'jann̄i z̄e d̄e ani, z̄e irinn̄i Jasono ehe öndu maakowe et̄i. Z̄e obann̄i z̄e zi vo kalakonda 'ba gawo kyedre ehe h̄e nn̄i gbögöb̄o aba henye, "Pawolo ehe Sila o'donn̄i kö'du kyenyé ku ta bi ne biya. Yaanya aba, ayinnyi ku kinye

⁷ ehe Jasono iri z̄e kalakyedre aba lijo 'bēn̄i. Z̄e biya owenn̄i kö'du ki'd̄i 'ba Yere 'ba Roma ku, iyanni henye, vere maako ru mo Yésu, Yere ra."

⁸ Vo mi turu nenyee na rasosu, mati owonn̄i nenye.

⁹ Here z̄e o'donn̄i Jasono ehe maakowe et̄i zi kohi kopi dagba atehe 'da z̄e kila ati'b̄e.

Mi Beriya

¹⁰ Mi yond̄o kölö ne, önduwē utunni Pawolo ehe Sila zi Beriya, ehe tapeti z̄e okonn̄i, i'bēnn̄i mi bi 'ba mötu 'ba Yude.

¹¹ Vidi 'ba Beriya ndra na laka ta da vidi 'ba Tasalanika, ga kö'du zë rakyenyi aba zi kö'du kise ne kiri, ehe ko'do ta ga ko'do, zë ayandinni wayöruwë, zi kongö özë kö'du nenyee tñyö.

¹² Kayo tëmi zë i'di koma 'bënni mii Yere, vidi mbara Girigë mati vidi ayolönni zë ndra ehe vidi kora kayo,

¹³ mora mati Yude mii Tasalanika ownoni Pawolo ödii kö'du kise 'ba Wiri ne yëti mii Beriya, zë i'bënni ani ehe o'dönni vidi kayo ne zi tëdinni na vo wehe 'ba Pawolo.

¹⁴ Kandi önduwë utunni Pawolo akanjo ha ranga, mora Sila ehe Timotiyö alima 'bënni mii Beriya.

¹⁵ Vidi kora maakowe i'bënni na kowö Pawolo aba le kaa Atenisi, ehe a'bannü kö'du aba zi Sila ehe Timotiyö zi tayinni kandi zi ni.

Mi Atenisi

¹⁶ Mati Pawolo ödii bi Sila ehe Timotiyö kisi mii Atenisi, mo rasösü kyedre aba zi kongö wiri mbiya mii gawo kyedre ne.

¹⁷ Mo i'bë mii bi 'ba mötu 'ba Yude zi me'do zi Yude ehe zi vidi 'ba Girigiyë ma erenni Wiri. Ko'do ta ga ko'do mo ame'do kpa zi vidi mati mo i'ja bi 'ba wakogo.

¹⁸ Kya vo komoyandi Epikuriyöno maakowe ehe vo komoyandi Isitöwiku maakowe awasa hë nnü kpa mo aba. Vidi ako'jonnü kö'du henye, "A'di ra vo lumë nenyе ayonzo zi kiya?"

Maakowe iyanni henye, "Pawolo ödii kö'du wiri 'ba vo leze ra yëti!" Zë iyanni here ga kö'du mo ödii ame'do kö'du 'ba Yesu ehe tënyi 'ba vidi tëmi koli.

¹⁹ Zë ikanni Pawolo bi 'ba ratoto ako'jo Aropagusi, ehe iya henye, "Ayada zi ze, a'di ra kö'du yandi kyiyi 'beyi ne biya ödii?

²⁰ Dowo ze ika kö'du rakaga maakowe da yolo zë dë mii me'do 'beyi ne a'di ra?"

²¹ Kpa ndra ta da wa maako, vidi 'ba Atenisi ehe vo leze mati ödii alimanni ani, ɔwo zi kowo ehe zi me'do kö'du wakyiyi maako.

²² Here Pawolo ɔro mii kutë bi 'ba Aropagusi iya henye, "Vidi 'ba Atenisi, monge vidi 'ba yëni ndra.

²³ Mati mëdi tü'bë kpuru bi kongö aba da wa mötuwë, mi'ja me'do da karasa: Zi wiri ma kazi yolo. Amötuwë wiri nenyе, mora tñyö ayole mo dë. Here momba zi yada kö'du mo zi ye."

²⁴ Wiri nenyе ra o'do damöku ehe wa biya mii mo. Mo Yere 'ba komoriyë ehe dakaño ehe mo alima dë mii yekelu mati uvö kala vidi köndu aba.

²⁵ Mo omiba wakonyi dë kazi vidi maako. Mo i'di didi, lawo, ehe wa kpa biya zi vidi.

²⁶ Tëmi vidi kölö, Wiri o'do vidi mati alimanni dakaño, ehe mo o'do kadra ehe bi zi vidi limanni 'domo.

²⁷ Wiri o'do nenyе biya, here zi ze nii koma, ehe tokö yaga, ehe nii ki'ja. Mora mo anza dë na kowö ta re ze,

²⁸ ehe mo i'di kyigo zi ze, zi lima, zi tehe, ehe zi tëdi eyi 'bëni ze. "Ze gisi omo," kaa vo ngala ya'bi 'be maakowe iyanni.

²⁹ Kyere ze gisi 'ba Wiri, da sösuwë dë henye, mo ödii kaa wiri mbiya o'do yaga tëmi dahabo mandere manzede mandere yitö. Mo anza dë kaa wa mati vidi köndu akasösü ehe ko'do.

³⁰ Koo mati alaga kyere naniye, Wiri ila nenyе biya ga kö'du vidi ayolönni dë a'di ra nëdinni kö'do. Mora yaanya aba mo iya henye, vidi biya ta bi ne moto dë nnii zi mo.

³¹ Mo ako'jo ko'do mo ku mati aco'do vurë viði 'ba damöku na laka. Ehe mo inzi kora ne, Yēsu zi ko'do vurë. Wiri i'di yolo mo nenye zi ze biya Yēsu künje aba tēmi koli.

³² Kandi mati viði ownoni Pawolo iya, kora ïnjë tēmi koli, kya zë maakowe ayetonn'i kogo. Maakowe iyanñi henye, "Da kowo ze yi ame'do ga kō'du nenye kadra maako aba lōhu."

³³ Mati Pawolo ila bi 'ba ratoto ne ku,

³⁴ kya kora maakowe i'dinni koma 'benni mī Yere ehe i'benni Pawolo aba. Ma kōlō tēmi viði 'ba ratote ru mo Danasiyosi, ehe mbara maako ru mo Damari ehe maakowe kpa kayo i'di koma 'benni mī Yere.

18

Pawolo mī Koriti

¹ Pawolo ila Atenisi i'bē Koriti,

² ani mo i'ja Akuwila, kora maako Yuda ra tēmi Poniyitusu. Anza na konda ta ga ma nenye, Akuwila ayi ta Italiya mbara 'bēni Pirisila aba, ga kō'du Yere Kulidasi i'di kō'du Yude biya zi Roma kila. Pawolo i'bē zi kongo Akuwila ehe Pirisila

³ ehe i'ja zë vo loko da'börö kuvöwë ra. Pawolo kpa vo loko da'börö kuvöra, here mo alima zë eti ehe o'donn'i lōc ga bi kōlō.

⁴ Mi ko'do 'ba ralawo biya, Pawolo i'bē bi 'ba mötu 'ba Yude. Mo ame'do zi Yude ehe tu'de maakowe ehe ayonzo zi zë kopi.

⁵ Mora tapeti Sila ehe Timotiyo okonn'i ta Mesedoniya, mo ayaña kadra 'bēni biya zi yeti kō'du zi Yude Yēsu mo Korisito ra.

⁶ Ndundu mo, zë ofo rë nnī dō mo alidinni mo. Here mo akohö durufu ta ra bōngō 'bēni ehe iya zi zë henye, "Wa mati o'do rë nī zi ye, atēdi kō'du lité 'be ra! Ayaña aba ehe dagba ani mēdi ti'bē yeti zi tu'de maakowe."

⁷ Pawolo idra rë nī linjō 'ba kora maako ru Tito Jusitusu mo vo mötu zi Wiri, ehe linjō 'bomo kara dakapa bi 'ba mötu.

⁸ Kurusipo ra vo dagba 'ba bi 'ba mötu ne. Mo ehe viði biya mī dakota 'bomo i'di koma 'benni mī Yere. Ma kaya maakowe mī Koriti ownoni kō'du kise ne kpa, ehe viði biya mati koma aba mī Yere abapatisi zë.

⁹ Yōndō kōlō maako aba, Yere ame'do zi Pawolo tēmi rayada iya henye, "Ere dē, zi sesi kō'du yeti nduwë dagba. Oro dē!"

¹⁰ Ma yi' aba, ehe viði o'donn'i wa maakowe dē zi yi'. Viði kaya mī gawo kyedre nenye, 'bama ra."

¹¹ Pawolo alima mī Koriti kōlō ehe yehe modaka, viði yandi me'do 'ba Wiri aba.

¹² Mati Galikö Yere 'ba Akasiya, kya Yuda maakowe ayinni bi kōlō ehe irinni Pawolo. Zē ikann'i mo bi 'ba vurë

¹³ ehe iyann'i henye, "Kora nenye edī yōnzo zi viði 'beze ko'do zi mötu Wiri mī gēri mati kō'du ki'di 'beze ombā dē."

¹⁴ Gba kazi Pawolo me'do, Galikö iya henye, "Ëzë edī vurë kiya ra kora nenye, na vo kō'du kyenyē ko'do mandere wa maako eme dē, ma kowo me'do 'beyi ne.

¹⁵ Mora kyere nje me'do 'ba ha, ru ehe kō'du ki'di 'be, onge go mo na bi de. Momba dē zi vurë ma here ne, kiya."

¹⁶ Here mo utu zë yaga ta bi 'ba vurë.

¹⁷ Viði ne irinni Sositenisi, vo dagba bi 'ba mötu 'ba Yude, u'bönni mo komo bi 'ba vurë. Mora du kō'du ne ogó dē da Galikö.

Pawolo a'ba Atiyoko 'ba Siriya

18 Tapëti lima 'ba Pawolo yaa vo lö'bö 'ba Yere étü mii Koriti, mo iya zi zë alime gbo ehe i'bë Siriya, Akuwila aba ehe Pirisila. Mora gba mo i'bë dë, mo atëtë dë nii bi 'ba Senesiriya ga kö'du mo o'do lömu zi Wiri.

19 Mati zë okönni Efeso, Pawolo ila Pirisila ehe Akuwila. Mo i'bë bi 'ba mötu zi me'do zi Yude ani.

20 Zë ako'jonnii hō mo zi lima ani na konda, mora mo omba dë.

21 Mo ayada zi zë alime gbö, ehe iya henye, "Ëzë Wiri ila ma, ma tayi huléhu." Here mo ila Efeso.

22 Pawolo i'bë zi Kasariya, bi mati mo amëtë kanisa. Here mo i'bë dagba Atiyoko.

23 Tapëti lima 'bomo tisi ani, mo ila ehe i'bë zi bi kayo mii Galatiya ehe Paragiya. Mo akönyi vo lö'böwë ani zi tayinni na kyigo mii koma 'benni.

Apolo mi Efeso

24 Yuda maako ru mo Apolo ayi zi Efeso. Apolo o'jo mo mii gawo kyedre 'ba Alikazenderiya. Mo vo kö'du yolo 'ba wayöruwë 'ba Wiri kayo.

25 Mo ayolo kö'du 'ba géri 'ba Yere kpa kayo, ehe mo édi ame'do mii mo, da kö'du komba kyedre aba. Wa mati mo ayandi kö'du Yësu édi tinyö, mora mo ayolo nje bapatsi 'ba Yowani.

26 Apolo ayeto me'do kazi tere bi 'ba mötu. Mati Pirisila ehe Akuwila owonni mo, zë obanni mo lijo 'benni ehe akönyinni mo zi yolo kö'du 'ba Wiri na laka.

27 Apolo ombo zi tü'bë zi Akasiya. Here önduwë ayörunni waraga ayada zi vo lö'böwë mati édinni ani ne, zi mo kürü kalakyedre aba. Tapëti Apolo öko mii Akasiya, mo na wakönyi kyedre zi vidi biya mati i'di koma 'benni mii Yere Yësu ga kö'du waki'di 'ba rakyeyë 'ba Wiri.

28 Mo alépi mii ha wasa Yude étü, ehe ta da komo vidi kayo. Mo oba témii wayöruwë zi yada henye, Yësu mo Korisito ra.

19

Pawolo mi Efeso

1 Mati Apolo édi mii Koriti, Pawolo i'bë kyëti dakarjo, ehe oko mii Efeso. Ani mo i'ja kya vo lö'bö 'ba Yere maakowe.

2 Mo ako'jo hé zë iya henye, "Mati i'diyë koma 'be mii Yësu, i'di Lawo Laka ku zi ye?" Zë aya'banni do mo iyanni henye, "E e, gba dowo ze kö'du 'ba Lawo Laka dë."

3 Pawolo ako'jo hé zë iya henye, "Here, bapatsi 'ba a'di ra iriyë?" Zë aya'banni do mo iyanni henye, "Bapatsi 'ba Yowani."

4 Pawolo aya'ba do mo iya henye, "Yowani abapatsi vidi, here zi dë nnii koto zi Wiri. Mora mo ayada kpa zi zë, vidi maako édi tayı, ehe zë aki'di koma 'benni mii mo. Yësu ra vidi mati Yowani édi ame'do kö'du mo."

5 Tapëti vidi owonni Pawolo iya nenye, abapatsi zë mii ru 'ba Yere Yësu.

6 Here, Pawolo i'di kala ni dë zë. I'di Lawo Laka ku zi zë ehe zë ame'donni ha kazi yolo maako aba, ehe kumë me'do.

7 Ani édi kaa kora 'butë dömoriyö mii gboko nenye.

8 Yehe wota aba, Pawolo i'bë mii bi 'ba mötu 'ba Yude, ehe ame'do vidi étü kazi tere kö'du damöku 'ba Wiri. Mo ayonzo zi dë zë lélé,

9 mora maakowe témii zë na vo kazi kö'du kowo, ehe ombanni dë zi koma. Ta da komo vidi kayo, zë iyanni kö'du kyényë ra géri 'ba Wiri. Pawolo ila zë, ehe oba vo lö'böwë nii aba zi loko yandi 'ba Tiyerenisi.

10 Mo ame'do ani 'duwï koo rïyö, le Yuda biya ehe tu'dë maakowe mï Asiya owonnï kö'du kise 'ba Yere.

Gisi 'ba Seva

11 Wîrï i'dü kyigo zi Pawolo kö'du koro ko'do.

12 Vîdï obannï mandili ehe bongö mati ise ida ra Pawolo, ehe zë ïnjënnï zë, zi vîdï biya mati na rakoo. Biya vîdï mati na rakoo akö'jo, ehe dakyikyi i'bënnï yaga.

13 Kya kora Yuda maakowe, i'bënnï tokô yonzo zi kore dakyikyi yaga mï ru 'ba Yere Yesu. Zë iyanni zi dakyikyi henye, "Ayi yaga mï ru kôlô 'ba Yesu, mati Pawolo édi ayeti!"

14 Gisi kora madomoriyö 'ba kyedre 'ba vo karase 'ba Yude, ru mo Seva gisi 'bomo édinnï ko'do nenye.

15 Ko'do maako aba dakyikyi iya zi zë henye, "Ma yolo Yesu, ehe mowo kö'du Pawolo, mora yi 'beyi eyi?"

16 Mora kora mati dakyikyi aba mï nï ne, öfu dë zë ehe u'bö zë. Zë ahonnï yaga ta loko, na ga mbiya ehe ojjo aba.

17 Mati Yude ehe tu'dë maakowe mï Efeso owonnï kö'du nenye, zë tere aba, here zë ayetonnï ru 'ba Yere Yesu.

18 Yaanya aba vo lö'bö kayo odro hë nnï ga kö'du kyenyë mati nedinnï ako'do.

19 Kya maakowe mati na vo möri ne, ikanni buku 'bënnï ehe o'bo zë komo vîdï kayo. Buku nenyee ogo kpuluku'butëmuyi kohi nbiriri.

20 Here kö'du kise 'ba Yere apere rë nï, ehe iya ndra na kyigo.

Kö'du kï'di kowe mï Efeso

21 Tapëti kö'du nenye biya o'do rë nï ku, Pawolo om̄ba zi tï'bë Mesedöniya ehe Akasiya da gérï 'bënï Yerusalem. Pawolo iya henye, "Ta nani ma katü'bë gba zi Roma."

22 Here mo utu vo konyi 'bënï rïyö, Timotiyö ehe Eresito zi Mesedöniya. Mora mo alima nduwë tisi mï Asiya.

23 Mï kadra nani kö'du kyenyë o'do rë nï mï Efeso ga kö'du Gérï 'ba Yere.

24 Vo toka 'ba manzede kuku maako ru mo Demetrisi édi loo 'bënï aba, ko'do wîrï mbiya 'ba Aratemisi tëmi manzede. Zë mati o'donnï loo zi mo, i'janni kohi kyo.

25 Demetrisi ika bi kôlô vîdï mati mï loo kôlô ne, ehe iya henye, "Aboka me, ayale dédi lima na laka ga kö'du nenye.

26 Mora tñyö onge ku, ehe kowo hala kora nenye Pawolo édi vîdï kayo kofo, anza dë nje mï Efeso, mora ta ga bi ne biya mï Asiya. Mo iya henye, wîrï mati ze vîdï köndü dédi ko'do mo ne, anza wîrï ma tñyö ra dë.

27 Vîdï biya akayeto kö'du kyenyë kiya ra loo 'beze. Vîdï atörönnä ta bi koro wîrï kyedre 'ba Aratemisi, mati édi mötu mï Asiya ehe biya mï damöku ne."

28 Mati vîdï 'ba loo owonnï nenye, ényinnï na kamo ehe ayetonnï hë nnï gbögbö, "Kyedre ra Aratemisi, wîrï 'ba Efeso."

29 Kandi gawo kyedre ne ku ha gbögbö aba, ehe vîdï kora maakowe irinnï Gayisu ehe Arisitarisi, mati ayinnï ta Mesedöniya Pawolo aba. Here vîdï biya ahonnï bi 'ba ratoto 'ba gawo.

30 Pawolo na bi dë nï om̄ba tï'bë komo vîdï kayo, vo kome ilannï mo dë.

31 Kya 'ba vo kalakonda maakowe mati na aboka 'bomowe utunni kö'du kise kpa zi mo, mo lenze kazi tï'bë.

³² Vidi kayo bi 'ba ratoto ne, hë nnii gbögbö kö'du wa maako, ehe agamowe kpa hë nnii gbögbö ga kö'du maakowe. Da vidi biya na würi würi, ehe na kayo témii zé ayolönni dë kö'du a'di nayinni go mo bi kölö.

³³ Vo dagba 'ba Yude adu'dunnii kora maako ru mo Alekazende komo vidi kayo, ehe ayetonnni yada zi mo a'di ra zi kiya. Mo ame'do kala ni aba zi zé töro ti, ehe ayonzo zi mi kö'du ne ya'ba, a'di ra édi ti'bë dagba.

³⁴ Mora mati vidi kayo ongönni mo Yuda ra, zé biya agbögöbö hë nnii kadra riyö aba, "Kyedre ra Aratemisi, würi 'ba Efeso."

³⁵ Ndundu mo aba vo mi turu 'ba gawo ne, o'do vidi kayo zi tedi ti. Here mo iya henye, "Vidi 'ba Efeso, vidi biya mi damöku ne ayolönni henye yékélü édi mi kutë gawo kyedre 'beze, ga kö'du zi mötu kyedre würi Aratemisi. Ëyi ra ayolö dë henye, kyinë mo, mati alepi ta komoriyë, édi kinye?

³⁶ Vidi maako o'bo dë tandi ga kö'du neny. Here, alime ti, o'de kö'du kyényë maako dë.

³⁷ Ike kora nenyee kinye, anza dë le, zé ra olönni yékélü mandere lidi würi 'beze.

³⁸ Ezë Demetrisi vo loo 'beni eti asusunni vidi maako, dëdii ze kalakonda aba, 'duwi bi 'ba vurë édi na yëhu. Vurë akikye re ni 'da ani.

³⁹ Ezë waako édi ndra ta da mati ombe, akako'jo mi bi 'ba vurë.

⁴⁰ Tapëti kö'du mati o'do rë ni ndeny, kyényë mo édi, akasusu ze ra, na wo kö'du k'i'di pere. Wakila anza dë ga kö'du biya 'ba kö'du k'i'di pere ne, da to'be dë zi hu kö'du ma laka ne kiya."

⁴¹ Tapëti kö'du neny kiya, mo apere ratoto ne, mo ayada zi vidi ti'bënni.

20

Pawolo i'bë kpuru Mesedçniya ehe Giriği

¹ Tapëti ha gbögbö inde rë ni ku, Pawolo ise kö'du zi vo lö'böwë ehe ame'do me'do 'ba rakyigo zi zë. Mo ila zë, ehe i'bë zi Mesedçniya.

² Kaa mati mo i'bë ta bi maako zi agamo, mo ame'do me'do 'ba rakyigo zi vo lö'böwë kö'du kise kayo aba. Ndundu mo, mo i'bë Giriği

³ ehe alima ani yehe wota. Pawolo ombla ku zi ti'bë Siriya. Mora Yude o'dönni yere rë mo, here mo ombla zi ti'bë huléhu ta géri 'ba Mesedçniya.

⁴ Mo oba Sapatera wisi 'ba Piyasi ta Beriya, Arisitarisi, Sekandusu ta Tasalanika, Gayisu ta Dëbë, Timotiyö, ehe vidi riyö 'ba Asiya ru zë Tayihikasi ehe Tröhimusu ni' aba.

⁵ Zë i'bënni dagba zi Trowasi, ehe isinni bi ze ani.

⁶ Tapëti karama 'ba mangolo'bo konyo kazi langa, dayi ze ta Filipi. Yaa ko'do da muyi aba, di'ja zë mi Trowasi, ehe da líma ani ko'do 'ba gima kölö.

Pawolo mi Trowasi

⁷ Mi dagba ko'do 'ba gima, da toto re ze wakonyo bi kölö. Pawolo ame'do zi vidi le mi kutë yondo, ga kö'du mo ombla ti'bë mündö aba.

⁸ Riyë mi lokotoro bi ma dëdii re ze tötö, ani lamba kayo édi.

⁹ Kora oibi maako ru mo Yuteyusi édi alima mi bingö 'ba loko. Mati Pawolo ame'do, ame'do na kondä, Yuteyusi anano. Ndundu mo aba, mo i'bë ko'do ehe alepi témii lokotoro ma wota 'ba riyë le dakanjo. Mati injenni mo riyë, mo oli weni ku.

¹⁰ Pawolo i'bë akanjo ehe idë rë ni da Yuteyusi. Mo iri mo mi kanza ni ehe iya henye, "Asösuwë dë! Mo édi na didi."

¹¹ Tapëti Pawolo i'bë hulëhu rïyë mï lokotoro, mo owe mangol'bo ehe onyo. Mo ame'do le ra bi kezi ehe i'bë.

¹² Here zë obannï kora ɔbi ne liŋɔ na dïdï, ehe zë rakyenyi aba.

Ta Trowasi zi Meletusu

¹³ Dï'bë ze dagba zi baburu ehe dï'bë baburu aba zi Asoso, ehe domba tï'bë zi Pawolo koba mï baburu. Mo akɔ'jɔ nenyne ga kö'du mo édi tï'bë ani ndi aba.

¹⁴ Mati mo i'ja ze mï Asoso, mo ayi mï baburu ehe dï'bë zo dagba zi Mitiyilina.

¹⁵ Mï ko'do vere, dayi zi bi maako kara ra Kiyɔsi ehe mï ko'do vere dɔkɔ Samoso. Tapëti ko'do ma nani, dï'bë ze Meletusu.

¹⁶ Pawolo om̄ba zi tï'bë dagba Efeso kopî, ga kö'du mo om̄ba dë zi kadra yaŋa mï Asiya. Mo na kɔrɔkɔrɔ ehe om̄ba zi tëdï mï Yerusalem mï ko'do karama 'ba wakumu ta yaka.

Pawolo iya alime laka zi kyedree 'ba kanisa 'ba Efeso.

¹⁷ Ta Meletusu Pawolo utu kö'du kise zi kyedree 'ba kanisa 'ba Efeso zi tayinni zi ni.

¹⁸ Mati zë ɔkɔnnï ani, mo iya henye, "Ayole wa mati mo'do ku biya mï kadra mëdï ëti, mati mayi dagba zi Asiya.

¹⁹ Yuda maakowe o'donnï mala ra ma ehe o'do ma na rasösü ehe riti. Mora mëdï lɔɔ 'ba Yere ko'do komo tɔlɔ aba ehe kazi rakisi.

²⁰ Mati ma yëti kö'du mï viði kayo, mandere yandi kö'du mï liŋɔ 'be, miri wa maako dë hulëhu ta bi yada wa mati akakonyiye.

²¹ Ma yada zi Yude ehe tu'dë maakowe zi dë nnï koto zi Wiri tëmï kö'du kyënyë ko'do 'bënni ehe zi koma mï Yere 'beze Yesu.

²² Ma yolo dë, a'di ra akɔ'do rë nï zi ma mï Yerusalem, mora ma koro Lawo Laka 'ba Wiri ehe tï'bë ani.

²³ Mï gawo kyedre biya mï'bë, Lawo Laka ayada zi ma henye, akï'di ma mï kamba ehe ma tëdï mï riti.

²⁴ Mora ma sösü wa ma akɔ'do rë nï zi ma dë, momba nje zi taho zi kinde lɔɔ mati Yere Yesu i'di zi ma ko'do. Lɔɔ nenyne zi yada kö'du yöyö laka 'ba Wiri, waki'di 'ba rakyeyi."

²⁵ "Mï'bë tëmï bi maako, zi bi maako, yëti zi ye kö'du 'ba damöku 'ba Wiri, mora yaanya aba ma yɔlɔ ku, viði maako tëmï yë ongo ma dekpe löhü.

²⁶ Ma yada zi ye ndenye, mo'do wa kyënyë maako dë zi ye.

²⁷ Ma yada wa mati Wiri om̄ba zi ye yolo ne, ku biya.

²⁸ Ongɔ ga re, ehe viði biya Lawo Laka i'di ku kale ze zi gë zë kongo. Èdïyë na vo yako 'ba kanisa 'ba Wiri, kanisa mati Wiri ogo yama 'ba wisi 'bënni aba.

²⁹ Ma yɔlɔ ku, tapëti tï'bë 'bama, maakowe atayinni kaa wölwöli kyënyë lëpi de kamo aba.

³⁰ Kya 'ba viði 'be maakowe, akiganni mbërë zi vo lö'bö 'ba Yere ta'da.

³¹ Èdïyë bi kida aba! Asosuwë hala kadra ehe yɔndɔ aba koo wota ma sesi yandi ye tɔlɔ aba komo ma.

³² Yaanya aba, mï'di yë ku da kala Wiri. Asosuwë kö'du kise 'ba waki'di 'bomo 'ba rakyeyi. Kö'du kise nenyne, atɔ'bɔ kɔnyi ye, ehe akï'di zi ye drivu mï kutë zë biya mati o'do zë ɔbala.

³³ Momba kɔhi 'ba viði maako dë, mandere bongò.

³⁴ Ayole ku hala mo'do lɔɔ kala 'bama aba zi ko'do ma na dïdï ehe aboka me.

³⁵ Mora wa biya mati mo'do, yada hala ako'de zi konyi vo leriye. Asösuwë, Yere 'beze Yësu iya henye, 'Ya'da ayi kayo ta bi waki'di ndra ta da wakir.' "

³⁶ Tapëti Pawolo inde me'do kiya ku, mo alɔmvɔ akaŋo zë étü biya ehe amotunni.

³⁷ Vidi biya udunni ehe onzonnii mo ehe unzunnii hɔ mo.

³⁸ Zë na rasösü ga kö'du Pawolo ayada zi zë henye, "Onge ma dekpe löhü." Here zë i'bënni mo aba zi baburu.

21

Pawolo i'bë Yerusalem

¹ Tapëti kiya alime gbo, dï'i'bë mbiyi zi Kosi baburu aba. Mi damindö mo aba dökö Rudasiya ehe ta karani, dï'i'bë zɔ Patara.

² Di'ja baburu èdï tï'bë Ponisiya, dödu ze mï mo dï'i'bë gbo.

³ Dayi ze bi mati dongo ze Seyipurusu ehe dï'i'bë zo daaba 'bomo, bitoro 'ba baburu 'ba Tiyere mï Siriya, ani baburu ombo ku zi wakinjë yasi témii ni.

⁴ Di'ja ze vo lö'böwë 'ba Yere ehe da lima zë étü gima kölö. Here Lawo Laka ayada zi zë, zi yada zi Pawolo mï'i'bë dë Yerusalem.

⁵ Mora mati Gima inde rë nï ku, da yeto tï'bë dagba da gëri 'beze löhü. Vidi kora biya mbara 'bënni étü ehe gisisi alasinni ze aba témii gawo zi ha ranga kyedre. Dodro domo ze akaŋo dagötii, damötü.

⁶ Tapëti kiya alime gbo zi oka kölö maako, dëkyi mï baburu ehe zë i'bënni huléhu liŋo.

⁷ Di'i'bë ze ta Tiyere zi Potemasi, ani da mëtë ze önduwë ehe da lima zë étü ko'do kölö aba.

⁸ Mi ko'do ma vere dï'i'bë zi Kasariya ehe da lima ze liŋo 'ba Pilipo vo kö'du yëti. Mo kölö témii vidi kora madomoriyö mati akonyinni vo lö'böwë.

⁹ Mo èdï gisi münzö kazi koze aba sowɔ. Zë na vo kumë kö'du.

¹⁰ Dëdï ze mï Kasariya ko'do kayo aba, mati nëbï ru mo Agabusu ayi zi ze ta Yudiya.

¹¹ Mo iři kɔ'di ga Pawolo, ehe mo ida kala nï ehe ndï nï mo aba. Here mo ayada zi ze, iya nenye, "Lawo Laka iya henye, Yude mï Yerusalem akidannii kora vo kyeti 'ba kɔ'di nenye. Zë ak'dinni mo kpa zi tu'dë maakowe."

¹² Tapëti Agabusu iya nenye, ze ehe vidi ma èdinni lima ani, alenzenni Pawolo zi tï'bë dë zi Yerusalem.

¹³ Mora Pawolo aya'ba da me'do iya henye, "Kö'du a'di, èdiyë kudu ehe di'di ma kowe? Manza dë nje nzö zi kida, mora mëdi kpa nzö zi koli ga kö'du 'ba Yere Yësu mï Yerusalem."

¹⁴ Kyere dɔ'bɔ dë zi Pawolo ko'do zi dë nï kopi, dila mo ehe damötü, "Ako Yere, o'do zi ze wa mati ombo zi rë nï ko'do."

¹⁵ Here ze nzö zi tï'bë Yerusalem.

¹⁶ Kya 'ba vo lö'bö maakowe témii Kasariya, i'bënni ze aba ehe obanni ze zi lima liŋo 'ba Manasöno. Mo ta Seyipurusu ehe vo lö'bö ra biyeto aba.

Pawolo ehe Yemisi

¹⁷ Mati dökö mï Yerusalem, önduwë na rakyenyi iřinni ze kalakyedre aba.

¹⁸ Pawolo i'bë ze aba zi Yemisi kongɔ ko'do vere aba, ehe kyedree 'ba kanisa èdinni biya ga bi mo.

¹⁹ Pawolo amëtë zë ehe ayada hala Wiri o'do nï zi konyi tu'dë maakowe.

²⁰ Vidi biya mati owonni nenye ayetonnii Wiri, ehe iyanni zi Pawolo henye, "Öndu ze, ato'bō kongo hala kpuluku 'ba vidi 'beze Yude ayinni ku na vo lö'böwë! Ehe zé biya nzō zi koro kö'du kï'di 'ba Mosa.

²¹ Mora ayada zi zé henye, édii ayandi Yude mati édinni alima mī kutë tu'dē maakowe, kazi koro kö'du kï'di 'ba Mosa. Zé iyanni henye, ayada zi nnii ḥebete gisi kora 'benni dē mandere lö'bō ga daléti 'beze.

²² A'di ra da ko'dō yaanya aba, vidi owonni ku édii kinye?

²³ Ako, o'dō wa ma da ko'jo kö'du mo. Vidi kora sowō 'beze maakowe o'donnii lömu ku zi Wiri.

²⁴ Oba kora nenyee o'dō rē yi ḥbala zé étii na kö'du kï'di 'ba Mosa, ehe opo waki'di 'bëzë here zé mohi dē nnii. Here zi vidi biya yolo henye, kö'du ako anza dē mī kö'du yada 'bëzë ne. Zé akayolonnii orowe kö'du kï'di 'ba Mosa.

²⁵ Kadra ma alaga nani aba, da yada zi vo lö'böwë 'ba tu'dē maakowe, mati da sösü zi zé ko'do. Diya zi zé, monyonni wa mati i'di zi wiri ma mbiya ne dē. Ayada zi zé, monyonni yama dē, mandere ida 'ba ngötü mati urí gu mo. Ayada kpa zi zé, mo'donnii kö'du kyényë 'ba ndoro dē."

²⁶ Mi ko'do vere aba, Pawolo oba kora sowō ni aba ehe ako'jo rē nnii nzō mī kadra kölö. Here mo i'bë mī yékëlu ehe ayada ndala aba kadra 'ba ra ko'dō ḥbala ne akinde rē ni ehe ndala aba aki'di wakumu zi ma kölö tēmi zé.

Irī Pawolo mī yékëlu

²⁷ Mati kadra 'ba ra ko'dō ḥbala ku kara zi rē ni kinde, kya 'ba Yuda maakowe tēmi Asiya ongonnii Pawolo mī yékëlu. Zé o'donnii vidi kayo na kamo Pawolo aba, ehe zé irinni mo.

²⁸ Vidi kayo hē nnii gbögbö aba, iyanni henye, "Kora 'ba Yuda akonyi ye ze! Kora nenyee i'bë ta bi ne tokó, kö'du kyényë kiya aba ra vidi 'ba Yiserele, ehe kö'du kï'di 'ba Mosa, ehe yékëlu nenye. Mo ika komokaya kpa zi yékëlu laka nenye, tu'dē maakowe kika mī mo."

²⁹ Kya zé maakowe asösunnii henye Pawolo ika Tröhimusu ta Efeso mī yékëlu, ga kö'du zé ongonnii zé 'dō riyö mī gawo kyedre ne.

³⁰ Mi gawo kyedre ne biya kporo aba, ehe vidi ayinni taho aba. Zé irinni Pawolo ehe otönni mo yaga tēmi yékëlu. Here ha loko biya isi rē ni.

³¹ Vidi ombannii ku kara zi Pawolo kofo, mati kyedre 'ba turu anjiya mī turu 'ba Roma owo henye biya Yerusalem ayeto ku zi kamo ko'do.

³² Kandi mo oba kya vo kanya maakowe ehe vo da kanye, ehe ahonnii bi mati vidi kayo atoto rē nnii zi mo. Kandi mati vidi kayo ne ongonnii vo kyëlu ne, ehe vo hu kanye, zé ɔrønni ta bi Pawolo ku'bö.

³³ Kyedre 'ba vo kyëlu ne i'bë ehe irī mo, ehe ida mo nyori riyö aba. Here mo ayonzo zi yolo, éyi ra Pawolo ehe a'di ra mo o'do.

³⁴ Kya 'ba vidi kayo maakowe agbögbö hē nnii kö'du wa maako, ehe maakowe agbögbö hē nnii kö'du wa maako 'beri. Mora édinni ku ko'do kporo kyo kyedre 'ba vo kyëlu o'bō dē zì wa maako ki'ja. Here mo i'di kö'du zi Pawolo koba bi 'ba vo kanye.

³⁵ Mati zé ɔkonnii ani, vidi kayo ayinni na kamo, here vo kanya irinni Pawolo riyë ehe ïnjënni mo.

³⁶ Vidi kayo alo'bönni ga ndi zé ehe nduwë hē nnii gbögbö aba henye, "Ofo mo! Ofo mo!"

Pawolo ame'do zi vidi kayo

³⁷ Mati ombanni ku zi Pawolo koba mī bi 'ba vo kanye, mo ako'jo ha kyedre 'ba vo kyēlu ne, iya henye, "Ma to'bō dē kiya kö'du maako zi yi?" Kyedre 'ba vo kyēlu ne ako'jo ho mo iya henye, "Hala ayələ ha 'ba Giringi?"

³⁸ Anza dē vidi 'ba Ezipeto mati ayeto kamo anza na kowc ehe alēpi dagba zi vo wehe ko'do kpulukusowō yaga mī da lipi?"

³⁹ Pawolo aya'ba dō mo iya henye, "E e. Ma Yuda ra, ta Tasisi gawo kyedre laka mī Silisiya. Ako ilā ma, ma me'do zi vidi kayo nee."

⁴⁰ Kyedre 'ba vo kyēlu ayada zi mo, mo ato'bō me'do. Here Pawolo ḥrō riyē ame'do kala ni aba zi vidi. Mati dē zē ku liwo, mo ame'do zi zē ha 'ba Hibiru aba.

22

¹ "Onduwē ehe 'buwē, owowe kaa miya wa mati o'dō rē nī."

² Mati vidi kayo ne owonnī Pawolo ame'do zi nnī mī ha 'ba Hibiru, zē ayinnī ndra liwo. Here Pawolo iya henye,

³ "Ma Yuda ra, o'jo ma mī gawo kyedre 'ba Tasisi mī Silisiya. Mora mövu kinye mī Yerusalem na vo kö'du ko'jo 'ba Gamalili, ehe ayandi ma zi kusu ga ndī kö'du ki'di 'ba zutu 'beze biya. Tinyö, ma kpa momba zi Wiri koro, kaa e biya mati ndenye."

⁴ "Ma yaza vidi mati usu Géri 'ba Yere, ehe mofo kya maakowe. Miri maakowe ehe mī'di mī kamba. Ma sösu dē, ézé zē kora mandere mbara.

⁵ Kyedre 'ba vo karase, ehe biya vidi mī magalesi akato'bō yadannī zi yi nenye édi tinyö. Miri waraga kazi zē, zi öndu ze mī Damasika, here zi ma kiri vidi ehe zi kika zē mī Yerusalem zi yaza."

Pawolo ayada kö'du ra kopi 'bēnī

(Loo 9:1-19, 26:12-18)

⁶ "Ko'do kólö maako aba, kaa kadra kutē, mēdī ku zi tokō kara Damasika, bikanyi ta komoriyē, kandi ayanyi bi toko ra ma.

⁷ Ma lēpi dakano ehe mowo gu édi ko'jo wa, 'Sawolo, Sawolo, kö'du a'di édi yaza ma?"

⁸ "Ma ya'ba dō mo henye, 'Yi 'bēnī éyi, Yere?' Yere aya'ba dō mo iya henye, 'Ma Yesu 'ba Nazereta! Ma ra, édi ayaza ne.'

⁹ Vidi ma édinnī ti'bē ma aba, ongɔnni bikanyi ne, mora owonnī gu dē."

¹⁰ "Ma ko'jo kö'du henye, 'Yere, omba a'di zi ma ko'dō?' Here mo ayada zi ma iya henye, 'Ényi riyē ehe i'bē mī Damasika. Ézé oko ani, a'di akayada zi yi ko'dō.'

¹¹ Bikanyi kyedre ne ku ndra here mo'bō dē zi bi kongo. Oke ra irinnī ma kala aba kika mī Damasika."

¹² "Mī gawo kyedre nani, kora maako édi ru mo Ananiya, mo koma aba mī kö'du ki'di 'ba Mosa, ehe Yude biya mati alimannī ani, ombanni mo laka.

¹³ Mo ayi zi ma, ehe iya henye, 'Sawolo, öndu ma, yaanya aba akongo bi lōhu!' Kandi mo'bō bi kongo.

¹⁴ Here Ananiyasi ayada zi ma iya henye, 'Wiri mati zutu 'beze amötunni, inzi yi ku zi yolo wa mati mo omiba o'dō rē nī ku. Mo inzi yi zi kongo Mo Mati Tinyö, ehe zi gu mo kowo,

¹⁵ ga kö'du zi tēdi na vo kiya 'ba wa mati ongo ehe owo.

¹⁶ A'di ra édi bi mo kisi? Ényi riyē! Irri bapatisi zi kö'du kyēnyē 'beyi kaka, mötu aba zi Yere.'

Ako'jo Pawolo zi kö'du yēti zi tu'dē maakowe

¹⁷ "Tapëti ma nenyé ma'ba Yerusalemá ehe mii'bë mii yékélü zi mötu. Ani mongo rayada

¹⁸ 'ba Yere. Mo iya zi ma henye, 'Kandi, ila Yerusalemá! Vidi ombannü dë kowo, wa mati édi akiya ga kö'du ma.'

¹⁹ Ma ya'ba do mo henye, 'Yere, zë ayolonnü henye mii bi 'ba mötu kayo 'beze miiri, ehe mu'bö vidi mati édinni koma aba mii yi.'

²⁰ Ofo Setifano ga kö'du mo ame'do kö'du yi. Mero ani, ehe hu kö'du ki'di nduwë. Here mongo ga bongo 'ba kora mati ofonni mo.'

²¹ Mora Yere ayada zi ma ti'bë, ehe mo alömu zi kutu ma kowö zi tu'dë maakowe."

²² Vidi kayo ne owonnü le Pawolo iya nenyé. Here zë ayetonnü hë nnü gbögbö. "Ofowe kora nenyé! Mo o'bo dë zi lima."

²³ Zë nduwë hë nnü gbögbö. Zë akohönnü bongo 'bënni toko ehe u'dunnü durufu mii buluku.

²⁴ Kyedre 'ba vo kyëlu mii turu 'ba Roma, i'di kö'du zi Pawolo koba bi 'ba vo kanye, ehe ku'bö so'da aba. Mo o'do nenyé zi yolo kö'du a'di vidi édi hë nnü gbögbö da Pawolo.

²⁵ Mati vo kanye édinni ku Pawolo kida zi ku'bö, mo ako'jo ha vo da kanye ma édi törö ani, "Édi na dangölö zi ku'bö vidi 'ba Roma dagba ayonzo mo dë komo vurë?"

²⁶ Mati vo da kanye owo nenyé, mo i'bë zi kyedre vo dë nii iya henye, "Édi a'di ko'do? Kora nenyé vidi 'ba Roma ra!"

²⁷ Here, kyedre 'ba vo kyëlu ne i'bë zi Pawolo ehe ako'jo ho mo, iya henye, "Ayada zi ma, yi vidi 'ba Roma ra?" Pawolo aya'ba do mo lëzë aba iya henye, "Jo."

²⁸ Kyedre 'ba vo da kyëlu iya henye, "Mopi kohi kyo zi tayi vidi 'ba Roma." Mora Pawolo aya'ba do mo iya henye, "O'jo ma vidi 'ba Roma."

²⁹ Zë mati ombannü zi ho mo ko'jo, ina rë nnü kowö kandi ta rö mo. Kyedre 'ba vo da kyëlu na bi dë nii na rakaga mati mo ayolo henye ni'di Pawolo, nida vidi 'ba Roma ku nyori aba.

Pawolo komo magalesi 'ba Yude

³⁰ Ko'do vere aba, kyedre 'ba da vo kyëlu ombla ku zi yolo kö'du ma tïnyö, kö'du a'di Yude asusunni Pawolo go mo. Here mo inga nyori 'ba Pawolo 'de, ehe mo i'di kö'du zi kyedree 'ba vo karase ehe vo dagbe 'ba Yude biya zi rë nnü töto. Here mo ika Pawolo loko ehe o'do mo törö komo zë.

23

¹ Pawolo ongo bi mbiyi da gboko 'ba magalesi ehe iya henye, "Öndu me, zi ko'do ndenyé, ma litu zi Wiri di'di ñbala aba."

² Here Ananiya kyedre 'ba vo karase i'di kö'du zi kora mati édinni atörö kara, dakapa Pawolo zi ho mo kisa.

³ Pawolo opa komo ni zi kyedre vo karasa ehe iya henye, "Yi ta rë yi yaga ñbala kaa yiku kanyi, mora miyi ku na köndu kaa kalili. Wiriaku'bö yi. Alima nani zi vurë ko'do ra ma kö'du ki'di 'ba Mosa aba. Mora mii kadra kólö ne, i'di kö'du zi kora nee, zi kowe kö'du ki'di ma ku'bö."

⁴ Kora mati oronni kara dakapa Pawolo ako'joni kö'du iyanni henye, "Ayolo dë, édi kyedre 'ba vo karase 'ba Wiri ra lidi?"

⁵ Pawolo aya'ba do mo iya henye, "Ako öndu me! Ma yolo dë mo kyedre 'ba vo karase ra. Wayöruwë ayada zi ze, anza dë zi me do kyényë kiya ra vidi vo dagba 'be."

6 Mati Pawolo ongo kya 'ba kyedre maakowe Sadeke, ehe maakowe Farasiye, mo agbögbö hë nü iya henye, "Öndu me, ma Farasi, ehe wisi 'ba Farasi ra. Ma kinye bi 'ba vurë ne, ga kö'du moma yükö atënyi na didi."

7 Kandi mati Pawolo iya nenye, Farasiye ehe Sadekee ayetonnii mü ha wasa kyedre, ehe vo dagbe 'ba Yude ayetonnii kapa maako.

8 Sadekee omannii dë mi malayike, lawowe, mandere yükö atënyi na didi. Mora Farasiye omannii biya mü wa nenye,

9 ehe here ani ha gbögbö kayo ödi. Kya 'ba vo komoyandi 'ba kö'du ki'di 'ba Mosa mati ödinni Farasiye, zë ayinnii na kamo ehe iyanni henye, "Di'ja waako dë na kyenyé ra kora nenye. A'di ra ezë lawo mandere malayika tñyö ame'do ku zi mo."

10 Ha wasa ne ayi ku na kyigo, kyedre 'ba vo da kanye ödi na tere henye, vidi akizanni Pawolo na nzoyi. Here mo i'di kö'du zi vo kanye zi ti'bë loko ehe Pawolo yom. Here, zë obannii mo hulëhu bi lima 'ba vo kanye.

11 Yondo nani aba, Yere owo dakapa Pawolo iya henye, "Akyigo rë yi! Te kaa mati ayada kö'du ma zi maakowe mi Yerusalem, akayada kö'du ma kpa mi Roma."

Yere zi Pawolo kofo

12 Mi damindö vere, Yuda maakowe atoto rë nnii ga bi kölö ehe alömunni, iyanni henye, nonyonni wa mandere uwënni wa maako dë, le ezënofonni Pawolo ku.

13 Zë mati o'dönnii yere ne ndra ta da 'butësowö.

14 Here kya zë maakowe i'bënni zi kyedree 'ba vo karase ehe vo dagbe 'ba Yude ehe iyanni henye, "Da lömu Wiri henye, donyo wa maako dë, le ezë dofo Pawolo ku.

15 E ehe biya magalesi i'bëë zi kyedre 'ba vo da kanye ehe rako'ba henye ombe yolo ndra vurë ma iya ra Pawolo. Ako'jowe kö'du mo zi kika como vurë 'be. Here, da tëdi bi mo kisi, zi mo kofo gba kazi mo tokö ani."

16 Mati wisi 'ba émi 'ba Pawolo owo kö'du 'ba yere ne, mo i'bë bi lima 'ba vo kanye ehe ayada zi Pawolo.

17 Here Pawolo iya zi kyedre 'ba vo da kanya lamikölö maako henye, "Oba kora obi nenye zi kyedre 'ba vo da kanye. Mo ödi kö'du aba zi yada zi mo."

18 Kyedre 'ba vo da kanya lami ne oba mo zi kyedre 'ba vo da kanye iya henye, "Maboso ru mo Pawolo ako'jo ma zi kika kora obi nenye zi yi, ga kö'du mo ödi kö'du aba zi yada zi yi."

19 Kyedre 'ba vo kyélu oba kora obi ne dakapa ehe ako'jo ho mo na liwo, "A'di ra omiba yada zi ma?"

20 Mo aya'ba dö mo iya henye, "Vidi kora maakowe ödinni kö'du sösu aba zi hë yi ko'jo zi kika Pawolo akanjo zi magalesi 'ba Yude mündö aba. Zë akiyanni, nombanni zi kö'du yolo ndra kö'du mo.

21 Mora ako, o'dö wa ma zë iyanni ne dë. Ndra ta da kora 'butësowö ombanni lödrö da Pawolo. Zë o'dönnii lömu anza dë zi konyo mandere kuwë wa maako le ezënofonni Pawolo ku. Yaanya aba ödinni bi mo kisi zi kowo a'di ra akiya."

22 Kyedre 'ba vo kyélu utu kora obi ne 'de tapëti mo iya zi mo henye, "Ila vidi kölö maako dë yolo kö'du mati ayada zi ma nenye."

Utu Pawolo zi Felekisi

23 Kyedre 'ba vo da kanye ako'jo kyedre 'ba vo kanya lamiriyö ehe ayada zi zë, "Kadra madçmosowö yondo aba, lamiriyö vo kanya ma ndi

médinni nzo zi ti'bë zi Kasariya. Oba 'butëmadomorïyö kora da akakya ehe lamirïyö vo kanya wehe aba.

²⁴ Ako'je akakya nzo kö'du Pawolo ehe ayole laka mo mokø kazi kö'du maako kpuru zi vo dakanjo Felekisi."

²⁵ Kyedre 'ba vo da kyélu ne ayörü waraga iya henye,

²⁶ "Wamëtë kazi Kulidası Layisisi, zi kyedre vo dakanjo Felekisi.

²⁷ Yuda maakowe irünni kora nenyne ehe kara zi mo kofo. Mora mati ma yolo mo vidi 'ba Roma, moba vo kanya maakowe ehe ayomonnî mo.

²⁸ Momba zi yolo kö'du a'di ra ombanni mo dë. Here mikä mo komo magalesi

²⁹ ehe ma yolo henye nje kö'du ki'di 'ba yëni 'bëzë. Kora nenyne o'do kö'du kyényë maako dë zi mo koli mandere ki'di mo mi kamba.

³⁰ Kandi mati ma yolo édi yere ko'do ro mo, mutu mo zi yi ehe ma yada vo mo susuwë zi kika kö'du ko'do kyényë 'bomo ne mi bi vurë 'bëyï."

³¹ Vo kanya oronni kö'du ki'di 'ba kyedre 'ba vo da kanye ehe mi yondo kölö nani, zë obanni Pawolo zi gawo kyedre 'ba Anitipatrisi.

³² Mi ko'do vere, vo kanye ndi aba, a'banni bi lima 'ba vo kanye, ehe ilannü vo kanye mati da akakya nduwë ti'bë mo aba dagba.

³³ Mati zë ayinni zi Kasariya, zë i'dinni waraga ne zi vo dakanjo ehe i'dinni Pawolo zi mo.

³⁴ Vo dakanjo aко'jo waraga ne. Here mo aко'jo ha Pawolo, dakanjo vala ra mo ta 'dömo. Mati mo ayolo mo ta Silisiya,

³⁵ vo dakanjo iya henye, "Ma kowo kö'du 'bëyï ne, ézë vidi ne ayinni, ikanni kö'du kyényë mati ombanni yi dë go mo ne ku." Tapëti mo iya kö'du nenyne, mo i'di kö'du zi Pawolo sesi na maboso mi linjø 'ba Yere Heroda.

24

Asusu Pawolo bi vurë 'ba Felekisi

¹ Yaa ko'do muyü aba, Ananiya kyedre 'ba vo karase, vo dagba 'bënni eti ehe vo me'do mi bi 'ba vurë kö'du vidi maakowe ru mo Teretalusi, i'bënni zi Felekisi zi yada kö'du kyényë ma Pawolo o'do.

² Here, aко'jo Pawolo loko ehe Teretalusi ayeto me'do, "Kyedre Felekisi, ika vidi 'bezze mi rakyëyi konda, ehe ga kö'du ko'do 'bëyï, ga kö'du dakanjo 'beze, édi ndra na laka.

³ Ze biya 'duwi dëdi na rakyenyi ga kö'du wa mati o'do.

⁴ Momba dë zi yi yaza, mora aко, édi na mïkuku ze aba, ehe owo ha ma nje kadra tisi aba.

⁵ Di'ja kora nenyne na vo mïkile, mo ayeto kö'du kyényë ko'do mi kutë Yude ehe biya tëmi damöku ne. Mo édi kpa na vo dagbe 'ba gboko maako aко'jo Nazarenesi.

⁶⁻⁷ Mati mo ayonzo zi komokaya kika ra yékëlu ne, dïri ze mo.

⁸ Ézë aко'jo ho mo, aki'ja na bi dë yi henye, me'do 'beze ne tïnyö, akayolo biya kazi mo wa mati da susu mo kö'du mo."

⁹ Yuda kayo ame'donnî rïyë ehe ombanni da kö'du mati Teretalusi iya.

Pawolo agaga gë ni komo Felekisi

¹⁰ Vo dakanjo Felekisi o'do kala zi Pawolo zi me'do, ehe mo ayeto, kiya henye, "Ma yolo ku, o'do vurë 'ba vidi dakanjo nenyne ku koo lakyi aba, ehe ma rakyenyi aba, zi ga ma gaga komo vurë 'bëyï.

¹¹ Anza dë ndra ta da ko'do 'butë dömorïyö mati alaga, mi'bë zi mötu mi Yerusalem. Ako'jo ha vidi maako ézë anza dë tïnyö.

¹² Gba Yude i'jannii ma dë he ze wasa viidii maako aba mi yekelu, mo'do kö'du kyenyé maako dë mi bi 'ba mötuwë mandere mi gawo kyedre.

¹³ Géri maako anza dë ani, zë atobonni yada kö'du kyenyé nenyee, zë yaanya aba édinni kika ra ma.

¹⁴ Momba do mo nenyee zi ye, mëdi mötu Wiri 'ba zutu 'bezee. Géri nani kirí aba mati zë iyannii henye anza dë tñyö. Mora moma kpa mi wa biya mati ayörü mi kö'du ki'di 'ba Mosa ehe mi wayöruwë 'ba Nébiyé.

¹⁵ Mëdi kpa kö'du sösü aba mi Wiri kaa viidii nenyee, henye Wiri akinjë viidii biya témii koli, ma laka mandere ma kyenyé.

¹⁶ Here ga kö'du tñyö ma yolo ku, mi'di ra ma zi tedi kö'du sösü ma di'di njbala aba, mi wa mati mo'do zi Wiri mandere zi viidii.

¹⁷ "Tapëti tedi 'bama na kowó ta ra Yerusalem koo lakyi aba, mi'bë ani zi kya 'ba kohi kirí zi viidii 'bame ehe zi wakumuwe ki'di.

¹⁸ Nenyee édi wa mati mëdi ko'do, mati zë i'jannii ma mi yekelu, ma na njbala mi kö'du ki'di 'ba Mosa. Manza dë viidii kayo aba, ehe kö'du ko'do kyenyé maako anza dé.

¹⁹ Yuda maakowe témii Asiya édinni mi kadra nani, ehe ézë, zë édinni kö'du maako aba zi kiya ra ma, na kyenyé, zë atedinni kinye yaanya aba.

²⁰ Mandere ako'jo hë zë, zë mati édinni kinye ne. Zë akato'bó yadanni zi yi'henye, zë i'jannii ma dë kö'du kyenyé maako aba, mati magalesi o'donnii vuré le ra ma.

²¹ Nje kö'du kyenyé kólö mati akikanni ra ma édi, ma gbögbö ha ma yaga bi 'ba vuré, mati miya henye, 'Ma ndenyé bi 'ba vuré, ga ko'du moma henye, yóku atenyi na didi!' "

²² Felekisi ayolo Géri 'ba Yere ndra. Mi ndundu mo, mo isi ha vuré, ehe iya henye, "Ma ko'do ndundu vuré 'bama tapëti tokó 'ba Layisisi, kyedre 'ba vo kyéluwé."

²³ Mo i'di kö'du zi vo da kanye zi Pawolo sesi na maboso, mora mo misi go mo dë, mandere zi yata aboka mowe ta bi mo konyi.

Asesi Pawolo na maboso

²⁴ Ko'do maakowe aba yaa, Felekisi ayinni mbara 'bënii Dorosila aba. Dorosila Yuda ra. Felekisi utu litu kö'du Pawolo, ehe mo oze mbili ni mati Pawolo édi ame'do zi mo, zi tedi koma aba mi Yésu Korisito.

²⁵ Mora Felekisi na tere, mati Pawolo ayeto me'do zi mo, zi kö'du laka ko'do, asesi rë yi kazi kö'du kyenyé, ehe vuré ma édi atayi. Here mo iya zi Pawolo henye, "O'bó ku, yaanya aba. I'bë. Mora ézë mëdi kadra aba, ma kutu litu kö'du yi."

²⁶ Tapëti ma nenyee, Felekisi 'duwii litu kutu kö'du Pawolo ehe me'do mo aba, ga kö'du mo asosu 'bënii Pawolo akogo komo ni.

²⁷ Koo riyyö aba, Porosiyasi Fesitösi ayi na vo dakano tapëti Felekisi. Mora Felekisi ombla zi ko'do vo dagbe 'ba Yude na rakyenyi, mo asesi Pawolo mi kamba.

25

Pawolo komo Fesitösi

¹ Ko'do wota aba tapëti Fesitösi ayi mi dakaño, mo i'bë ta Kasariya zi Yerusalem.

² Ani kyedree 'ba vo karase ehe vo dagba 'ba Yude maakowe ayadanni zi mo kö'du kyenyé mati zë ongönni Pawolo o'do.

³ Zë ako'jonn̄i ha Fesit̄osi ëz̄e mo akomba zi Pawolo kika Yerusalem. Z̄e alenzenn̄i mo zi ko'do nenȳe ga kö'du z̄e ödinn̄i yere ko'do zi l̄odro da Pawolo ehe mo kofo ta da ḡeri.

⁴ Mora Fesit̄osi ayada zi z̄e, "Akasesi Pawolo m̄i Kasariya, ehe kandi m̄ed̄i ati'b̄e ani na bi da ma.

⁵ Ëz̄e mo o'do kö'du kȳenȳe maako, vo dagba 'be m̄i'b̄enn̄i ma aba ehe mikann̄i kö'du kȳenȳe mati mo o'do ne ani."

⁶ Fesit̄osi alima m̄i Yerusalem ko'do mad̄omowota mandere ko'do 'but̄e ndra gba kazi ti'b̄e Kasariya. Here ko'do vere aba, mo alima bi 'ba vur̄e, ehe ika Pawolo bi 'ba vur̄e.

⁷ Kandi mati Pawolo ayi loko, vo dagbe ta Yerusalem ɔrɔnn̄i toko r̄o mo ehe iyann̄i henye, i'ja mo kö'du kȳenȳe kayo maako aba. Mora z̄e ɔ'b̄onni d̄e zi yada kö'du ne öd̄i t̄inyö.

⁸ Here Pawolo ame'do ḡe n̄i gaga aba, "Mo'do kö'du kȳenȳe maako d̄e ra kö'du k̄i'di 'ba Yude ehe mo'do kö'du kȳenȳe ako kpa d̄e ra yek̄elu mandere ra Yere 'ba Roma."

⁹ Fesit̄osi om̄ba zi vo dagbe ko'do na rakyenyi. Here mo ako'jo ha Pawolo iya henye, "Om̄ba ku zi ti'b̄e Yerusalem, ehe zi ma vur̄e 'b̄eȳi kiya ga kö'du nenyee?"

¹⁰ Pawolo aya'ba iya henye, "Ma m̄ed̄i m̄i bi 'ba vur̄e 'ba Yere 'ba Roma, ehe nani bi ma akikye vur̄e ra ma. Aȳo na laka mo'do kö'du kȳenȳe ako d̄e zi Jude.

¹¹ Ëz̄e mo'do kö'du maako na kȳenȳe zi ma koli h̄o mo, m̄o'b̄o d̄e kiya henye, momba d̄e zi koli. Mora mo'do kö'du kȳenȳe maako d̄e, ehe v̄id̄i maako anza dangölö aba zi ma k̄i'di zi v̄id̄i nenyee. Yaanya aba ma ko'jo kö'du zi Yere 'ba Roma ra zi vur̄e 'bama kiya."

¹² Tap̄eti Fesit̄osi ame'do vo magalesi 'b̄en̄i et̄i, mo ayada zi Pawolo iya henye, "Ako'jo kö'du zi Yere 'ba Roma ra vur̄e 'b̄eȳi kiya, ehe zi Yere 'ba Roma akat̄i'b̄e!"

Pawolo ame'do zi Agiriba ehe Berenisi

¹³ Ko'do maako aba yaa, Yere Agiriba ehe Berenisi ayinn̄i Kasariya na yinḡo 'ba Fesit̄osi.

¹⁴ Alimann̄i ani ko'do lakyi aba, mati Fesit̄osi ayada zi yere kö'du 'ba Pawolo, mo iya henye, "Felekisi ila kora maako kinye m̄i kamba,

¹⁵ ehe mati m̄i'b̄e Yerusalem, kyedre 'ba vo karase ehe vo dagbe 'ba Yude ayinn̄i ehe ayadann̄i zi ma kö'du kȳenȳe ko'do 'b̄omo, ehe ako'jonn̄i ha ma zi vur̄e 'b̄omo kikye.

¹⁶ Ma yada zi z̄e, anza d̄e m̄i dal̄et̄i 'ba Roma zi v̄id̄i kora k̄i'di zi v̄id̄i mati ikann̄i kö'du kȳenȳe r̄o mo, gba kazi mo i'ja ḡeri maako d̄e zi ḡe n̄i gaga.

¹⁷ Here mati z̄e ayinn̄i kinye ma aba, ma yan̄a kadra d̄e. M̄i ko'do vere ne, m̄ir̄i bi lima 'bama da kȳit̄i 'ba vur̄e, ehe m̄i'di kö'du zi mo kika.

¹⁸ Mora mati kora nee ɔrɔnn̄i ri'ȳe, zi kö'du kȳenȳe 'b̄omo kiya, z̄e asusunn̄i mo ga kö'du kȳenȳe ma anza d̄e m̄i kö'du s̄osu 'bama.

¹⁹ Z̄e awasa h̄e nn̄i mo aba kö'du koma ȳen̄i 'b̄enn̄i ehe kora mati oli ru mo Yesu, Pawolo iya mo öd̄i na d̄idi.

²⁰ Ma ȳo d̄e hala zi vur̄e 'b̄omo kiya t̄inyö ga kö'du nenȳe biya, ma ko'jo ha Pawolo ëz̄e mo om̄ba ku zi ti'b̄e Yerusalem, ehe zi vur̄e ko'do r̄o mo ani.

²¹ Mora Pawolo ako'jo kö'du zi sesin̄i m̄i kamba le Yere 'ba Roma ra ako'do kö'du ma nom̄ba. Here, m̄i'di kö'du zi mo sesi kinye le ma kutu mo zi Yere 'ba Roma."

²² Agiriba iya zi Fesitösi henye, "Momba kpa zi kowo a'di kora nenyen akiya." Fesitösi aya'ba dō mo iya henye, "Akowo hō mo mündō aba."

²³ Ko'do ma vere aba, Agiriba ehe Berenisi aba o'donn̄i wayada kyedre mati zē ayinn̄i mī loko 'ba ratöt̄. Vo kyēluwē 'ba anjiya ehe vīdī ma dagbe 'ba gawo édinn̄i kpa ani. Fesitösi i'di kö'du zi Pawolo kika loko

²⁴ ehe iya henye, "Yere Agiriba ehe yinge, onge bi da kora nenyen. Yude biya ta Yerusalem ehe Kasariya ayinn̄i zi ma, iyann̄i henye, nombann̄i zi kofo mo.

²⁵ Mi'ja kö'du kyényē maako zi mo kofo dē. Mora ga kö'du mo ako'jo ku zi Yere 'ba Roma ra zi vurē 'bën̄i kö'do, momba ku zi mo kutu Roma.

²⁶ Ma kayörö kö'du tīnyō maakowe ga kö'du kora nenyen zi Yere 'ba Roma. Here, mika mo komo we biya, mora gogo komo yi, Yere Agiriba. Tapet̄i me'do 'beze ga kö'du 'bōmo, ehe mēdi wa maako aba zi yōru.

²⁷ Anza dē na laka zi maboso kutu zi Yere 'ba Roma gba kazi yōlo kö'du kyényē mati mo o'do."

26

Pawolo komo Agiriba

¹ Agiriba iya zi Pawolo henye, "Yi yaanya aba ame'do ga kö'du yi." Pawolo iza ga kala nī yaga ehe iya nenyen.

² "Yere Agiriba, ma na rakyenyi ga kö'du nenyen, zi me'do 'bama kiya komo yi ndenyen tēmi kö'du biya, mati Yude asusunn̄i ma go mo.

³ Ayōlo na kayo kö'du dalet̄i 'ba yēni 'beze ehe koma mati inye mī ze. Here ma ko'jo hē yi zi kowo mīkuku aba zi ma.

⁴ Yude biya ayōlōnn̄i ma ku kyere ma gba na wisi ɔbi. Zē ayōlōnn̄i kyinē 'ba lima a'di mēdi mo aba, mī dakan̄o 'bama ehe mī Yerusalem.

⁵ Ehe èzē zē ombann̄i, zē ato'bōnn̄i yada zi yi ma Farasi ra, mī gboko mati oro kö'du kī'di ndra ta da maako.

⁶ Yaanya aba, mēdi ku komo vurē ga kö'du moma mī lömu mati Wiri o'do kyere zi vīdī 'bezee.

⁷ Kadra ehe yōndo 'butē dōmoriyō tu'dē 'beze alitunni zi Wiri, kisi bi lōmu ya'da omo. Yere Agiriba, ga kö'du sōsu nenyen, kya 'ba vo dagba 'beze maakowe ikann̄i wasusu maako ra ma.

⁸ Kö'du a'di e biya da jiji aba, Wiri injē yōku zi dīdī?"

⁹ "Ma kadra maako aba, ma sōsu henye, ma ko'do wa maako biya ma tō'bo, zi wehe ko'do ra Yēsu 'ba Nazereta.

¹⁰ Mo'do nenyen dagba mī Yerusalem, ehe kalakonda 'ba kyedree 'ba vo karase mī'di vīdī 'ba Wiri kayo mī kamba. Momba da kö'du zi zē kofo.

¹¹ Mēdi zē yaza 'duwī mī bi 'ba mötu 'beze, ehe ma yonzo ko'do zē, zi kö'du kyényē kiya ra Wiri. Tinyō, ma na kamo zē éti, henye, mī'bē zē koma mī gawo kyedre 'ba vo leze maakowe."

Pawolo ayada kö'du ra kopi 'bēni

(Loo 9:1-19, 22:6-16)

¹² "Yere Agiriba, kadra maako aba, mēdi da gēri 'bama zi Damasika kalakonda ehe dangölö aba kazi kyedree 'ba vo karase.

¹³ Kaa kadra kutē, mongo bikanyi, anyi ndra ta da kadra. Ayanyi bi da ma ta komoriyē ehe da vīdī biya mati édinn̄i tī'bē ma aba.

¹⁴ Ze biya da lēpi dakan̄o. Here mowo gu iya zi ma ha 'ba Hibiru aba henye, 'Sawolo, Sawolo, kö'du a'di édi yaza ma? Édi na lumē zi wehe ko'do ma aba! "

¹⁵ "Ma ko'jo kö'du henye, 'Yere, yi 'bēyi éyi ra? "

"Yere aya'ba do mo iya henye, 'Ma Yësu ra! Ma ra édi ayaza.

¹⁶ Yaanya aba oro riyë da ndi yi. Ma yada ra ma zi yi, ga kö'du minzi yi ku zi tedi na vo litu ama. Ayada zi maakowe wa ma ayolo kö'du ma ehe a'di ma kayada zi yi yaa.'

¹⁷ Yere iya kpa henye, 'Ma kagaga gë yi kazi viði 'ba Yude ehe kazi tu'dë maakowe mati médi yi kutu zi zé,

¹⁸ zi komo zé yéhu here zi dë nnü koto témii biköndu zi bikanyi ehe témii kyigo 'ba Satani zi Wiri. Here akila kö'du kyenyé 'bëzë ehe koma mü ma, zé ra viði laka ma Wiri inzi.'

Pawolo ayada kö'du lɔɔ 'bëni

¹⁹ "Yere Agiriba, moro rayada mati ta komoriyë zi ma nenye.

²⁰ Dagba mo ma yëti kö'du zi viði mü Damasika, ehe here mü'bë zi Yerusalem, ehe biya mü Yudiya. Ndundi mo, mü'bë zi tu'dë maakowe ehe miya henye, 'Ore ta bi kö'du kyenyé ko'do, ehe oto de zi Wiri! Here ayada wa ma o'de témii géri lima 'be.'

²¹ Ga kö'du nenye ra kora maakowe irinni ma mü yekelu ehe ayonzonni zi ma kofo.

²² Mora mü kadra nenye biya Wiri akonyi ma, ehe ma yëti kö'du 'dö zi vo wadakayowe ehe zi vo leriye. Ma yada zi zé nje wa ma nébiyé ehe Mosa iyanni'ako'do rë ni.

²³ Ma yada zi zé hala Korisito ne akayaza ehe atëdi vo dagba zi ténii témii kolí, here mo akika bikanyi zi viði 'bëniyé ehe zi tu'dë maakowe."

²⁴ Gba kazi Pawolo inde gaga gë ni, Fesitosi ambere, "Pawolo! Yi vo lökyi ra. Kö'du yolo kyedre 'beyi ne édi ku yi ko'do na lökyi."

²⁵ Mora Pawolo aya'ba do mo iya henye, "Kyedre, Fesitosi, manza dë vo lökyi. Wa ma, médi akiya, édi tñyö, ehe me'do laka ra.

²⁶ Yere Agiriba, ma to'bø me'do zi yi biya kazi tere ga kö'du ayolo kö'du nenye ku. Ma yolo ku tñyö, Yere Agiriba, ayolo zé ku biya na kölö kölö ga kö'du wa nenye o'do rë ni dë na koho na kwo mü ga bi golo'bø maako."

²⁷ Pawolo iya zi Yere Agiriba henye, "Oma ku mü nébiyé? Ma yolo oma ku."

²⁸ Agiriba iya zi Pawolo henye, "Mü kadra kodo nenye, asosu 'beyi ako'do ma Korisito 'ba?"

²⁹ Pawolo aya'ba do mo iya henye, "Ézë iři kadra kodo mandere kadra konda, ma sösü yi ehe viði biya mati owonnii ma ndenyne atëdinni kaa ma kazi nyori nenye."

³⁰ Here, Yere Agiriba, vo dakajo Fesitosi, Berenisi ehe viði biya maakowe zé éti, ényinni riyë.

³¹ Mora gba zé i'bënni dë, zé iyanni henye, "Kora nenye, i'ja mo dë kö'du kyenyé maako aba. Anza dë laka zi mo koli mandere mo ki'dü mü kamba."

³² Agiriba ayada zi Fesitosi henye, "Kora nenye o'bø zi kila na dangölö, ézë mo ako'jo kö'du dë zi Yere 'ba Roma ra zi vurë 'bëni kiya."

27

Pawolo i'bë Roma

¹ Mati øko ku kadra 'beze zi ze ti'bë Italiya, vo da kanye mü turu 'ba Roma, Juliyasi, mo vo da kanya lamikölö 'ba Yere 'ba Roma. Ídë mo zi ga Pawolo kongo ehe maboso maakowe éti.

² Di'bë ze yaga baburu 'ba Dramatiyumu, mati ku nzø zi ti'bë bi toro 'ba baburu maakowe, na ga konda ta ha föfö 'ba Asiya. Arisitarisi témii Tasalanika mü Mesedöniya, i'bë ze aba mü baburu.

³ Mī ko'do vere aba, dōkō dagötii 'ba Sidoni. Juliyasi kö'du ko'do 'bōmo na laka zi Pawolo. Mo ila mo kpa ti'bē oka niyē kongo, here zē o'bōnni ki'di zi mo wa ma mo ombo.

⁴ Mati dila Sidoni ku, buluku édi zo luku kū'di zi ze, ehe dī'bē ze kara zi rutu 'ba Seyipurusu zi tomo kazi buluku.

⁵ Here dī'bē ze dambaro 'ba Silisiya ehe Pambaliya le dayi ze, zi bi tōrō 'ba baburu 'ba Mayira mī Lasiya.

⁶ Ani vo kyēlu ne i'ja baburu ta Alikazenderiya mati édi atī'bē Italiya. Mo i'di kö'du zi ze ti'bē mī baburu nani.

⁷ Dī'bē ze na konda liyaa ko'do kayo aba ehe riti kyedre aba, tōkō Sinodusi. Buluku ila ze dē zi ti'bē kōwō mī bi nami, here dī'bē dopi Salamona, bi ma rutu 'ba Keriti akagaga ge ze kazi buluku

⁸ Dī'bē ze liyaa na konda ta ha föfö kyedre ehe ndundu mo aba dōkō bi ma ako'jo Bitōrō 'ba Wayōmō, anza na kōwō ta ra gawo 'ba Lasiya.

⁹ Yaanya aba da yanja kadra ku na kayo, ehe da lima na konda, le Ko'do Kyedre 'ba Wakila alaga. Here anza dē na laka zi ze ti'bē. Here Pawolo ame'do zi vidi 'ba mī baburu,

¹⁰ "Kora nenyee, oze mbili ye zi ma. Èzé dī'bē ze yaanya aba, baburu 'beze ehe söndu 'bōmo akayana rē nī na kyēnyē, ehe vidi kayo akoli."

¹¹ Mora Juliyasi oze mbili nī da me'do 'ba vo baburu kopi ehe vo kyetti mo, anza kö'du Pawolo.

¹² Bitōrō 'ba baburu anza dē na laka zi lima 'dōmo tona aba. Ga kö'du nenyē, vidi kayo idannī kö'du henye, da yōnzo ze, zi ti'bē na konda ta ha föfö kyedre zi Fenekisi. Fenekisi édi bitōrō 'ba baburu ra mī Keriti mati ayēhu zi dambaro-damirē ehe daaba-damirē, ehe da tō'bō lima tona aba ani.

Buluku da föfö kyedre

¹³ Mati buluku liyaa ta dambaro ayeto luku, kora nee asōsunnī zi mala 'bennī kö'do. Here zē otōnnī mongo 'ba baburu, ehe dī'bē na konda kara ta dagötii 'ba Keriti.

¹⁴ Mora kandi buluku kyigo mati ako'jo "Daaba-humirē" aluku zo kū'di zi ze tēmī rutu.

¹⁵ Buluku otra baburu, ehe dō'bō dē zi ti'bē zi mo. Here dila buluku baburu kinjē.

¹⁶ Dī'bē ze na konda zi rutu tisi 'ba Kawuda kapa mati buluku anza. Ze riti kyedre aba zi ga tönbō 'ba baburu kiri. Mora ndundu mo aba di'ja ze bi 'bōmo.

¹⁷ Here vidi otōnnī tönbō mī baburu ehe olonni kö'di njbirī toko ra baburu zi nda'ba ga bi kōlō. Ga kö'du zē na tere, henye akotra yayi dagötii 'ba Seyiritisi, zē obannī bōngō 'ba baburu akanjo, ehe buluku injē baburu na konda.

¹⁸ Buluku ku na kyēnyē, ko'do vere aba, zē u'dunnī kya söndu 'ba baburu maakowe yaga.

¹⁹ Mī ko'do ma wota kala nnī aba, zē u'dunnī kya 'ba wa 'ba baburu maakowe yaga.

²⁰ Ko'do kayo aba, dō'bō dē kadra kongo mandere kyēluwē. Buluku kyigo zo nduwē luku, ehe ndundu mo aba, dila biya kö'du sōsu 'ba zi tōmō.

²¹ Kyere vidi maako tēmī ze onyo wa maako dē ndī kadra konda aba, Pawolo ořo riyē ehe ayada zi kora nenyee, "Èzé owowe ha ma, da lime mī Keriti, wa 'be nenyē ayanja rē nī dē ehe ölu kpa dē.

²² Mora yaanya aba, ma lenzee, ere dē édiyē rakyenyi aba ga kö'du akayōme. Nje baburu ra atōlu.

²³ Ma 'bama zi Wīrī, ehe ma mötu mo. Yōndo ma alaga ne, mo utu malayika

²⁴ zi yada zi ma, iya henye, 'Pawolo ere dē! Akatoro mī vurē komo Yere 'ba Roma. Ehe ga kō'du yī, Wīrī laka akayomō didī 'ba vīdī mī baburu biya.'

²⁵ Ēdiyē na rakyenyi. Ma yolo ku tīnyö henye, Wīrī ako'dō te wa ma mo alōmu.

²⁶ Mora buluku akadrōnyi ze zi rutu maako, ehe baburu akayaña rē nī."

²⁷ Ko'do 'butē dōmosowō ehe yōndo, buluku 'ba wini kagba adrōnyi ze toko ta ra Fōfō Mediterina. Mora ēdi kaa mī kutē yōndo, vīdī mati mī baburu ayslōnni ze ku kara dakanjo aba.

²⁸ Zē ayerinni, ehe i'jannī henye, wini ne ēdi mitiri 'butēsowō na yōndu. Yaa zē ayerinni lōhu ehe i'jannī ēdi nje mitiri 'butēwota.

²⁹ Vīdī mī baburu na tere da kotra kya rī'dī maakowe, here zē izanni akajo mongo sowō ta kafo 'ba baburu. Here zē amötunnī kō'du bikanyi 'ba kadra.

³⁰ Vīdī mati mī baburu ombannī zi taho. Here izanni tönbö mī wini, o'ba rē nnī nēdīnnī kya 'ba mongo maakowe ra kiza akajo ta komo dagba 'ba baburu.

³¹ Mora Pawolo iya zi vo kyēlu Juliyasi ehe vo kanye henye, "Ēzē vīdī nenye alimannī dē da baburu, anze dē gēri maako aba zi dīdi yē yōmo."

³² Here, vo kanye ikyenni kō'di mati iři tönbö 'ba tōmo ne, ehe ila lēpi mī fōfō.

³³ Gba kazi bikanyi 'ba kadra, Pawolo alenze vīdīyē zi wakonyo. Mo ayada zi zē iya henye, "Ko'do 'butē dōmosowō aba ēdiyē kō'du sōsu aba henye onyowe waako dē."

³⁴ Ma lenzee zi wa maako konyo. Dīdi 'be ḥoro dō mo. O'de nenye ehe vīdī ma kōlō maako tēmī yē aki'ja ritī."

³⁵ Tapēti Pawolo iya nenye, mo oba nzoyi mangōlō'bō ehe i'dī öwō'dī zi Wīrī. Here ta da komo vīdī biya, mo owe mangōlō'bō ne ehe onyo kya mo.

³⁶ Zē biya rakyenyi aba, ehe vīdī biya tēmī zē onyo wa maako.

³⁷ Vīdī ma ēdīnnī mī baburu ne, lamiriyō 'butēmadōmoriyō dōmomodaka,

³⁸ ehe tapēti vīdī biya onyonnī wa ku, zē u'dunnī söndu 'ba wakonyo mī fōfō zi baburu ko'dō na pēlē.

Baburu ayanya rē nī

³⁹ Damindō ayi, ehe vīdī ma mī baburu ne ongōnnī fōyī maako zē ayslōnnī dē. Mora zē ongōnnī yayi 'ba ha fōfō. Here zē ombannī zi yōnzo zi taho baburu aba dakanjo da ha fōfō.

⁴⁰ Zē ikyenni mongo nee ehe ila zē alēndī mī fōfō. Mī kadra kōlō ne zē ingānnī kō'di mati ēdi gēri yada zi baburu ne. Tapēti mo, zē īnjēnnī bōngō ma dagba komo baburu ehe ila buluku ra zi baburu drōnyi dagötī.

⁴¹ Mora aho dakanjo otra rē nī ra lumu 'ba yayi 'ba ha fōfō. Kapa baburu ma dagba ne alaka mī yayi, ehe kapa mo, mā hulēhu alowe na nzoyi kazi kyigō 'ba wini kagba.

⁴² Vo kanye ombannī ku zi mabosowe kofo zi sesi zē ta bi tele ehe kazi ahonni.

⁴³ Mora kyedre vo kyēlu om̄ba zi dīdi 'ba Pawolo yōmo, ehe mo ila vo kanye dē zi mala ma zē ombannī zi ko'dō. Tapēti mo, mo i'dī kō'du vīdī biya mati atō'bō tele zi tōfu mī wini ehe dagba zi dagötī.

44 Here mo ayada zi maakowe mîrinni nzoyi kaga 'ba baburu. Ndundu mo aba, viði biya ɔko dagötü kazi kö'du maako.

28

Mi Malata

1 Mati dayi ze dagötü, da yolo ze rutu ne ako'jo Malata.

2 Viði bi naniye na aboka, ehe zë iřinňi ze kalakyedre aba wa'do drøko, ga kö'du mîré édi ata'di ehe bi na bikyéyi.

3 Tapëti Pawolo atötö dawanya yëri, ehe i'di da wa'do, bikyitü o'do wiri zi tele yaga ehe onyo kala mo.

4 Mati viði bi naniye ongonni wiri ove rë ni ra kala Pawolo, iyannii zi oka ma kôlô maako henye, "Kora nenye vo wakofo ra! Mo aluyi dë mî fofö, mora kö'du laka ko'do akila mo dë zi lima."

5 Pawolo akhôr wiri ne mî wa'do ehe o'do wa kyényë maako dë.

6 Viði asesinni sösu henye kala Pawolo ne atö'bu riýê mandere kandi akalépi brua. Alimanni mo kongo kadra konda aba, ehe mati kö'du ako o'do rë ni dë zi mo, zë ofo kö'du sösu 'benni ehe iyannii henye, "Kora nenye, wîri ra."

7 Vo dagba 'ba rutu ne ako'jo Pobilîyö, ehe mo édi kaajo maako aba ani na 'benni. Mo iři ze kalakyedre aba lijo 'benni ko'do wota aba.

8 'Bu mo mî sora, na koo rakyitü aba, ehe mîkoo kindri aba. Pawolo i'bë zi mo, ehe i'di kala ni dö mo, ehe akojö kora ne mötu aba.

9 Tapëti kö'du nenye o'do rë ni, viði biya da rutu ne ika viði 'benni 'ba rakoo zi Pawolo, ehe akojö zë biya.

10 Viði nee oronni ze, ehe mati dî'bë, zë i'dinni zi ze wa biya ma domba.

Ta Malata zi Roma

11 Yehe wota aba yaa, dî'bë ze mî baburu mati alima mî Malata tonaba. Baburu ne ta Alikazenderiya mî Ezipeto, ehe édi na yolo henye, "Wîri lojja."

12 Dökö ze mî Seyirakusi da lima ze ani ko'do wota aba.

13 Ta karani, dî'bë ze zi Rahagîmu. Ko'do vere aba, buluku 'ba dambaro ayeto luku, ehe ko'do riýö aba yaa, dökö ze Putali.

14 Ani di'ja ze öndu maakowe. Zë alenzenni ze zi lima rë nnü. Ko'do kôlô 'ba gima aba yaa, dî'bë gawo kyedre 'ba Roma.

15 Kya öndu maakowe mî Roma owonni kö'du ze, ehe ayinni de ze kutrë Bi Wakogo 'ba Apiyusi ehe, Loko 'ba Yingö Wota. Mati Pawolo ongo zë, mo o'do öwö'di zi Wîri rakyenyi kyedre aba.

Mi Roma

16 Dökö ze mî Roma, ehe ila Pawolo zi lima mî loko na bi dë ni, vo kanya aba kôlô zi go mo kongo.

17 Tapëti ko'do wota aba mati dökö ani, Pawolo ako'jo bi kôlô kya 'ba vo dagbe 'ba Yude, ehe iya henye, "E öndu me, mo'do waako dë na kyényë zi viði 'bezee, ehe mo'do waako kpa dë na kyényë ra dalëti 'ba zutu 'bezee. Mora mî Yerusalemä i'di ma na maboso mî Roma.

18 Zë ongonni mî kö'du kyényë ma asusu ma go mo, ehe ombla zi ma kinga na dangölö. Zë i'janni mo'do kö'du ako dë na kyényë zi koli.

19 Vo dagba 'ba Yude ombanni da kö'du ne dë, here ma ko'jo kö'du zi Yere 'ba Roma zi vurë 'bama kiya. Mora manza dë kö'du kyényë maako aba zi kiya ra dakano 'bama.

²⁰ Ida ma nyɔri nenyee aba ga kö'du wa ma ze vidi 'ba Yiserele domba zi rë ni ko'do. Kö'du nenyе ra ma ko'jowe kinye zi me'do ga kö'du wa ma domba ze nenyе."

²¹ Vo dagbe aya'banni do mo iyannи henye, "Vidi kölö maako témї Yudiya ayöru waraga dë zi ze ga kö'du yi. Ehe ma kölö témї zë ayi dë zi kö'du ko'do 'beyi yada mandere zi kö'du kyényë maako kiya rë yi.

²² Mora domba ze zi kowo wa ma akiya. Da yolo ze ku henye, vidi biya ta bi ne ombanni gboko kyïyi nenyе dë."

²³ Here, zë i'dinni kadra 'ba ko'do zi Pawolo, watiti kyedre 'bëzë ayinni mi kadra nani, bi mati Pawolo edü lima 'dëmo. Ta damindö le yondö aba, mo ayada zi zë kö'du kise 'ba Damöku 'ba Wiri. Mo iri témї kö'du kï'di 'ba Mosa ehe wayöruwë 'ba Nëbiyë zi yonzo zi kika zë zi Yesu.

²⁴ Kya vo dagba maakowe ombanni da kö'du ma Pawolo iya ne, mora maakowe ombanni dë.

²⁵ Kyere zë ombanni da kö'du témї kutë nnii dë, ayetonni ti'bë wënni. Mora Pawolo iya henye, "Lawo Laka iya kö'du tinyö mati mo utu nëbi Yisaya

²⁶ zi yada zi zutu 'bezee,

'bë zi vidi nenyee ehe ayada zi zë,
"Akowowe ehe akowowe, mora ayole dë.
Akonge ehe akonge mora ayole dë."

²⁷ Ge biya ediyé di'di kyényë abा.

Mbili ye owo kö'du dë ehe komowe ayöfu ku.

Zë o'bönni dë zi bi kongo,
mandere kö'du kowo,
mandere kö'du yolo.

Ëzë ato'be, otø de zi ma, ehe ma kakö'je.' "

²⁸⁻²⁹ Pawolo iya henye, "Momba zi ye yolo henye, Wiri ombo zi yomo tu'dëe, ehe zë akowonni."

³⁰ Koo riyo abा Pawolo alima mi loko kopi ehe iri vidi biya ma edü tayi mo kongo ne kalakyedre abा.

³¹ Mo ayëti kö'du 'ba Damöku 'ba Wiri kazi tere ehe yandi kö'du 'ba Yere Yesu Korisito, ehe vidi maako ayonzo dë zi mo yata.

Waraga kazi Yemisi

Koma kö'du yɔ́lo aba

1 Kazi Yemisi, vo lítu 'ba Wíri ehe 'ba Yere Yésu Korisito. Wamëtë biya zi vidi a Wíri mati opere rë nnü mü damöku ne biya.

2 Öndu ma'e èmii ma èti, èdi 'e na rakyenyi èzë kyinë 'ba kö'du yonzo biya ayi le géri 'be'e,

3 ga kö'du ayolo 'e koma 'be'e yonzo, atëdii nduwë zi ye.

4 Ayolo 'e nduwë 'be'e, ako'do 'e ndo na kyigo.

5 Mora èzë vidi maako tëmi 'e ombo kö'du yolo, mo ma mötu zi Wíri, mati aki'dii zi mo kyö ndra, kazi kö'du kyenyé ki'ja mü mo.

6 Mora èzë mo amötu, mo moma kazi da jijiji. Vidi mati do mo jijiji èdi kaa kagba 'ba wini mü ranga mati èdi kope ehe buluk injë.

7 Vidi ma here ne'e ma asösunnî dë na kırinni wa kazi Wíri.

8 Zë ɔrɔnni dë da géri kólö.

Leri wa kyö aba

9 Öndu mati na vo leri, mo mëdii rakyenyi aba ga kö'du mo èdi vo da wa kayo.

10 Mora vo da wa kayo, mo mëdii rakyenyi aba ga kö'du mo vo leri. Wa kayo 'bomo akalaga kaa dörü 'ba wevo 'ba möku.

11 Kadra asi nzere, bi kyitu o'bó weno ne, dörü mo alëpi, ehe teme 'bomo ne ayanja gbo. Mi géri kólö ne, vo wa kayo akayana mü l'c 'bomo.

12 Vo rakyenyiye ra mati alimannî koma aba hu wa yonzo. Èzë zë ɔrɔnni na kyigo mü wa yonzo, akirinni biriti 'ba diidi mati Wíri alömu ku zi zë mati o'dçnni lóvo mo.

13 Èzë ayonzo vidi, mo miya dë henye, "Wa yonzo nenyé ayi kazi Wíri." Ga kö'du Satani o'bo yonzo Wíri dë, ehe Wíri o'bó yonzo vidi maako dë.

14 Mora ayonzo vidiye, mati kö'du komba kyenyé 'bëzë otô zë ku 'de, ehe kuyi' zë akpa kö'du ko'do 'bëzë aba.

15 Here kö'du sösu kyenyé 'bëzë ne ɔmo, ehe o'jo kö'du kyenyé, ehe kö'du kyenyé, mati ovu ku kyedre, o'jo koli.

16 Öndu ma'e èmii ma èti, mo'ba 'e dë.

17 Wa ki'di biya laka ne, ehe waki'di biya ɔbala ne ayi ta komoriyë, ayi akanjo kazi Wíri 'Bu 'ba bi kanyi 'ba komoriyë. Mo ofo dë kaa galili.

18 Mü kö'du ko'do ɔmo, mo ika ze zi tëdi nenyé kpuru tëmi me'do 'ba tñyö, here zi ze tëdi na vo dagba mü kutë wa ko'do ɔmo'e biya.

Kowo ko'do aba

19 Öndu ma'e èmii ma èti, asosu 'e kö'du nenyé. Vidi biya më'di kandi zi me'do kowo, mora liya zi me'do ehe liya zi tayı na kamo.

20 Kamo 'ba vidi köndü o'do kö'du laka dë, mati Wíri ombo.

21 Here ayanja 'e kö'du ko'do ma kyenyé, ehe biya rasesi tëmi kö'du mati eme dë, mati kyö mü kutë 'e. Ra ki'di zi Wíri, ehe një me'do mati mo iyï mü di'di 'e, mati ato'bó yom'o 'e.

22 O'ba'e re 'e dë nje mbiliye koze aba da me'do ɔmo. Ta go mo, i'di 'e mü go mo yonzo.

23 Vidi mati oze mbili nü da me'do, mora i'di dë mü go mo yonzo, èdi kaa kora mati ongo bi mü ngana, ehe ongo rë nü kaa mati nëdi,

24 ehe i'bë gbo 'de, kandi atölu témí mo wa mati mo ongo ne alaya kaa a'da.

25 Mora kora mati ongo bi kara mii kö'du ki'di ma tñyö, mati inga vidi na da ngölö, ehe mo nduwë mbili nii koze go mo, anza dë nje kowo mo mora kpa ko'do mo, Wiri aki'di ya'da zi mo mii wa mati mo o'do.

26 Ëzë vidi mati ongo rë ni 'ba yëni, ehe asesi ndende nii dë, mo édi rë ni ko'ba, ehe yëni 'bomo ne o'do waako dë.

27 Yëni mati Wiri 'Bu ze ombo édi nbala kazi ndondö édi henye: Zi ga gisiwala ehe ga mbara lu'bë kongo témí riti 'bëzë, ehe rasesi kazi wa kyényë 'ba damöku ne.

2

Ko'do vidi 'e mii géri maako

1 Öndu ma'e émi ma étü, kaa vo koma'e mii Yere 'beze Yësu Korisito, Yere 'ba bikanyi, o'do 'e vidi 'e dë mii géri maako 'beri tara da laya 'bëzë ta yaga.

2 Kaa kora vo wa aba kyo usu inzi 'ba dahabo ehe bongö ma laka ayi mii ratoto 'be'e ehe kora vo leri mii bongö liza ayi kpa.

3 Ëzë, ayada wa tòwo ndra zi kora mati usu rë ni na laka ehe iya, henye zi mo, "Alima da bi lima makaka nenyé kinye. Mora iya zi kora vo leri henye, oro nani, mandere alima kinye dakajo da ndi yi."

4 Here, o'do 'e kö'du kyényë 'ba rakinye ku mii kutë 'e. Édi 'e na vo vurë 'ba kö'du sösu 'ba Satan abo.

5 Owo'e te, öndu ma'e émi étü. Wiri inzi vidi leri 'ba damöku nenyé, zi tëdi ndo koma aba ehe zi tëdi damöku mati mo alömu ku zi zë, mati o'donnii lovo mo.

6 Mora alidi 'e vo leri. Anza dë vo wa aba kyo'e ra édinni 'e ko'do na kyényë kika mo komo vo vurë'e?

7 Zë ra dë mati ame'donnii mii kö'du kyényë mii ru laka nani mati i'di zi ye ne?

8 Ako'do 'e kö'du ma laka, ëzë oro 'e kö'du ki'di 'ba damöku mati i'ja mii kö'du yörü, "O'do lovo vo haliñç oka, kaa o'do lovo yi."

9 Mora ëzë o'do kö'du zi vidi 'e tada ra laya 'bëzë, o'do kö'du kyényë ku, ehe kö'du ki'di aki'di yi mii kamba kaa vo kö'du ki'di kowe.

10 Vidi mati owe kö'du ki'di kölö o'do kö'du kyényë ku zë kowe aba biya.

11 Iya henye, "O'do ndoro dë." Iya kpa henye, "Ofo vidi dë." Ëzë o'do ndoro dë, mora ofo vidi ku, ayi ku na vo kö'du ki'di kowe.

12 Ame'do ehe o'do kaa vidi mati akiya vo vurë rö mo kö'du ki'di aba, mati akila 'e na dangölö.

13 Wiri ayada mikyëyi 'bënì dë, zi vidi mati ikye vurë kazi mikeyëyi. Mikeyëyi i'bë ndra tada vurë kiya!

Koma ko'do aba

14 Öndu ma'e émi ma étü, ëzë vidi maako iya noma, mora mo o'do kö'du laka, a'di ra édi na laka zi mo? Koma nani ato'bó mo yomo?

15 Ëzë öndu maako'e émi maako'e étü anzanni bongö aba ehe wakonyo,

16 a'di ra édi na laka mii kö'du kiya 'bëyi zi zë, "Wiri mii'di ya'da zi ye, asesi 'e na kyëtu, onyo 'e na laka," ëzë i'di wa ma laka dë zi zë?

17 Here ëzë koma édi kölö ehe o'do waako dë, anza koma laka ra dë.

18 Mora vidi maako akiya henye, "Vidi kölö maako édi koma aba, agamo édi 'ba ko'do mo." Kö'du ya'ba 'bama édi henye, "Ayada zi ma, hala vidi

maako atɔ'bo tēdī koma aba kazi ko'dō mo, makayada koma 'bama zi mo kö'du ko'do aba."

¹⁹ Oma ku henye Wirië edī nje kólö? Laka. Dakyikyi esenni kpa tere aba komo Wirië.

²⁰ Yi kora vo lumë. Omba yɔlo koma kazi ko'dō mo, eme dē?

²¹ Anza dē zutu 'beze Abarayama ra komo Wirië na laka tēmī kö'du ko'dō bɔmo, mati mo i'di wisi eni Yisika da bi 'ba wakumu?

²² J'bo 'e dē kongɔ? Koma ɔmo kö'du ko'dō ɔmo aba o'donnii lo'ɔ bi kolo. Koma ɔmo edī ndɔ tēmī lo'ɔ ko'dō ɔmo.

²³ Kö'du yörü ayi ku tīnyö, mati iya henye, "Abarayama oma mii Wirië, Wirië iri mo na vo kö'du laka ko'dō tēmī koma ɔmo." Here ako'jo Abarayama na aboka a Wirië.

²⁴ Ongo te henye, edī lo'ɔ ko'dō 'ba vidi 'e ra i'di zé na laka Wirië aba, anza dē nje koma 'bëzë aba.

²⁵ Edī kpa te kaa vo rönyi Rahaba aba here. I'di mo na laka komo Wirië tēmī kö'du ko'dō ɔmo vo buluku'e 'ba Yiserele kiri kala kyedre aba, konyi tahonni ta géri 'beri maako.

²⁶ Here ida ra ma kazi lawo ne yoku ra. Kpa here koma ma kazi lo'ɔ ko'dō ne yoku.

3

Ndende

¹ Öndu ma 'e émi ma étii, anza dē kyo tēnū 'e zi tayinni na vo komo yandi 'e. Kaa ayɔlo 'e henye, ze vo komoyandi 'e akiya vurë kyedre kyigo re ze ndra tada oka'e.

² Ge be biya 'duwü dëdī kö'du lítë ko'dō. Ezé vidi o'do kö'du lítë dë mii ko'dō kiya 'bënii, mo edī tīnyö laka, atɔ'bo kpa zi gé nii kóngö laka.

³ Di'di ze ko'di ha akakya zi ko'dō zi he ze kowo zi ko'dō mo ti'bë bi mati domba ze.

⁴ Mandere akoba töjbö kyedre kaa ga kö'du yada, mati buluku kyigo adu'du, dato'bɔ kopi wa tisi 'ba dahu töjbö aba, mati domba ti'bë zi mo.

⁵ Here edī ndende aba. Tisi wa aba kaa edī, atɔ'bo me'do kö'du wa kyedre'e.

Asösü 'e te hala möku kyedre atɔ'bo kusu mo wa'do tisi aba.

⁶ Ndende edī kaa wa'do. Edī damöku 'ba kö'du kyényë, i'ja bi 'bënii mida re ze ehe apere kö'du kyényë kpuru tēmī lima 'beze. Usu wa'do mii bi tīnyö lima 'beze, wa'do mati ayi zi mo kazi gehena.

⁷ Vidi köndu atɔ'bo kopi wa widi maako'e biya, ngötü mökü'e, aliye, watele'e, kyenze étii.

⁸ Vidi maako gba o'bɔ dë zi ndende kopi. Edī kö'du kyényë ko'dō, edī kyo waroso 'ba koli aba.

⁹ Di'di ze öwö'di zi Yere ehe 'Bu ndende ze aba, ehe kpa zi vidi maako'e sénë mo aba, mati o'do zé kpa na kyiné 'ba Wirië.

¹⁰ Me'do 'ba öwö'di k'i'di ehe wa sénë ope yaga tēmī ha kólö ne. Öndu ma 'e émi ma étii, nenye o'do rë nii dë here.

¹¹ Ku'ju 'ba wini ope yaga wini ma ndili ehe ope wini ma kata dë tēmī bi hwérë kólö ne.

¹² Öndu ma 'e émi ma étii, kaga liŋɔ o'bɔ dë tana manga, manga o'bɔ dë tana liŋɔ. Ku'ju alöwu 'dö wini ma yo'do ehe wini ma ndili dë.

Kyiné 'ba kö'du yɔlo riyö

¹³ Ëyï ra na vo kö'du yolo mï kutë 'e? Mo ma yada mï lima laka 'bënï, kö'du ko'do mati ayi kazi vo kö'du yolo.

¹⁴ Mora ëzë yï na mïkumbë 'ba mïkata mï di'di yï, o'do dakumbë dë ehe igä ndçndo dë ra kö'du tïnyö.

¹⁵ Kyinë 'ba kö'du yolo nani ayi dë akaño ta komorïyë, ayi kazi dakykyiye.

¹⁶ Bi ma mïkumbë mïkata aba 'dö mo, kpa kyinë 'ba kö'du ko'do kyinyë 'ba Satani aba biya.

¹⁷ Kö'du yolo 'ba riÿë édì biya na ñbala, na rakyëyi, liya, akonyi aboka, mïkyëyi ndö, kö'du ko'do laka aba. Édì vo tïnyö, anza vo komokandi.

¹⁸ Vidi 'ba mïkyëyi o'dönni kö'du laka.

4

İdï re 'e zi Wiri

¹ Kamo ralamo aba mï kutë 'e ne ayi ta kila? Ayinni tëmi da kö'du komba 'ba mï di'di 'e, mati lifonnï mï re 'e.

² Ombo 'e wa, mora i'ja 'e zë dë. 'E gbo nzö zi wakofo, ehe ombo'e wa'e, mora i'ja 'e zë dë. Alamo re 'e ehe u'bö re 'e. Anza dë wa mati ombo 'e, ga kö'du ako'jo 'e ha Wiri dë kö'du mo.

³ Ëzë ako'jo'e, irï 'e dë, ga kö'du ako'jo 'e kö'du wa zi ko'dö mo mï da kö'du komba 'be'e.

⁴ Vidi kazi koma'e ra. Ayolo 'e dë henye ere, zi tëdi na obaka 'ba damökü, ne ku vo wehe 'ba Wiri.

⁵ Asösü'e dë henye ere, kö'du tïnyö anza dë mï kö'du yörü mati iya henye, "Lawo mati Wiri i'di mï ze, oso ndö na kö'du komba."

⁶ Mora rakyëyi mati Wiri i'di édì ndrë. Kaa wayörü iya henye, "Wiri ombo vo rakisiye dë, mora i'di rakyëyi zi vo raya'ba'e."

⁷ Here, i'di re 'e zi Wiri. Agaga ge 'e kazi Satani, ehe mo ataho 'de kazi 'e.

⁸ Ayiye kara zi Wiri, ehe mo atayi kara re 'e. Akaka kala 'e, 'e vo kö'du kyényë ne'e. O'dö di'di 'e ñbala, 'e vo komokandi ne'e.

⁹ Édì 'e rasösü, kudu lu'bë aba. Opi 'e kogo 'be'e mï kudu. Opi 'e rakyenyi mï da komo yaşa.

¹⁰ Ala'ba re 'e di'di Yere, mo akïnjë 'e riÿë.

¹¹ Öndu ma'e, émï ma ëti, ame'do 'e dë na kyényë ra aboka maako. Ëzë ame'do 'e na kyényë ra aboka maako, ame'do 'e na kyényë ra kö'du kï'di. Ëzë ame'do 'e na kyényë ra kö'du kï'di, oro 'e kö'du kï'di dë, mora édì 'e vurë ra ko'dö.

¹² Vo kö'du kï'di kölö, vo vurë kölö, mati atö'bö yomö ehe yaşa. Yi ëyï ra zi vurë 'ba aboka yi ko'dö?

¹³ Yaanya aba owo'e ha ma, 'e mati iya 'e henye, "Ndenye mandere mïndö aba datï'bë zi gawo kyedre maako, bi ma dakalima koo, ti'bë mï ls'o maako, kohi ko'do kyo."

¹⁴ Ayol o'e dë, a'di ra ako'do rë nï mïndö aba. 'E kaa kyëtu 'ba wa'do, mati alaya mï kadra tisi, ehe inde rë nï gbo.

¹⁵ Wa mati akiya 'e édì henye, "Ëzë Yere ombo, dakalima ze da ko'do nenyé mandere nani."

¹⁶ Mora yaanya aba 'e na rakisi, ame'do 'e na rakisi. Rakisi ne biya anza laka.

17 Here zë maako'e mati aycloñni kö'du laka zi ko'do, mora zë o'donnii dë, zë o'donnii kö'du kyényë ku.

5

Kö'du zi vo wa kyo

1 Yaanya aba, 'e vidi 'ba wa aba kyo, oze mbiliye zi ma. Udu 'e tolo aba, ga kö'du riti kyényë mati edë tayi de 'e ne.

2 Wa da kayo 'be'e ne enje ku 'de, bongo 'be'e kuru onyo ku.

3 Dahabo 'be'e manzede aba ayofu do mo ku wa lëndré aba. Wa lëndré nenyé atëdi na vo kiya ma ra 'e, akonyo ida re 'e kaa wa'do. Ulu 'e ha wa ku kyo mi'ko'do ma alaga neny'e.

4 I'di 'e biriti kpa dë zi zë mati o'donnii lo'c mi' yaka 'be'e. Yere kyedre owo kudu 'bëzë ku.

5 Lima 'be'e ma dakaño kinye ne, kyo na rakyenyi. O'do re 'e ku nzö zi riti ki'di zi ye.

6 Asusu 'e vidi mbiya kofo mo, agagannii gë ni' kpa dë kazi 'e.

Mikuku mötu aba

7 Öndu ma 'e émi ma eti, edë 'e mikuku aba le Yere 'boko. Ong'o 'e te hala vo yaka uku mi' ni, bi kaño eni kisi zi tana wa kyo. Mo isi bi mo mikuku aba zi mire tayi.

8 Edi 'e kpa na mikuku. Asesi 'e kö'du sösu 'be'e ri' yë, ga kö'du tayi 'ba Yere edë ku kara.

9 Öndu ma 'e émi ma eti, ame'do 'e dë ra oka maako, kazi Wirri ikye vurë re 'e. Vo vurë kikye edë ku kara, nzö zi laya.

10 Öndu ma 'e émi ma eti, asosu 'e kö'du nébi mati ame'do nnü mi' ru 'ba Yere. Oba zë kaa ga kö'du yada 'ba mikuku mi' riti.

11 Dako'jo zë na vo rakyenyi, ga kö'du zë nduwé kö'du laka ko'do. Owo 'e hala Yakoba nduwé kö'du laka ko'do, ayolo 'e ku hala Wirri i'di zi mo mi' ndundu mo. Kö'du Yere ndo na mikeyi ehe lovo.

12 Ta da mo biya, öndu ma 'e émi ma eti, alomu 'e dë komoriyë aba, mandere dakaño aba, mandere kpa wa maako aba. Iya 'e nje henye "oo," ezë ombo kiya oo, ehe "e'e" ezë ombo kiya 'e'e. Here ayi 'e dë mi' vurë a Wirri.

13 Vidi maako temi 'e mi' riti? Mo ma mötu. Vidi maako na rakyenyi? Mo ma ya'bi ngala 'ba wayeto.

14 Vidi maako temi 'e na ko'c? Mo ma ko'jo vidi kyedre 'ba kanisa'e zi mötu dë ni' yeni kulö rö mo mi' ru 'ba Yere.

15 Mötu mati koma aba ne, aksodo vidi kö'c ne na laka, Yere akinjë mo riyyë. Ezë mo o'do kö'du kyényë, akila mo.

16 Here ayasi kö'du kyényë 'beyi zi oka ma kólö maako, ehe amötu kö'du oka ma kólö maako, here zi kö'jo na laka. Mötu 'ba vidi laka edë na kyigo.

17 Eliya mo kora kaa ze. Mo amötu henye mire a'di dë, ehe mire a'di dë dakaño koo wota dëni aba.

18 Löhu mo amötu, ehe komoriyë i'di mire, dakaño o'jo wa tana 'bëni gbo.

19 Öndu ma 'e, ezë vidi kólö maako temi 'e awiri dë ni' temi kö'du tünöy, ehe vidi maako mika mo huléhu,

20 asosu 'e kö'du nenyé: Vidi mati opi da vo kö'du kyényë ko'do ku temi geri lité 'bomo, akayomo mo temi kolí, akayofu da kö'du kényë kayo ne'e biya.

Dagba waraga 'ba Yowani

Me'do 'ba dīdī

¹ Dayöru zi ye kö'du me'do 'ba dīdī, mati èdī kyere biyeto aba. Dowo ze ku, dongo ze ku como ze aba. Oo, dongo ze ku, kala ze ise rō mo ku.

² Mati dīdī nenye alaya ku, dongo ze, here da me'do kö'du mo ehe yada zi ye kö'du 'ba dīdī njburu njburu mati 'Bu o'dō na yōlo zi ze.

³ Wa mati dongo kowo mo aba, dayöyö ze kpa zi ye, here zi ye re 'e drōko ze aba mī mötu 'ba ga bi kōlō mati dēdī mo aba, Wiri ehe Wisi omo Yēsu Korisito.

⁴ Dayöru ze henye zi rakyenyi 'beze kinde.

Wiri bikanyi ra

⁵ Yaanya aba kö'du kise mati dowo ze kazi Wisi omo, ehe yoyö mo èdī henye, Wiri bikanyi ra, biköndu ako anza dē mī mo.

⁶ Èzé diya ze henye, ze na radrōko mo aba, mora mī kadra kōlō ne zo lima mī biköndu, ze ne 'dō ndōndō kiga mī me'do 'beze kpa kö'du ko'do 'beze aba.

⁷ Mora èzé dalima ze mī bikanyi, kaa mo èdī mī bikanyi, here datēdī ze mī lima kōlō oka maako aba, ehe yama 'ba Yēsu, Wisi omo o'dō ze ku njbalá tēmī kö'du kyénye.

⁸ Èzé diya ze danza kö'du kyénye aba, do'ba re ze ku, ani kö'du tīnyö ako anza dē mī ze.

⁹ Mora èzé dayasi kö'du kyénye 'beze zi Wiri, mo akasesi kö'du ki'di ènì ako'dō wa mati èdī laka, mo akila ze tēmī kö'du kyénye 'beze, manjbalá biya tēmī kö'du ko'do kyénye 'beze.

¹⁰ Èzé diya ze henye, do'dō kö'du kyénye dē, do'dō ze Wiri yada zi tēdī na vo ndōndō, me'do 'bōmo anza dē mī ze.

2

Korisito vo konyi 'beze

¹ Mēdī nenye yörü zi ye, gisi ama'e, kazi o'dō'e kö'du kyénye, mora èzé vidi' maako o'dō kö'du kyénye ku, dēdī maako aba mo akayata ge ze zi 'Bu, Yēsu Korisito ra tīnyö laka.

² Korisito ra na bi dē nī umu rē nī zi kö'du kyénye 'beze kila, anza dē nje kö'du kyénye 'beze, mora kpa kö'du kyénye 'ba vidi' biya.

³ Èzé dowo 'e kö'du ki'di a Wiri, ani tīnyö dayolo mo ku.

⁴ Zē mati iyanni henye na yōloññi mo ku, mora owonni ko'du ki'di 'bōmo dē, vo ndōndō 'e ra, kö'du tīnyö anza dē mī zē.

⁵ Zē biya mati owonni me'do 'bōmo, lōv' 'ba Wiri èdī ndō mī mo. Nenye èdī hala datō'bō yōlo henye, dēdī mī ra drōko Wiri aba.

⁶ Zē mati iyanni henye, nēdinni ku na radrōko Wiri aba, ma limannī te kaa Yēsu Korisito o'dō.

⁷ Aboka ma'e, kö'du ki'di nenye mēdī ayörü zi ye anza na kyiyi, èdī kö'du ki'di kō'ra, mati owo'e tēmī biyeto aba. Kö'du ki'di kō'ra ne èdī kö'du kise mati owo'e ku nzō ne.

⁸ Here, kö'du ki'di mati yaanya aba mēdī ayörü zi ye ne, kö'du ki'di kyiyi ra. Nenye kö'du tīnyö ongo mī Yēsu kpa mī ye, ga kö'du biköndu èdī laga 'de, bikanyi ma tīnyö èdī ku nzō biyanyi.

⁹ Zë mati iyanni henye, nédinni lima mii bikanyi, mora zë nduwë koyi öndu nnii 'e émi éti, édinni mii biköndu mii kadra nenye.

¹⁰ Zë mati o'donnii lovo öndu nnii 'e émi éti, édinni mii bikanyi, here waako anza dë mii zë zi vidi maako zi kö'du kyényë ko'do.

¹¹ Mora zë mati oyi öndu nnii 'e émi éti, zë édinni mii biköndu, zë édinni alasi mii mo, ayçlonni dë kila nédinni ati'bë, ga kö'du biköndu ne o'do zë ku na komo köndu.

¹² Médi ayöru zi ye gisi a ma 'e, ga kö'du kyényë 'be 'e ila ku ga kö'du 'ba Korisito.

¹³ Médi ayöru zi ye, 'bu 'e, ga kö'du ayçlo 'e mo édë kyere biyeto aba. Médi ayöru zi ye, vidi mati zë gba na obi, ga kö'du a'da 'e Satani ku. Médi ayöru zi ye gisi ama 'e, ga kö'du ayçlo 'e 'bu ne ku.

¹⁴ Médi ayöru zi ye 'bu'e, ga kö'du ayçlo 'e mo édë kyere biyeto aba. Médi ayöru zi ye vidi mati zë gba na obi, ga kö'du 'e na kyigo, me'do 'ba Wiri alima mii ye, a'da'e Satani ku.

Lovo 'ba damöku

¹⁵ O'do 'e lovo damöku dë mandere wa mati édë na 'ba damöku ne. Ezë o'do'e lovo damöku, o'do'e lovo 'bu ne dë.

¹⁶ Wa mati biya 'ba damöku ne, wa mati ra 'ba kö'du kyényë ombo ne, wa mati vidi ongo komba aba, wa biya mii damöku nenye mati vidi édë ré nnii kisi kö'du mo, ma kölö témii zë ayi dë kazi 'bu, ayi biya témii damöku ne.

¹⁷ Damöku wa biya mii mo aba mati vidi ombo édë alaga 'de, mora zë mati o'donnii da kö'du komba 'ba Wiri, akalimannii ñburu.

Vo wehe 'ba Korisito

¹⁸ Gisi ama 'e, ndundu mo édë ku kara. Ayada zi ye henye, vo wehe 'ba Korisito atayi, yaanya aba vo wehe kayo 'ba Korisito alayannii ku nzö, here dayolo ze ndundu mo édë ku kara.

¹⁹ Vidi nenye'e anza nnii dë tñyö mii gboko 'beze, kö'du nere ra zë ilannii ze. Ezë édinni mii gboko 'beze, zë akalimannii ze aba. Mora zë i'bë wënni, here édë na yolo henye ma kölö maako anza dë témii gboko 'beze.

²⁰ Mora Lawo Kölö Laka aloko yaga de 'e, here 'e biya ayçlo'e tñyö ku.

²¹ Médi ayöru zi ye, anza dë ga kö'du ayçlo tñyö dë, édë ga kö'du ayçlo 'e ku, ehe ayçlo 'e kpa henye, ndondo ayi dë témii kö'du tñyö.

²² Éyi ra édë na vo ndondo ne? Édë zë mati iyanni henye, Yesu anza dë Korisito. Vidi ma here ne'e zë vo wehe 'ba Korisito, zë ombanni 'bu dë 'dö Wisi aba.

²³ Kö'du zë mati biya ombanni Wisi dë, kpa ombanni 'bu dë. Zë mati ombanni Wisi, ombanni 'bu kpa.

²⁴ Ayçlo'e laka zi sesi kö'du kise ne mii di'di 'e témii biyeto aba. Ezë asesiye kö'du kise nani, édiye 'duwii na radroko mii Wisi 'bu aba.

²⁵ Nenyé édë wa mati Korisito na bi dënii alömu zi dëdë ñburu ki'dii zi ze.

²⁶ Médi nenye yörü zi ye kö'du zë mati édinni yonzo zi ye ko'ba.

²⁷ Mora kö'du 'e, Korisito ope yaga Lawo Kölö Laka éni de 'e. Lawo Kölö Laka omo ayandi kö'du wa kù biya zi ye, wa mati mo ayandi édë tñyö anza

ndōndo ra dē. Oro'e wa yandi 'ba Lawo Kölö Laka, alima'e na raddrōko mī Korisito.

²⁸ ḥo, gisi ama'e, alima 'e na raddrōko mo aba, here ēzē mo alaya, datēdī ze kyigo aba, doho re ze dē kazi komokaya mī kadra mati mo ayi.

²⁹ Ēzē ayolo'e ku mo ēdī laka, akayolo'e henye, vīdī biya mati o'dō wa mati na laka, mo Wisi ɔmo ra.

3

Gisisi 'ba Wiri

¹ Ong'o 'e te, hala 'bu o'dō lovo ze ndra. Lovo 'bomo ēdī kyedre ne re ra ako'jo ze gisisi 'ba Wiri, here tīnyō, dēdī ze. Kö'du ne re ra damōku ayolo ze dē, ayolo Wiri dē.

² Aboka ma'e, yaanya aba ze gisisi a Wiri, mora anza dē gba na yolo datayi ze na a'di. Mora dayolo ze ku henye ēzē Korisito alaya, datēdī ze kaa mo, ga kö'du dakongo ze mo tīnyō kaa mati mo ēdī.

³ Vīdī mati ēdī kö'du sōsu nenye aba mī Korisito, ma sesi rē nī ɔbala, kpa te kaa Korisito ēdī ɔbala.

⁴ Vīdī mati o'dō kö'du kyēnyē, o'dō kö'du kyēnyē ku kö'du kī'dī 'ba Wiri kowe.

⁵ Ayolo'e ku henye, Korisito alaya zi kö'du kyēnyē koba 'de, ani kö'du kyēnyē anza dē mī mo.

⁶ Here, vīdī mati alima na raddrōko Korisito aba, anza dē nduwē zi kö'du kyēnyē ko'dō, mora mo mati zo nduwē zi kö'du kyēnyē ko'dō, ongo mo dē mandere ayolo mo dē.

⁷ Vīdī maako mo'ba 'e dē, gisi a ma. Vīdī mati o'dō wa ma laka, ēdī ɔbala, kpa te kaa Korisito ēdī ɔbala.

⁸ Vīdī mati nduwē zi kö'du kyēnyē ko'dō, 'ba Satani ra, ga kö'du Satani o'dō kö'du kyēnyē akpa biyeto aba. Wisi 'ba Wiri alaya ga kö'du nenye zi yaşa wa mati Satani o'dō.

⁹ Vīdī mati zē na gisi 'ba da kö'du ko'dō kombu 'ba Wiri ēdī mī di'di zē, ga kö'du Wiri 'bu zē, o'bōnni dē nduwē zi kö'du kyēnyē ko'dō.

¹⁰ Nenye kö'du 'beri mī kutē gisi a Wiri gisi 'ba Satani aba. Zē mati biya o'dō nnī wa ma laka dē mandere o'dōnni lovo oka'e dē anza nnī dē gisi 'ba Wiri.

O'dō lovo oka maako

¹¹ Kö'du kise mati owo'e biyeto aba ēdī henye do'dō 'e lovo oka.

¹² Danza 'e dē kaa Kayina, mo 'ba Satani, ofo öndu nī Abele. Kö'du a'di Kayina ofo mo? Ga kö'du wa mati mo o'dō biya na kyēnyē, mora wa mati öndu mo o'dō biya na laka.

¹³ Here, re 'e maga dē, öndu ma'e ēmī étii. Ēzē vīdī 'ba damōku nenye oyinni 'e.

¹⁴ Dayolo ze dila koli ku, dayi ku mī düdī, dayolo ze here, ga kö'du do'dō ze lovo öndu ze 'e ēmī ze étii. Vīdī mati o'dō lovo dē gba hu kyigo 'ba koli.

¹⁵ Zē biya mati na vo wa koyi 'e ne, zē vo wa kofo 'e ra, ayolo'e ku henye, vo wa kofo 'e anzannī dē didī ɔburu ɔburu aba mī nnī.

¹⁶ Nenye dayolo hala lovo ēdī, Korisito i'dī didī nī kö'du ze. Ze kpa zi düdī ze kī'dī kö'du öndu ze 'e ēmī ze étii.

¹⁷ Vīdī mati zē wa aba kyo, ongo öndu mandere ēmī mati om̄ba wa maako, isi di'di nnī kazi zē, o'bo dē zi kiyannī henye, no'dōnni lovo Wiri.

¹⁸ Gisi ama'e, lovo 'beze anza dē nje me'do kiya, mēdī lovo ma tīnyō, mati ayada rē nī mī l'o ko'dō.

Kyigo komo Wiri

¹⁹ Nenye édi hala dakayɔ̄lo henye ere, ze 'ba tīnyö. Nenye édi hala

²⁰ ézé dīdī ze o'dō ze na komo kaya daiya ze ralawo tīnyö a Wiri. Dayɔ̄lo ku henye Wiri édi kyedre ndra tada kö'du 'ba mī di'di ze, ehe mo ayɔ̄lo wa biya.

²¹ Aboka ma'e, ézé kö'du sōsu mī di'di ze o'dō ze dē na komokaya, dēdī ze kyigo aba mī komo Wiri.

²² Diri ze kazi mo wa mati da ko'jo, ga kö'du doro ze kö'du kī'dī ɔmo ehe ko'du wa mati o'dō mo na rakyenyi.

²³ Wa mati mo i'dī mī kö'du kī'dī édi henye, doma ze mī Wisi éni Yēsu Korisito ehe do'dō ze lōvō oka maako te kaa mati Korisito i'dī kö'du mo zi ze.

²⁴ Zē mati oronnī kö'du kī'dī a Wiri alimannī na radrōko Wiri aba, ehe Wiri alima mī radrōko ze aba. Nenye hala dayɔ̄lo mo alima mī ze, dayɔ̄lo ga kö'du mo i'dī Lawo Kölö Laka zi ze.

4

Lawo ma tīnyö ma ndɔ̄ndo aba

¹ Aboka ma'e, oma 'e dē mī lawo biya, mora ayonzo'e lawo ne'e ézé édinnī kazi Wiri. Nēbī vo ndɔ̄ndo 'e kyo i'bennī yaga taga bi ne biya.

² Nenye édi hala akatō'bo yōlō'e Lawo Laka a Wiri: Vidi maako mati iya tīnyö henye, Yēsu Korisito ayi kaa vidi köndū, édi Lawo Laka mati ayi kazi Wiri aba.

³ Mora lawo maako mati andi kö'du 'ba Yēsu, anza dē kazi Wiri. Lawo mati mo édi mo aba, édi vo wehe 'ba Korisito, owo'e henye, atayi ehe yaanya aba édi ku kinye mī damöku ne nzō.

⁴ Mora 'e 'ba Wiri ra, gisi ama 'e, a'da 'e da nēbī vo ndɔ̄ndo 'e ku ga kö'du Lawo Laka mati édi mī ye ne, édi ndra na kyigo tada lawo mī zē mati 'ba damöku.

⁵ Nēbī vo ndɔ̄ndo naniye ame'donni kö'du wa 'ba damöku, ehe damöku oze mbili dē zē ga kö'du zē 'ba damöku ne.

⁶ Mora ze 'ba Wiri ra. Vidi mati ayɔ̄lo Wiri owo de ze, vidi mati anza dē 'ba Wiri, owo de ze dē. Nenye édi hala daka to'bo yada wa mati 'beri mī kutē 'ba Lawo ma tīnyö lawo ma anza dē tīnyö aba.

Wiri édi lōvō

⁷ Aboka'e, do'dō 'e lōvō oka maako, ga kö'du lōvō ayi kazi Wiri. Vidi mati o'dō lōvō, mo Wisi 'ba Wiri ra, ayɔ̄lo Wiri.

⁸ Vidi mati o'dō lōvō dē, ayɔ̄lo Wiri dē, ga kö'du Wiri lōvō ra.

⁹ Wiri ayada lōvō éni zi ze Wisi kölö éni kutu mī damöku ne, ga kö'du zi ze tēdi didi aba kpuru kazi mo.

¹⁰ Nenye édi hala lōvō édi. Anza dē henye do'dō ze lōvō Wiri, mora mo o'dō lōvō ze, ehe utu Wisi éni zi kumu rē nī zi kö'du kyenyē 'beze kila.

¹¹ Aboka'e, ézé édi nenye hala Wiri o'dō lōvō ze, do'dō lōvō oka maako.

¹² Vidi maako gba ongo Wiri dē, mora ézé do'dō lōvō oka maako, Wiri alima mī radrōko ze aba, lōvō ɔmo édi ndɔ̄ mī ze.

¹³ Dayɔ̄lo ku henye, dalima mī radrōko Wiri aba, here mo alima mī radrōko ze aba, ga kö'du mo i'dī Lawo Laka éni ku zi ze.

¹⁴ Dongo ze dayada zi zē maako'e henye, 'Bu utu Wisi éni zi tēdi vo wa yɔ̄mo 'ba damöku.

¹⁵ Ézé vidi mati iya henye Yēsu Wisi 'ba Wiri ra, mo alima mī radrōko Wiri aba, ehe Wiri alima mī radrōko mo aba.

16 Ze na bi de ze dayolo, doma ku lovo mati Wirië edë mo aba kö'du ze. Wirië lovo ra, zë mati alimannii më lovo, alimannii më radroko Wirië aba, ehe Wirië alima më radroko zë aba.

17 Lovo o'do ndo më ze, zi ze tëdë ze na kyigö da kadra 'ba vurë, ehe datëdë ze mo aba, ga ko'du didi' beze më damöku nenyé edë kpa te kaa 'ba Korisito.

18 Ani tereanza dë më lovo, lovo ma laka ore tere biya yaga. Here, lovo o'do dë ndo më viði mati edë na tere, ga kö'du tere edë zi rití ko'do.

19 Do'do lovo ga kö'du Wirië o'do lovo ze dagba.

20 Ezë diya do'do lovo Wirië, mora doyi öndu'e émi eti, ze vo ndondo. Kö'du viði ma o'do lovo öndu ni 'e dë, mati mo ongo, mo o'bo dë lovo Wirië, mati mo ongo dë ne ko'do.

21 Kö'du kï'di mati Korisito i'di zi ze edë nenyé, zë biya mati o'dönni lovo Wirië, mo'dönni lovo öndu nnü mandere émi 'e kpa.

5

Da'da damöku ku

1 Mo mati oma henye ere, Yësu ne Korisito ra, edë wisi 'ba Wirië ra, ehe mo mati o'do lovo 'Bu, o'do lovo Wisi kpa.

2 Nenyé edë hala dayolo ze henye ere, do'do lovo gisi a Wirië, ezë do'do lovo Wirië, ehe doro kö'du kï'di ɔmo kpa.

3 Kö'du lovo Wirië kö'do 'beze edë henye, doro kö'du kï'di ɔmo. Kö'du kï'di ɔmoanza dë na kyigo kö'du ze,

4 ga kö'du gisi 'ba Wirië biya at'o bo ta'da damöku ne. Da'da ze damöku nenyé tëmi géri 'ba koma.

5 Èyi ra at'o bo ta'da damöku? Nje viði mati oma henye, Yësu Korisito Wisi 'ba Wirië ra.

Hu kö'du doro ga kö'du Yësu Korisito

6 Yësu Korisito ra ayi wini 'ba baptisi 'bënï aba, ehe yama 'ba koli 'bomo. Mo ayi dë nje wini aba, mora 'dö wini yama aba. Lawo Kölö Laka ayada, ga kö'du mo edë tñyö.

7 Vo kiya edinni wota:

8 Lawo Kölö Laka, wini, yama. Zë wota ne ayadannii biya kpa te kö'du kölö ne.

9 Doma ze kö'du kiya 'ba viði köndu, mora kö'du kiya a Wirië edë ndra na kyigo, mati mo iya kö'du Wisi eni.

10 Here zë biya mati omannii më Wisi 'ba Wirië, edinni kö'du yada nenyé aba më di'di nnü, mora zë mati omannii dë më Wirië, o'dönni Wirië zi tëdë na vo ndondo.

11 Kö'du yada ne edë: Wirië i'di zi ze didi' ma ñburu ñburu, ehe didi' nenyé edë Wisi ɔmo aba.

12 Mo mati edë Wisi ne aba, edë didi' nenyé aba. Mo mati anza dë Wisi 'ba Wirië aba, anza dë didi' aba.

Didi' ñburu ñburu

13 Mëdi nenyé yoru zi ye, zi ye yolo 'e edë 'e didi' ñburu ñburu aba, ezë oma 'e më Wisi 'ba Wirië.

14 Dakyigo re ze komo Wirië, ga kö'du dayolo ze henye, mo owo de ze ezë dako'jo ze ho mo kö'du wa maako'e kaa da kombä 'bomo.

15 Mo owo de ze ezë da ko'jo ze ho mo, kyere dayolo ze nenyé edë tñyö. Dayolo kpa henye mo i'di zi ze wa mati dako'jo kö'du mo ku nzö.

16 Ëzë öndu yi mandere émi o'do kö'du kyényë, mati ika zë dë zi koli, amötu zi Wiri mati aki'di didi zi zë. Nenye zi zë mati kö'du kyényë ika zë dë zi koli. Kö'du kyényë maako ika koli. Damötü dë zi Wiri ga kö'du nani.

17 Biya wa ko'do mati eme dë, ne na kö'du kyényë, mora ani kö'du kyényë maako édi ika koli dë.

18 Dayɔlo ku henye, gisi a Wiri maako anza dë sesi nduwë kö'du kyényë ko'do, ga kö'du Wisi 'ba Wiri asesi zë ne laka, ehe Satani o'bo dë zi zë ko'do na kyényë.

19 Dayɔlo ku henye, ze gisi 'ba Wiri ra, ehe damöku ne édi mi kyigɔ 'ba Satani.

20 Dayɔlo ku Wisi 'ba Wiri ayi i'di kö'du yɔlo ku zi ze, here zi ze yɔlo Wiri ma tñyö ne. Dalima mi radrɔko Wiri ma tñyö aba, kpa mi radrɔko Wisi omo Yesu Korisito aba. Nenye Wiri tñyö ra, ehe nenye édi didi ma njburu njburu ra.

21 Gisi ama'e, asesi re 'e laka kazi wiri ndɔndo 'e.